

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第四百三十一卷至第四百四十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第0001部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年六月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第四百三十一	- 3 -
第二分经文品第三十六之一	- 3 -
大般若波罗蜜多经卷第四百三十二	- 30 -
第二分经文品第三十六之二	- 30 -
第二分随喜回向品第三十七之一	- 42 -
大般若波罗蜜多经卷第四百三十三	- 55 -
第二分随喜回向品第三十七之二	- 55 -
大般若波罗蜜多经卷第四百三十四	- 80 -
第二分大师品第三十八	- 80 -
第二分地狱品第三十九之一	- 102 -
大般若波罗蜜多经卷第四百三十五	- 105 -
第二分地狱品第三十九之二	- 105 -
大般若波罗蜜多经卷第四百三十六	- 131 -
第二分清净品第四十	- 131 -
第二分无标帜品第四十一之一	- 154 -
大般若波罗蜜多经卷第四百三十七	- 161 -
第二分无标帜品第四十一之二	- 161 -
第二分不可得品第四十二	- 180 -
大般若波罗蜜多经卷第四百三十八	- 196 -
第二分东北方品第四十三之一	- 196 -
大般若波罗蜜多经卷第四百三十九	- 223 -
第二分东北方品第四十三之二	- 223 -
大般若波罗蜜多经卷第四百四十	- 248 -

第二分东北方品第四十三之三	- 248 -
第二分魔事品第四十四	- 252 -
第二分不和合品第四十五之一	- 266 -
补阙真言	- 275 -
回向偈	- 275 -

●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵. 誝 誝 曩 . 三 婆 嚩 . 鞞 日 啰 斛 .

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
无 上 甚 深 微 妙 法 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我 今 见 闻 得 受 持 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sān shí yī
大般若波罗蜜多经卷第四百三十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn jīng wén pǐn dì sān shí liù zhī yī
第二分经文品第三十六之一

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，若善男子、
shàn nǚ rén děng jiào shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù shí shàn
善女人等教赡部洲诸有情类，皆令安住十善
yè dào yú yì yún hé shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn
业道，于意云何？是善男子、善女人等由此因
yuán dé fú duō fǒu
缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写

rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎn shū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、
guǎng lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚
duō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duō mì
多于前。何以故？憍尸迦，如是般若波罗蜜多秘
mì zàng zhōng guǎng shuō yī qiè wú lòu zhī fǎ zhū shàn nán zǐ shàn
密藏中，广说一切无漏之法，诸善男子、善
nǚ rén děng yú zhōng yǐ xué jīn xué dāng xué huò yǒu yǐ rù jīn rù dāng
女人等于中已学今学当学。或有已入今入当
rù shēng wén shèng fǎ zhèng xìng lí shēng jiàn cì nǎi zhì yǐ zhèng¹
入声闻乘法正性离生，渐次乃至已、正¹、
dāng dé ā luó hàn guǒ huò yǒu yǐ rù jīn rù dāng rù dú jué shèng fǎ
当得阿罗汉果；或有已入今入当入独觉乘法

¹ 大正藏：正；永乐北藏及龙藏：证；校勘：正

zhèngxìng lí shēng jiàn cì nǎi zhì yǐ zhèng dāngzhèng dú jué pú
正性离生，渐次乃至已、正²、当证独觉菩
tí huòyǒu yǐ rù jīn rù dāng rù pú sà shèng fǎ zhèngxìng lí shēng
提；或有已入今入当入菩萨乘法正性离生，
jiàn cì xiū xíng zhū pú sà xíng yǐ zhèng jīn zhèng dāngzhèng wú shàng
渐次修行诸菩萨行，已证今证当证无上
zhèngděng pú tí
正等菩提。

jiāo shī jiā yún hé míng wéi wú lòu zhī fǎ wèi sì niàn zhù
“憍尸迦，云何名为无漏之法？谓四念住
nǎi zhì bā shèng dào zhī sì shèng dì zhì sān jiě tuō mén nèi kōng
乃至八圣道支、四圣谛智、三解脱门、内空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài
乃至无性自性空、如来十力、四无所畏、四无碍
jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ jí
解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法及
yú wú liàng wú biān fó fǎ jiē shì cǐ zhōng suǒ shuō yī qiè wú lòu zhī
余无量无边佛法，皆是此中所说一切无漏之
fǎ
法。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào yī yǒu qíng
“憍尸迦，若善男子、善女人等教一有情
zhù yù liú guǒ suǒ huò fú jù yóu shèng jiào huà yī shàn bù zhōu zhū yǒu
住预流果，所获福聚犹胜教化一赡部洲诸有
qíng lèi jiē lìng ān zhù shí shàn yè dào hé yǐ gù jiāo shī jiā zhū yǒu
情类皆令安住十善业道。何以故？憍尸迦，诸有
ān zhù shí shàn yè dào bù miǎn dì yù páng shēng guǐ qù ruò yǒu
安住十善业道不免地狱、傍生、鬼趣，若有
ān zhù yù liú guǒ zhě biàn dé yǒng tuō sān è qù gù kuàng jiào lìng zhù yī
安住预流果者便得永脱三恶趣故，况教令住一
lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí suǒ huò fú jù ér bú shèng
来、不还、阿罗汉果、独觉菩提所获福聚而不胜
bǐ jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào shàn bù zhōu zhū
彼？憍尸迦，若善男子、善女人等教赡部洲诸
yǒu qíng lèi jiē zhù yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué
有情类皆住预流、一来、不还、阿罗汉果、独觉

² 大正藏：正；永乐北藏及龙藏：证；校勘：正

pú tí bù rú yǒu rén jiào yī yǒu qíng lìng qù wú shàng zhèng děng pú tí
菩提，不如有人教一有情令趣无上正等菩提。
hé yǐ gù jiāo shī jiā ruò jiào yǒu qíng lìng qù wú shàng zhèng děng pú
何以故？憍尸迦，若教有情令趣无上正等菩
tí zé lìng shì jiān fó yǎn bú duàn suǒ yǐ zhě hé yóu yǒu pú sà mó
提，则令世间佛眼不断。所以者何？由有菩萨摩
hē sà gù biànyǒu yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú
诃萨故，便有预流、一来、不还、阿罗汉果、独
jué pú tí yóu yǒu pú sà mó hē sà gù biànyǒu rú lái yīng zhèng
觉菩提；由有菩萨摩诃萨故，便有如来、应、正
děng jué zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng zhū pú sà mó hē sà jiē yī
等觉转妙法轮度无量众。诸菩萨摩诃萨皆依
bō rě bō luó mì duō ér dé chéng jiù yǐ shì gù jiāo shī jiā ruò
般若波罗蜜多而得成就。以是故，憍尸迦，若
shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū xiě rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì
善男子、善女人等书写如是甚深般若波罗蜜
duō shī tā dú sòng ruò zhuǎn shū xiě guǎng lìng liú bù suǒ huò fú jù
多施他读诵，若转书写、广令流布，所获福聚
shèng qián fú jù wú liàng wú biān hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì bō
胜前福聚无量无边。何以故？憍尸迦，如是般
rě bō luó mì duō mì mì zàng zhōng guǎng shuō yī qiè shì chū shì jiān
若波罗蜜多秘密藏中，广说一切世、出世间
shèng miào shàn fǎ yī cǐ shàn fǎ shì jiān biànyǒu chā dì lì dà zú
胜妙善法，依此善法，世间便有刹帝力大族、
pó luó mén dà zú zhǎng zhě dà zú jū shì dà zú sì dà wáng zhòng
婆罗门大族、长者大族、居士大族、四大王众
tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān yì yǒu sì niàn zhù guǎng shuō nǎi
天乃至非想非非想处天，亦有四念住广说乃
zhì yī qiè xiàng zhì shī shè kě dé yì yǒu yù liú yī lái bù huán
至一切相智施設可得，亦有预流、一来、不还、
ā luó hàn dú jué pú sà mó hē sà zhū fó shì zūn shī shè kě dé
阿罗汉、独觉、菩萨摩诃萨、诸佛世尊施設可得。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置瞻部洲诸有情类。若善
nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào sì dà zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù shí
男子、善女人等教四大洲诸有情类皆令安住十
shàn yè dào yú yì yún hé shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ
善业道，于意云何？是善男子、善女人等由此

yīn yuán dé fú duō fǒu
因 缘 得 福 多 不 ？ ”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天 帝 释 言 ：“ 甚 多 ！ 世 尊 ！ 甚 多 ！ 善 逝 ！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děngshū xiě
佛 言 ：“ 憍 尸 迦 ， 若 善 男 子 、 善 女 人 等 书 写

rú shì shèshēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如 是 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 施 他 读 诵 ， 若 转 书 写 、

guǎng lìng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ huò fú jù shèn
广 令 流 布 ， 是 善 男 子 、 善 女 人 等 所 获 福 聚 甚

duō yú qián yú rú shàngshuō
多 于 前 ， 余 如 上 说 。

fù cì jiāo shī jiā zhì sì dà zhōuzhū yǒuqíng lèi ruò shàn
“ 复 次 ， 憍 尸 迦 ， 置 四 大 洲 诸 有 情 类 。 若 善

nán zǐ shàn nǚ rén děngjiào xiǎoqiān jiè zhū yǒuqíng lèi jiē lìng ān zhù shí
男 子 、 善 女 人 等 教 小 千 界 诸 有 情 类 皆 令 安 住 十

shàn yè dào yú yì yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngyóu cǐ
善 业 道 ， 于 意 云 何 ？ 是 善 男 子 、 善 女 人 等 由 此

yīn yuán dé fú duō fǒu
因 缘 得 福 多 不 ？ ”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天 帝 释 言 ：“ 甚 多 ！ 世 尊 ！ 甚 多 ！ 善 逝 ！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děngshū xiě
佛 言 ：“ 憍 尸 迦 ， 若 善 男 子 、 善 女 人 等 书 写

rú shì shèshēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如 是 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 施 他 读 诵 ， 若 转 书 写 、

guǎng lìng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ huò fú jù shèn
广 令 流 布 ， 是 善 男 子 、 善 女 人 等 所 获 福 聚 甚

duō yú qián yú rú shàngshuō
多 于 前 ， 余 如 上 说 。

fù cì jiāo shī jiā zhì xiǎoqiān jiè zhū yǒuqíng lèi ruò shàn
“ 复 次 ， 憍 尸 迦 ， 置 小 千 界 诸 有 情 类 。 若 善

nán zǐ shàn nǚ rén děngjiào zhōngqiān jiè zhū yǒuqíng lèi jiē lìng ān zhù
男 子 、 善 女 人 等 教 中 千 界 诸 有 情 类 皆 令 安 住

shí shàn yè dào yú yì yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngyóu cǐ
十 善 业 道 ， 于 意 云 何 ？ 是 善 男 子 、 善 女 人 等 由

cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
此 因 缘 得 福 多 不 ？ ”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngshū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写

rú shì shèshēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、

guǎnglìng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngsuǒhuò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚

duō yú qián yú rú shàngshuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā zhì zhōngqiān jiè zhūyǒuqíng lèi ruò
“复次，憍尸迦，置中千界诸有情类。若

shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngjiàohuà sānqiān dà qiān shì jiè zhūyǒuqíng
善男子、善女人等教化三千大千世界诸有情

lèi jiē lìng ān zhù shí shàn yè dào yú yì yún hé shì shànnán zǐ
类皆令安住十善业道，于意云何？是善男子、

shàn nǚ rén dēngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngshū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写

rú shì shèshēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、

guǎnglìng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngsuǒhuò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚

duō yú qián yú rú shàngshuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā zhì cǐ sānqiān dà qiān shì jiè zhūyǒuqíng
“复次，憍尸迦，置此三千大千世界诸有情

lèi ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngjiàohuà shí fāng gè rú jìng qié shā
类。若善男子、善女人等教化十方各如殍伽沙

dēng shì jiè zhūyǒuqíng lèi jiē lìng ān zhù shí shàn yè dào yú yì yún hé
等世界诸有情类皆令安住十善业道，于意云何？

shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
是善男子、善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngshū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写

rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、

guǎnglǐng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngsuǒ huò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚

duō yú qián yú rú shàngshuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā zhì cǐ shí fāng gè rú jìng qié shā dēng shì
“复次，憍尸迦，置此十方各如殒伽沙等世

jiè zhū yǒu qíng lèi ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngjiàohuà shí fāng yī
界诸有情类。若善男子、善女人等教化十方一

qiè shì jiè zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù shí shàn yè dào yú yì yún hé
切世界诸有情类皆令安住十善业道，于意云何？

shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
是善男子、善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngshū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写

rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、

guǎnglǐng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngsuǒ huò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚

duō yú qián yú rú shàngshuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngjiào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等教

shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù sì jìng lù sì wú liàng sì
赡部洲诸有情类皆令安住四静虑、四无量、四

wú sè dìng wǔ shéntōng yú yì yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ
无色定、五神通，于意云何？是善男子、善女

rén dēngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngshū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写

rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、
guǎng lìng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ huò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚
duō yú qián yú rú shàngshuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōuzhūyǒuqíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置赡部洲诸有情类。若善
nán zǐ shàn nǚ rén děngjiào sì dà zhōuzhūyǒuqíng lèi jiē lìng ān zhù sì
男子、善女人等教四大洲诸有情类皆令安住四
jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shéntōng yú yì yún hé
静虑、四无量、四无色定、五神通，于意云何？
shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
是善男子、善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děngshū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写
rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、
guǎng lìng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ huò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚
duō yú qián yú rú shàngshuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā zhì sì dà zhōuzhūyǒuqíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置四大洲诸有情类。若善
nán zǐ shàn nǚ rén děngjiào xiǎoqiān jiè zhūyǒuqíng lèi jiē lìng ān zhù sì
男子、善女人等教小千界诸有情类皆令安住四
jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shéntōng yú yì yún hé
静虑、四无量、四无色定、五神通，于意云何？
shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
是善男子、善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děngshū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写
rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、

guǎnglǐng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ huò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚
duō yú qián yú rú shàngshuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā zhì xiǎoqiān jiè zhūyǒuqíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置小千界诸有情类。若善
nán zǐ shàn nǚ rén děngjiào zhōngqiān jiè zhūyǒuqíng lèi jiē lìng ān zhù
男子、善女人等教中千界诸有情类，皆令安住
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shéntōng yú yì yún
四静虑、四无量、四无色定、五神通，于意云
hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō
何？是善男子、善女人等由此因缘得福多
fǒu
不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děngshū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写
rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、
guǎnglǐng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ huò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚
duō yú qián yú rú shàngshuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā zhì zhōngqiān jiè zhūyǒuqíng lèi ruò
“复次，憍尸迦，置中千界诸有情类。若
shànnán zǐ shàn nǚ rén děngjiào huàsānqiān dà qiān shì jiè zhūyǒuqíng
善男子、善女人等教化三千大千世界诸有情
lèi jiē lìng ān zhù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shéntōng
类皆令安住四静虑、四无量、四无色定、五神通，
yú yì yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngyóu cǐ yīn yuán dé
于意云何？是善男子、善女人等由此因缘得
fú duō fǒu
福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děngshū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写

rú shì shèns hēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、
guǎng lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ huò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚
duō yú qián yú rú shàngshuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā zhì cǐ sānqiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng
“复次，憍尸迦，置此三千大千世界诸有情

lèi ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děngjiàohuà shí fāng gè rú jìng qié shā
类。若善男子、善女人等教化十方各如殒伽沙
děng shì jiè zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù sì jìng lǜ sì wú liàng
等世界诸有情类，皆令安住四静虑、四无量、
sì wú sè dìng wǔ shéntōng yú yì yún hé shì shàn nán zǐ shàn
四无色定、五神通，于意云何？是善男子、善
nǚ rén děngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děngshū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写

rú shì shèns hēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎnshū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、
guǎng lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ huò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚
duō yú qián yú rú shàngshuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā zhì cǐ shí fāng gè rú jìng qié shā děng shì
“复次，憍尸迦，置此十方各如殒伽沙等世

jiè zhū yǒu qíng lèi ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děngjiàohuà shí fāng yī
界诸有情类。若善男子、善女人等教化十方一
qiè shì jiè zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
切世界诸有情类皆令安住四静虑、四无量、四无
sè dìng wǔ shéntōng yú yì yún hé shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
色定、五神通，于意云何？是善男子、善女人
děngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū xiě
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等书写

rú shì shēn bō rě bō luó mì duō shī tā dú sòng ruò zhuǎn shū xiě
如是甚深般若波罗蜜多施他读诵，若转书写、

guǎng lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò fú jù shèn
广令流布，是善男子、善女人等所获福聚甚

duō yú qián yú rú shàng shuō
多于前，余如上说。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于

cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
此般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精

qín xiū xué rú lǐ sī wéi shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò
勤修学、如理思惟，是善男子、善女人等所获

fú jù shèng yú jiào huà yī shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù
福聚，胜于教化一赡部洲诸有情类，皆令安住

shí shàn yè dào sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shén
十善业道、四静虑、四无量、四无色定、五神

tōng yì shèng jiào huà yī sì dà zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù shí
通；亦胜教化一四大洲诸有情类，皆令安住十

shàn yè dào sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shén tōng
善业道、四静虑、四无量、四无色定、五神通；

yì shèng jiào huà xiǎo qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù shí shàn
亦胜教化小千世界诸有情类，皆令安住十善

yè dào sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shén tōng
业道、四静虑、四无量、四无色定、五神通；

yì shèng jiào huà zhōng qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù shí shàn
亦胜教化中千世界诸有情类，皆令安住十善

yè dào sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shén tōng
业道、四静虑、四无量、四无色定、五神通；

yì shèng jiào huà sān qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù shí
亦胜教化三千大千世界诸有情类，皆令安住十

shàn yè dào sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shén tōng
善业道、四静虑、四无量、四无色定、五神通；

yì shèng jiào huà shí fāng gè rú jìng qié shā děng shì jiè zhū yǒu qíng lèi
亦胜教化十方各如殑伽沙等世界诸有情类，

jiē lìng ān zhù shí shàn yè dào sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
皆令安住十善业道、四静虑、四无量、四无色定、

wǔ shéntōng yì shèngjiàohuà shí fāng yī qiè shì jiè zhūyǒuqíng lèi jiē
五神通；亦胜教化十方一切世界诸有情类，皆
lìng ān zhù shí shàn yè dào sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
令安住十善业道、四静虑、四无量、四无色定、
wǔ shéntōng jiāo shī jiā cǐ zhōng rú lǐ sī wéizhě wèi yǐ fēi èr
五神通。憍尸迦，此中如理思惟者，谓以非二
fēi bú èr xíng wèi qiú wú shàngzhèngděng pú tí sī wéi bō rě bō luó
非不二行，为求无上正等菩提，思惟般若波罗
mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō ruò yǐ fēi èr fēi bú èr xíng wèi
蜜多乃至布施波罗蜜多；若以非二非不二行，为
qiú wú shàngzhèngděng pú tí sī wéi nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
求无上正等菩提，思惟内空乃至无性自性空；
ruò yǐ fēi èr fēi bú èr xíng wèi qiú wú shàngzhèngděng pú tí sī wéi
若以非二非不二行，为求无上正等菩提，思惟
sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì
四念住广说乃至一切相智。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于
cǐ bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén guǎng wèi tā shuō xuān shì
此般若波罗蜜多，以无量门广为他说，宣示
kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě suǒ huò fú jù
开演显了解释，分别义趣令其易解，所获福聚
shèng zì tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
胜自听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟
rú shì bō rě bō luó mì duō suǒ huò gōng dé wú liàng bèi shù jiāo shī jiā
如是般若波罗蜜多所获功德无量倍数。憍尸迦，
cǐ zhōng bō rě bō luó mì duō yì qù zhě wèi cǐ bō rě bō luó mì duō
此中般若波罗蜜多义趣者，谓此般若波罗蜜多
suǒ yǒu yì qù bù yīng yǐ èr xiàng guān yì bù yīng yǐ bú èr xiàng guān
所有义趣，不应以二相观，亦不应以不二相观，
fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng fēi rù fēi chū fēi zēng fēi jiǎn fēi rǎn fēi
非有相非无相、非入非出、非增非减、非染非
jìng fēi shēng fēi miè fēi qǔ fēi shě fēi zhí fēi bù zhí fēi zhù fēi
净、非生非灭、非取非舍、非执非不执、非住非
bú zhù fēi shí fēi bù shí fēi xiāng yīng fēi bù xiāng yīng fēi hé hé
不住、非实非不实、非相应非不相应、非和合
fēi lí sàn fēi yīn yuán fēi fēi yīn yuán fēi fǎ fēi fēi fǎ fēi zhēn
非离散、非因缘非非因缘、非法非非法、非真

rú fēi fēi zhēn rú fēi shí jì fēi fēi shí jì rú shì yì qù yǒu wú liàng
如非非真如、非实际非非实际，如是义趣有无量
mén
门。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng zì
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等自
yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi yǐ wú liàng mén wèi tā guǎng shuō xuān shì
勤修学、如理思惟，以无量门为他广说，宣示
kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě shì shàn nán zǐ
开演显了解释，分别义趣令其易解，是善男子、
shàn nǚ rén děng suǒ huò fú jù guò qián fú jù wú liàng wú biān
善女人等所获福聚过前福聚无量无边。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn zhū shàn nán zǐ
尔时，天帝释白佛言：“世尊！诸善男子、
shàn nǚ rén děng yīng yǐ zhǒng zhǒng qiǎo miào wén yì wèi tā yǎn shuō shèn
善女人等应以种种巧妙文义，为他演说甚
shēn bō rě bō luó mì duō
深般若波罗蜜多。”

fó yán jiāo shī jiā rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō
佛言：“憍尸迦，如是！如是！如汝所说。
zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yīng yǐ zhǒng zhǒng qiǎo miào wén yì
诸善男子、善女人等应以种种巧妙文义，
wèi tā yǎn shuō shèn shēn bō rě bō luó mì duō jiāo shī jiā ruò shàn nán
为他演说甚深般若波罗蜜多。憍尸迦，若善男
zǐ shàn nǚ rén děng néng yǐ zhǒng zhǒng qiǎo miào wén yì wèi tā yǎn
子、善女人等能以种种巧妙文义，为他演
shuō shèn shēn bō rě bō luó mì duō shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
说甚深般若波罗蜜多，是善男子、善女人等
chéng jiù wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì dà gōng dé jù
成就无量无数无边不可思议大功德聚。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jìn qí xíng shòu
“憍尸迦，若善男子、善女人等尽其形寿
yǐ wú liàng zhǒng shàng miào lè jù yī fú yǐn shí bìng yuán yī
以无量种上妙乐具、衣服、饮食、病缘、医
yào gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shí fāng gè rú jìng qié shā jiè
药，供养恭敬、尊重赞叹十方各如殒伽沙界

wú liàng wú shù wú biān rú lái yīng zhèngděng jué yǒushànnán zǐ
无量无数无边如来、应、正等觉。有善男子、
shàn nǚ rén děng zì yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí
善女人等自于般若波罗蜜多至心听闻、受持、
dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi fù yī zhǒng zhǒng qiǎo miào
读诵、精勤修学、如理思惟，复依种种巧妙
wén yì yǐ wú liàng mén guǎng wèi tā shuō xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě
文义，以无量门广为他说，宣示开演显了解
shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
释，分别义趣令其易解，是善男子、善女人等
suǒ huò fú jù shènduō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yóu bǐ shí
所获福聚甚多于前。何以故？憍尸迦，由彼十
fāng gè rú jìng qié shā děng shì jiè wú liàng wú shù wú biān rú lái yīng
方各如殑伽沙等世界无量无数无边如来、应、
zhèngděng jué jiē yī bō rě bō luó mì duō jīng qín xiū xué zhèng dé wú
正等觉，皆依般若波罗蜜多精勤修学，证得无
shàng zhèngděng pú tí
上正等菩提。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng wú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等无
liàng wú shù wú biān dà jié yǐ yǒu suǒ dé ér wéi fāng biàn xiū xíng bù shī
量无数无边大劫以有所得而为方便，修行布施
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
乃至般若波罗蜜多。有善男子、善女人等于此
bō rě bō luó mì duō yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn zhì xīn tīng wén
般若波罗蜜多，以无所得而为方便，至心听闻、
shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi fù yī zhǒng zhǒng
受持、读诵、精勤修学、如理思惟，复以种种
qiǎo miào wén yì jīng xū yú jiān wèi tā biàn shuō xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo
巧妙文义，经须臾间为他辩说，宣示开演显了解
jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě suǒ huò fú jù shènduō yú qián
解释，分别义趣令其易解，所获福聚甚多于前。
jiāo shī jiā yǒu suǒ dé zhě wèi shànnán zǐ shàn nǚ rén děng xiū bù
憍尸迦，有所得者，谓善男子、善女人等修布
shī shí zuò rú shì niàn wǒ néng huì shī bǐ shì shòu zhě cǐ shì shī
施时作如是念：‘我能惠施，彼是受者，此是施
guǒ shī jí shī wù bǐ xiū shī shí míng zhù bù shī bù míng bù shī
果、施及施物。’彼修施时名住布施，不名布施

bō luó mì duō xiū jìng jiè shí zuò rú shì niàn wǒ néng chí jiè wéi
波罗蜜多。修净戒时作如是念：‘我能持戒，为
hù yú bǐ cǐ shì jiè guǒ jí suǒ chí jiè bǐ xiū jiè shí míng zhù jìng
护于彼，此是戒果及所持戒。’彼修戒时名住净
jiè bù míng jìng jiè bō luó mì duō xiū ān rěn shí zuò rú shì niàn
戒，不名净戒波罗蜜多。修安忍时作如是念：
wǒ néng xiū rěn wéi hù bǐ gù cǐ shì rěn guǒ jí rěn zì xìng
‘我能修忍，为护彼故，此是忍果及忍自性。’
bǐ xiū rěn shí míng zhù ān rěn bù míng ān rěn bō luó mì duō xiū jīng jìn
彼修忍时名住安忍，不名安忍波罗蜜多。修精进
shí zuò rú shì niàn wǒ néng jīng jìn wéi xiū duàn bǐ cǐ jīng jìn guǒ
时作如是念：‘我能精进，为修断彼，此精进果、
jīng jìn zì xìng bǐ jīng jìn shí míng zhù jīng jìn bù míng jīng jìn bō luó
精进自性。’彼精进时名住精进，不名精进波罗
mì duō xiū jìng lǜ shí zuò rú shì niàn wǒ néng xiū dìng bǐ shì dìng
蜜多。修静虑时作如是念：‘我能修定，彼是定
jìng cǐ shì dìng guǒ jí dìng zì xìng bǐ xiū dìng shí míng zhù jìng lǜ
境，此是定果及定自性。’彼修定时名住静虑，
bù míng jìng lǜ bō luó mì duō xiū bō rě shí zuò rú shì niàn wǒ néng
不名静虑波罗蜜多。修般若时作如是念：‘我能
xiū huì bǐ shì huì jìng cǐ shì huì guǒ jí huì zì xìng bǐ xiū huì shí
修慧，彼是慧境，此是慧果及慧自性。’彼修慧时
míng zhù bō rě bù míng bō rě bō luó mì duō jiāo shī jiā shì shàn
名住般若，不名般若波罗蜜多。憍尸迦，是善
nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù bù néng yuán
男子、善女人等以有所得为方便故，不能圆
mǎn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
满布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō duō。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
尔时，天帝释白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨
yún hé xiū xíng ér néng yuán mǎn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
云何修行而能圆满布施、净戒、安忍、精进、
jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
静虑、般若波罗蜜多？”

fó yán jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà xiū bù shī shí bù
佛言：“憍尸迦，若菩萨摩诃萨修布施时，不

dé shī zhě shòuzhě shī guǒ shī jí shī wù yǐ wú suǒ dé wéifāng
得施者、受者、施果、施及施物，以无所得为方
biàn gù néngmǎn bù shī bō luó mì duō xiū jìng jiè shí bù dé chí zhě
便故能满布施波罗蜜多；修净戒时，不得持者、
suǒ hù³ jiè guǒ jí suǒ chí jiè yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn gù néngmǎn
所护³戒果及所持戒，以无所得为方便故能满
jìng jiè bō luó mì duō xiū ān rěn shí bù dé néng rěn suǒ hù⁴ rěn
净戒波罗蜜多；修安忍时，不得能忍、所护⁴忍
guǒ jí rěn zì xìng yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn gù néngmǎn ān rěn bō luó
果及忍自性，以无所得为方便故能满安忍波罗
mì duō xiū jīng jìn shí bù dé qín zhě suǒ wéi qín guǒ jí qín zì xìng
蜜多；修精进时，不得勤者、所为勤果及勤自性，
yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn gù néngmǎn jīng jìn bō luó mì duō xiū jìng lǜ
以无所得为方便故能满精进波罗蜜多；修静虑
shí bù dé dìng zhě dìng jìng dìng guǒ jí dìng zì xìng yǐ wú suǒ dé
时，不得定者、定境、定果及定自性，以无所得
wéifāngbiàn gù néngmǎn jìng lǜ bō luó mì duō xiū bō rě shí bù dé
为方便故能满静虑波罗蜜多；修般若时，不得
huì zhě huì jìng huì guǒ jí huì zì xìng yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn gù
慧者、慧境、慧果及慧自性，以无所得为方便故
néngmǎn bō rě bō luó mì duō jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yīng
能满般若波罗蜜多。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨应
yǐ rú shì wú suǒ dé huì jí yǐ zhǒngzhǒngqiǎomiào wén yì xuānshuō
以如是无所得慧及以种种巧妙文义，宣说
bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō hé yǐ gù jiāo shī jiā yú dāng
般若乃至布施波罗蜜多。何以故？憍尸迦，于当
lái shì yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén dēngwèi tā xuānshuōxiāng sì bō rě
来世有善男子、善女人等为他宣说相似般若
nǎi zhì bù shī bō luó mì duō chū fā wú shàng pú tí xīn zhě wén bǐ
乃至布施波罗蜜多。初发无上菩提心者，闻彼
suǒshuōxiāng sì bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō xīn biàn mí miù tuì
所说相似般若乃至布施波罗蜜多，心便迷谬退
shī zhōngdào shì gù yīng yǐ wú suǒ dé huì jí yǐ zhǒngzhǒngqiǎomiào
失中道，是故应以无所得慧及以种种巧妙
wén yì wèi fā wú shàng pú tí xīn zhě xuānshuō bō rě nǎi zhì bù shī
文义，为发无上菩提心者宣说般若乃至布施

³ 大正藏：护；永乐北藏及龙藏：获；校勘：护

⁴ 大正藏：护；永乐北藏及龙藏：获；校勘：护

bō luó mì duō
波罗蜜多。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn yún hé míngwéixuān
尔时，天帝释白佛言：“世尊！云何名为宣
shuōxiāng sì bō rě jìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō
说相似般若、静虑、精进、安忍、净戒、布施波
luó mì duō
罗蜜多？”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngshuō
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等说
yǒu suǒ dé bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō rú shì
有所得般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多，如是
míngwéixuān shuōxiāng sì bō rě jìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè
名为宣说相似般若、静虑、精进、安忍、净戒、
bù shī bō luó mì duō
布施波罗蜜多。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shì zūn yún hé shànnán zǐ
时，天帝释复白佛言：“世尊！云何善男子、
shàn nǚ rén dēngshuō yǒu suǒ dé bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
善女人等说有所得般若乃至布施波罗蜜多，
míngshuōxiāng sì bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
名说相似般若乃至布施波罗蜜多？”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngwèi fā
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等为发
wú shàng pú tí xīn xíng liù bō luó mì duō zhě shuō sè nǎi zhì shí wú
无上菩提心行六波罗蜜多者，说色乃至识无
cháng kǔ wú wǒ shuōyǎnchù nǎi zhì yì chù wú cháng kǔ
常、苦、无我，说眼处乃至意处无常、苦、
wú wǒ shuō sè chù nǎi zhì fǎ chù wú cháng kǔ wú wǒ shuōyǎn
无我，说色处乃至法处无常、苦、无我，说眼
jiè nǎi zhì yì jiè wú cháng kǔ wú wǒ shuō sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
界乃至意界无常、苦、无我，说色界乃至法界
wú cháng kǔ wú wǒ shuōyǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wú cháng
无常、苦、无我，说眼识界乃至意识界无常、
kǔ wú wǒ shuōyǎnchù nǎi zhì yì chù wú cháng kǔ wú wǒ
苦、无我，说眼触乃至意触无常、苦、无我，
shuōyǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
说眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸

shòu wú cháng kǔ wú wǒ shuō sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
受无常、苦、无我，说四静虑、四无量、四无
sè dìng wú cháng kǔ wú wǒ shuō sì niàn zhù nǎi zhì yī qiè xiàng zhì
色定无常、苦、无我，说四念住乃至一切相智
wú cháng kǔ wú wǒ zuò rú shì yán ruò yǒu néng yī rú shì děng
无常、苦、无我，作如是言：‘若有能依如是等
fǎ xiū xíng bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō shì xíng bō rě nǎi zhì bù
法修行般若乃至布施波罗蜜多，是行般若乃至布
shī bō luó mì duō fù zuò shì shuō xiū xíng bō rě nǎi zhì bù shī bō
施波罗蜜多。’复作是说：‘修行般若乃至布施波
luó mì duō zhě yīng qiú sè nǎi zhì yī qiè xiàng zhì wú cháng kǔ wú
罗蜜多者，应求色乃至一切相智无常、苦、无
wǒ ruò yǒu néng qiú rú shì děng fǎ xiū xíng bō rě nǎi zhì bù shī bō luó
我。若有能求如是等法修行般若乃至布施波罗
mì duō shì xíng bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
蜜多，是行般若乃至布施波罗蜜多。’

jiāo shī jiā ruò yǒu rú shì qiú sè nǎi zhì yī qiè xiàng zhì wú
“憍尸迦，若有如是求色乃至一切相智无
cháng kǔ wú wǒ yī cǐ děng fǎ xiū xíng bō rě nǎi zhì bù shī bō
常、苦、无我，依此等法修行般若乃至布施波
luó mì duō zhě wǒ shuō míng wéi xíng yǒu suǒ dé xiāng sì bō rě nǎi zhì bù
罗蜜多者，我说名为行有所得相似般若乃至布
shī bō luó mì duō jiāo shī jiā ruò rú qián shuō dāng zhī jiē shì shuō
施波罗蜜多。憍尸迦，若如前说，当知皆是说
yǒu suǒ dé xiāng sì bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
有所得相似般若乃至布施波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wéi
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等为
fā wú shàng pú tí xīn zhě xuān shuō bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
发无上菩提心者宣说般若乃至布施波罗蜜多，
zuò rú shì yán lái shàn nán zǐ wǒ dāng jiào rǔ xiū xué bō rě nǎi
作如是言：‘来！善男子！我当教汝修学般若乃
zhì bù shī bō luó mì duō ruò yī wǒ jiào ér xiū xué zhě dāng sù ān zhù
至布施波罗蜜多。若依我教而修学者，当速安住
pú sà chū dì nǎi zhì shí dì jiāo shī jiā bǐ yǐ yǒu xiāng jí yǒu suǒ
菩萨初地乃至十地。’憍尸迦，彼以有相及有所
dé ér wéi fāng biàn yī hé jí xiǎng jiào xiū bō rě nǎi zhì bù shī bō luó
得而为方便，依合集想教修般若乃至布施波罗

mì duō shì wèixuānshuōxiāng sì bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
蜜多，是谓宣说相似般若乃至布施波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděngwèi
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等为

fā wú shàng pú tí xīn zhěxuānshuō bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
发无上菩提心者宣说般若乃至布施波罗蜜多，

zuò rú shì yán lái shàn nán zǐ wǒ dāng jiào rǔ xiū xué bō rě nǎi
作如是言：‘来！善男子！我当教汝修学般若乃

zhì bù shī bō luó mì duō ruò yī wǒ jiào ér xiū xuézhě sù chāoshēng
至布施波罗蜜多。若依我教而修学者，速超声

wén jí dú jué dì jiāo shī jiā bǐ yǐ yǒuxiàng jí yǒusuǒ dé ér wéi
闻及独觉地。’憍尸迦，彼以有相及有所得而为

fāngbiàn yī hé jí xiǎngjiào xiū bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
方便，依合集想教修般若乃至布施波罗蜜多，

shì wèixuānshuōxiāng sì bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
是谓宣说相似般若乃至布施波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděngwèi
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等为

fā wú shàng pú tí xīn zhěxuānshuō bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
发无上菩提心者宣说般若乃至布施波罗蜜多，

zuò rú shì yán lái shàn nán zǐ wǒ dāng jiào rǔ xiū xué bō rě nǎi
作如是言：‘来！善男子！我当教汝修学般若乃

zhì bù shī bō luó mì duō ruò yī wǒ jiào ér xiū xuézhě sù rù pú sà
至布施波罗蜜多。若依我教而修学者，速入菩萨

zhèngxìng lí shēng jì rù pú sà zhèngxìng lí shēng biàn dé pú sà wú
正性离生。既入菩萨正性离生，便得菩萨无

shēng fǎ rěn jì dé pú sà wú shēng fǎ rěn biàn dé pú sà shūshèng
生法忍。既得菩萨无生法忍，便得菩萨殊胜

shéntōng jì dé pú sà shūshèngshéntōng néngyóu shí fāng yī qiè fó
神通。既得菩萨殊胜神通，能游十方一切佛

tǔ cóng yī fó guó zhì yī fó guó gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn
土，从一佛国至一佛国，供养恭敬、尊重赞

tàn yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué yóu cǐ néng sù zhèng dé wú
叹一切如来、应、正等觉，由此能速证得无

shàngzhèngděng pú tí jiāo shī jiā bǐ yǐ yǒuxiàng jí yǒusuǒ dé ér
上正等菩提。’憍尸迦，彼以有相及有所得而

wéifāngbiàn yī hé jí xiǎngjiào xiū bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
为方便，依合集想教修般若乃至布施波罗蜜多，

shì wèixuānshuōxiāng sì bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
是谓宣说相似般若乃至布施波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等告

pú sà shèngzhǒngxìng zhě yán ruò yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng
菩萨乘种性⁵者言：‘若于般若波罗蜜多至心听

wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi jué dìng
闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟，决定

dāng huò wú liàng wú shù wú biān gōng dé jiāo shī jiā bǐ yǐ yǒu xiàng
当获无量无数无边功德。’憍尸迦，彼以有相

jí yǒu suǒ dé ér wéi fāng biàn zuò rú shì shuō shì wèixuānshuōxiāng sì
及有所得而为方便作如是说，是谓宣说相似

bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
般若乃至布施波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等告

pú sà shèngzhǒngxìng zhě yán rǔ yú guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè rú
菩萨乘种性⁶者言：‘汝于过去未来现在一切如

lái yīng zhèng děng jué cóng chū fā xīn zhì dé wú shàng zhèng děng
来、应、正、等觉，从初发心至得无上正等

pú tí suǒ yǒu shàngēn jiē yīng suí xǐ yī qiè hé jí wèi zhū yǒu qíng huí
菩提所有善根，皆应随喜一切合集，为诸有情回

xiàng wú shàng zhèng děng pú tí jiāo shī jiā bǐ yǐ yǒu xiàng jí yǒu
向无上正等菩提。’憍尸迦，彼以有相及有

suǒ dé ér wéi fāng biàn zuò rú shì shuō shì wèixuānshuōxiāng sì bō rě
所得而为方便作如是说，是谓宣说相似般若

nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
乃至布施波罗蜜多。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn yún hé míng wéi xuān
尔时，天帝释白佛言：“世尊！云何名为宣

shuō zhēn zhèng bō rě jìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī
说真正般若、静虑、精进、安忍、净戒、布施

bō luó mì duō
波罗蜜多？”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shuō
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等说

⁵ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

⁶ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

wú suǒ dé bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō rú shì
无所得般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多，如是
míng wéi xuān shuō zhēn zhèng bō rě jìng lǜ jīng jìn ān rěn jìng jiè
名为宣说真正般若、静虑、精进、安忍、净戒、
bù shī bō luó mì duō
布施波罗蜜多。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shì zūn yún hé shàn nán zǐ
时，天帝释复白佛言：“世尊！云何善男子、
shàn nǚ rén děng shuō wú suǒ dé bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
善女人等说无所得般若乃至布施波罗蜜多，
míng shuō zhēn zhèng bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
名说真正般若乃至布施波罗蜜多？”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wèi fā
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等为发
wú shàng pú tí xīn zhě xuān shuō bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
无上菩提心者宣说般若乃至布施波罗蜜多，
zuò rú shì yán lái shàn nán zǐ yīng xiū bō rě nǎi zhì bù shī bō
作如是言：‘来！善男子！应修般若乃至布施波
luó mì duō rǔ zhèng xiū shí bù yīng guān sè ruò cháng ruò wú cháng
罗蜜多。汝正修时，不应观色若常若无常、
ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng guān shòu xiǎng xíng
若乐若苦、若我若无我，不应观受、想、行、
shí ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ rú shì
识若常若无常、若乐若苦、若我若无我；如是
bù yīng guān yǎn chù nǎi zhì yì chù sè chù nǎi zhì fǎ chù yǎn jiè nǎi zhì
不应观眼处乃至意处，色处乃至法处，眼界乃至
yì jiè sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yǎn chù
意界，色界乃至法界，眼识界乃至意识界，眼触
nǎi zhì yì chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán
乃至意触，眼触为缘所生诸受乃至意触为缘
suǒ shēng zhū shòu sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng sì niàn
所生诸受，四静虑、四无量、四无色定，四念
zhù nǎi zhì yī qiè xiàng zhì ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò
住乃至一切相智若常若无常、若乐若苦、若
wǒ ruò wú wǒ hé yǐ gù shàn nán zǐ sè sè zì xìng kōng nǎi zhì
我若无我。何以故？善男子！色色自性空，乃至
yī qiè xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng kōng shì sè zì xìng jí fēi zì xìng
一切相智一切相智自性空；是色自性即非自性，

nǎi zhì shì yī qiè xiàng zhì zì xìng jí fēi zì xìng ruò fēi zì xìng jí shì
乃至是一切相智自性即非自性，若非自性即是
bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yú cǐ bō rě nǎi zhì bù shī bō luó
般若乃至布施波罗蜜多。于此般若乃至布施波罗
mì duō sè bù kě dé bǐ cháng wú cháng lè kǔ wǒ wú wǒ yì
蜜多，色不可得，彼常无常、乐苦、我无我亦
bù kě dé nǎi zhì yī qiè xiàng zhì bù kě dé bǐ cháng wú cháng
不可得，乃至一切相智不可得，彼常无常、
lè kǔ wǒ wú wǒ yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng shàng wú
乐苦、我无我亦不可得。所以者何？此中尚无
sè děng kě dé hé kuàng yǒu bǐ cháng wú cháng lè kǔ wǒ wú wǒ
色等可得，何况有彼常无常、乐苦、我无我
kě dé shàn nán zǐ rǔ ruò néng xiū rú shì bō rě nǎi zhì bù shī bō luó
可得！善男子！汝若能修如是般若乃至布施波罗
mì duō shì xiū bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō jiāo shī jiā
蜜多，是修般若乃至布施波罗蜜多。’ 憍尸迦，
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng zuò cǐ děng shuō shì wèi xuān shuō zhēn
是善男子、善女人等作此等说，是谓宣说真
zhèng bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
正般若乃至布施波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wèi
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等为
fā wú shàng pú tí xīn zhě xuān shuō bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
发无上菩提心者宣说般若乃至布施波罗蜜多，
zuò rú shì yán lái shàn nán zǐ wǒ dāng jiāo rǔ xiū xué bō rě nǎi
作如是言：‘来！善男子！我当教汝修学般若乃
zhì bù shī bō luó mì duō rǔ xiū xué shí wù guān zhū fǎ yǒu shǎo kě
至布施波罗蜜多。汝修学时，勿观诸法有少可
zhù kě chāo kě rù kě dé kě zhèng kě tīng wén děng suǒ huò
住、可超、可入、可得、可证、可听闻等所获
gōng dé jí kě suí xǐ huí xiàng pú tí hé yǐ gù shàn nán zǐ yú
功德及可随喜回向菩提。何以故？善男子！于
cǐ bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō bì jìng wú yǒu shǎo fǎ kě zhù
此般若乃至布施波罗蜜多，毕竟无有少法可住、
kě chāo kě rù kě dé kě zhèng kě tīng wén děng suǒ huò gōng
可超、可入、可得、可证、可听闻等所获功
dé jí kě suí xǐ huí xiàng pú tí suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ zì
德及可随喜回向菩提。所以者何？以一切法自

xìng jiē kōng ruò zì xìngkōng zé wú suǒyǒu ruò wú suǒyǒu jí shì bō rě
性皆空，若自性空则无所有，若无所有即是般若
nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yú cǐ bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì
乃至布施波罗蜜多。于此般若乃至布施波罗蜜
duō jìng wú shǎo fǎ yǒu rù yǒuchū yǒushēngyǒumiè yǒuduànyǒucháng
多，竟无少法有入有出、有生有灭、有断有常、
yǒu yī yǒu yì yǒu lái yǒu qù ér kě dé zhě
有一有异、有来有去而可得者。’

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngzuò cǐ děngshuō
“**憍尸迦**，是善男子、善女人等作此等说，
yǔ shàng léi pǐn yī qiè xiāngwéi shì shuōzhēnzhèng bō rě jìng lù
与上**累**⁷品一切相违，是说真正般若、静虑、
jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì duō yǐ shì gù jiāo
精进、安忍、净戒、布施波罗蜜多。以是故，**憍**
shī jiā zhūshànnán zǐ shàn nǚ rénděngyīng yú bō rě bō luó mì duō
尸迦，诸善男子、善女人等应于般若波罗蜜多，
yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng
以无所得而为方便，至心听闻、受持、读诵、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi dāng yǐ zhǒngzhǒngqiǎomiào wén yì wèi
精勤修学、如理思惟，当以种种巧妙文义为
tā guǎngshuō xuān shì kāi yǎnxiǎnliǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì
他广说，宣示开演显了解释，分别义趣令其易
jiě jiāo shī jiā yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō ruò shànnán zǐ
解。**憍尸迦**，由此缘故我作是说：若善男子、
shàn nǚ rénděng yú cǐ bō rě bō luó mì duō yǐ wú suǒ dé ér wéifāng
善女人等于此般若波罗蜜多，以无所得而为方
biàn zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ
便，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理
sī wéi fù yǐ zhǒngzhǒngqiǎomiào wén yì jīng xū yú jiānwèi tā biàn
思惟，复以种种巧妙文义，经须臾间为他辩
shuō xuān shì kāi yǎnxiǎnliǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě suǒ
说，宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，所
huò fú jù shènduō yú qián
获福聚甚多于前。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděngjiào
“**复次**，**憍尸迦**，若善男子、善女人等教

⁷ 大正藏：黑；永乐北藏及龙藏：累

shàn bù zhōuzhū yǒuqíng lèi jiē lìng zhù yù liú guǒ yú yì yún hé shì
瞻部洲诸有情类皆令住预流果，于意云何？是

shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
善男子、善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此

bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，

xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是

yán lái shànnán zǐ rǔ dāng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜

duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理

sī wéi suí cǐ fǎ mén yīng qín xiū xué shì shànnán zǐ shàn nǚ rén
思惟，随此法门应勤修学。’是善男子、善女人

děng suǒ huò gōng dé shènduō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè
等所获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，一切

yù liú jí yù liú guǒ jiē shì bō rě bō luó mì duō suǒ liú chū gù
预流及预流果皆是般若波罗蜜多所流出故。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōuzhū yǒuqíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置瞻部洲诸有情类。若善

nán zǐ shàn nǚ rén dēng jiào sì dà zhōu yī qiè yǒuqíng ruò xiǎo qiān jiè
男子、善女人等教四大洲一切有情，若小千界

yī qiè yǒuqíng ruò zhōng qiān jiè yī qiè yǒuqíng ruò cǐ sān qiān dà qiān
一切有情，若中千界一切有情，若此三千大千

shì jiè yī qiè yǒuqíng ruò fù shí fāng gè rú jìng qié shā dēng shì jiè yī
世界一切有情，若复十方各如殑伽沙等世界一

qiè yǒuqíng ruò jìn shí fāng wú biān shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē lìng zhù yù
切有情，若尽十方无边世界一切有情皆令住预

liú guǒ yú yì yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng yóu cǐ yīn
流果，于意云何？是善男子、善女人等由此因

yuán dé fú duō fǒu
缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此

bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，

xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是

yán lái shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shèn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜

duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理

sī wéi suí cǐ fǎ mén yīng qín xiū xué shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
思惟，随此法门应勤修学。’是善男子、善女人

děng suǒ huò gōng dé shèn duō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè
等所获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，一切

yù liú jí yù liú guǒ jiē shì bō rě bō luó mì duō suǒ liú chū gù
预流及预流果皆是般若波罗蜜多所流出故。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等教

shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù yī lái bù huán ā luó hàn
赡部洲诸有情类皆令安住一来、不还、阿罗汉

guǒ yú yì yún hé shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán
果。于意云何？是善男子、善女人等由此因缘

dé fú duō fǒu
得福多不？”

tiān dì shì yán shèn duō shì zūn shèn duō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此

bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，

xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是

yán lái shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shèn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜

duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理

sī wéi suí cǐ fǎ mén yīng qín xiū xué shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
思惟，随此法门应勤修学。’是善男子、善女人

děngsuǒhuògōng dé shènduō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè
等所获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，一切
yī lái jí yī lái guǒ nǎi zhì ā luó hàn jí ā luó hàn guǒ jiē shì bō rě
一来及一来果乃至阿罗汉及阿罗汉果皆是般若
bō luó mì duōsuǒ liú chū gù
波罗蜜多所流出故。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōuzhūyǒuqíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置赡部洲诸有情类。若善
nán zǐ shàn nǚ rén dēngjiào sì dà zhōu yī qiè yǒuqíng ruò xiǎoqiān jiè
男子、善女人等教四大洲一切有情，若小千界
yī qiè yǒuqíng ruò zhōngqiān jiè yī qiè yǒuqíng ruò cǐ sānqiān dà qiān
一切有情，若中千界一切有情，若此三千大千
shì jiè yī qiè yǒuqíng ruò fù shí fāng gè rú jìng qié shā dēng shì jiè yī
世界一切有情，若复十方各如殑伽沙等世界一
qiè yǒuqíng ruò jìn shí fāng wú biān shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē lìng ān zhù
切有情，若尽十方无边世界一切有情皆令安住
yī lái bù huán ā luó hàn guǒ yú yì yún hé shì shàn nán zǐ
一来、不还、阿罗汉果，于意云何？是善男子、
shàn nǚ rén dēng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén dēng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此
bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，
xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是
yán lái shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜
duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理
sī wéi suí cǐ fǎ mén yīng qín xiū xué shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
思惟，随此法门应勤修学。’是善男子、善女人

děngsuǒhuògōng dé shènduō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè
等所获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，一切
yī lái jí yī lái guǒ nǎi zhì ā luó hàn jí ā luó hàn guǒ jiē shì bō rě
一来及一来果乃至阿罗汉及阿罗汉果皆是般若

bō luó mì duōsuǒ liú chū gù
波罗蜜多所流出故。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等教
shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù dú jué pú tí yú yì yún hé
赡部洲诸有情类皆令安住独觉菩提，于意云何？
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
是善男子、善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此
bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，
xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是
yán lái shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜
duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ sī
多至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理思
wéi suí cǐ fǎ mén yīng qín xiū xué shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
惟，随此法门应勤修学。’是善男子、善女人等
suǒ huò gōng dé shènduō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè dú
所获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，一切独
jué dú jué pú tí jiē shì bō rě bō luó mì duōsuǒ liú chū gù
觉、独觉菩提皆是般若波罗蜜多所流出故。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置赡部洲诸有情类。若善
nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào sì dà zhōu yī qiè yǒu qíng ruò xiǎo qiān jiè
男子、善女人等教四大洲一切有情，若小千界
yī qiè yǒu qíng ruò zhōng qiān jiè yī qiè yǒu qíng ruò cǐ sān qiān dà qiān
一切有情，若中千界一切有情，若此三千大千
shì jiè yī qiè yǒu qíng ruò fù shí fāng gè rú jìng qié shā děng shì jiè yī
世界一切有情，若复十方各如殑伽沙等世界一
qiè yǒu qíng ruò jìn shí fāng wú biān shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē lìng ān zhù
切有情，若尽十方无边世界一切有情皆令安住
dú jué pú tí yú yì yún hé shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu
独觉菩提。于意云何？是善男子、善女人等由

cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此

bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，

xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是

yán lái shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜

duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理

sī wéi suí cǐ fǎ mén yīng qín xiū xué shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
思惟，随此法门应勤修学。’是善男子、善女人

děng suǒ huò gōng dé shènduō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè
等所获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，一切

dú jué dú jué pú tí jiē shì bō rě bō luó mì duō suǒ liú chū gù
独觉、独觉菩提皆是般若波罗蜜多所流出故。

大般若波罗蜜多经卷第四百三十一

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sān shí èr
大般若波罗蜜多经卷第四百三十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn jīng wén pǐn dì sān shí liù zhī èr
第二分经文品第三十六之二

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等教

shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē fā wú shàng zhèng děng jué xīn yú yì yún
瞻部洲诸有情类皆发无上正等觉心，于意云

hé shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō
何？是善男子、善女人等由此因缘得福多

fǒu
不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此

bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，

xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是

yán lái shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜

duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理

sī wéi suí cǐ bō rě bō luó mì duō suǒ shuō fǎ mén yīng zhèng xìn jiě
思惟，随此般若波罗蜜多所说法门应正信解，

ruò zhèng xìn jiě zé néng xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō ruò néng
若正信解则能修学如是般若波罗蜜多，若能

xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō zé néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ ruò
修学如是般若波罗蜜多则能证得一切智法，若

néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ zé xiū bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán
能证得一切智法则修般若波罗蜜多增益圆

mǎn ruò xiū bō rě bō luó mì duōzēng yì yuánmǎnbiànzhèng wú shàng
满，若修般若波罗蜜多增益圆满便证无上
zhèngděng pú tí jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngsuǒ
正等菩提。’ 憍尸迦，是善男子、善女人等所
huògōng dé shènduō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè chū fā
获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，一切初发
wú shàngzhèngděng jué xīn pú sà mó hē sà nǎi zhì zhù shí dì pú sà mó
无上正等觉心菩萨摩诃萨乃至住十地菩萨摩
hē sà jiē shì bō rě bō luó mì duōsuǒ liú chū gù
诃萨，皆是般若波罗蜜多所流出故。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōuzhūyǒuqíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置赡部洲诸有情类。若善
nán zǐ shàn nǚ rénděngjiào sì dà zhōu yī qiè yǒuqíng ruò xiǎoqiān jiè
男子、善女人等教四大洲一切有情，若小千界
yī qiè yǒuqíng ruò zhōngqiān jiè yī qiè yǒuqíng ruò cǐ sānqiān dà qiān
一切有情，若中千界一切有情，若此三千大千
shì jiè yī qiè yǒuqíng ruò fù shí fāng gè rú jìng qié shāděng shì jiè yī
世界一切有情，若复十方各如殑伽沙等世界一
qiè yǒuqíng jiē fā wú shàngzhèngděng jué xīn yú yì yún hé shì
切有情，皆发无上正等觉心，于意云何？是
shànnán zǐ shàn nǚ rénděngyóu cǐ yīn yuán dé fú duōfǒu
善男子、善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此
bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，
xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是
yán lái shànnán zǐ rǔ dāng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜
duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理
sī wéi suí cǐ bō rě bō luó mì duōsuǒ shuō fǎ mén yīng zhèng xìn jiě
思惟，随此般若波罗蜜多所说法门应正信解，
ruò zhèng xìn jiě zé néng xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō ruò néng
若正信解则能修学如是般若波罗蜜多，若能

xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō zé néngzhèng dé yī qiè zhì fǎ ruò
修学如是般若波罗蜜多则能证得一切智法，若
néngzhèng dé yī qiè zhì fǎ zé xiū bō rě bō luó mì duōzēng yì yuán
能证得一切智法则修般若波罗蜜多增益圆
mǎn ruò xiū xué bō rě bō luó mì duōzēng yì yuánmǎnbiànzhèng wú
满，若修学⁸般若波罗蜜多增益圆满便证无
shàngzhèngděng pú tí jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
上正等菩提。’ 憍尸迦，是善男子、善女人等
suǒ huò gōng dé shèn duō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè chū
所获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，一切初
fā wú shàngzhèngděng jué xīn pú sà mó hē sà nǎi zhì zhù shí dì pú sà
发无上正等觉心菩萨摩诃萨乃至住十地菩萨
mó hē sà jiē shì bō rě bō luó mì duō suǒ liú chū gù
摩诃萨，皆是般若波罗蜜多所流出故。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng jiào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等教
shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì yú yì yún
瞻部洲诸有情类皆住菩萨不退转地，于意云
hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō
何？是善男子、善女人等由此因缘得福多
fǒu
不？”

tiān dì shì yán shèn duō shì zūn shèn duō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此
bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，
xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是
yán lái shànnán zǐ rǔ dāng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜
duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理
sī wéi suí cǐ bō rě bō luó mì duō suǒ shuō fǎ mén yīng zhèng xìn jiě
思惟，随此般若波罗蜜多所说法门应正信解，

⁸ 大正藏：修；永乐北藏及龙藏：修学

ruò zhèng xìn jiě zé néng xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō ruò néng
若正信解则能修学如是般若波罗蜜多，若能
xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō zé néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ ruò
修学如是般若波罗蜜多则能证得一切智法，若
néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ zé xiū bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán
能证得一切智法则修般若波罗蜜多增益圆
mǎn ruò xiū bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán mǎn biàn zhèng wú shàng
满，若修般若波罗蜜多增益圆满便证无上
zhèng děng pú tí jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ
正等菩提。’ 憍尸迦，是善男子、善女人等所
huò gōng dé shènduō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè bú tuì
获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，一切不退
zhuǎn dì pú sà mó hē sà nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí jiē shì bō
转地菩萨摩诃萨乃至无上正等菩提，皆是般
rě bō luó mì duō suǒ liú chū gù
若波罗蜜多所流出故。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置赡部洲诸有情类。若善
nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào sì dà zhōu yī qiè yǒu qíng ruò xiǎo qiān jiè
男子、善女人等教四大洲一切有情，若小千界
yī qiè yǒu qíng ruò zhōng qiān jiè yī qiè yǒu qíng ruò cǐ sān qiān dà qiān
一切有情，若中千界一切有情，若此三千大千
shì jiè yī qiè yǒu qíng ruò fù shí fāng gè rú jìng qié shā děng shì jiè yī
世界一切有情，若复十方各如殑伽沙等世界一
qiè yǒu qíng jiē zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì yú yì yún hé shì shàn
切有情，皆住菩萨不退转地，于意云何？是善
nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
男子、善女人等由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此
bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，
xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是
yán lái shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜

duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理
sī wéi suí cǐ bō rě bō luó mì duō suǒ shuō fǎ mén yīng zhèng xìn jiě
思惟，随此般若波罗蜜多所说法门应正信解，
ruò zhèng xìn jiě zé néng xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō ruò néng
若正信解则能修学如是般若波罗蜜多，若能
xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō zé néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ ruò
修学如是般若波罗蜜多则能证得一切智法，若
néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ zé xiū bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán
能证得一切智法则修般若波罗蜜多增益圆
mǎn ruò xiū bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán mǎn biàn zhèng wú shàng
满，若修般若波罗蜜多增益圆满便证无上
zhèng děng pú tí jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ
正等菩提。’ 憍尸迦，是善男子、善女人等所
huò gōng dé shèn duō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè bú tuì
获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，一切不退
zhuǎn dì pú sà mó hē sà nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí jiē shì bō
转地菩萨摩诃萨乃至无上正等菩提，皆是般
rě bō luó mì duō suǒ liú chū gù
若波罗蜜多所流出故。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē qù wú
“复次，憍尸迦，若瞻部洲诸有情类皆趣无
shàng zhèng děng pú tí yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě
上正等菩提。有善男子、善女人等于此般若
bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì guǎng wèi tā shuō xuān
波罗蜜多，以无量门巧妙文义广为他说，宣
shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì yán
示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是言：

lái shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shèn shēn bō rě bō luó mì duō
‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜多，
zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ sī wéi
至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理思惟，
suí cǐ bō rě bō luó mì duō suǒ shuō fǎ mén yīng zhèng xìn jiě ruò zhèng
随此般若波罗蜜多所说法门应正信解，若正
xìn jiě zé néng xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō ruò néng xiū xué rú
信解则能修学如是般若波罗蜜多，若能修学如
shì bō rě bō luó mì duō zé néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ ruò néng zhèng
是般若波罗蜜多则能证得一切智法，若能证

dé yī qiè zhì fǎ zé xiū bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán mǎn ruò xiū
得一切智法则修般若波罗蜜多增益圆满，若修
bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán mǎn biàn zhèng wú shàng zhèng děng pú
般若波罗蜜多增益圆满便证无上正等菩
tí jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng dé
提。’ 憍尸迦，是善男子、善女人等所获功德
shènduō yú qián
甚多于前。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi ruò sì
“复次，憍尸迦，置瞻部洲诸有情类。若四
dà zhōu yī qiè yǒu qíng ruò xiǎo qiān jiè yī qiè yǒu qíng ruò zhōng qiān jiè
大洲一切有情，若小千界一切有情，若中千界
yī qiè yǒu qíng ruò cǐ sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng ruò fù shí
一切有情，若此三千大千世界一切有情，若复十
fāng gè rú jìng qié shā děng shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē qù wú shàng zhèng
方各如殑伽沙等世界一切有情皆趣无上正
děng pú tí yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō luó mì
等菩提。有善男子、善女人等于此般若波罗蜜
duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō xuān shì kāi yǎn
多，以无量门巧妙文义为他广说，宣示开演
xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì yán lái
显了解释，分别义趣令其易解，复作是言：‘来！

shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng
善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜多，至心听
wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ sī wéi suí cǐ
闻、受持、读诵、令善通利、如理思惟，随此
bō rě bō luó mì duō suǒ shuō fǎ mén yīng zhèng xìn jiě ruò zhèng xìn jiě
般若波罗蜜多所说法门应正信解，若正信解
zé néng xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō ruò néng xiū xué rú shì bō
则能修学如是般若波罗蜜多，若能修学如是般
rě bō luó mì duō zé néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ ruò néng zhèng dé yī
若波罗蜜多则能证得一切智法，若能证得一
qiè zhì fǎ zé xiū bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán mǎn ruò xiū bō rě
切智法则修般若波罗蜜多增益圆满，若修般若
bō luó mì duō zēng yì yuán mǎn biàn zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
波罗蜜多增益圆满便证无上正等菩提。’

jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng dé shènduō yú
憍尸迦，是善男子、善女人等所获功德甚多于

qián
前。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn bù zhōuzhū yǒuqíng lèi jiē yú wú
“复次，憍尸迦，若瞻部洲诸有情类皆于无
shàngzhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén
上正等菩提得不退转。有善男子、善女人
děng yú cǐ bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi
等于此般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为
tā guǎngshuō xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì
他广说，宣示开演显了解释，分别义趣令其易
jiě fù zuò shì yán lái shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shèn shēn
解，复作是言：‘来！善男子！汝当于此甚深
bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn
般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、令善
tōng lì rú lǐ sī wéi suí cǐ bō rě bō luó mì duō suǒ shuō fǎ mén
通利、如理思惟，随此般若波罗蜜多所说法门
yīng zhèng xìn jiě ruò zhèng xìn jiě zé néng xiū xué rú shì bō rě bō luó
应正信解，若正信解则能修学如是般若波罗
mì duō ruò néng xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō zé néng zhèng dé
蜜多，若能修学如是般若波罗蜜多则能证得
yī qiè zhì fǎ ruò néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ zé xiū bō rě bō luó mì
一切智法，若能证得一切智法则修般若波罗蜜
duō zēng yì yuán mǎn ruò xiū bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán mǎn biàn
多增益圆满，若修般若波罗蜜多增益圆满便
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn
证无上正等菩提。’憍尸迦，是善男子、善
nǚ rén děng suǒ huò gōng dé shèn duō yú qián
女人等所获功德甚多于前。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōuzhū yǒuqíng lèi ruò sì
“复次，憍尸迦，置瞻部洲诸有情类。若四
dà zhōu yī qiè yǒuqíng ruò xiǎoqiān jiè yī qiè yǒuqíng ruò zhōngqiān jiè
大洲一切有情，若小千界一切有情，若中千界
yī qiè yǒuqíng ruò cǐ sānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒuqíng ruò fù shí
一切有情，若此三千大千世界一切有情，若复十
fāng gè rú jìng qié shā děng shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē yú wú shàngzhèng
方各如殑伽沙等世界一切有情皆于无上正
děng pú tí dé bú tuì zhuǎn yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
等菩提得不退转。有善男子、善女人等于此

bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi tā guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为他广说，
xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě fù zuò shì
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解，复作是
yán lái shàn nán zǐ rǔ dāng yú cǐ shèn shēn bō rě bō luó mì
言：‘来！善男子！汝当于此甚深般若波罗蜜
duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、如理
sī wéi suí cǐ bō rě bō luó mì duō suǒ shuō fǎ mén yīng zhèng xìn jiě
思惟，随此般若波罗蜜多所说法门应正信解，
ruò zhèng xìn jiě zé néng xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō ruò néng
若正信解则能修学如是般若波罗蜜多，若能
xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō zé néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ ruò
修学如是般若波罗蜜多则能证得一切智法，若
néng zhèng dé yī qiè zhì fǎ zé xiū bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán
能证得一切智法则修般若波罗蜜多增益圆
mǎn ruò xiū bō rě bō luó mì duō zēng yì yuán mǎn biàn zhèng wú shàng
满，若修般若波罗蜜多增益圆满便证无上
zhèng děng pú tí jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ
正等菩提。’ 憍尸迦，是善男子、善女人等所
huò gōng dé shèn duō yú qián
获功德甚多于前。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等教
shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē qù wú shàng zhèng děng pú tí fù yú bō
瞻部洲诸有情类皆趣无上正等菩提，复于般
rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi qí guǎng shuō
若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为其广说，
xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě yǒu shàn
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解。有善
nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào yī yǒu qíng lìng yú wú shàng zhèng děng pú
男子、善女人等教一有情令于无上正等菩
tí dé bú tuì zhuǎn fù yú bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo
提得不退转，复于般若波罗蜜多，以无量门巧
miào wén yì wèi qí guǎng shuō xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié
妙文义为其广说，宣示开演显了解释，分别
yì qù lìng qí yì jiě jiāo shī jiā cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
义趣令其易解。憍尸迦，此善男子、善女人等

suǒ huò gōng dé shèn duō yú qián

所获功德甚多于前。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置瞻部洲诸有情类。若善

nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào sì dà zhōu yī qiè yǒu qíng ruò xiǎo qiān jiè
男子、善女人等教四大洲一切有情，若小千界

yī qiè yǒu qíng ruò zhōng qiān jiè yī qiè yǒu qíng ruò cǐ sān qiān dà qiān
一切有情，若中千界一切有情，若此三千大千

shì jiè yī qiè yǒu qíng ruò fù shí fāng gè rú jìng qié shā děng shì jiè yī
世界一切有情，若复十方各如殑伽沙等世界一

qiè yǒu qíng jiē qù wú shàng zhèng děng pú tí fù yú bō rě bō luó mì
切有情，皆趣无上正等菩提，复于般若波罗蜜

duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi qí guǎng shuō xuān shì kāi yǎn
多，以无量门巧妙文义为其广说，宣示开演

xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ
显了解释，分别义趣令其易解。有善男子、善女

rén děng jiào yī yǒu qíng lìng yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn
人等教一有情令于无上正等菩提得不退转，

fù yú bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi qí
复于般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为其

guǎng shuō xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě
广说，宣示开演显了解释，分别义趣令其易解。

jiāo shī jiā cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng dé shèn duō yú
憍尸迦，此善男子、善女人等所获功德甚多于

qián
前。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jiào
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等教

shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì
瞻部洲诸有情类皆于无上正等菩提得不退

zhuǎn fù yú bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì
转，复于般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义

wèi qí guǎng shuō xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí
为其广说，宣示开演显了解释，分别义趣令其

yì jiě ruò yī yǒu qíng zuò rú shì yǔ wǒ jīn xīn yào sù zhèng wú
易解。若一有情作如是语：‘我今欣乐速证无

shàng zhèng děng pú tí bá jì yǒu qíng zhū è qù kǔ yǒu shàn nán zǐ
上正等菩提，拔济有情诸恶趣苦。’有善男子、

shàn nǚ rén dēng wèi chéng bǐ shì yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì
善女人等为成彼事，以无量门巧妙文义，
guǎng shuō bō rě bō luó mì duō xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié
广说般若波罗蜜多，宣示开演显了解释，分别
yì qù lìng qí yì jiě jiāo shī jiā cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén dēng
义趣令其易解。憍尸迦，此善男子、善女人等
suǒ huò gōng dé shèn duō yú qián hé yǐ gù jiāo shī jiā zhù bú tuì
所获功德甚多于前。何以故？憍尸迦，住不退
zhuǎn dì pú sà mó hē sà bú shèn jiǎ jiè suǒ shuō fǎ gù yú dà pú
转地菩萨摩诃萨，不甚假藉所说法故，于大菩
tí dìng qù xiàng gù bì yú wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎn gù
提定趣向故，必于无上正等菩提不退转故，
xīn yào sù zhèng dà pú tí zhě yào shèn jiǎ jiè suǒ shuō fǎ gù yú wú
欣乐速证大菩提者，要甚假藉所说法故，于无
shàng jué qiú sù zhèng gù guān shēng sǐ kǔ yī qiè yǒu qíng yùn dà bēi xīn
上觉求速证故，观生死苦一切有情运大悲心
jí tòng qiè gù
极痛切故。

fù cì jiāo shī jiā zhì shàn bù zhōu zhū yǒu qíng lèi ruò shàn
“复次，憍尸迦，置赡部洲诸有情类。若善
nán zǐ shàn nǚ rén dēng jiào sì dà zhōu yī qiè yǒu qíng ruò xiǎo qiān jiè
男子、善女人等教四大洲一切有情，若小千界
yī qiè yǒu qíng ruò zhōng qiān jiè yī qiè yǒu qíng ruò cǐ sān qiān dà qiān
一切有情，若中千界一切有情，若此三千大千
shì jiè yī qiè yǒu qíng ruò fù shí fāng gè rú jìng qié shā děng shì jiè yī
世界一切有情，若复十方各如殑伽沙等世界一
qiè yǒu qíng jiē yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn fù yú
切有情，皆于无上正等菩提得不退转，复于
bō rě bō luó mì duō yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì wèi qí guǎng shuō
般若波罗蜜多，以无量门巧妙文义为其广说，
xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě ruò yī yǒu
宣示开演显了解释，分别义趣令其易解。若一有
qíng zuò rú shì yǔ wǒ jīn xīn yào sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
情作如是语：‘我今欣乐速证无上正等菩提，
bá jì yǒu qíng sān è qù kǔ yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén dēng wèi
拔济有情三恶趣苦。’有善男子、善女人等为
chéng bǐ shì yǐ wú liàng mén qiǎo miào wén yì guǎng shuō bō rě bō
成彼事，以无量门巧妙文义，广说般若波

luó mì duō xuān shì kāi yǎn xiǎn liǎo jiě shì fēn bié yì qù lìng qí yì jiě
罗蜜多，宣示开演显了解释，分别义趣令其易解。

jiāo shī jiā cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng dé shèn duō yú
憍尸迦，此善男子、善女人等所获功德甚多于

qián hé yǐ gù jiāo shī jiā zhù bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà
前。何以故？憍尸迦，住不退转地菩萨摩诃萨，

bú shèn jiǎ jiè suǒ shuō fǎ gù yú dà pú tí dìng qù xiàng gù bì yú
不甚假藉所说法故，于大菩提定趣向故，必于

wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎn gù xīn yào sù zhèng dà pú tí
无上正等菩提不退转故。欣乐速证大菩提

zhě yào shèn jiǎ jiè suǒ shuō fǎ gù yú wú shàng jué qiú sù zhèng gù
者，要甚假藉所说法故，于无上觉求速证故，

guān shēng sǐ kǔ yī qiè yǒu qíng yùn dà bēi xīn jí tòng qiè gù
观生死苦一切有情运大悲心极痛切故。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn rú shì pú sà mó hē
尔时，天帝释白佛言：“世尊！如是菩萨摩诃

sà zhuǎn jìn wú shàng zhèng děng pú tí rú shì rú shì yīng yǐ bù shī bō
萨转近无上正等菩提，如是如是应以布施波

luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiào jiè jiào shòu yīng yǐ nèi kōng
罗蜜多乃至般若波罗蜜多教诫教授，应以内空

nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jiào jiè jiào shòu yīng yǐ sì niàn zhù nǎi zhì bā
乃至无性自性空教诫教授，应以四念住乃至八

shèng dào zhī jiào jiè jiào shòu rú shì nǎi zhì yīng yǐ fó shí lì nǎi zhì shí
圣道支教诫教授，如是乃至应以佛十力乃至十

bā fó bú gòng fǎ jiào jiè jiào shòu yīng yǐ shàng miào yī fú yǐn shí
八佛不共法教诫教授，应以上妙衣服、饮食、

wò jù yī yào suí qí suǒ xū zhǒng zhǒng zī jù gòng yǎng shè shòu
卧具、医药，随其所须种种资具供养摄受。

shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng yǐ rú shì fǎ shī
世尊！若善男子、善女人等，能以如是法施、

cái shī jiào jiè jiào shòu gòng yǎng shè shòu bǐ pú sà mó hē sà shì shàn
财施教诫教授供养摄受彼菩萨摩诃萨，是善

nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng dé shèn duō yú qián hé yǐ gù
男子、善女人等所获功德甚多于前。何以故？

shì zūn bǐ pú sà mó hē sà yào yóu rú shì fǎ shī cái shī jiào jiè jiào
世尊！彼菩萨摩诃萨要由如是法施、财施教诫教

shòu gòng yǎng shè shòu sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
授供养摄受，速证无上正等菩提。”

ěr shí jù shòushànxiàngàotiān dì shì yán shàn zāi shàn zāi
尔时，具寿善现告天帝释言：“善哉！善哉！

jiāo shī jiā rǔ nǎi néng quàn lì bǐ pú sà mó hē sà fù néng shè shòu
憍尸迦，汝乃能劝励彼菩萨摩诃萨，复能摄受

bǐ pú sà mó hē sà yì néng hù zhù bǐ pú sà mó hē sà rǔ jīn yǐ
彼菩萨摩诃萨，亦能护助彼菩萨摩诃萨，汝今已

zuò fó shèng dì zǐ suǒ yīng zuò shì hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè rú
作佛圣弟子所应作事。何以故？憍尸迦，一切如

lái zhū shèng dì zǐ wèi yù lì lè zhū yǒu qíng gù fāng biàn quàn lì bǐ
来诸圣弟子，为欲利乐诸有情故，方便劝励彼

pú sà mó hē sà lìng sù qù wú shàng zhèng děng pú tí yǐ fǎ shī
菩萨摩诃萨，令速趣无上正等菩提，以法施、

cái shī jiào jiè jiào shòu gòng yǎng shè shòu qín jiā hù zhù bǐ pú sà mó hē
财施教诫教授供养摄受勤加护助彼菩萨摩诃

sà lìng sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé yī qiè
萨，令速证无上正等菩提。所以者何？一切

rú lái shēng wén dú jué shì jiān shèng shì yóu bǐ pú sà mó hē sà
如来、声闻、独觉世间胜事，由彼菩萨摩诃萨

gù ér dé chū xiàn hé yǐ gù
故而得出现。何以故？

jiāo shī jiā ruò wú pú sà mó hē sà fā qǐ wú shàng zhèng
“憍尸迦，若无菩萨摩诃萨发起无上正

děng jué xīn zé wú pú sà mó hē sà néng xué liù bō luó mì duō nǎi zhì
等觉心，则无菩萨摩诃萨能学六波罗蜜多乃至

shí bā fó bú gòng fǎ ruò wú pú sà mó hē sà xué liù bō luó mì duō
十八佛不共法。若无菩萨摩诃萨学六波罗蜜多

nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zé wú pú sà mó hē sà zhèng dé wú
乃至十八佛不共法，则无菩萨摩诃萨证得无

shàng zhèng děng pú tí ruò wú pú sà mó hē sà zhèng dé wú shàng zhèng
上正等菩提。若无菩萨摩诃萨证得无上正

děng pú tí zé wú rú lái shēng wén dú jué shì jiān shèng shì jiāo
等菩提，则无如来、声闻、独觉世间胜事。憍

shī jiā yóu yǒu pú sà mó hē sà fā qǐ wú shàng zhèng děng jué xīn
尸迦，由有菩萨摩诃萨发起无上正等觉心，

biàn yǒu pú sà mó hē sà néng xué liù bō luó mì duō nǎi zhì shí bā fó bú
便有菩萨摩诃萨能学六波罗蜜多乃至十八佛不

gòng fǎ yóu yǒu pú sà mó hē sà xué liù bō luó mì duō nǎi zhì shí bā
共法。由有菩萨摩诃萨学六波罗蜜多乃至十八

fó bú gòng fǎ biànyǒu pú sà mó hē sà zhèng dé wú shàngzhèngděng
佛不共法，便有菩萨摩诃萨证得无上正等
pú tí yóuyǒu pú sà mó hē sà zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
菩提。由有菩萨摩诃萨证得无上正等菩提，
zhuànmiào fǎ lún néngduàn dì yù pángshēng guǐ jiè yì néng
转妙法轮，能断地狱、傍生、鬼界，亦能
sǔnjiǎn ā sù luò dǎngzēngtiānrénzhòng biànyǒuchà dì lì dà zú pó
损减阿素洛党增天人众，便有刹帝力大族、婆
luómén dà zú zhǎngzhě dà zú jū shì dà zú chūxiàn shì jiān yì
罗门大族、长者大族、居士大族出现世间，亦
yǒu sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùtiānchūxiàn shì
有四大王众天乃至非想非非想处天出现世
jiān fù yǒu bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō nèikōng
间，复有布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多、内空
nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng sì niànzhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú
乃至无性自性空、四念住广说乃至十八佛不
gòng fǎ chūxiàn shì jiān fù yǒushēngwénshèng dú jué shèng zhèng
共法出现世间，复有声闻乘、独觉乘、正
děng jué shèngchūxiàn shì jiān
等觉乘出现世间。”

dì èr fēn suí xǐ huíxiàngpǐn dì sān shí qī zhī yī
第二分随喜回向品第三十七之一

ěr shí cí shì pú sà mó hē sà bó jù shòushànxiànyán dà
尔时，慈氏菩萨摩诃萨白具寿善现言：“大
dé ruò pú sà mó hē sà yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yú zhū yǒuqíng
德！若菩萨摩诃萨以无所得而为方便，于诸有情
suǒyǒugōng dé suí xǐ jù xíngzhū fú yè shì ruò pú sà mó hē sà yǐ
所有功德，随喜俱行诸福业事；若菩萨摩诃萨以
wú suǒ dé ér wéifāngbiàn chí cǐ suí xǐ jù xíngzhū fú yè shì yǔ yī
无所得而为方便，持此随喜俱行诸福业事，与一
qiè yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huíxiàng wú shàngzhèngděng pú tí ruò yú
切有情平等共有回向无上正等菩提；若余
yǒuqíng suí xǐ huíxiàngzhū fú yè shì ruò zhū yì shēng shēngwén
有情随喜回向诸福业事；若诸异生、声闻、
dú jué zhū fú yè shì suǒ wèi shī xìng jiè xìng xiū xìngsān fú yè shì
独觉诸福业事，所谓施性、戒性、修性三福业事，

ruò sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò sān jiě tuō mén bā jiě tuō
若四念住乃至八圣道支，若三解脱门、八解脱、
jiǔ cì dì dìng sì wú ài jiě liù shéntōngděngzhū fú yè shì shì
九次第定、四无碍解、六神通等诸福业事。是
pú sà mó hē sà suǒ yǒu suí xǐ huí xiàngōng dé yú bǐ yì shēng
菩萨摩诃萨所有随喜回向功德，于彼异生、
shēngwén dú jué zhū fú yè shì wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo
声闻、独觉诸福业事，为最为胜、为尊为高、
wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng wú děng děng
为妙为微妙、为上为无上、无等无等等。
hé yǐ gù dà dé yǐ zhū yì shēng xiū fú yè shì dàn wèi lìng jǐ zì
何以故？大德！以诸异生修福业事，但为令己自
zài ān lè shēngwén dú jué xiū fú yè shì dàn wèi zì tiáo fú
在安乐；声闻、独觉修福业事，但为自调伏，
wèi zì jì jìng wèi zì niè pán zhū pú sà mó hē sà suǒ yǒu suí xǐ huí
为自寂静，为自涅槃；诸菩萨摩诃萨所有随喜回
xiàngōng dé pǔ wèi yī qiè yǒu qíng tiáo fú jì jìng bō niè pán gù
向功德，普为一切有情调伏、寂静、般涅槃故。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn wèn cí shì pú sà mó hē sà yán dà
尔时，具寿善现问慈氏菩萨摩诃萨言：“大
shì shì pú sà mó hē sà suí xǐ huí xiàng xīn pǔ yuán shí fāng wú shù
士！是菩萨摩诃萨随喜回向心，普缘十方无数
wú liàng wú biān shì jiè yī yī shì jiè wú shù wú liàng wú biān zhū fó yǐ
无量无边世界，一一世界无数无量无边诸佛已
niè pán zhě cóng chū fā xīn zhì dé wú shàng zhèng děng pú tí rú shì
涅槃者，从初发心至得无上正等菩提，如是
zhǎn zhuǎn rù wú yú yī niè pán jiè hòu nǎi zhì fǎ miè yú qí zhōng jiān
展转入无余依涅槃界后乃至法灭，于其中间
suǒ yǒu liù bō luó mì duō xiāng yìng shàn gēn jí yǔ shēngwén dú jué
所有六波罗蜜多相应善根，及与声闻、独觉、
pú sà yī qiè yǒu qíng ruò gòng bú gòng wú shù wú liàng wú biān fó fǎ
菩萨、一切有情若共不共、无数无量无边佛法
xiāng yìng shàn gēn ruò bǐ yì shēng dì zǐ suǒ yǒu shī xìng jiè xìng xiū
相应善根。若彼异生弟子所有施性、戒性、修
xìng sān fú yè shì ruò bǐ shēngwén dì zǐ suǒ yǒu xué wú xué wú lòu
性三福业事；若彼声闻弟子所有学、无学无漏
shàn gēn ruò zhū rú lái yīng zhèng děng jué suǒ chéng jiè yùn dìng
善根；若诸如来、应、正等觉所成戒蕴、定

yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn jí wèi lì lè yī qiè
蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智⁹见蕴，及为利乐一切
yǒu qíng dà cí dà bēi dà xǐ dà shě wú shù wú liàng wú biān fó fǎ
有情大慈、大悲、大喜、大舍无数无量无边佛法，
jí bǐ zhū fó suǒ shuō zhèng fǎ ruò yī bǐ fǎ jīng qín xiū xué dé yù liú
及彼诸佛所说正法；若依彼法精勤修学得预流
guǒ yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dé dú jué pú tí dé rù
果、一来、不还、阿罗汉果，得独觉菩提，得入
pú sà zhèng xìng lí shēng jí yú pú sà mó hē sà xíng rú shì suǒ yǒu yī
菩萨正性离生及余菩萨摩诃萨行。如是所有一
qiè shàn gēn jí yú yǒu qíng yú zhū rú lái yīng zhèng děng jué shēng wén
切善根，及余有情于诸如来应正等觉、声闻、
pú sà zhū dì zǐ zhòng ruò xiàn zhù shì ruò niè pán hòu suǒ zhòng shàn gēn
菩萨诸弟子众若现住世、若涅槃后所种善根，
shì zhū shàn gēn yī qiè hé jí xiàn qián suí xǐ jì suí xǐ yǐ fù yǐ rú
是诸善根一切合集现前随喜。既随喜已，复以如
shì suí xǐ jù xíng zhū fú yè shì yǔ yī qiè yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí
是随喜俱行诸福业事，与一切有情平等共有回
xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yuàn wǒ yǐ cǐ shàn gēn yǔ yī qiè yǒu
向无上正等菩提：‘愿我以此善根与一切有
qíng tóng gòng yǐn fā wú shàng pú tí rú shì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng
情同共引发无上菩提。’如是所起随喜回向，
yú yú suǒ qǐ zhū fú yè shì wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào
于余所起诸福业事，为最为胜、为尊为高、为妙
wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng wú děng děng yú yì yún
为微妙、为上为无上、无等无等等。于意云
hé cí shì dà shì bǐ pú sà mó hē sà yuán rú shì shì qǐ suí xǐ
何？慈氏大士！彼菩萨摩诃萨缘如是事起随喜
huí xiàng xīn wéi yǒu rú shì suǒ yuán shì rú bǐ pú sà mó hē sà suǒ
回向心，为有如是所缘事，如彼菩萨摩诃萨所
qǔ xiàng fǒu
取相不？”

ěr shí cí shì pú sà mó hē sà dá jù shòu shàn xiàn yán dà
尔时，慈氏菩萨摩诃萨答具寿善现言：“大

dé bǐ pú sà mó hē sà yuán rú shì shì qǐ suí xǐ huí xiàng xīn shí
德！彼菩萨摩诃萨缘如是事起随喜回向心，实

⁹ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

wú rú shì suǒ yuán shì rú bǐ pú sà mó hē sà suǒ qǔ xiàng
无如是所缘事如彼菩萨摩诃萨所取相。”

shí jù shòu shàn xiàn wèi cí shì pú sà mó hē sà yán dà shì
时，具寿善现谓慈氏菩萨摩诃萨言：“大士！

ruò wú suǒ yuán shì rú suǒ qǔ xiàng zhě bǐ pú sà mó hē sà suí xǐ huí
若无所缘事如所取相者，彼菩萨摩诃萨随喜回

xiàng xīn yǐ qǔ xiàng wéi fāng biàn pǔ yuán shí fāng wú shù wú liàng wú
向心，以取相为方便，普缘十方无数无量无

biān shì jiè yī yī shì jiè wú shù wú liàng wú biān zhū fó yǐ niè pán zhě
边世界，一一世界无数无量无边诸佛已涅槃者，

cóng chū fā xīn nǎi zhì fǎ miè suǒ yǒu shàn gēn jí dì zǐ děng suǒ yǒu
从初发心乃至法灭所有善根，及弟子等所有

shàn gēn yī qiè hé jí xiàn qián suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú
善根，一切合集现前随喜，回向无上正等菩

tí rú shì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng jiāng fēi diān dǎo rú yú wú cháng
提。如是所起随喜回向，将非颠倒？如于无常

wèi cháng yú kǔ wèi lè yú wú wǒ wèi wǒ yú bú jìng wèi jìng
谓常、于苦谓乐、于无我谓我、于不净谓净，

shì xiǎng diān dǎo xīn diān dǎo jiàn diān dǎo cǐ yú wú xiàng ér qǔ
是想颠倒、心颠倒、见颠倒，此于无相而取

qí xiàng yì yīng rú shì dà shì rú suǒ yuán shì shí wú suǒ yǒu
其相，亦应如是。大士！如所缘事实无所有，

suí xǐ huí xiàng xīn yì rú shì zhū shàn gēn děng yì rú shì wú shàng pú
随喜回向心亦如是，诸善根等亦如是，无上菩

tí yì rú shì bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō
提亦如是，布施、净戒、安忍、精进、静虑、般

rě bō luó mì duō yì rú shì guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
若波罗蜜多亦如是，广说乃至十八佛不共法

yì rú shì dà shì ruò rú suǒ yuán shì shí wú suǒ yǒu suí xǐ huí xiàng
亦如是。大士！若如所缘事实无所有，随喜回向

xīn yì rú shì zhū shàn gēn děng yì rú shì wú shàng pú tí yì rú shì
心亦如是，诸善根等亦如是，无上菩提亦如是，

liù bō luó mì duō yì rú shì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì rú shì
六波罗蜜多亦如是，乃至十八佛不共法亦如是

zhě hé děng shì suǒ yuán hé děng shì shì hé děng shì suí xǐ huí
者，何等是所缘？何等是事？何等是随喜回

xiàng xīn hé děng shì zhū shàn gēn děng hé děng shì wú shàng pú tí
向心？何等是诸善根等？何等是无上菩提？

hé děng shì liù bō luó mì duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ér bǐ
何等是六波罗蜜多乃至十八佛不共法？而彼
pú sà mó hē sà yuán rú shì shì qǐ suí xǐ xīn huí xiàng wú shàng zhèng
菩萨摩诃萨缘如是事起随喜心，回向无上正
děng pú tí
等菩提？”

shí cí shì pú sà mó hē sà bào jù shòu shàn xiàn yán dà dé
时，慈氏菩萨摩诃萨报具寿善现言：“大德！

ruò pú sà mó hē sà jiǔ xiū xué liù bō luó mì duō yǐ céng gòng yǎng wú
若菩萨摩诃萨久修学六波罗蜜多，已曾供养无
liàng zhū fó sù zhí shàngēn jiǔ fā dà yuàn wéi zhū shàn yǒu zhī suǒ shè
量诸佛，宿植¹⁰善根久发大愿，为诸善友之所摄

shòu shàn xué zhū fǎ zì xiàng kōng yì shì pú sà mó hē sà néng yú suǒ
受，善学诸法自相空义，是菩萨摩诃萨能于所

yuán shì suí xǐ huí xiàng xīn zhū shàn gēn děng wú shàng pú tí
缘事、随喜回向心、诸善根等、无上菩提、

zhū fó shì zūn jí yī qiè fǎ jiē bù qǔ xiàng ér néng fā qǐ suí xǐ zhī
诸佛世尊及一切法皆不取相，而能发起随喜之

xīn huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí rú shì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng
心，回向无上正等菩提。如是所起随喜回向，

yǐ fēi èr fēi bú èr wéi fāng biàn fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng wéi fāng biàn
以非二非不二为方便，非有相非无相为方便，

fēi yǒu suǒ dé fēi wú suǒ dé wéi fāng biàn fēi rǎn fēi jìng wéi fāng biàn
非有所得非无所得为方便，非染非净为方便，

fēi shēng fēi miè wéi fāng biàn yú suǒ yuán shì nǎi zhì wú shàng zhèng děng
非生非灭为方便，于所缘事乃至无上正等

pú tí néng bù qǔ xiàng bù qǔ xiàng gù fēi diān dǎo shè ruò yǒu pú sà
菩提能不取相，不取相故非颠倒摄。若有菩萨

wèi jiǔ xiū xué liù bō luó mì duō wèi céng gòng yǎng wú liàng zhū fó wèi
未久修学六波罗蜜多，未曾供养无量诸佛，未

sù zhí shàngēn wèi jiǔ fā dà yuàn wèi duō shàn yǒu zhī suǒ shè shòu
宿植¹¹善根，未久发大愿，未多善友之所摄受，

wèi yú yī qiè fǎ shàn xué zì xiàng kōng shì zhū pú sà yú suǒ yuán shì
未于一切法善学自相空，是诸菩萨于所缘事、

suí xǐ huí xiàng zhū shàn gēn děng wú shàng pú tí zhū fó shì zūn jí
随喜回向、诸善根等、无上菩提、诸佛世尊及

¹⁰ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

¹¹ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

yī qiè fǎ yóu qǔ qí xiàng qǐ suí xǐ xīn huí xiàng wú shàng zhèng děng
一切法，犹取其相起随喜心，回向无上正等
pú tí rú shì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng yǐ qǔ xiàng gù yóu diān dǎo shè
菩提。如是所起随喜回向，以取相故犹颠倒摄，
fēi zhēn suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí
非真随喜回向无上正等菩提。

fù cì dà dé bù yīng wèi bǐ xīn xué dà shèng zhū pú sà
“复次，大德！不应为彼新学大乘诸菩萨

děng jí duì qí qián xuān shuō bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō
等及其前，宣说般若波罗蜜多乃至布施波
luó mì duō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng sì niàn zhù guǎng shuō nǎi
罗蜜多，内空乃至无性自性空，四念住广说乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ jí yī qiè fǎ zì xiàng kōng yì hé yǐ gù
至十八佛不共法，及一切法自相空义。何以故？

dà dé xīn xué dà shèng zhū pú sà děng yú rú shì fǎ suī yǒu shǎo fēn
大德！新学大乘诸菩萨等于如是法，虽有少分

xìn jìng ài yào ér bǐ wén yǐ xún jiē wàng shī jīng bù yí huò shēng huǐ
信敬爱乐，而彼闻已寻皆忘失，惊怖疑惑生毁

bàngù ruò bú tuì zhuǎn zhū pú sà mó hē sà huò céng gòng yǎng wú
谤故。若不退转诸菩萨摩诃萨，或曾供养无

liàng zhū fó sù zhí shàngēn jiǔ fā dà yuàn wéi duō shàn yǒu suǒ shè
量诸佛、宿植¹²善根、久发大愿、为多善友所摄

shòu zhě yīng duì qí qián wèi bǐ guǎng shuō fēn bié kāi shì yī qiè bō rě
受者，应对其前为彼广说分别开示一切般若

bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
波罗蜜多乃至布施波罗蜜多，内空乃至无性自

xìng kōng sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jí yī qiè
性空，四念住广说乃至十八佛不共法，及一切

fǎ zì xiàng kōng yì hé yǐ gù dà dé yǐ bú tuì zhuǎn zhū pú sà
法自相空义。何以故？大德！以不退转诸菩萨

mó hē sà jí céng gòng yǎng wú liàng zhū fó sù zhí shàngēn jiǔ
摩诃萨，及曾供养无量诸佛、宿植¹³善根、久

fā dà yuàn wéi duō shàn yǒu suǒ shè shòu zhě ruò wén cǐ fǎ jiē néng shòu
发大愿、为多善友所摄受者，若闻此法皆能受

chí zhōng bú wàng shī yì bù jīng kǒng yí huò huǐ bàng dà dé
持终不忘失，亦不惊恐、疑惑、毁谤。大德！

¹² 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

¹³ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

zhū pú sà mó hē sà yīng yǐ rú shì suí xǐ jù xíngzhū fú yè shì huí
诸菩萨摩诃萨应以如是随喜俱行诸福业事，回
xiàng wú shàngzhèngděng pú tí
向无上正等菩提。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó cí shì pú sà mó hē sà yán dà
尔时，具寿善现白慈氏菩萨摩诃萨言：“大

shì zhū pú sà mó hē sà yīng yǐ rú shì suí xǐ jù xíngzhū fú yè shì
士！诸菩萨摩诃萨应以如是随喜俱行诸福业事，
huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí wèi suǒ yòng xīn suí xǐ huí xiàng cǐ
回向无上正等菩提，谓所用心随喜回向，此
suǒ yòng xīn jìn miè lí biàn cǐ suǒ yuán shì jí zhūshàngēn yì jiē rú cǐ
所用心尽灭离变，此所缘事及诸善根亦皆如此

jìn miè lí biàn cǐ zhōng hé děng shì suǒ yòng xīn fù yǐ hé děng
¹⁴ 尽灭离变。此中何等是所用心？复以何等

wéi suǒ yuán shì jí zhūshàngēn ér shuō suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèng
为所缘事及诸善根，而说随喜回向无上正

děng pú tí shì xīn yú xīn lí bù yīng yǒu suí xǐ huí xiàng yǐ wú èr
等菩提？是心于心理不应有随喜回向，以无二

xīn jù shí qǐ gù xīn yì bù kě suí xǐ huí xiàng xīn zì xìng gù ruò pú
心俱时起故，心亦不可随喜回向心自性故。若菩

sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí néng rú shì zhī yī qiè
萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，能如是知一切

bō rě bō luó mì duō wú suǒ yǒu nǎi zhì bù shī bō luó mì duō wú suǒ
般若波罗蜜多无所有，乃至布施波罗蜜多无所

yǒu sè wú suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí wú suǒ yǒu nǎi zhì wú
有，色无所有，受、想、行、识无所有，乃至无

shàngzhèngděng pú tí yì wú suǒ yǒu shì pú sà mó hē sà zhī yī qiè
上正等菩提亦无所有，是菩萨摩诃萨知一切

fǎ jiē wú suǒ yǒu ér fù néng yǐ suí xǐ jù xíngzhū fú yè shì huí
法皆无所有，而复能以随喜俱行诸福业事，回

xiàng wú shàngzhèngděng pú tí rú shì suí xǐ huí xiàng zhī xīn fēi diān
向无上正等菩提。如是随喜回向之心非颠

dǎoshè yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn gù
倒摄，以无所得为方便故。”

shí tiān dì shì bó jù shòushànxiànyán dà dé xīn xué dà
时，天帝释白具寿善现言：“大德！新学大

¹⁴ 大正藏：心；永乐北藏及龙藏：此

shèngzhū pú sà mó hē sà wén rú shì fǎ qí xīn jiāng wú jīngkǒng yí
乘 诸菩萨摩诃萨闻如是法，其心将无惊恐、疑
huò dà dé xīn xué dà shèngzhū pú sà mó hē sà yún hé néng yǐ
惑？大德！新学大乘诸菩萨摩诃萨，云何能以
suǒ xiū shàngēn huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí dà dé xīn xué dà
所修善根回向无上正等菩提？大德！新学大
shèngzhū pú sà mó hē sà yún hé shèshòu suí xǐ jù xíngzhū fú yè shì
乘 诸菩萨摩诃萨，云何摄受随喜俱行诸福业事，
huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí
回向无上正等菩提？”

jù shòushànxiànchéng cí shì pú sà mó hē sà wēi lì jiā pī
具寿善现承慈氏菩萨摩诃萨威力加被，
gàotiān dì shì yán jiāo shī jiā xīn xué dà shèngzhū pú sà mó hē sà
告天帝释言：“憍尸迦，新学大乘诸菩萨摩诃萨，
ruò xiū bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn
若修般若乃至布施波罗蜜多，以无所得为方便、
wú xiàng wéifāngbiàn shèshòu bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō shì
无相为方便，摄受般若乃至布施波罗蜜多。是
pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán duō xìn jiě nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
菩萨摩诃萨由此因缘，多信解内空乃至无性自
xìngkōng duō xìn jiě sì niànzhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
性空，多信解四念住广说乃至十八佛不共法。
cháng wéi shàn yǒu zhī suǒ shè shòu rú shì shàn yǒu yǐ wú liàng mén qiǎo
常为善友之所摄受，如是善友以无量门巧
miào wén yì wèi qí guǎngshuō bō rě jìng lǜ jīng jìn ān rěn jìng
妙文义为其广说般若、静虑、精进、安忍、净
jiè bù shī bō luó mì duō xiāng yìng zhī fǎ yǐ rú shì fǎ jiào jiè jiào
戒、布施波罗蜜多相应之法，以如是法教诫教
shòu lìng qí nǎi zhì dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi rù pú sà
授，令其乃至得入菩萨正性离生。未入菩萨
zhèng xìng lí shēng yì cháng bù lí suǒ xiū bō rě bō luó mì duō nǎi zhì
正性离生，亦常不离所修般若波罗蜜多乃至
bù shī bō luó mì duō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng sì niànzhù
布施波罗蜜多，内空乃至无性自性空，四念住
guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì wèi guǎngshuō zhǒng zhǒng
广说乃至十八佛不共法。亦为广说种种
mó shì lìng qí wén yǐ yú zhū mó shì xīn wú zēng jiǎn hé yǐ gù
魔事，令其闻已，于诸魔事心无增减。何以故？

zhū mó shì yè xìng wú suǒ yǒu bù kě dé gù yì yǐ cǐ fǎ jiào jiè jiào
诸魔事业性无所有不可得故。亦以此法教诫教
shòu lìng qí nǎi zhì dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng cháng bù lí fó
授，令其乃至得入菩萨正性离生，常不离佛，
yú zhū fó suǒ zhòng zhū shàn gēn fù yóu shàn gēn suǒ shè shòu gù cháng
于诸佛所种诸善根，复由善根所摄受故，常
shēng pú sà mó hē sà jiā nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí yú zhū
生菩萨摩诃萨家，乃至无上正等菩提，于诸
shàn gēn cháng bù yuǎn lí jiāo shī jiā xīn xué dà shèng zhū pú sà mó
善根常不远离。憍尸迦，新学大乘诸菩萨摩
hē sà ruò néng rú shì yǐ wú suǒ dé wéi fāng biàn wú xiàng wéi fāng biàn
诃萨，若能如是以无所得为方便、无相为方便，
shè shòu zhū gōng dé yú zhū gōng dé duō shēn xìn jiě cháng wéi shàn yǒu
摄受诸功德，于诸功德多深信解，常为善友
zhī suǒ shè shòu wén rú shì fǎ xīn bù jīng kǒng yì bù yí huò
之所摄受，闻如是法心不惊恐亦不疑惑。

fù cì jiāo shī jiā xīn xué dà shèng zhū pú sà mó hē sà
“复次，憍尸迦，新学大乘诸菩萨摩诃萨，

suí suǒ xiū jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō suí
随所修集布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，随
suǒ ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng suí suǒ xiū jí sì niàn zhù
所安住内空乃至无性自性空，随所修集四念住
guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jí yú wú liàng wú biān fó fǎ
广说乃至十八佛不共法，及余无量无边佛法，
jiē yīng yǐ wú suǒ dé wéi fāng biàn wú xiàng wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng
皆应以无所得为方便、无相为方便，与诸有情
píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí fù cì jiāo shī jiā
平等共有回向无上正等菩提。复次，憍尸迦，
xīn xué dà shèng zhū pú sà mó hē sà pǔ yú shí fāng wú shù wú liàng wú
新学大乘诸菩萨摩诃萨，普于十方无数无量无
biān shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué duàn zhū yǒu lù jué
边世界，一切如来、应、正等觉断诸有路、绝
xì lùn dào qì zhū zhòng dàn cuī jù luò cì jìn zhū yǒu jié jù
戏论道、弃诸重担、摧聚落刺、尽诸有结、具
zú zhèng zhì xīn shàn jiě tuō qiǎo shuō fǎ zhě jí bǐ rú lái yīng
足正智、心善解脱、巧说法者，及彼如来、应、
zhèng děng jué zhū dì zǐ zhòng suǒ chéng jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě
正等觉诸弟子众所成戒蕴、定蕴、慧蕴、解

tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn jí yú suǒ zuò zhǒng zhǒng gōng dé bìng
脱蕴、解脱智¹⁵见蕴，及余所作种种功德，并
yú shì chù suǒ zhòng shàngēn wèi chà dì lì dà zú pó luó mén dà zú
于是处所种善根，谓刹帝力大族、婆罗门大族、
zhǎng zhě dà zú jū shì dà zú děng suǒ zhòng shàngēn ruò sì dà wáng
长者大族、居士大族等所种善根，若四大王
zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì zài tiān suǒ zhòng shàngēn ruò fàn zhòng tiān nǎi
众天乃至他化自在天所种善根，若梵众天乃
zhì sè jiū jìng tiān děng suǒ zhòng shàngēn rú shì yī qiè hé jí chēng liáng
至色究竟天等所种善根。如是一切合集称量
xiàn qián fā qǐ bǐ yú shàngēn wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi
现前发起，比余善根为最为胜、为尊为高、为
miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng wú děng děng suí xǐ
妙为微妙、为上为无上、无等等随喜
zhī xīn fù yǐ rú shì suí xǐ jù xíng zhū fú yè shì yǔ zhū yǒu qíng píng
之心，复以如是随喜俱行诸福业事，与诸有情平
děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí
等共有回向无上正等菩提。”

ěr shí cí shì pú sà mó hē sà wèn jù shòu shàn xiàn yán dà
尔时，慈氏菩萨摩诃萨问具寿善现言：“大
dé xīn xué dà shèng zhū pú sà mó hē sà ruò niàn zhū fó jí dì zǐ
德！新学大乘诸菩萨摩诃萨，若念诸佛及弟子
zhòng suǒ yǒu gōng dé bìng rén tiān děng suǒ zhòng shàngēn rú shì yī
众所有功德，并人、天等所种善根，如是一
qiè hé jí chēng liáng xiàn qián fā qǐ bǐ yú shàngēn wéi zuì wéi shèng
切合集称量现前发起，比余善根为最为胜、
wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng
为尊为高、为妙为微妙、为上为无上、无等
wú děng děng suí xǐ zhī xīn fù yǐ rú shì suí xǐ shàngēn yǔ zhū yǒu qíng
无等等随喜之心，复以如是随喜善根与诸有情
píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí shì pú sà mó hē
平等共有回向无上正等菩提，是菩萨摩诃
sà yún hé bú duò xiǎng diān dǎo xīn diān dǎo jiàn diān dǎo yé
萨云何不堕想颠倒、心颠倒、见颠倒耶？”

shí jù shòu shàn xiàn dá cí shì pú sà mó hē sà yán dà shì
时，具寿善现答慈氏菩萨摩诃萨言：“大士！

¹⁵ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

ruò pú sà mó hē sà yú suǒ niàn fó jí dì zǐ zhòng suǒ yǒu gōng dé bù
若菩萨摩诃萨于所念佛及弟子众所有功德，不
qǐ zhū fó jí dì zǐ zhòng gōng dé zhī xiǎng yú rén tiān děng suǒ zhòng
起诸佛及弟子众功德之想；于人、天等所种
shàngēn bù qǐ shàngēn rén tiān děng xiǎng yú suǒ fā qǐ suí xǐ huí
善根，不起善根人、天等想；于所发起随喜回
xiàng dà pú tí xīn yì fù bù qǐ suí xǐ huí xiàng pú tí xīn xiǎng shì
向大菩提心，亦复不起随喜回向菩提心想，是
pú sà mó hē sà suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng zhī xīn wú xiǎng diān dǎo wú
菩萨摩诃萨所起随喜回向之心，无想颠倒、无
xīn diān dǎo wú jiàn diān dǎo ruò pú sà mó hē sà yú suǒ niàn fó jí
心颠倒、无见颠倒。若菩萨摩诃萨于所念佛及
dì zǐ zhòng suǒ yǒu gōng dé qǐ fó dì zǐ gōng dé zhī xiǎng yú rén
弟子众所有功德，起佛弟子功德之想；于人、
tiān děng suǒ zhòng shàngēn qǐ bǐ shàngēn rén tiān děng xiǎng yú suǒ
天等所种善根，起彼善根人、天等想；于所
fā qǐ suí xǐ huí xiàng dà pú tí xīn qǐ suǒ fā qǐ suí xǐ huí xiàng pú
发起随喜回向大菩提心，起所发起随喜回向菩
tí xīn xiǎng shì pú sà mó hē sà suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng zhī xīn yǒu
提心想，是菩萨摩诃萨所起随喜回向之心，有
xiǎng diān dǎo yǒu xīn diān dǎo yǒu jiàn diān dǎo
想颠倒、有心颠倒、有见颠倒。

fù cì dà shì ruò pú sà mó hē sà yǐ rú shì suí xǐ xīn
“复次，大士！若菩萨摩诃萨以如是随喜心，
niàn yī qiè fó jí dì zǐ zhòng gōng dé shàngēn zhèng zhī cǐ xīn jìn miè
念一切佛及弟子众功德善根，正知此心尽灭
lí biàn fēi néng suí xǐ zhèng zhī bǐ fǎ qí xìng yì rán fēi suǒ suí xǐ
离变非能随喜，正知彼法其性亦然非所随喜，
yòu zhèng liǎo dá néng huí xiàng xīn fǎ xìng yì ěr fēi néng huí xiàng jí
又正了达能回向心法性亦尔非能回向，及
zhèng liǎo dá suǒ huí xiàng fǎ qí xìng yì ěr fēi suǒ huí xiàng ruò yǒu néng
正了达所回向法其性亦尔非所回向。若有能
yī rú shì suǒ shuō suí xǐ huí xiàng shì zhèng fēi xié zhū pú sà mó hē
依如是所说随喜回向，是正非邪，诸菩萨摩诃
sà jiē yīng rú shì suí xǐ huí xiàng
萨皆应如是随喜回向。

fù cì dà shì ruò pú sà mó hē sà pǔ yú guò qù wèi lái
“复次，大士！若菩萨摩诃萨普于过去未来

xiàn zài yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué cóngchū fā xīn zhì dé wú
现在一切如来、应、正等觉，从初发心至得无
shàngzhèngděng pú tí nǎi zhì fǎ miè yú qí zhōngjiān suǒ yǒu gōng dé
上正等菩提乃至法灭，于其中间所有功德，
ruò fó dì zǐ jí zhū dú jué yī bǐ fó fǎ suǒ qǐ shàngēn ruò zhū yì
若佛弟子及诸独觉依彼佛法所起善根，若诸异
shēngwén bǐ shuō fǎ suǒ zhòngshàngēn ruò tiān¹⁶ lóng yào chā jiàn
生闻彼说法所种善根，若天¹⁶、龙、药叉、健
dá fù ā sù luò jiē lù tú jǐn nà luò mò hū luò qié rén
达缚、阿素洛、揭路荼、紧捺洛、莫呼洛伽、人
fēi rén děngwén bǐ shuō fǎ suǒ zhòngshàngēn ruò chà dì lì dà zú pó
非人等闻彼说法所种善根，若刹帝力大族、婆
luó mén dà zú zhǎngzhě dà zú jū shì dà zú wén bǐ shuō fǎ suǒ
罗门大族、长者大族、居士大族闻彼说法所
zhòngshàngēn ruò sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì sè jiū jìng tiānwén bǐ
种善根，若四大王众天乃至色究竟天闻彼
shuō fǎ suǒ zhòngshàngēn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wén bǐ
说法所种善根，若善男子、善女人等，闻彼
shuō fǎ fā qù wú shàngzhèngděngjué xīn qín xiū zhòngzhōngzhū pú sà
说法发趣无上正等觉心，勤修种种诸菩萨
xíng rú shì yī qiè hé jí chēngliángxiànqián fā qǐ bǐ yú shàngēnwéi
行。如是一切合集称量现前发起，比余善根为
zuì wéishèng wéizūn wéigāo wéimiào wéiwēimiào wéishàngwéi wú
最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无
shàng wú děng wú děngděng suí xǐ zhī xīn fù yǐ rú shì suí xǐ shàn
上、无等无等等随喜之心，复以如是随喜善
gēn yǔ zhū yǒu qíng píngděng gòng yǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí
根，与诸有情平等共有回向无上正等菩提。
yú rú shì shí ruò zhèng jiě liǎo zhū néng suí xǐ huí xiàng zhī fǎ jìn miè
于如是时，若正解了诸能随喜回向之法尽灭
lí biàn zhū suǒ suí xǐ huí xiàng zhī fǎ zì xìng jiē kōng suī rú shì zhī
离变，诸所随喜回向之法自性皆空，虽如是知
ér néng suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí fù yú shì shí ruò
而能随喜回向无上正等菩提。复于是时，若
zhèng jiě liǎo dōu wú yǒu fǎ kě néng suí xǐ huí xiàng yú fǎ suǒ yǐ zhě
正解了都无有法可能随喜回向于法。所以者

¹⁶ 大正藏：若；永乐北藏及龙藏：若天

hé yǐ yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng kōngzhōngdōu wú néngsuǒ suí xǐ
何？以一切法自性皆空，空中都无能所随喜
huíxiàng fǎ gù suī rú shì zhī ér néng suí xǐ huíxiàng wú shàngzhèng
回向法故。虽如是知，而能随喜回向无上正
děng pú tí shì pú sà mó hē sà ruò néng rú shì suí xǐ huíxiàng xiū
等菩提。是菩萨摩诃萨若能如是随喜回向，修
xíng bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō wú xiǎngdiāndǎo wú xīn diān
行般若乃至布施波罗蜜多，无想颠倒、无心颠
dǎo wú jiàndiāndǎo hé yǐ gù shì pú sà mó hē sà yú suí xǐ xīn
倒、不见颠倒。何以故？是菩萨摩诃萨于随喜心
bù shēng zhí zhuó yú suǒ suí xǐ gōng dé shàngēn yì bù zhí zhuó yú huí
不生执著，于所随喜功德善根亦不执著，于回
xiàng xīn bù shēng zhí zhuó yú suǒ huíxiàng wú shàng pú tí yì bù zhí
向心不生执著，于所回向无上菩提亦不执
zhuó yóu wú zhí zhuó bú duòdiāndǎo rú shì pú sà suǒ qǐ suí xǐ huí
著，由无执著不堕颠倒。如是菩萨所起随喜回
xiàng zhī xīn míngwéi wú shàngyuǎn lí yī qiè wàngxiǎng fēn bié
向之心，名为无上远离一切妄想分别。

大般若波罗蜜多经卷第四百三十二

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sān shí sān
大般若波罗蜜多经卷第四百三十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn suí xǐ huí xiàng pǐn dì sān shí qī zhī èr
第二分随喜回向品第三十七之二

fù cì dà shì ruò pú sà mó hē sà yú suǒ xiū zào zhū fú
“复次，大士！若菩萨摩诃萨于所修造诸福
yè shì rú shí liǎo zhī lí yùn chù jiè yì lí bō rě bō luó mì
业事，如实了知离蕴、处、界，亦离般若波罗蜜
duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yì lí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
多乃至布施波罗蜜多，亦离内空乃至无性自性
kōng yì lí sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shì pú
空，亦离四念住广说乃至十八佛不共法。是菩
sà mó hē sà yú suǒ xiū zào zhū fú yè shì rú shí zhī yǐ shēn xīn suí
萨摩诃萨于所修造诸福业事如实知已，深心随
xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí
喜回向无上正等菩提。

fù cì dà shì ruò pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī suí xǐ
“复次，大士！若菩萨摩诃萨如实了知随喜
jù xíng zhū fú yè shì yuǎn lí rú shì suí xǐ jù xíng zhū fú yè shì zì xìng
俱行诸福业事远离如是随喜俱行诸福业事自性，
rú shí liǎo zhī zhū fó shì zūn yuǎn lí rú shì zhū fó shì zūn zì xìng rú
如实了知诸佛世尊远离如是诸佛世尊自性，如
shí liǎo zhī gōng dé shàn gēn yuǎn lí rú shì gōng dé shàn gēn zì xìng rú
实了知功德善根远离如是功德善根自性，如
shí liǎo zhī shēng wén dú jué jí zhū yì shēng yuǎn lí rú shì shēng wén
实了知声闻、独觉及诸异生远离如是声闻、
dú jué jí zhū yì shēng zì xìng rú shí liǎo zhī suí xǐ huí xiàng dà pú tí
独觉及诸异生自性，如实了知随喜回向大菩提
xīn yuǎn lí rú shì suí xǐ huí xiàng dà pú tí xīn zì xìng rú shí liǎo zhī
心远离如是随喜回向大菩提心自性，如实了知
pú sà mó hē sà yuǎn lí rú shì pú sà mó hē sà zì xìng rú shí liǎo
菩萨摩诃萨远离如是菩萨摩诃萨自性，如实了

zhī bō rě bō luó mì duōyuǎn lí bō rě bō luó mì duō zì xìng nǎi zhì
知般若波罗蜜多 远离般若波罗蜜多自性，乃至
bù shī bō luó mì duōyuǎn lí bù shī bō luó mì duō zì xìng rú shí liǎo
布施波罗蜜多 远离布施波罗蜜多自性；如实了
zhī nèikōngyuǎn lí nèikōng zì xìng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngyuǎn lí
知内空 远离内空自性，乃至无性自性空 远离
wú xìng zì xìngkōng zì xìng rú shí liǎo zhī sì niànzhùyuǎn lí sì niànzhù
无性自性空自性；如实了知四念住 远离四念住
zì xìng guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yuǎn lí shí bā fó bú
自性，广 说乃至十八佛不 共法 远离十八佛不
gòng fǎ zì xìng rú shí liǎo zhī pú sà mó hē sà xíngyuǎn lí pú sà mó
共法自性；如实了知菩萨摩诃萨行 远离菩萨摩
hē sà xíng zì xìng rú shí liǎo zhī zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yuǎn
诃萨行自性，如实了知诸佛无上 正 等菩提远
lí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí zì xìng shì pú sà mó hē sà rú
离诸佛无上 正 等菩提自性。是菩萨摩诃萨如
shì xiū xíngyuǎn lí zhū fǎ zì xìngshēnshēn bō rě bō luó mì duō néng
是修行 远离诸法自性甚 深般若波罗蜜多，能
zhèng suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí
正 随喜回向无上 正 等菩提。

fù cì dà shì zhū pú sà mó hē sà yú yǐ miè dù yī qiè
“复次，大士！诸菩萨摩诃萨于已灭度一切
rú lái yīng zhèngděngjué jí zhū dì zǐ gōng dé shàngēn ruò yù fā
如来、应、正 等觉及诸弟子功德善根，若欲发
qǐ suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí xīn zhě yīngzuò rú shì suí
起随喜回向无上 正 等菩提心者，应作如是随
xǐ huí xiàng wèizuò shì niàn rú zhū rú lái yīng zhèngděngjué
喜回向，谓作是念：‘如诸如来、应、正 等觉
jí zhū dì zǐ jiē yǐ miè dù zì xìng fēi yǒu gōng dé shàngēn yì fù rú
及诸弟子皆已灭度，自性非有，功德善根亦复如
shì wǒ suǒ fā qǐ suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí zhī xīn jí
是，我所发起随喜回向无上 正 等菩提之心及
suǒ huí xiàng wú shàng pú tí qí xìng yì ěr rú shì zhī yǐ yú zhū
所回向无上 菩提其性亦尔。’如是知己，于诸
shàngēn fā qǐ suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí wú xiǎngdiān
善根发起随喜回向无上 正 等菩提，无想颠
dǎo wú xīn diāndǎo wú jiàndiāndǎo ruò pú sà mó hē sà yǐ qǔ
倒、无心颠倒、不见颠倒。若菩萨摩诃萨以取

xiàngwéifāngbiàn xiū xíng bō rě bō luó mì duō yú yǐ miè dù yī qiè rú
相为方便修行般若波罗蜜多，于已灭度一切如
lái yīng zhèngděngjué jí zhū dì zǐ gōng dé shàngēn qǔ xiàng suí xǐ
来、应、正等觉及诸弟子功德善根取相随喜
huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí shì wéi fēi shàn suí xǐ huí xiàng yǐ
回向无上正等菩提，是为非善随喜回向。以
guò qù fó jí dì zǐ zhònggōng dé shàngēn fēi xiàng wú xiàng suǒ qǔ jìng
过去佛及弟子众功德善根非相无相所取境
jiè shì pú sà mó hē sà yǐ qǔ xiàng niàn fā qǐ suí xǐ huí xiàng wú
界，是菩萨摩诃萨以取相念发起随喜回向无
shàngzhèngděng pú tí shì gù fēi shàn suí xǐ huí xiàng yóu cǐ yīn yuán
上正等菩提，是故非善随喜回向，由此因缘，
yǒuxiǎngdiāndǎo yǒu xīn diāndǎo yǒujiàndiāndǎo ruò pú sà mó hē
有想颠倒、有心颠倒、有见颠倒。若菩萨摩诃
sà bù qǔ xiàngwéifāngbiàn xiū xíng bō rě bō luó mì duō yú bǐ yī qiè
萨不取相为方便修行般若波罗蜜多，于彼一切
fó jí dì zǐ gōng dé shàngēn lí xiàng suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèng
佛及弟子功德善根，离相随喜回向无上正
děng pú tí shì míngwéishàn suí xǐ huí xiàng yóu cǐ yīn yuán shì pú
等菩提，是名为善随喜回向，由此因缘，是菩
sà mó hē sà suí xǐ huí xiàng wú xiǎngdiāndǎo wú xīn diāndǎo wú jiàn
萨摩诃萨随喜回向无想颠倒、无心颠倒、无见
diāndǎo
颠倒。”

ěr shí cí shì pú sà mó hē sà wèn jù shòushànxiànyán dà
尔时，慈氏菩萨摩诃萨问具寿善现言：“大
dé yún hé pú sà mó hē sà yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué jí
德！云何菩萨摩诃萨于诸如来、应、正等觉及
zhū dì zǐ gōng dé shàngēn suí xǐ jù xíng fú yè shì děng jiē bù qǔ xiàng
诸弟子功德善根随喜俱行福业事等皆不取相，
ér néng suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí
而能随喜回向无上正等菩提？”

shànxiàndá yán dà shì yīng zhī zhū pú sà mó hē sà suǒ xué
善现答言：“大士！应知诸菩萨摩诃萨所学
bō rě bō luó mì duō yǒu rú shì děngfāngbiànshànqiǎo suī bù qǔ
般若波罗蜜多，有如是等方便善巧，虽不取
xiàng ér suǒ zuò chéng fēi lí bō rě bō luó mì duō yǒu néng zhèng qǐ suí
相而所作成，非离般若波罗蜜多有能正起随

xǐ jù xíngzhū fú yè shì huíxiàng wú shàngzhèngděng pú tí shì gù
喜俱行诸福业事，回向无上正等菩提。是故
pú sà mó hē sà zhòng yù chéngsuǒ zuò yīngxué bō rě bō luó mì duō
菩萨摩诃萨众欲成所作，应学般若波罗蜜多。”

cí shì pú sà mó hē sà yán dà dé shànxiàn wù zuò shì shuō
慈氏菩萨摩诃萨言：“大德善现，勿作是说。

suǒ yǐ zhě hé yǐ yú bō rě bō luó mì duō zhū fó shì zūn jí dì zǐ
所以者何？以于般若波罗蜜多，诸佛世尊及弟子

zhòng bìng suǒ chéng jiù gōng dé shàngēn jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù suǒ
众并所成就功德善根皆无所有不可得故，所

zuò suí xǐ zhū fú yè shì yì wú suǒ yǒu bù kě dé gù fā xīn huíxiàng
作随喜诸福业事亦无所有不可得故，发心回向

wú shàng pú tí yì wú suǒ yǒu bù kě dé gù cǐ zhōng pú sà mó hē sà
无上菩提亦无所有不可得故。此中菩萨摩诃萨

xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng rú shì guān guò qù zhū fó jí
修行般若波罗蜜多时，应如是观：‘过去诸佛及

dì zǐ zhòng gōng dé shàngēn xìng jiē yǐ miè suǒ zuò suí xǐ zhū fú yè shì
弟子众功德善根性皆已灭，所作随喜诸福业事、

fā xīn huíxiàng wú shàng pú tí xìng jiē jì miè wǒ ruò yú bǐ yī qiè rú
发心回向无上菩提性皆寂灭，我若于彼一切如

lái yīng zhèngděng jué jí dì zǐ zhòng gōng dé shàngēn qǔ xiàng fēn bié
来、应、正等觉及弟子众功德善根取相分别，

jí yú suǒ zuò suí xǐ jù xíngzhū fú yè shì fā xīn huíxiàng wú shàng pú
及于所作随喜俱行诸福业事、发心回向无上菩

tí qǔ xiàng fēn bié yǐ shì qǔ xiàng fēn bié fāngbiàn fā qǐ suí xǐ huí
提取相分别，以是取相分别方便发起随喜回

xiàng wú shàngzhèngděng pú tí zhū fó shì zūn jiē suǒ bù xǔ yì bù
向无上正等菩提，诸佛世尊皆所不许，亦不

suí xǐ hé yǐ gù yú yǐ miè dù zhū fó shì zūn jí dì zǐ děng qǔ
随喜。何以故？于已灭度诸佛世尊及弟子等取

xiàng fēn bié suí xǐ huíxiàng wú shàng pú tí shì shuō míng wéi dà yǒu suǒ
相分别随喜回向无上菩提，是说名为大有所

dé shì gù pú sà mó hē sà yù yú zhū fó jí dì zǐ zhòng gōng dé
得。’是故菩萨摩诃萨欲于诸佛及弟子众功德

shàngēnzhèng qǐ suí xǐ huíxiàng wú shàngzhèngděng pú tí bù yīng yú
善根正起随喜回向无上正等菩提，不应于

zhōng qǐ yǒu suǒ dé qǔ xiàng fēn bié suí xǐ huíxiàng ruò yú qí zhōng qǐ
中起有所得取相分别随喜回向，若于其中起

yǒusuǒ dé qǔ xiàngfēn bié suí xǐ huíxiàng fó bù shuō bǐ yǒu dà yì lì
有所得取相分别随喜回向，佛不说彼有大义利。

hé yǐ gù rú shì suí xǐ huíxiàng zhī xīn xū wàngfēn bié míng zá dú
何以故？如是随喜回向之心，虚妄分别名杂毒

gù pì rú yǒu shí suī jù shàngmiào sè xiāngměiwèi ér hé dú yào
故。譬如有食，虽具上妙色香美味而和毒药，

yú rén qiǎn shí tān qǔ dàn zhī suī chū shì yì huān xǐ kuài lè ér hòu
愚人浅识贪取噉之，虽初适意欢喜快乐，而后

shí xiāo bèi shòuzhòng kǔ huòbiàn zhì sǐ ruò jìn shī mìng
食销备受众苦，或便致死若近失命。

rú shì yī lèi bǔ tè qié luó bú shànshòu chí bú shànguān
“如是一类补特伽罗，不善受持、不善观

cháshènshēn bō rě bō luó mì duōwén jù yì lǐ bú shàn dú sòng bú
察甚深般若波罗蜜多文句义理，不善读诵，不

shàntōng dá shènshēn yì qù ér gào dà shèngzhōngxìng zhě yuē lái!
善通达甚深义趣，而告大乘种性¹⁷者曰：‘来！

shànnán zǐ rǔ yú guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái yīng zhèng
善男子，汝于过去未来现在一切如来、应、正

děngjué cóngchū fā xīn zhì dé wú shàngzhèngděng pú tí zhuǎnmiào
等觉，从初发心至得无上正等菩提，转妙

fǎ lún dù wú liàngzhòng rù wú yú yī bō niè pán jiè nǎi zhì fǎ miè
法轮度无量众，入无余依般涅槃界乃至法灭，

yú qí zhōngjiān ruò xiū bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yǐ jí dāng
于其中间若修般若乃至布施波罗蜜多已集、当

jí xiàn jí shàngēn ruò zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yǐ jí
集、现集善根，若住内空乃至无性自性空已集、

dāng jí xiàn jí shàngēn ruò xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
当集、现集善根，若修四静虑、四无量、四无

sè dìng yǐ jí dāng jí xiàn jí shàngēn ruò xiū sì niàn zhù nǎi zhì
色定已集、当集、现集善根，若修四念住乃至

bā shèng dào zhī yǐ jí dāng jí xiàn jí shàngēn rú shì nǎi zhì ruò
八圣道支已集、当集、现集善根，如是乃至若

xiū fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yǐ jí dāng jí xiàn jí
修佛十力乃至十八佛不共法已集、当集、现集

shàngēn ruò yán jìng fó tǔ chéngshú yǒu qíng yǐ jí dāng jí xiàn jí
善根，若严净佛土、成熟有情已集、当集、现

¹⁷ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

jí shàngēn ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒ yǒu jiè yùn dìng
集善根，若诸如来、应、正等觉所有戒蕴、定
yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn ruò yī qiè zhì dào
蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智¹⁸见蕴，若一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng jí yú
相智、一切相智，若无忘失法恒住舍性，及余
wú shù wú liàng wú biān shū shèng gōng dé ruò fó dì zǐ yī qiè yǒu lòu
无数无量无边殊胜功德，若佛弟子一切有漏、
wú lòu shàngēn ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué yǐ xiàndāng jì
无漏善根，若诸如来、应、正等觉已现当记
zhū tiān rén děng dú jué pú tí suǒ yǒu gōng dé ruò zhū tiān lóng
诸天、人等独觉菩提所有功德，若诸天、龙、
yào chā jiàn dá fù ā sù luò jiē lù chá¹⁹ jǐn nà luò mò hū
药叉、健达缚、阿素洛、揭路茶¹⁹、紧捺洛、莫呼
luò qié rén fēi rén děng yǐ jí dāng jí xiàn jí shàngēn ruò shàn
洛伽、人非人等已集、当集、现集善根，若善
nán zǐ shàn nǚ rén děng yú zhū gōng dé fā qǐ suí xǐ huí xiàng shàngēn
男子、善女人等于诸功德发起随喜回向善根，
rú shì yī qiè hé jí chēng liáng xiàn qián suí xǐ yǔ zhū yǒu qíng píng děng
如是一切合集称量现前随喜，与诸有情平等
gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèngděng pú tí
共有回向无上正等菩提。’

rú shì suǒ shuō suí xǐ huí xiàng yǐ yǒu suǒ dé qǔ xiàng fēn bié
“如是所说随喜回向，以有所得取相分别

ér wéi fāng biàn rú shí zá dú chū yì hòu sǔn gù cǐ fēi shàn suí xǐ
而为方便，如食杂毒初益后损故，此非善随喜
huí xiàng suǒ yǐ zhě hé yǐ yǒu suǒ dé qǔ xiàng fēn bié fā qǐ suí xǐ
回向。所以者何？以有所得取相分别发起随喜
huí xiàng zhī xīn yǒu yīn yǒu yuán yǒu zuò yì yǒu xì lùn yǒu
回向之心，有因、有缘、有作意、有戏论、有
fáng ài yǒu guò shī bú yìng bō rě bō luó mì duō bǐ zá dú gù zé
妨碍、有过失，不应般若波罗蜜多。彼杂毒故则
wéi bàng fó bù suí fó jiào bù suí fǎ shuō bú yìng lǐ shuō pú sà zhǒng
为谤佛，不随佛教不随法说不应理说，菩萨种

¹⁸ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

¹⁹ 大正藏：茶；永乐北藏及龙藏：茶

xìng²⁰ bǔ tè qié luó bù yīng suí bǐ suǒ shuō ér xué shì gù dà dé
性²⁰补特伽罗不应随彼所说而学。是故，大德！
yīng shuō yún hé zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yīng
应说云何住菩萨乘诸善男子、善女人等，应
yú guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jí dì
于过去未来现在一切如来、应、正等觉，及弟
zǐ děng gōng dé shàn gēn suí xǐ huí xiàng wèi bǐ zhū fó cóng chū fā
子等功德善根随喜回向？谓彼诸佛，从初发
xīn zhì dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng
心至得无上正等菩提，转妙法轮度无量
zhòng rù wú yú yī bō niè pán jiè nǎi zhì fǎ miè yú qí zhōng jiān ruò
众，入无余依般涅槃界乃至法灭，于其中间若
xiū bō ruò nǎi zhì bù shī bō luó mì duō jí zhū shàn gēn guǎng shuō nǎi
修般若乃至布施波罗蜜多集诸善根，广说乃
zhì ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú zhū gōng dé fā qǐ suí xǐ huí
至若善男子、善女人等于诸功德发起随喜回
xiàng shàn gēn zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yún hé
向善根，住菩萨乘诸善男子、善女人等云何
yú bǐ gōng dé shàn gēn fā qǐ suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú
于彼功德善根，发起随喜回向无上正等菩
tí
提？”

jù shòu shàn xiàn bó yán dà shì zhù pú sà shèng zhū shàn nán
具寿善现白言：“大士！住菩萨乘诸善男
zǐ shàn nǚ rén děng xiū xíng bō rě bō luó mì duō ruò yù bú bàng zhū
子、善女人等修行般若波罗蜜多，若欲不谤诸
fó shì zūn ér fā suí xǐ huí xiàng xīn zhě yīng zuò shì niàn rú zhū rú
佛世尊而发随喜回向心者，应作是念：“如诸如
lái yīng zhèng děng jué wú shàng fó zhì liǎo dá biàn zhī gōng dé shàn gēn
来、应、正等觉无上佛智了达遍知功德善根
yǒu rú shì xìng yǒu rú shì xiàng yǒu rú shì fǎ ér kě suí xǐ wǒ jīn
有如是性、有如是相、有如是法而可随喜，我今
yì yīng rú shì suí xǐ rú zhū rú lái yīng zhèng děng jué wú shàng fó
亦应如是随喜。如诸如来、应、正等觉无上佛
zhì liǎo dá biàn zhī yīng yǐ rú shì zhū fú yè shì huí xiàng wú shàng zhèng
智了达遍知应以如是诸福业事回向无上正

²⁰ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

děng pú tí wǒ jīn yì yīng rú shì huíxiàng zhù pú sà shèngzhūshàn
等菩提，我今亦应如是回向。’住菩萨乘诸善
nán zǐ shàn nǚ rénděng yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué jí dì
男子、善女人等，于诸如来、应、正等觉及弟
zǐ děnggōng dé shàngēnyīngzuò rú shì suí xǐ huíxiàng ruò zuò rú shì
子等功德善根应作如是随喜回向，若作如是
suí xǐ huíxiàng zé bú bàng fó suí fó suǒjiào suí fǎ ér shuō yīng
随喜回向则不谤佛，随佛所教，随法而说，应
lǐ ér shuō shì pú sà mó hē sà rú shì suí xǐ huíxiàng zhī xīn bù zá
理而说。是菩萨摩诃萨如是随喜回向之心，不杂
dú yào zhōng zhì gān lù dà bō niè pán
毒药，终至甘露大般涅槃。

fù cì dà shì zhù pú sà shèngzhūshànán zǐ shàn nǚ
“复次，大士！住菩萨乘诸善男子、善女
rénděng xiū xíng bō rě bō luó mì duō yú zhū rú lái yīng zhèngděng
人等修行般若波罗蜜多，于诸如来、应、正等
jué jí dì zǐ děnggōng dé shàngēn yīngzuò rú shì suí xǐ huíxiàng rú
觉及弟子等功德善根，应作如是随喜回向。如
sè nǎi zhì shí bú duò yù jiè sè jiè wú sè jiè ruò bú duòsān
色乃至识，不堕欲界、色界、无色界，若不堕三
jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài yǎnchù nǎi zhì yì chù bú duò yù jiè
界，则非过去未来现在；眼处乃至意处不堕欲界、
sè jiè wú sè jiè ruò bú duòsān jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài
色界、无色界，若不堕三界，则非过去未来现在；
sè chù nǎi zhì fǎ chù bú duò yù jiè sè jiè wú sè jiè ruò bú duò
色处乃至法处不堕欲界、色界、无色界，若不堕
sān jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bú duò yù
三界，则非过去未来现在；眼界乃至意识界不堕欲
jiè sè jiè wú sè jiè ruò bú duòsān jiè zé fēi guò qù wèi lái
界、色界、无色界，若不堕三界，则非过去未来
xiàn zài sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bú duò yù jiè sè jiè wú sè jiè
现在；色界乃至法界不堕欲界、色界、无色界，
ruò bú duòsān jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài yǎn shí jiè nǎi zhì yì
若不堕三界，则非过去未来现在；眼识界乃至意
shí jiè bú duò yù jiè sè jiè wú sè jiè ruò bú duòsān jiè zé
识界不堕欲界、色界、无色界，若不堕三界，则
fēi guò qù wèi lái xiàn zài yǎnchù nǎi zhì yì chù bú duò yù jiè sè jiè
非过去未来现在；眼触乃至意触不堕欲界、色界、

wú sè jiè ruò bú duò sān jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài yǎn chù
无色界，若不堕三界，则非过去未来现在；眼触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú
为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受，不
duò yù jiè sè jiè wú sè jiè ruò bú duò sān jiè zé fēi guò qù
堕欲界、色界、无色界，若不堕三界，则非过去
wèi lái xiàn zài bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō bú
未来现在；般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多不
duò yù jiè sè jiè wú sè jiè ruò bú duò sān jiè zé fēi guò qù
堕欲界、色界、无色界，若不堕三界，则非过去
wèi lái xiàn zài nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bú duò yù jiè sè
未来现在；内空乃至无性自性空不堕欲界、色
jiè wú sè jiè ruò bú duò sān jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài
界、无色界，若不堕三界，则非过去未来现在。

sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bú duò yù jiè sè jiè wú sè jiè
四念住乃至八圣道支不堕欲界、色界、无色界，
ruò bú duò sān jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài rú shì nǎi zhì rú lái
若不堕三界，则非过去未来现在；如是乃至如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bú duò yù jiè sè jiè wú sè jiè
十力乃至十八佛不共法不堕欲界、色界、无色界，
ruò bú duò sān jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài zhēn rú fǎ jiè
若不堕三界，则非过去未来现在；真如、法界、
fǎ xìng shí jì fǎ dìng fǎ zhù bù sī yì jiè bú duò yù jiè
法性、实际、法定、法住、不思議界不堕欲界、
sè jiè wú sè jiè ruò bú duò sān jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài
色界、无色界，若不堕三界，则非过去未来现在；
jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì²¹ jiàn yùn bú duò
戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智²¹见蕴不堕
yù jiè sè jiè wú sè jiè ruò bú duò sān jiè zé fēi guò qù wèi
欲界、色界、无色界，若不堕三界，则非过去未
lái xiàn zài yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú duò yù jiè
来现在；一切智、道相智、一切相智不堕欲界、
sè jiè wú sè jiè ruò bú duò sān jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài
色界、无色界，若不堕三界，则非过去未来现在；
wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng bú duò yù jiè sè jiè wú sè jiè
无忘失法、恒住舍性不堕欲界、色界、无色界，

²¹ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

ruò bú duòsān jiè zé fēi guò qù wèi lái xiàn zài
若不堕三界，则非过去未来现在。

suí xǐ huí xiàng yì yīng rú shì suǒ yǐ zhě hé rú bǐ zhū
“随喜回向亦应如是。所以者何？如彼诸

fǎ zì xìngkōng gù bú duòsān jiè fēi sān shì shè suí xǐ huí xiàng
法自性空故，不堕三界，非三世摄，随喜回向

yì fù rú shì wèi zhū rú lái yīng zhèngděng jué zì xìngkōng gù
亦复如是。谓诸如来、应、正等觉自性空故，

bú duòsān jiè fēi sān shì shè zhū fó gōng dé zì xìngkōng gù bú duò
不堕三界，非三世摄；诸佛功德自性空故，不堕

sān jiè fēi sān shì shè shēng wén dú jué jí rén tiānděng zì xìng
三界，非三世摄；声闻、独觉及人、天等自性

kōng gù bú duòsān jiè fēi sān shì shè bǐ zhū shàn gēn zì xìngkōng
空故，不堕三界，非三世摄；彼诸善根自性空

gù bú duòsān jiè fēi sān shì shè yú bǐ suí xǐ zì xìngkōng gù
故，不堕三界，非三世摄；于彼随喜自性空故，

bú duòsān jiè fēi sān shì shè suǒ huí xiàng fǎ zì xìngkōng gù bú
不堕三界，非三世摄；所回向法自性空故，不

duòsān jiè fēi sān shì shè néng huí xiàng zhě zì xìngkōng gù bú duò
堕三界，非三世摄；能回向者自性空故，不堕

sān jiè fēi sān shì shè ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
三界，非三世摄。若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī sè nǎi zhì shí bú duòsān jiè fēi sān shì shè
多时，如实知色乃至识，不堕三界，非三世摄。

ruò bú duòsān jiè fēi sān shì shè zé bù kě yǐ bǐ yǒu xiàng wéi fāng
若不堕三界，非三世摄，则不可以彼有相为方

biàn yǒu suǒ dé wéi fāng biàn fā shēng suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng
便、有所得为方便，发生随喜回向无上正

děng pú tí hé yǐ gù yǐ sè děng fǎ zì xìng bù shēng ruò fǎ bù
等菩提。何以故？以色等法自性不生，若法不

shēng zé wú suǒ yǒu bù kě yǐ bǐ wú suǒ yǒu fǎ suí xǐ huí xiàng wú suǒ
生则无所有，不可以彼无所有法随喜回向无所

yǒu gù
有故。

rú shí zhī yǎn chù nǎi zhì yì chù yì rú shì rú shí zhī sè chù
“如实知眼处乃至意处亦如是，如实知色处

nǎi zhì fǎ chù yì rú shì rú shí zhī yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì rú shì
乃至法处亦如是，如实知眼界乃至意界亦如是，

rú shí zhī sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì rú shì rú shí zhī yǎn shí jiè nǎi zhì
如实知色界乃至法界亦如是，如实知眼识界乃至
yì shí jiè yì rú shì rú shí zhī yǎnchù nǎi zhì yì chù yì rú shì rú
意识界亦如是，如实知眼触乃至意触亦如是，如
shí zhī yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng
实知眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生
zhū shòu yì rú shì rú shí zhī bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō
诸受亦如是，如实知般若波罗蜜多乃至布施波
luó mì duō yì rú shì rú shí zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì
罗蜜多亦如是，如实知内空乃至无性自性空亦
rú shì rú shí zhī sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì rú shì rú
如是，如实知四念住乃至八圣道支亦如是，如
shí zhī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì rú shì rú shí
实知如来十力乃至十八佛不共法亦如是，如实
zhī zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng shí jì fǎ dìng fǎ zhù bù sī
知真如、法界、法性、实际、法定、法住、不思
yì jiè yì rú shì rú shí zhī jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě tuō yùn
议界亦如是，如实知戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、
jiě tuō zhì²² jiàn yùn yì rú shì rú shí zhī yī qiè zhì dào xiàng zhì
解脱智²²见蕴亦如是，如实知一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì yì rú shì rú shí zhī wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
一切相智亦如是，如实知无忘失法、恒住舍性，
bú duò sān jiè fēi sān shì shè ruò bú duò sān jiè fēi sān shì shè
不堕三界，非三世摄。若不堕三界，非三世摄，
zé bù kě yǐ bǐ yǒu xiàng wéi fāng biàn yǒu suǒ dé wéi fāng biàn fā
则不可以彼有相为方便、有所得为方便，发
shēng suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí hé yǐ gù yǐ wú
生随喜回向无上正等菩提。何以故？以无
wàng shī fǎ héng zhù shě xìng zì xìng bù shēng ruò fǎ bù shēng zé wú
忘失法、恒住舍性自性不生，若法不生则无
suǒ yǒu bù kě yǐ bǐ wú suǒ yǒu fǎ suí xǐ huí xiàng wú suǒ yǒu gù shì
所有，不可以彼无所有法随喜回向无所有故，是
pú sà mó hē sà rú shì suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí bù
菩萨摩诃萨如是随喜回向无上正等菩提，不
zá dú yào zhōng zhì gān lù dà bō niè pán
杂毒药，终至甘露，大般涅槃。

²² 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

zhù pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ rén dèngruò yǐ yǒu
“住菩萨乘诸善男子、善女人等若以有

xiàng ér wéifāngbiàn huòyǒusuǒ dé ér wéifāngbiàn yú zhū rú lái
相而为方便，或有所得而为方便，于诸如来、

yīng zhèngděngjué jí dì zǐ dènggōng dé shàngēn fā shēng suí xǐ huí
应、正等觉及弟子等功德善根发生随喜回

xiàng zhī xīn dāng zhī shì xié suí xǐ huíxiàng cǐ xié suí xǐ huíxiàng zhī
向之心，当知是邪随喜回向。此邪随喜回向之

xīn zhū fó shì zūn suǒ bù chēngzàn rú shì suí xǐ huíxiàng zhī xīn
心，诸佛世尊所不称赞。如是随喜回向之心，

fēi fó shì zūn suǒ chēngzàn gù bù néngyuánmǎn bù shī jìng jiè ān
非佛世尊所称赞故，不能圆满布施、净戒、安

rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì bù néngyuánmǎn nèi
忍、精进、静虑般若波罗蜜多，亦不能圆满内

kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yì bù néngyuánmǎn sì niànzhù nǎi zhì
空乃至无性自性空，亦不能圆满四念住乃至

bā shèngdào zhī rú shì nǎi zhì yì bù néngyuánmǎn rú lái shí lì nǎi
八圣道支，如是乃至亦不能圆满如来十力乃

zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì bù néngyuánmǎn yī qiè zhì dào xiàng
至十八佛不共法，亦不能圆满一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì yì bù néngyuánmǎn wú wàng shī fǎ héngzhù
智、一切相智，亦不能圆满无忘失法、恒住

shě xìng yóu zhū gōng dé bù yuánmǎn gù bù néngyán jìng fó tǔ jí
舍性。由诸功德不圆满故，不能严净佛土及

chéngshú yǒuqíng yóu bù néngyán jìng fó tǔ jí chéngshú yǒuqíng gù
成熟有情。由不能严净佛土及成熟有情故，

zé bù néngzhèng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí hé yǐ gù
则不能证得阿耨多罗三藐三菩提。何以故？

yóu bǐ suǒ qǐ suí xǐ huíxiàng yǒu xiàng yǒu dé zá dú yào gù
由彼所起随喜回向有相、有得杂毒药故。

fù cì dà shì zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，大士！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō shí yīngzuò shì niàn rú shí fāng jiè yī qiè rú lái yīng
蜜多时，应作是念：‘如十方界一切如来、应、

zhèngděngjué rú shí tōng dá gōng dé shàngēnyǒu rú shì fǎ kě yī shì
正等觉如实通达功德善根有如是法，可依是

fǎ fā shēng wú dào suí xǐ huíxiàng wǒ jīn yì yīng yī rú shì fǎ fā
法发生无倒随喜回向，我今亦应依如是法发

shēng suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí shì wéizhèng qǐ suí
生随喜回向无上正等菩提。’是为正起随

xǐ huí xiàng yóu sī jué dìngzhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
喜回向，由斯决定证得无上正等菩提。”

ěr shí shì zūn zàn jù shòushànxiànyán shàn zāi shàn zāi
尔时，世尊赞具寿善现言：“善哉！善哉！

shànxiàn rǔ jīn yǐ wèi yī qiè pú sà mó hē sà děngzuò fó suǒ zuò
善现，汝今已为一切菩萨摩诃萨等作佛所作，

wèi wéi pú sà mó hē sà děngshànshuō wú dào suí xǐ huí xiàng rú shì
谓为菩萨摩诃萨等善说无倒随喜回向，如是

suǒshuō suí xǐ huí xiàng yǐ wú xiàngwéifāngbiàn wú suǒ dé wéifāng
所说随喜回向，以无相为方便、无所得为方

biàn wú shēng wú mièwéifāngbiàn wú rǎn wú jìng wéifāngbiàn wú xìng
便、无生无灭为方便、无染无净为方便、无性

zì xìngwéifāngbiàn zì xiàngkōngwéifāngbiàn zì xìngkōngwéifāngbiàn
自性为方便、自相空为方便、自性空为方便、

fǎ jiè wéifāngbiàn zhēn rú wéifāngbiàn fǎ xìngwéifāngbiàn bù xū
法界为方便、真如为方便、法性为方便、不虚

wàng xìngwéifāngbiàn shí jì wéifāngbiàn bù sī yì jiè wéifāngbiàn gù
妄性为方便、实际为方便、不思議界为方便故。

shànxiàn jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē dé chéng jiù
善现，假使三千大千世界一切有情皆得成就

shí shàn yè dào sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shén
十善业道、四静虑、四无量、四无色定、五神

tōng yú yì yún hé shì zhū yǒuqíng gōng dé duō fǒu
通，于意云何？是诸有情功德多不？”

shànxiàn duì yuē shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现对曰：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán shànxiàn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
佛言：“善现，若善男子、善女人等，于

zhū rú lái yīng zhèngděngjué jí dì zǐ děnggōng dé shàngēn qǐ wú
诸如来、应、正等觉及弟子等功德善根起无

rǎn zhuó suí xǐ huí xiàng suǒ huò gōng dé shènduō yú qián bù kě chēng
染著随喜回向，所获功德甚多于前，不可称

jì shànxiàn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ qǐ rú shì suí xǐ
计。善现，是善男子、善女人等所起如是随喜

huí xiàng yú yú shàngēn wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi
回向，于余善根为最为胜、为尊为高、为妙为

wēimiào wéishàngwéi wú shàng wú děng wú děngděng
微妙、为上为无上、无等无等等。

fù cì shànxiàn jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu
“复次，善现，假使三千大千世界一切有
qíng jiē dé yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí
情皆得预流、一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提，
yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú bǐ yù liú nǎi zhì dú jué jìn qí
有善男子、善女人等于彼预流乃至独觉，尽其
xíng shòu yǐ wú liàng zhǒng yī fú yǐn shí wò jù yī yào jí yú zī
形寿以无量种衣服、饮食、卧具、医药及余资
jù ér fèng shī zhī gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn yú yì yún hé
具而奉施之，供养恭敬、尊重赞叹，于意云何？
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
是善男子、善女人等由此因缘得福多不？”

shànxiàn duì yuē shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现对曰：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán shànxiàn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
佛言：“善现，若善男子、善女人等，于
zhū rú lái yīng zhèng děng jué jí dì zǐ děng gōng dé shàng gēn qǐ wú
诸如来、应、正等觉及弟子等功德善根起无
rǎn zhuó suí xǐ huí xiàng suǒ huò gōng dé shènduō yú qián shànxiàn
染著随喜回向，所获功德甚多于前。善现，
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ qǐ rú shì suí xǐ huí xiàng yú yú
是善男子、善女人等所起如是随喜回向，于余
shàng gēn wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng
善根为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上
wéi wú shàng wú děng wú děngděng
为无上、无等无等等。

fù cì shànxiàn jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu
“复次，善现，假使三千大千世界一切有
qíng jiē qù wú shàng zhèng děng pú tí shè fù shí fāng gè rú jìng qié shā
情皆趣无上正等菩提，设复十方各如殑伽沙
děng shì jiè yī qiè yǒu qíng yī yī gè yú bǐ qù wú shàng zhèng děng pú
等世界一切有情一一各于彼趣无上正等菩
tí yī yī pú sà mó hē sà suǒ yǐ wú liàng zhǒng yī fú yǐn shí
提，一一菩萨摩訶萨所，以无量种衣服、饮食、
wò jù yī yào jí yú zī shēng shàng miào lè jù ér fèng shī zhī jīng rú
卧具、医药及余资生上妙乐具而奉施之，经如

jìng qié shā dēng dà jié gòngyǎng gōngjìng zūnzhòng zàn tàn yú yì
殄伽沙等大劫，供养恭敬、尊重赞叹，于意
yún hé shì zhū yǒu qíng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
云何？是诸有情，由此因缘得福多不？”

shànxiàn duì yuē shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现对曰：“甚多！世尊！甚多！善逝！

rú shì fú jù wú shù wú liàng wú biān wú xiàn suànshù pì yù nán kě cè
如是福聚无数无量无边无限，算数譬喻难可测
liáng shì zūn ruò shì fú jù yǒu xíng sè zhě shí fāng gè rú jìng qié shā
量。世尊！若是福聚有形色者，十方各如殄伽沙
jiè suǒ bù róng shòu
界所不容受。”

fó yán shànxiàn shàn zāi shàn zāi bǐ fú dé liàng rú rǔ
佛言：“善现，善哉！善哉！彼福德量如汝

suǒshuō shànxiàn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú zhū rú lái
所说。善现，若善男子、善女人等，于诸如来、
yīng zhèngděng jué jí dì zǐ děnggōng dé shàngēn qǐ wú rǎn zhuó suí xǐ
应、正等觉及弟子等功德善根起无染著随喜
huíxiàng suǒhuò fú jù shènduō yú qián shànxiàn shì shàn nán zǐ
回向，所获福聚甚多于前。善现，是善男子、
shàn nǚ rén děng suǒ qǐ rú shì suí xǐ huíxiàng yú yú shàngēn wéi zuì
善女人等所起如是随喜回向，于余善根为最
wéishèng wéizūn wéigāo wéimiào wéiwēimiào wéishàng wéi wú shàng
为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无上、
wú děng wú děngděng
无等无等等。

shànxiàn ruò yǐ qián fú bǐ cǐ fú jù bǎi fēn bù jí yī
“善现，若以前福比此福聚，百分不及一，

qiānfēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī hé yǐ
千分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。何以
gù shànxiàn bǐ zhū yǒu qíng shí shàn yè dào sì jìng lǜ sì wú
故？善现，彼诸有情十善业道、四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng wǔ shéntōng jiē yǐ yǒuxiàng yǒusuǒ dé xiǎng wéi
量、四无色定、五神通，皆以有相有所得想为
fāngbiàn gù bǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ wú liàng zhǒng yī
方便故。彼善男子、善女人等，以无量种衣
fú yǐn shí wò jù yī yào jí yú zī jù fèng shī yù liú yī
服、饮食、卧具、医药及余资具，奉施预流、一

lái bù huán ā luó hàn guǒ jí zhū dú jué jìn qí xíng shòu gòng yǎng
来、不 还、阿 罗 汉 果 及 诸 独 觉， 尽 其 形 寿 供 养
gōng jìng zūn zhòng zàn tàn suǒ huò fú jù jiē yǐ yǒu xiàng yǒu suǒ dé
恭 敬、尊 重 赞 叹， 所 获 福 聚 皆 以 有 相、 有 所 得
xiǎng wéi fāng biàn gù bǐ zhū yǒu qíng yǐ wú liàng zhǒng yī fú yǐn shí
想 为 方 便 故。 彼 诸 有 情 以 无 量 种 衣 服、 饮 食、
wò jù yī yào jí zhū zī shēng shàng miào lè jù fèng shī bǐ qù
卧 具、 医 药、 及 诸 资 生、 上 妙 乐 具， 奉 施 彼 趣
wú shàng pú tí zhū pú sà zhòng jīng rú jìng qié shā děng dà jié gòng
无 上 菩 提 诸 菩 萨 众， 经 如 殒 伽 沙 等 大 劫， 供
yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn suǒ huò fú jù jiē yǐ yǒu xiàng yǒu suǒ
养 恭 敬、 尊 重 赞 叹， 所 获 福 聚 皆 以 有 相、 有 所
dé xiǎng wéi fāng biàn gù
得 想 为 方 便 故。”

ěr shí sì dà tiān²³ wáng gè yǔ juàn shǔ èr wàn tiān zǐ dǐng lǐ
尔 时， 四 大 天²³ 王 各 与 眷 属 二 万 天 子 顶 礼
fó zú hé zhǎng bái yán shì zūn bǐ zhū pú sà mó hē sà nǎi néng
佛 足， 合 掌 白 言：“ 世 尊！ 彼 诸 菩 萨 摩 诃 萨 乃 能
fā qǐ rú shì guǎng dà suí xǐ huí xiàng wèi bǐ pú sà mó hē sà fāng
发 起 如 是 广 大 随 喜 回 向， 谓 彼 菩 萨 摩 诃 萨 方
biàn shàn qiǎo yǐ wú xiàng wéi fāng biàn wú suǒ dé wéi fāng biàn wú
便 善 巧， 以 无 相 为 方 便、 无 所 得 为 方 便、 无
rǎn zhuó wéi fāng biàn wú sī zuò wéi fāng biàn yú zhū rú lái yīng
染 著 为 方 便、 无 思 作 为 方 便， 于 诸 如 来、 应、
zhèng děng jué jí dì zǐ děng gōng dé shàn gēn fā zhèng suí xǐ huí xiàng
正 等 觉 及 弟 子 等 功 德 善 根 发 正 随 喜 回 向
wú shàng zhèng děng pú tí rú shì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng bú duò èr fǎ
无 上 正 等 菩 提， 如 是 所 起 随 喜 回 向 不 堕 二 法、
bú èr fǎ zhōng wú rǎn wú zhuó
不 二 法 中， 无 染 无 著。”

shí tiān dì shì yì yǔ wú liàng bǎi qiān tiān zǐ gè chí zhǒng zhǒng
时， 天 帝 释 亦 与 无 量 百 千 天 子， 各 持 种 种
tiān miào huā mán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng
天 妙 华 鬘、 涂 散 等 香、 衣 服、 瓔 珞、 宝 幢、
fān gài zhū miào zhēn qí zòu tiān yuè yīn yǐ gòng yǎng fó dǐng
幡 盖、 诸 妙、 珍 奇， 奏 天 乐 音， 以 供 养 佛， 顶

²³ 大正藏：天大；永乐北藏及龙藏：大天

lǐ shuāng zú hé zhǎng bó yán shì zūn bǐ zhū pú sà mó hē sà
礼双足，合掌白言：“世尊！彼诸菩萨摩诃萨
nǎi néng fā qǐ rú shì guǎng dà suí xǐ huí xiàng wèi bǐ pú sà mó hē
乃能发起如是广大随喜回向，谓彼菩萨摩诃
sà fāng biàn shàn qiǎo yǐ wú xiàng wéi fāng biàn wú suǒ dé wéi fāng biàn
萨方便善巧，以无相为方便、无所得为方便、
wú rǎn zhuó wéi fāng biàn wú sī zuò wéi fāng biàn yú zhū rú lái yīng
不染著为方便、无思作为方便，于诸如来、应、
zhèng děng jué jí dì zǐ děng gōng dé shàn gēn fā zhèng suí xǐ huí xiàng
正等觉及弟子等功德善根发正随喜回向
wú shàng zhèng děng pú tí rú shì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng bú duò èr fǎ
无上正等菩提，如是所起随喜回向不堕二法、
bú èr fǎ zhōng wú rǎn wú zhuó
不二法中，不染无著。”

shí sū yè mó tiān zǐ shān dǔ shǐ duō tiān zǐ shàn biàn huà
时，苏夜摩天子、珊睹史多天子、善变化
tiān zǐ zuì zì zài tiān zǐ gè yǔ juàn shǔ qiān tiān zǐ jù jiē chí zhǒng
天子、最自在天子各与眷属千天子俱，皆持种
zhǒng tiān miào huā mán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng
种天妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、
fān gài zhū miào zhēn qí zòu tiān yuè yīn yǐ gòng yǎng fó dǐng
幡盖、诸妙、珍奇，奏天乐音，以供养佛，顶

lǐ shuāng zú hé zhǎng bó yán shì zūn bǐ zhū pú sà mó hē sà
礼双足，合掌白言：“世尊！彼诸菩萨摩诃萨，
nǎi néng fā qǐ rú shì guǎng dà suí xǐ huí xiàng wèi bǐ pú sà mó hē
乃能发起如是广大随喜回向，谓彼菩萨摩诃
sà fāng biàn shàn qiǎo yǐ wú xiàng wéi fāng biàn wú suǒ dé wéi fāng biàn
萨方便善巧，以无相为方便、无所得为方便、
wú rǎn zhuó wéi fāng biàn wú sī zuò wéi fāng biàn yú zhū rú lái yīng
不染著为方便、无思作为方便，于诸如来、应、
zhèng děng jué jí dì zǐ děng gōng dé shàn gēn fā zhèng suí xǐ huí xiàng
正等觉及弟子等功德善根发正随喜回向
wú shàng zhèng děng pú tí rú shì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng bú duò èr fǎ
无上正等菩提，如是所起随喜回向不堕二法、
bú èr fǎ zhōng wú rǎn wú zhuó
不二法中，不染无著。”

shí dà fàn tiān wáng yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō zhū fàn
时，大梵天王与无量百千俱胝那庾多诸梵

tiānzhòng qián yì fó suǒdǐng lǐ shuāng zú hé zhǎnggōngjìng jù fā
天众，前诣佛所顶礼双足，合掌恭敬俱发
shēngyán xī yǒu shì zūn bǐ zhū pú sà mó hē sà wéi bō rě bō
声言：“希有！世尊！彼诸菩萨摩诃萨为般若波
luó mì duōfāngbiànshànqiǎosuǒshè hù gù chāoshèng yú qián wú fāng
罗蜜多方便善巧所摄护故，超胜于前无方
biànshànqiǎo yǒuxiàng yǒusuǒ dé zhūshànnán zǐ shàn nǚ rén děng
便善巧、有相、有所得诸善男子、善女人等
suǒ xiū shàngēn
所修善根。”

shí jí guāngjìngtiān nǎi zhì sè jiū jìngtiān gè yǔ wú liàngbǎiqiān
时，极光净天乃至色究竟天各与无量百千

jù zhī nà yǔ duō zì lèi tiānzhòng qián yì fó suǒdǐng lǐ shuāng zú
俱胝那庾多自类天众，前诣佛所顶礼双足，
hé zhǎnggōngjìng jù fā shēngyán xī yǒu shì zūn bǐ zhū pú sà
合掌恭敬俱发声言：“希有！世尊！彼诸菩萨
mó hē sà wéi bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎosuǒshè hù gù
摩诃萨为般若波罗蜜多方便善巧所摄护故，
chāoshèng yú qián wú fāngbiànshànqiǎo yǒuxiàng yǒusuǒ dé zhūshànnán
超胜于前无方便善巧、有相、有所得诸善男
zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ xiū shàngēn
子、善女人等所修善根。”

ěr shí fó gào sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì sè jiū jìngtiānděng
尔时，佛告四大王众天乃至色究竟天等

yán jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē fā wú shàngzhèng
言：“假使三千大千世界一切有情皆发无上正
děngjué xīn pǔ yú guò qù wèi lái xiàn zài shí fāng shì jiè yī qiè rú lái、
等觉心，普于过去未来现在十方世界一切如来、
yīng zhèngděngjué cóngchū fā xīn zhì dé wú shàngzhèngděng pú tí
应、正等觉从初发心至得无上正等菩提、
zhuànmiào fǎ lún dù wú liàngzhòng rù wú yú yī bō nièpán jiè nǎi zhì
转妙法轮度无量众、入无余依般涅槃界乃至
fǎ miè yú qí zhōngjiānsuǒ xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duōxiāng
法灭，于其中间所修布施乃至般若波罗蜜多相
yīngshàngēn ruò zhù nèikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngxiāngyīngshàngēn
应善根，若住内空乃至无性自性空相应善根，
ruò xiū sì niàn zhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiāngyīngshàn
若修四念住广说乃至十八佛不共法相应善

gēn ruò xiū wú liàng wú biān fó fǎ xiāng yìng shàn gēn ruò zhū dì zǐ suǒ
根，若修无量无边佛法相应善根，若诸弟子所
yǒu shàn gēn ruò zhū rú lái yīng zhèng děng jué suǒ yǒu jiè yùn dìng
有善根，若诸如来、应、正等觉所有戒蕴、定
yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn jí yú wú liàng wú biān
蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智²⁴见蕴及余无量无边
fó fǎ ruò zhū rú lái suǒ shuō zhèng fǎ ruò yī bǐ fǎ xiū xí shī xìng
佛法，若诸如来所说正法，若依彼法修习施性、
jiè xìng xiū xìng sān fú yè shì ruò yī bǐ fǎ jīng qín xiū xué dé yù liú
戒性、修性三福业事，若依彼法精勤修学得预流
guǒ yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí dé rù pú
果、一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提、得入菩
sà zhèng xìng lí shēng ruò zhū yǒu qíng xiū bù shī jìng jiè ān rěn
萨正性离生，若诸有情修布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě děng suǒ yǐn shàn gēn rú shì yī qiè hé jí chēng
精进、静虑般若等所引善根，如是一切合集称
liáng yǐ yǒu xiàng wéi fāng biàn yǒu suǒ dé wéi fāng biàn yǒu rǎn zhuó wéi
量，以有相为方便、有所得为方便、有染著为
fāng biàn yǒu sī zuò wéi fāng biàn yǒu èr bú èr wéi fāng biàn xiàn qián suí
方便、有思作为方便、有二不二为方便现前随
xǐ jì suí xǐ yǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí
喜，既随喜已，回向无上正等菩提。

yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng fā qù wú shàng zhèng děng
“有善男子、善女人等发趣无上正等

pú tí pǔ yú guò qù wèi lái xiàn zài shí fāng shì jiè yī qiè rú lái yīng
菩提，普于过去未来现在十方世界一切如来、应、
zhèng děng jué cóng chū fā xīn zhì dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn
正等觉从初发心至得无上正等菩提、转
miào fǎ lún dù wú liàng zhòng rù wú yú yī bō niè pán jiè nǎi zhì fǎ miè
妙法轮度无量众入无余依般涅槃界乃至法灭，
yú qí zhōng jiān suǒ xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xiāng yìng shàn
于其中间所修布施乃至般若波罗蜜多相应善
gēn guǎng shuō nǎi zhì ruò zhū yǒu qíng xiū bù shī jìng jiè ān rěn
根，广说乃至若诸有情修布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě děng suǒ yǐn shàn gēn rú shì yī qiè hé jí chēng
精进、静虑般若等所引善根，如是一切合集称

²⁴ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

liáng yǐ wú xiàng wéi fāng biàn wú suǒ dé wéi fāng biàn wú rǎn zhuó wéi
量，以无相为方便、无所得为方便、无染著为
fāng biàn wú sī zuò wéi fāng biàn wú èr bú èr wéi fāng biàn xiàn qián suí
方便、无思作为方便、无二不二为方便现前随
xǐ jì suí xǐ yǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí shì shàn nán
喜，既随喜已，回向无上正等菩提。是善男
zǐ shàn nǚ rén děng suí xǐ huí xiàng yú yú shàngēn wéi zuì wéi shèng
子、善女人等随喜回向，于余善根为最为胜、
wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng
为尊为高、为妙为微妙、为上为无上、无等
wú děng děng yú qián yǒu qíng suí xǐ huí xiàng bǎi bèi wéi shèng qiān bèi
无等等，于前有情随喜回向百倍为胜，千倍
wéi shèng bǎi qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì zuì wéi
为胜，百千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦最为
shèng
胜。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn rú fó suǒ shuō
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！如佛所说
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suí xǐ huí xiàng yú yú shàngēn wéi zuì
是善男子、善女人等随喜回向，于余善根为最
wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng
为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无上、
wú děng wú děng děng shì zūn qí hé shuō shì suí xǐ huí xiàng yú yú
无等无等等。世尊齐何说是随喜回向，于余
shàngēn wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng
善根为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上
wéi wú shàng wú děng wú děng děng
为无上、无等无等等？”

fó yán shàn xiàn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng pǔ
佛言：“善现，是善男子、善女人等，普
yú guò qù wèi lái xiàn zài shí fāng shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué
于过去未来现在十方世界一切如来应正等觉、
shēng wén dú jué pú sà jí yú yī qiè yǒu qíng zhū shàngēn děng bù
声闻、独觉、菩萨及余一切有情诸善根等，不
qǔ bù shě bù jīn bú miè fēi yǒu suǒ dé fēi wú suǒ dé dá yī
取不舍、不矜不蔑，非有所得、非无所得，达一
qiè fǎ wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn wú qù wú
切法无生无灭、无染无净、无增无减、无去无

lái wú jí wú sàn wú rù wú chū zuò rú shì niàn rú bǐ guò
来、无集无散、无入无出，作如是念：‘如彼过
qù wèi lái xiàn zài zhū fǎ zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng
去未来现在诸法真如、法界、法性、不虚妄性、
fǎ dìng fǎ zhù wǒ yì rú shì yú zhū shàn fǎ yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng
法定、法住，我亦如是于诸善法以无所得而为方
biàn fā zhèng suí xǐ jì suí xǐ yǐ chí cǐ shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng
便发正随喜，既随喜已，持此善根与诸有情平
děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn qí shì pú
等共有回向无上正等菩提。’善现，齐是菩
sà mó hē sà suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng wǒ shuō yú yú shàn gēn wéi zuì wéi
萨摩诃萨所起随喜回向，我说于余善根为最为
shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng
胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无上、
wú děng wú děng děng shàn xiàn rú shì suí xǐ huí xiàng shèng yú suí xǐ
无等无等等。善现，如是随喜回向胜余随喜
huí xiàng bǎi bèi qiān bèi nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi shì gù wǒ shuō
回向，百倍、千倍乃至邬波尼杀昙倍，是故我说
rú shì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng yú yú shàn gēn wéi zuì wéi shèng wéi zūn
如是所起随喜回向，于余善根为最为胜、为尊
wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng wú děng
为高、为妙为微妙、为上为无上、无等无等
děng
等。

fù cì shàn xiàn zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女
rén děng yù yú guò qù wèi lái xiàn zài shí fāng shì jiè yī qiè rú lái
人等，欲于过去未来现在十方世界一切如来、
yīng zhèng děng jué cóng chū fā xīn zhì dé wú shàng zhèng děng pú tí
应、正等觉从初发心至得无上正等菩提、
zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng rù wú yú yī bō niè pán jiè nǎi zhì
转妙法轮度无量众、入无余依般涅槃界乃至
fǎ miè yú qí zhōng jiān suǒ xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xiāng
法灭，于其中间所修布施乃至般若波罗蜜多相
yīng shàn gēn nǎi zhì wú liàng wú biān fó fǎ ruò zhū shēng wén dú jué
应善根乃至无量无边佛法，若诸声闻、独觉、
pú sà gōng dé shàn gēn ruò yú yǒu qíng suǒ yǒu shī xìng jiè xìng xiū
菩萨功德善根，若余有情所有施性、戒性、修

xìng sān fú yè shì jí yú shàngēn rú shì yī qiè hé jí chēngliángxiàn
性三福业事及余善根，如是一切合集称量现
qián fā qǐ wú dào suí xǐ huíxiàng xīn zhě yīngzuò shì niàn sè nǎi zhì
前发起无倒随喜回向心者，应作是念：‘色乃至
shí yǔ jiě tuōděng yǎnchù nǎi zhì yì chù yǔ jiě tuōděng sè chù nǎi
识与解脱等，眼处乃至意处与解脱等，色处乃
zhì fǎ chù yǔ jiě tuōděng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yǔ jiě tuōděng sè
至法处与解脱等，眼界乃至意识界与解脱等，色
jiè nǎi zhì fǎ jiè yǔ jiě tuōděng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yǔ jiě
界乃至法界与解脱等，眼识界乃至意识界与解
tuōděng yǎnchù nǎi zhì yì chù yǔ jiě tuōděng yǎnchù wéiyuánsuǒ
脱等，眼触乃至意触与解脱等，眼触为缘所
shēngzhūshòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒ shēngzhūshòu yǔ jiě tuōděng
生诸受乃至意触为缘所生诸受与解脱等，
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǔ jiě tuōděng nèi
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多与解脱等，内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yǔ jiě tuōděng sì niànzhù nǎi zhì bā
空乃至无性自性空与解脱等，四念住乃至八
shèngdào zhī yǔ jiě tuōděng rú shì nǎi zhì rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
圣道支与解脱等，如是乃至如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ yǔ jiě tuōděng jiè yùn nǎi zhì jiě tuō zhì²⁵ jiàn yùn yǔ
佛不共法与解脱等，戒蕴乃至解脱智²⁵见蕴与
jiě tuōděng yú yī qiè fǎ suǒ qǐ shèng jiě yǔ jiě tuōděng guò qù wèi
解脱等，于一切法所起胜解与解脱等，过去未
lái xiàn zài zhū fó yǔ jiě tuōděng guò qù wèi lái xiàn zài zhū fǎ yǔ jiě
来现在诸佛与解脱等，过去未来现在诸法与解
tuōděng yī qiè suí xǐ yǔ jiě tuōděng yī qiè huíxiàng yǔ jiě tuōděng
脱等，一切随喜与解脱等，一切回向与解脱等，
zhū fó shì zūn jí zhū dì zǐ zhū gēnshú biàn yǔ jiě tuōděng zhū fó shì
诸佛世尊及诸弟子诸根熟变与解脱等，诸佛世
zūn jí zhū dì zǐ suǒ dé niè pán yǔ jiě tuōděng yī qiè dú jué zhū gēn
尊及诸弟子所得涅槃与解脱等，一切独觉诸根
shú biàn yǔ jiě tuōděng yī qiè dú jué suǒ dé niè pán yǔ jiě tuōděng
熟变与解脱等，一切独觉所得涅槃与解脱等，
zhū fó shì zūn shēngwén dú jué zhū fǎ fǎ xìng yǔ jiě tuōděng yī
诸佛世尊、声闻、独觉诸法法性与解脱等，一

²⁵ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

qiè yǒuqíng jí yī qiè fǎ bìng bǐ fǎ xìng yǔ jiě tuōděng rú zhū fǎ xìng
切有情及一切法并彼法性与解脱等。如诸法性

wú fù wú jiě wú rǎn wú jìng wú qǐ wú jìn wú shēng wú miè wú
无缚无解、无染无净、无起无尽、无生无灭、无

qǔ wú shě wǒ yú rú shì gōng dé shàngēnxiànqián suí xǐ chí cǐ shàn
取无舍，我于如是功德善根现前随喜，持此善

gēn yǔ zhū yǒuqíng píngděng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèngděng pú tí
根与诸有情平等共有回向无上正等菩提。

rú shì suí xǐ fēi néng suí xǐ wú suǒ suí xǐ gù rú shì huí xiàng fēi
如是随喜非能随喜，无所随喜故。如是回向非

néng huí xiàng wú suǒ huí xiàng gù rú shì suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng fēi
能回向，无所回向故。如是所起随喜回向非

zhuàn fēi xī wú shēngmiè gù shànxiàn shì pú sà mó hē sà suí
转非息，无生灭故。’善现，是菩萨摩诃萨随

xǐ huí xiàng yú yú suǒ qǐ suí xǐ huí xiàng wéi zuì wéishèng wéi zūn wéi
喜回向于余所起随喜回向，为最为胜、为尊为

gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng wú děngděng
高、为妙为微妙、为上为无上、无等无等等。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì suí xǐ huí xiàng sù
善现，若菩萨摩诃萨成就如是随喜回向，速

zhèng wú shàng zhèngděng pú tí
证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn ruò qù dà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，若趣大乘诸善男子、善女

rén děng jiǎ shǐ néng yú shí fāng xiàn zài gè rú jìng qié shā děng shì jiè
人等，假使能于十方现在各如殑伽沙等世界

yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué jí dì zǐ zhòng yǐ yǒu xiàng wéi
一切如来、应、正等觉及弟子众，以有相为

fāng biàn yǒu suǒ dé wéi fāng biàn jìn qí xíng shòu cháng yǐ zhǒng zhǒng
方便、有所得为方便，尽其形寿常以种种

yī fú yǐn shí wò jù yī yào jí yú zī shēng shàng miào lè jù
衣服、饮食、卧具、医药及余资生上妙乐具，

gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn bǐ zhū rú lái yīng zhèngděng
供养恭敬、尊重赞叹。彼诸如来、应、正等

jué jí dì zǐ zhòng bō niè pán hòu qǔ shè lì luó yǐ miào qī bǎo zào lì
觉及弟子众般涅槃后取设利罗，以妙七宝造立

gāo guǎng zhū sān zū bō zhòu yè jīng qín lǐ jìng yòu rào fù yǐ zhǒng
高广诸窣堵波，昼夜精勤礼敬右绕，复以种

zhǒngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīngluò bǎochuáng
种 上 妙 华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、
fān gài zhūmiào zhēn qí jì yuè dēngmíng gòngyǎnggōngjìng
幡盖、诸妙、珍奇、妓乐、灯明，供养恭敬
zūnzhòngzàn tàn fù yǐ yǒuxiàng jí yǒusuǒ dé ér wéifāngbiàn jīng qín
尊 重 赞 叹。复 以 有 相 及 有 所 得 而 为 方 便，精 勤
xiū xí bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě jí yú
修 习 布 施、净 戒、安 忍、精 进、静 虑、般 若 及 余
shàngēn yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén děng fā qù dà shèng néng yǐ
善 根。有 善 男 子、善 女 人 等 发 趣 大 乘，能 以
wú xiàng jí wú suǒ dé ér wéifāngbiàn xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō
无 相 及 无 所 得 而 为 方 便，修 行 布 施 乃 至 般 若 波
luó mì duōxiāngyìngshàngēn fāngbiànshànqiǎo yú yú yī qiè gōng dé shàn
罗 蜜 多 相 应 善 根，方 便 善 巧 于 余 一 切 功 德 善
gēn fā zhèng suí xǐ chí cǐ shàngēn yǔ zhū yǒuqíng píngděng gòngyǒu huí
根 发 正 随 喜，持 此 善 根 与 诸 有 情 平 等 共 有 回
xiàng wú shàngzhèngděng pú tí shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngyóu
向 无 上 正 等 菩 提。是 善 男 子、善 女 人 等 由
yī bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo suí xǐ huíxiàng shèngqiánsuǒ
依 般 若 波 罗 蜜 多 方 便 善 巧 随 喜 回 向，胜 前 所
shuō fā qù dà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ zuògōng dé bǎi
说 发 趣 大 乘 诸 善 男 子、善 女 人 等 所 作 功 德 百
bèi qiān bèi nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi gù shuō rú shì suí xǐ huí
倍、千 倍 乃 至 邬 波 尼 杀 昙 倍，故 说 如 是 随 喜 回
xiàng yú yú shàngēn wéi zuì wéishèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi
向 于 余 善 根 为 最 为 胜、为 尊 为 高、为 妙 为 微
miào wéishàngwéi wú shàng wú děng wú děngděng shì gù shàn
妙、为 上 为 无 上、无 等 无 等 等。是 故，善
xiàn fā qù dà shèngzhū pú sà mó hē sà yīng yǐ wú xiàng jí wú suǒ dé
现，发 趣 大 乘 诸 菩 萨 摩 诃 萨 应 以 无 相 及 无 所 得
ér wéifāngbiàn jīng qín xiū xué bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
而 为 方 便，精 勤 修 学 布 施、净 戒、安 忍、精 进、
jìng lù bō rě bō luó mì duōxiāngyìngshàngēn jí yī bō rě bō luó
静 虑、般 若 波 罗 蜜 多 相 应 善 根，及 依 般 若 波 罗
mì duōfāngbiànshànqiǎo yú zhū rú lái yīng zhèngděng jué jí dì
蜜 多 方 便 善 巧，于 诸 如 来、应、正 等 觉 及 弟
zǐ děnggōng dé shàngēn fā zhèng suí xǐ jì suí xǐ yǐ chí cǐ shàn
子 等 功 德 善 根 发 正 随 喜，既 随 喜 已，持 此 善

gēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí
根与诸有情平等共有回向无上正等菩提。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng yǐ wú xiàng jí wú suǒ dé ér wéi
善现，若菩萨摩诃萨能以无相及无所得而为

fāng biàn fā qǐ rú shì suí xǐ huí xiàng shì pú sà mó hē sà jí zhèng
方便发起如是随喜回向，是菩萨摩诃萨疾证

wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún lì lè yī qiè
无上正等菩提，转妙法轮利乐一切。”

大般若波罗蜜多经卷第四百三十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sān shí sì
大般若波罗蜜多经卷第四百三十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn dà shī pǐn dì sān shí bā
第二分大师品第三十八

ěr shí jù shòu shè lì zǐ bó fó yán shì zūn rú shì bō
尔时，具寿舍利子白佛言：“世尊！如是般
rě bō luó mì duō néng zuò zhào míng bì jìng jìng gù rú shì bō rě bō
若波罗蜜多能作照明，毕竟净故；如是般若波
luó mì duō jiē yīng jìng lǐ zhū tiān rén děng suǒ qīn fèng gù rú shì bō rě
罗蜜多皆应敬礼，诸天人等所钦奉故；如是般若
bō luó mì duō wú suǒ rǎn zhuó shì jiān zhū fǎ bù néng wū gù rú shì
波罗蜜多无所染著，世间诸法不能污故；如是
bō rě bō luó mì duō yuǎn lí yī qiè sān jiè yì xuàn néng chú fán nǎo zhū
般若波罗蜜多远离一切三界瞖眩，能除烦恼诸
jiàn àn gù rú shì bō rě bō luó mì duō zuì wéi shàng shǒu yú yī qiè
见暗故；如是般若波罗蜜多最为上首，于一切
zhǒng pú tí fēn fǎ jí zūn shèng gù rú shì bō rě bō luó mì duō néng
种菩提分法极尊胜故；如是般若波罗蜜多能
zuò ān wěn yǒng duàn yī qiè jīng kǒng bī pò zāi hèng shì gù rú shì bō
作安隐，永断一切惊恐逼迫灾横事故；如是般
rě bō luó mì duō néng shī guāng míng shè shòu zhū yǒu qíng lìng dé wǔ yǎn
若波罗蜜多能施光明，摄受诸有情令得五眼
gù rú shì bō rě bō luó mì duō néng shì zhōng dào lìng shī lù zhě lí
故；如是般若波罗蜜多能示中道，令失路者离
èr biān gù rú shì bō rě bō luó mì duō shàn néng fā shēng yī qiè xiàng
二边故；如是般若波罗蜜多善能发生一切相
zhì yǒng duàn yī qiè fán nǎo xiāng xù bìng xí qì gù rú shì bō rě bō
智，永断一切烦恼相续并习气故；如是般若波
luó mì duō shì zhū pú sà mó hē sà mǔ pú sà suǒ xiū yī qiè fó fǎ
罗蜜多是诸菩萨摩诃萨母，菩萨所修一切佛法
cóng cǐ shēng gù rú shì bō rě bō luó mì duō bù shēng bú miè zì
从此生故；如是般若波罗蜜多不生不灭，自

xiàngkōng gù rú shì bō rě bō luó mì duō lí yī qiè shēng sǐ fēi
相空故；如是般若波罗蜜多离一切生死，非
cháng fēi huài gù rú shì bō rě bō luó mì duō néng wéi yī hù shī zhū
常非坏故；如是般若波罗蜜多能为依怙，施诸
yǒu qíng zhèng fǎ bǎo gù rú shì bō rě bō luó mì duō néng chéng yuán
有情正法宝故；如是般若波罗蜜多能成圆
mǎn rú lái shí lì yī qiè tā lùn jiē néng fú gù rú shì bō rě bō luó
满如来十力，一切他论皆能伏故；如是般若波罗
mì duō néng zhuǎn sān zhuǎn shí èr xíng xiàng wú shàng fǎ lún dá yī qiè
蜜多能转三转十二行相无上法轮，达一切
fǎ wú zhuǎn huán gù rú shì bō rě bō luó mì duō néng shì zhū fǎ wú
法无转还故；如是般若波罗蜜多能示诸法无
dào zì xìng xiǎn liǎo wú xìng zì xìng kōng gù shì zūn ruò zhū pú sà ruò
倒自性，显了无性自性空故。世尊！若诸菩萨若
qù pú sà shèng zhě ruò zhū shēng wén ruò qù shēng wén shèng zhě ruò zhū
趣菩萨乘者、若诸声闻若趣声闻乘者、若诸
dú jué ruò qù dú jué shèng zhě yú cǐ bō rě bō luó mì duō yīng yún hé
独觉若趣独觉乘者，于此般若波罗蜜多应云何
zhù ? ”

fó yán shè lì zǐ shì zhū yǒu qíng zhù cǐ bō rě bō luó mì
佛言：“舍利子，是诸有情住此般若波罗蜜
duō yīng rú dà shī gòng yǎng lǐ jìng rú shì bō rě bō luó mì duō yīng rú
多应如大师，供养礼敬如是般若波罗蜜多应如
gòng yǎng lǐ jìng dà shī hé yǐ gù shè lì zǐ dà shī bú yì bō rě
供养礼敬大师。何以故？舍利子，大师不异般若
bō luó mì duō bō rě bō luó mì duō bú yì dà shī dà shī jí shì bō
波罗蜜多，般若波罗蜜多不异大师，大师即是般
rě bō luó mì duō bō rě bō luó mì duō jí shì dà shī shè lì zǐ
若波罗蜜多，般若波罗蜜多即是大师。舍利子，
yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jiē yóu bō rě bō luó mì duō ér dé
一切如来、应、正等觉皆由般若波罗蜜多而得
chū xiàn shè lì zǐ yī qiè pú sà mó hē sà dú jué ā luó hàn
出现。舍利子，一切菩萨摩诃萨、独觉、阿罗汉
nǎi zhì yù liú jiē yóu bō rě bō luó mì duō ér dé chū xiàn shè lì zǐ
乃至预流皆由般若波罗蜜多而得出现。舍利子，
yī qiè shì jiān shí shàn yè dào jiē yóu bō rě bō luó mì duō ér dé chū xiàn
一切世间十善业道皆由般若波罗蜜多而得出现。

shè lì zǐ yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shén
舍利子，一切四静虑、四无量、四无色定、五神
tōng jiē yóu bō rě bō luó mì duō ér dé chūxiàn shè lì zǐ yī qiè bù
通皆由般若波罗蜜多而得出现。舍利子，一切布
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiē yóu bō rě bō luó mì
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多皆由般若波罗蜜
duō ér dé chūxiàn shè lì zǐ yī qiè nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
多而得出现。舍利子，一切内空乃至无性自性
kōng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī rú shì nǎi zhì rú lái shí lì
空，四念住乃至八圣道支，如是乃至如来十力
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiē yóu bō rě
乃至十八佛不共法，乃至一切相智，皆由般若
bō luó mì duō ér dé chūxiàn
波罗蜜多而得出现。”

shí tiān dì shì zuò shì niànyán jīn shè lì zǐ hé yīn yuán gù
时，天帝释作是念言：“今舍利子何因缘故
wèn fó cǐ shì niàn yǐ jí bó shè lì zǐ yán dà dé jīn zhě
问佛此事？”念已，即白舍利子言：“大德今者
yǒu hé yīn yuán fā rú shì wèn
有何因缘发如是问？”

shí shè lì zǐ gào dì shì yán jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē
时，舍利子告帝释言：“憍尸迦，诸菩萨摩诃
sà yóu shì bō rě bō luó mì duō suǒ shè chí gù fāng biàn shàn qiǎo néng
萨由是般若波罗蜜多所摄持故，方便善巧能
yú guò qù wèi lái xiàn zài shí fāng shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng
于过去未来现在十方世界，一切如来、应、正
děng jué cóng chū fā xīn zhì dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào
等觉从初发心至得无上正等菩提、转妙
fǎ lún dù wú liàng zhòng rù wú yú yī bō niè pán jiè nǎi zhì fǎ miè
法轮度无量众、入无余依般涅槃界乃至法灭，
yú qí zhōng jiān suǒ yǒu yī qiè gōng dé shàn gēn ruò zhū shēng wén dú
于其中间所有一切功德善根，若诸声闻、独
jué pú sà yú yǒu qíng lèi gōng dé shàn gēn rú shì yī qiè néng yǐ wú
觉、菩萨余有情类功德善根，如是一切能以无
xiàng jí wú suǒ dé ér wéi fāng biàn hé jí chēng liáng xiàn qián suí xǐ
相及无所得而为方便，合集称量现前随喜，
jì suí xǐ yǐ yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng
既随喜已，与诸有情平等共有回向无上正

děng pú tí yóu shì yīn yuán gù wèn cǐ shì
等菩提，由是因缘故问此事。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨所学般若波
luó mì duō chāoshèng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
罗蜜多，超胜布施、净戒、安忍、精进、静虑
bō luó mì duō wú liàng bèi shù jiāo shī jiā rú shēng máng zhě ruò bǎi
波罗蜜多无量倍数。憍尸迦，如生盲者若百、
ruò qiān ruò duō bǎi qiān wú jìng yǎn zhě ér wéi qián dǎo yóu shàng bù
若干、若多百千，无净眼者而为前导，犹尚不
néng jìn qù zhèng dào kuàng néng yuǎn zhì ān wěn fēng lè guó yì wáng dū
能近趣正道，况能远至安隐丰乐国邑王都！
rú shì bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō luó mì duō zhū
如是布施、净戒、安忍、精进、静虑波罗蜜多诸
shēng máng zhòng ruò wú bō rě bō luó mì duō jìng yǎn zhě dǎo shàng bù
生盲众，若无般若波罗蜜多净眼者导，尚不
néng qù pú sà zhèng dào kuàng néng yuǎn dá yī qiè zhì chéng
能趣菩萨正道，况能远达一切智城！

fù cì jiāo shī jiā bù shī děng wǔ bō luó mì duō yào yóu
“复次，憍尸迦，布施等五波罗蜜多，要由
bō rě bō luó mì duō suǒ shè yǐn gù míng yǒu mù zhě fù yóu bō rě bō
般若波罗蜜多所摄引故，名有目者。复由般若波
luó mì duō suǒ shè chí gù cǐ wǔ fāng dé dào bǐ àn míng
罗蜜多所摄持故，此五方得到彼岸名。”

shí tiān dì shì biàn bái jù shòu shè lì zǐ yán rú dà dé shuō
时，天帝释便白具寿舍利子言：“如大德说
bù shī děng wǔ bō luó mì duō yào yóu bō rě bō luó mì duō suǒ shè chí
布施等五波罗蜜多，要由般若波罗蜜多所摄持
gù nǎi dé míng wéi dào bǐ àn zhě qǐ bù yīng shuō yào yóu bù shī nǎi
故，乃得名为到彼岸者，岂不应说要由布施乃
zhì jìng lù bō luó mì duō suǒ shè chí gù yú wǔ nǎi dé dào bǐ àn míng
至静虑波罗蜜多所摄持故，余五乃得到彼岸名？
ruò ěr hé yuán dú zàn bō rě bō luó mì duō
若尔，何缘独赞般若波罗蜜多？”

shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō bù shī
舍利子言：“如是！如是！如汝所说。布施
děng liù bō luó mì duō hù xiāng shè chí néng dào bǐ àn rán zhù bō rě
等六波罗蜜多互相摄持能到彼岸，然住般若

bō luó mì duō jù dà shì lì fāngbiànshànqiǎo néng sù yuánmǎnsuǒ xiū
波罗蜜多具大势力方便善巧，能速圆满所修

bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō luó mì duō fēi zhù
布施、净戒、安忍、精进、静虑波罗蜜多，非住

qián wǔ néng bàn shì shì shì gù bō rě bō luó mì duō yú qián wǔ zhǒng
前五能办是事，是故般若波罗蜜多于前五种

wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi
为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为

wú shàng wú děng wú děng děng yóu shì yīn yuán dú zàn bō rě chāo
无上、无等无等等。由是因缘，独赞般若超

shèng yú wǔ bō luó mì duō
胜余五波罗蜜多。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
尔时，舍利子白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨

yún hé yīng yǐn fā bō rě bō luó mì duō
云何应引发般若波罗蜜多？”

fó yán shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà bú wèi yīn fā sè nǎi
佛言：“舍利子，诸菩萨摩诃萨不为引发色乃

zhì shí gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō bú wèi yīn fā yǎn chù nǎi
至识故，应引发般若波罗蜜多；不为引发眼处乃

zhì yì chù gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō bú wèi yīn fā sè chù
至意处故，应引发般若波罗蜜多；不为引发色处

nǎi zhì fǎ chù gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō bú wèi yīn fā yǎn
乃至法处故，应引发般若波罗蜜多；不为引发眼

jiè nǎi zhì yì jiè gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō bú wèi yīn fā
界乃至意界故，应引发般若波罗蜜多；不为引发

sè jiè nǎi zhì fǎ jiè gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō bú wèi yīn
色界乃至法界故，应引发般若波罗蜜多；不为引

fā yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō
发眼识界乃至意识界故，应引发般若波罗蜜多；

bú wèi yīn fā yǎn chù nǎi zhì yì chù gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì
不为引发眼触乃至意触故，应引发般若波罗蜜

duō bú wèi yīn fā yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi
多；不为引发眼触为缘所生诸受乃至意触为

yuán suǒ shēng zhū shòu gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō bú wèi yīn
缘所生诸受故，应引发般若波罗蜜多；不为引

fā bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō gù yīng yīn fā
发布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多故，应引发

bō rě bō luó mì duō bú wèi yīn fā nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
般若波罗蜜多；不为引发内空乃至无性自性空
gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō bú wèi yīn fā sì niàn zhù nǎi zhì
故，应引发般若波罗蜜多；不为引发四念住乃至
bā shèng dào zhī gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì
八圣道支故，应引发般若波罗蜜多；如是乃至
bú wèi yīn fā rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ gù yīng yīn
不为引发如来十力乃至十八佛不共法故，应引
fā bō rě bō luó mì duō bú wèi yīn fā yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
发般若波罗蜜多；不为引发一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō bú wèi yīn fā yī qiè
切相智故，应引发般若波罗蜜多；不为引发一切
fǎ gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō
法故，应引发般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ bó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà yún hé
时，舍利子白言：“世尊！诸菩萨摩诃萨云何

bú wèi yīn fā sè nǎi zhì yī qiè fǎ gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì
不为引发色乃至一切法故，应引发般若波罗蜜
duō ”
多？”

fó yán shè lì zǐ yǐ sè nǎi zhì yī qiè fǎ wú zuò wú shēng
佛言：“舍利子，以色乃至一切法无作、无生、

wú dé wú huài wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà bú wèi yīn fā
无得、无坏、无自性故，诸菩萨摩诃萨不为引发
sè nǎi zhì yī qiè fǎ gù yīng yīn fā bō rě bō luó mì duō
色乃至一切法故，应引发般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
时，舍利子复白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨

rú shì yīn fā bō rě bō luó mì duō yǔ hé fǎ hé ”
如是引发般若波罗蜜多与何法合？”

fó yán shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà rú shì yīn fā bō rě
佛言：“舍利子，诸菩萨摩诃萨如是引发般若

bō luó mì duō bù yǔ yī qiè fǎ hé yǐ bù hé gù dé míng bō rě bō
波罗蜜多不与一切法合，以不合故得名般若波
luó mì duō ”
罗蜜多。”

shè lì zǐ yán rú shì bō rě bō luó mì duō bù yǔ hé děng yī
舍利子言：“如是般若波罗蜜多不与何等一

qiè fǎ hé
切法合？”

shì zūngàoyuē rú shì bō rě bō luó mì duō bù yǔ shàn fǎ
世尊告曰：“如是般若波罗蜜多，不与善法
hé bù yǔ fēi shàn fǎ hé bù yǔ shì jiān fǎ hé bù yǔ chū shì jiān
合，不与非善法合；不与世间法合，不与出世间
fǎ hé bù yǔ yǒu lòu fǎ hé bù yǔ wú lòu fǎ hé bù yǔ yǒu zuì
法合；不与有漏法合，不与无漏法合；不与有罪
fǎ hé bù yǔ wú zuì fǎ hé bù yǔ yǒu wéi fǎ hé bù yǔ wú wéi
法合，不与无罪法合；不与有为法合，不与无为
fǎ hé hé yǐ gù shè lì zǐ rú shì bō rě bō luó mì duō yú yī
法合。何以故？舍利子，如是般若波罗蜜多于一切
qiè fǎ wú suǒ dé gù bù kě shuō yǔ rú shì fǎ hé
切法无所得故，不可说与如是法合。”

shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó mì
时，天帝释白佛言：“世尊！如是般若波罗蜜
duō qǐ yì bù yǔ yī qiè xiàng zhì hé
多岂亦不与一切相智合？”

fó yán jiāo shī jiā rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō
佛言：“憍尸迦，如是！如是！如汝所说。
rú shì bō rě bō luó mì duō yì bù yǔ yī qiè xiàng zhì hé yóu cǐ yú
如是般若波罗蜜多亦不与一切相智合，由此于
bǐ wú suǒ dé gù shì zūn yún hé bō rě bō luó mì duō yú yī qiè xiàng
彼无所得故。世尊！云何般若波罗蜜多于一切相
zhì wú hé yì wú dé jiāo shī jiā fēi bō rě bō luó mì duō yú yī qiè
智无合亦无得？憍尸迦，非般若波罗蜜多于一切
xiàng zhì rú míng rú xiàng rú qí suǒ zuò yǒu hé yǒu dé shì zūn
相智如名、如相、如其所作、有合有得。世尊！

yún hé bō rě bō luó mì duō yú yī qiè xiàng zhì yì kě shuō yǒu hé yǒu
云何般若波罗蜜多于一切相智亦可说有合有
dé jiāo shī jiā yóu bō rě bō luó mì duō yú yī qiè xiàng zhì rú míng
得？憍尸迦，由般若波罗蜜多于一切相智如名
xiàngděng wú shòu wú qǔ wú zhù wú duàn wú zhí wú shě rú shì
相等，无受无取、无住无断、无执无舍，如是
hé dé ér wú hé dé jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duō yú
合得，而无合得。憍尸迦，如是般若波罗蜜多于
yī qiè fǎ yì rú míng xiàngděng wú shòu wú qǔ wú zhù wú duàn
一切法亦如名相等，无受无取、无住无断、

wú zhí wú shě rú shì hé dé ér wú hé dé
无执无舍，如是合得，而无合得。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán xī yǒu shì zūn rú shì bō
时，天帝释复白佛言：“希有！世尊！如是般
rě bō luó mì duō wèi yī qiè fǎ wú shēng wú miè wú zuò wú chéng wú
若波罗蜜多为一切法无生无灭、无作无成、无
dé wú huài wú zì xìng gù ér xiàn zài qián suī yǒu hé yǒu dé ér
得无坏、无自性故，而现在前，虽有合有得，而
wú hé wú dé rú shì lǐ qù bù kě sī yì
无合无得，如是理趣不可思议。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩
hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí qǐ rú shì xiǎng rú shì bō
诃萨修行般若波罗蜜多时，起如是想：‘如是般
rě bō luó mì duō yǔ zhū fǎ hé huò bù yǔ zhū fǎ hé shì pú sà mó
若波罗蜜多与诸法合，或不与诸法合。’是菩萨摩
hē sà jù shě bō rě bō luó mì duō jù yuǎn bō rě bō luó mì duō
诃萨俱舍般若波罗蜜多，俱远般若波罗蜜多。”

fó yán shàn xiàn fù yǒu yīn yuán zhū pú sà mó hē sà shě
佛言：“善现，复有因缘，诸菩萨摩诃萨舍
yuǎn bō rě bō luó mì duō wèi pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
远般若波罗蜜多，谓菩萨摩诃萨修行般若波
mì duō shí qǐ rú shì xiǎng rú shì bō rě bō luó mì duō wú suǒ
罗蜜多时，起如是想：‘如是般若波罗蜜多，无所
yǒu fēi zhēn shí bù jiān gù bú zì zài shì pú sà mó hē sà
有、非真实、不坚固、不自在。’是菩萨摩诃萨
shě yuǎn bō rě bō luó mì duō
舍远般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà
具寿善现复白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨
xìn bō rě bō luó mì duō shí wéi bú xìn hé fǎ
信般若波罗蜜多时，为不信何法？”

fó yán shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xìn bō rě bō luó mì
佛言：“善现，若菩萨摩诃萨信般若波罗蜜
duō shí zé bú xìn sè bú xìn shòu xiǎng xíng shí bú xìn
多时，则不信色，不信受、想、行、识；不信
yǎn chù bú xìn ěr bí shé shēn yì chù bú xìn sè chù
眼处，不信耳、鼻、舌、身、意处；不信色处，

bú xìn shēng xiāng wèi chù fǎ chù bú xìn yǎn jiè bú xìn
不信声、香、味、触、法处；不信眼界，不信
ěr bí shé shēn yì jiè bú xìn sè jiè bú xìn shēng
耳、鼻、舌、身、意界；不信色界，不信声、
xiāng wèi chù fǎ jiè bú xìn yǎn shí jiè bú xìn ěr bí
香、味、触、法界；不信眼识界，不信耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè bú xìn yǎn chù bú xìn ěr bí shé
舌、身、意识界；不信眼触，不信耳、鼻、舌、
shēn yì chù bú xìn yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú xìn ěr
身、意触；不信眼触为缘所生诸受，不信耳、
bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú xìn bù shī bō
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受；不信布施波
luó mì duō bú xìn jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō luó mì duō
罗蜜多，不信净戒、安忍、精进、静虑波罗蜜多；
bú xìn nèi kōng bú xìn wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
不信内空，不信外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn wú sàn kōng běn xìng kōng zì gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
散无散空、本性空、自共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng bú
不可得空、无性空、自性空、无性自性空；不
xìn sì niàn zhù bú xìn sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
信四念住，不信四正断、四神足、五根、五力、
qī děng jué zhī bā shèng dào zhī rú shì nǎi zhì bú xìn fó shí lì
七等觉支、八圣道支；如是乃至不信佛十力，
bú xìn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ
不信四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、
dà shě shí bā fó bú gòng fǎ bú xìn yù liú guǒ bú xìn yī lái
大舍、十八佛不共法；不信预流果，不信一来、
bù huán ā luó hàn guǒ bú xìn dú jué pú tí bú xìn yī qiè pú sà
不还、阿罗汉果；不信独觉菩提；不信一切菩萨
mó hē sà xíng bú xìn zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bú xìn yī qiè
摩诃萨行，不信诸佛无上正等菩提；不信一切
zhì bú xìn dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
智，不信道相智、一切相智。”

shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn yún hé pú sà
时，具寿善现复白佛言：“世尊！云何菩萨

mó hē sà xìn bō rě bō luó mì duō shí zé bú xìn sè guǎngshuō nǎi
摩诃萨信般若波罗蜜多时，则不信色，广说乃
zhì bú xìn yī qiè xiàng zhì
至不信一切相智？”

fó yán shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō shí guān yī qiè sè bù kě dé gù suī xìn bō rě bō luó mì duō
蜜多时，观一切色不可得故，虽信般若波罗蜜多
ér bú xìn sè guǎngshuō nǎi zhì guān yī qiè xiàng zhì bù kě dé gù suī
而不信色，广说乃至观一切相智不可得故，虽
xìn bō rě bō luó mì duō ér bú xìn yī qiè xiàng zhì shì gù shàn
信般若波罗蜜多，而不信一切相智。是故，善
xiàn zhū pú sà mó hē sà xìn bō rě bō luó mì duō shí zé bú xìn sè
现，诸菩萨摩诃萨信般若波罗蜜多时，则不信色，
guǎngshuō nǎi zhì bú xìn yī qiè xiàng zhì
广说乃至不信一切相智。”

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn rú shì bō rě
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！如是般若
bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō
波罗蜜多是大波罗蜜多。”

fó yán shànxiàn rǔ yuán hé yì zuò rú shì shuō rú shì bō
佛言：“善现，汝缘何意作如是说：如是般
rě bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō
若波罗蜜多是大波罗蜜多？”

shànxiàn duì yuē shì zūn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yú
善现对曰：“世尊！由此般若波罗蜜多，于
sè nǎi zhì shí bú zuò dà bú zuò xiǎo yú yǎnchù nǎi zhì yì chù bú zuò
色乃至识不作大不作小，于眼处乃至意处不作
dà bú zuò xiǎo yú sè chù nǎi zhì fǎ chù bú zuò dà bú zuò xiǎo yú yǎn
大不作小，于色处乃至法处不作大不作小，于眼
jiè nǎi zhì yì jiè bú zuò dà bú zuò xiǎo yú sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bú zuò
界乃至意识界不作大不作小，于色界乃至法界不作
dà bú zuò xiǎo yú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bú zuò dà bú zuò xiǎo
大不作小，于眼识界乃至意识界不作大不作小，
yú yǎnchù nǎi zhì yì chù bú zuò dà bú zuò xiǎo yú yǎnchù wéi yuán suǒ
于眼触乃至意触不作大不作小，于眼触为缘所
shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú zuò dà bú zuò
生诸受乃至意触为缘所生诸受不作大不作

xiǎo yú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bú zuò dà
小，于布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多不作大
bú zuò xiǎo yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bú zuò dà bú zuò xiǎo
不作小，于内空乃至无性自性空不作大不作小，
yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bú zuò dà bú zuò xiǎo rú shì nǎi
于四念住乃至八圣道支不作大不作小，如是乃
zhì yú fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bú zuò dà bú zuò xiǎo
至于佛十力乃至十八佛不共法不作大不作小，
yú fó wú shàng zhèng děng pú tí bú zuò dà bú zuò xiǎo yú zhū rú lái
于佛无上正等菩提不作大不作小，于诸如来、
yīng zhèng děng jué bú zuò dà bú zuò xiǎo shì zūn wǒ yuán cǐ yì
应、正等觉不作大不作小。世尊！我缘此意，
gù shuō bō rě bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō
故说般若波罗蜜多是大波罗蜜多。

fù cì shì zūn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yú sè bú zuò
“复次，世尊！由此般若波罗蜜多于色不作

jí bú zuò sàn yú shòu xiǎng xíng shí bú zuò jí bú zuò sàn rú
集不作散，于受、想、行、识不作集不作散，如
shì nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng děng pú tí bú zuò jí bú zuò sàn yú
是乃至于佛无上正等菩提不作集不作散，于
zhū rú lái yīng zhèng děng jué bú zuò jí bú zuò sàn shì zūn wǒ
诸如来、应、正等觉不作集不作散。世尊！我
yuán cǐ yì gù shuō bō rě bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō
缘此意，故说般若波罗蜜多是大波罗蜜多。

fù cì shì zūn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yú sè bú zuò
“复次，世尊！由此般若波罗蜜多于色不作

liàng bú zuò fēi liàng yú shòu xiǎng xíng shí bú zuò liàng bú zuò fēi
量不作非量，于受、想、行、识不作量不作非
liàng rú shì nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng děng pú tí bú zuò liàng bú zuò
量，如是乃至于佛无上正等菩提不作量不作
fēi liàng yú zhū rú lái yīng zhèng děng jué bú zuò liàng bú zuò fēi liàng
非量，于诸如来、应、正等觉不作量不作非量。

shì zūn wǒ yuán cǐ yì gù shuō bō rě bō luó mì duō shì dà bō luó
世尊！我缘此意，故说般若波罗蜜多是大波罗
mì duō
蜜多。

fù cì shì zūn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yú sè bú zuò
“复次，世尊！由此般若波罗蜜多于色不作

guǎng bú zuò xiá yú shòu xiǎng xíng shí bú zuòguǎng bú zuò xiá
广不作狭，于受、想、行、识不作广不作狭，

rú shì nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí bú zuòguǎng bú zuò xiá
如是乃至于佛无上正等菩提不作广不作狭，

yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué bú zuòguǎng bú zuò xiá shì zūn
于诸如来、应、正等觉不作广不作狭。世尊！

wǒ yuán cǐ yì gù shuō bō rě bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō
我缘此意，故说般若波罗蜜多是大波罗蜜多。

fù cì shì zūn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yú sè bú zuò
“复次，世尊！由此般若波罗蜜多于色不作

qiáng bú zuò ruò yú shòu xiǎng xíng shí bú zuòqiáng bú zuò ruò
强不作弱，于受、想、行、识不作强不作弱，

rú shì nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí bú zuòqiáng bú zuò ruò
如是乃至于佛无上正等菩提不作强不作弱，

yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué bú zuòqiáng bú zuò ruò shì zūn
于诸如来、应、正等觉不作强不作弱。世尊！

wǒ yuán cǐ yì gù shuō bō rě bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō
我缘此意，故说般若波罗蜜多是大波罗蜜多。

fù cì shì zūn ruò pú sà mó hē sà xīn qù dà shèng yī zhǐ
“复次，世尊！若菩萨摩诃萨新趣大乘依止

bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō qǐ rú shì xiǎng rú shì bō rě
般若乃至布施波罗蜜多，起如是想：‘如是般若

bō luó mì duō yú sè bú zuò dà bú zuòxiǎo yú shòu xiǎng xíng
波罗蜜多于色不作大不作小，于受、想、行、

shí yì bú zuò dà bú zuòxiǎo nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí
识亦不作大不作小，乃至于佛无上正等菩提

bú zuò dà bú zuòxiǎo yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué yì bú zuò
不作大不作小，于诸如来、应、正等觉亦不作

dà bú zuòxiǎo rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè bú zuò jí bú zuò
大不作小。如是般若波罗蜜多于色不作集不作

sàn yú shòu xiǎng xíng shí yì bú zuò jí bú zuòsàn nǎi zhì yú
散，于受、想、行、识亦不作集不作散，乃至于

fó wú shàngzhèngděng pú tí bú zuò jí bú zuòsàn yú zhū rú lái yīng
佛无上正等菩提不作集不作散，于诸如来、应、

zhèngděngjué yì bú zuò jí bú zuòsàn rú shì bō rě bō luó mì duō yú
正等觉亦不作集不作散。如是般若波罗蜜多于

sè bú zuòliàng bú zuò fēi liàng yú shòu xiǎng xíng shí yì bú zuò
色不作量不作非量，于受、想、行、识亦不作

liàng bú zuò fēi liàng nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí bú zuò
量不作非量，乃至佛无上正等菩提不作

liàng bú zuò fēi liàng yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué yì bú zuò liàng
量不作非量，于诸如来、应、正等觉亦不作量

bú zuò fēi liàng rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè bú zuò guǎng bú zuò
不作非量。如是般若波罗蜜多于色不作广不作

xiá yú shòu xiǎng xíng shí yì bú zuò guǎng bú zuò xiá nǎi zhì
狭，于受、想、行、识亦不作广不作狭，乃至

yú fó wú shàngzhèngděng pú tí bú zuò guǎng bú zuò xiá yú zhū rú lái
于佛无上正等菩提不作广不作狭，于诸如来、

yīng zhèngděngjué yì bú zuò guǎng bú zuò xiá rú shì bō rě bō luó mì
应、正等觉亦不作广不作狭。如是般若波罗蜜

duō yú sè bú zuò qiáng bú zuò ruò yú shòu xiǎng xíng shí yì bú
多于色不作强不作弱，于受、想、行、识亦不

zuò qiáng bú zuò ruò nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí bú zuò
作强不作弱，乃至佛无上正等菩提不作

qiáng bú zuò ruò yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué yì bú zuò qiáng
强不作弱，于诸如来、应、正等觉亦不作强

bú zuò ruò shì zūn shì pú sà mó hē sà yóu qǐ cǐ xiǎng fēi xíng bō
不作弱。’世尊！是菩萨摩诃萨由起此想非行般

rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

fù cì shì zūn ruò pú sà mó hē sà xīn qù dà shèng yī zhǐ
“复次，世尊！若菩萨摩诃萨新趣大乘依止

bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō qǐ rú shì xiǎng rú shì bō rě
般若乃至布施波罗蜜多，起如是想：‘如是般若

bō luó mì duō yú sè zuò dà zuò xiǎo yú shòu xiǎng xíng shí yì
波罗蜜多于色作大作小，于受、想、行、识亦

zuò dà zuò xiǎo nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí zuò dà zuò xiǎo
作大作小，乃至佛无上正等菩提作大作小，

yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué yì zuò dà zuò xiǎo rú shì bō rě
于诸如来、应、正等觉亦作大作小。如是般若

bō luó mì duō yú sè zuò jí zuò sàn yú shòu xiǎng xíng shí yì
波罗蜜多于色作集作散，于受、想、行、识亦

zuò jí zuò sàn nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí zuò jí zuò sàn
作集作散，乃至佛无上正等菩提作集作散，

yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué yì zuò jí zuò sàn rú shì bō rě
于诸如来、应、正等觉亦作集作散。如是般若

bō luó mì duō yú sè zuò liàng zuò fēi liàng yú shòu xiǎng xíng shí
波罗蜜多于色作量作非量，于受、想、行、识

yì zuò liàng zuò fēi liàng nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng děng pú tí zuò
亦作量作非量，乃至于佛无上正等菩提作

liàng zuò fēi liàng yú zhū rú lái yīng zhèng děng jué yì zuò liàng zuò fēi
量作非量，于诸如来、应、正等觉亦作量作非

liàng rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè zuò guǎng zuò xiá yú shòu
量。如是般若波罗蜜多于色作广作狭，于受、

xiǎng xíng shí yì zuò guǎng zuò xiá nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng děng
想、行、识亦作广作狭，乃至于佛无上正等

pú tí zuò guǎng zuò xiá yú zhū rú lái yīng zhèng děng jué yì zuò
菩提作广作狭，于诸如来、应、正等觉亦作

guǎng zuò xiá rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè zuò qiáng zuò ruò yú
广作狭。如是般若波罗蜜多于色作强作弱，于

shòu xiǎng xíng shí yì zuò qiáng zuò ruò nǎi zhì yú fó wú shàng
受、想、行、识亦作强作弱，乃至于佛无上

zhèng děng pú tí zuò qiáng zuò ruò yú zhū rú lái yīng zhèng děng jué
正等菩提作强作弱，于诸如来、应、正等觉

yì zuò qiáng zuò ruò shì zūn shì pú sà mó hē sà yóu qǐ cǐ xiǎng fēi
亦作强作弱。’世尊！是菩萨摩诃萨由起此想非

xíng bō rě bō luó mì duō
行般若波罗蜜多。

fù cì shì zūn ruò pú sà mó hē sà xīn qù dà shèng bù yī
“复次，世尊！若菩萨摩诃萨新趣大乘不依

bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō qǐ rú shì xiǎng rú shì bō rě
般若乃至布施波罗蜜多，起如是想：‘如是般若

bō luó mì duō yú sè bú zuò dà bú zuò xiǎo yú shòu xiǎng xíng
波罗蜜多于色不作大不作小，于受、想、行、

shí yì bú zuò dà bú zuò xiǎo nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng děng pú tí
识亦不作大不作小，乃至于佛无上正等菩提

bú zuò dà bú zuò xiǎo yú zhū rú lái yīng zhèng děng jué yì bú zuò
不作大不作小，于诸如来、应、正等觉亦不作

dà bú zuò xiǎo rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè bú zuò jí bú zuò
大不作小。如是般若波罗蜜多于色不作集不作

sàn yú shòu xiǎng xíng shí yì bú zuò jí bú zuò sàn nǎi zhì yú
散，于受、想、行、识亦不作集不作散，乃至于

fó wú shàng zhèng děng pú tí bú zuò jí bú zuò sàn yú zhū rú lái yīng
佛无上正等菩提不作集不作散，于诸如来、应、

zhèngděngjué yì bú zuò jí bú zuò sǎn rú shì bō rě bō luó mì duō yú
正等觉亦不作集不作散。如是般若波罗蜜多于
sè bú zuò liàng bú zuò fēi liàng yú shòu xiǎng xíng shí yì bú zuò
色不作量不作非量，于受、想、行、识亦不作
liàng bú zuò fēi liàng nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí bú zuò
量不作非量，乃至于佛无上正等菩提不作
liàng bú zuò fēi liàng yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué yì bú zuò liàng
量不作非量，于诸如来、应、正等觉亦不作量
bú zuò fēi liàng rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè bú zuò guǎng bú zuò
不作非量。如是般若波罗蜜多于色不作广不作
xiá yú shòu xiǎng xíng shí yì bú zuò guǎng bú zuò xiá nǎi zhì
狭，于受、想、行、识亦不作广不作狭，乃至
yú fó wú shàngzhèngděng pú tí bú zuò guǎng bú zuò xiá yú zhū rú lái
于佛无上正等菩提不作广不作狭，于诸如来、
yīng zhèngděngjué yì bú zuò guǎng bú zuò xiá rú shì bō rě bō luó mì
应、正等觉亦不作广不作狭。如是般若波罗蜜
duō yú sè bú zuò qiáng bú zuò ruò yú shòu xiǎng xíng shí yì bú
多于色不作强不作弱，于受、想、行、识亦不
zuò qiáng bú zuò ruò nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí bú zuò
作强不作弱，乃至于佛无上正等菩提不作
qiáng bú zuò ruò yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué yì bú zuò qiáng
强不作弱，于诸如来、应、正等觉亦不作强
bú zuò ruò shì zūn shì pú sà mó hē sà yóu qǐ cǐ xiǎng fēi xíng bō
不作弱。’世尊！是菩萨摩诃萨由起此想非行般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

fù cì shì zūn ruò pú sà mó hē sà xīn qù dà shèng bù yī
“复次，世尊！若菩萨摩诃萨新趣大乘不依
bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō qǐ rú shì xiǎng rú shì bō rě
般若乃至布施波罗蜜多，起如是想：‘如是般若
bō luó mì duō yú sè zuò dà zuò xiǎo yú shòu xiǎng xíng shí yì
波罗蜜多于色作大作小，于受、想、行、识亦
zuò dà zuò xiǎo nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí zuò dà zuò xiǎo
作大作小，乃至于佛无上正等菩提作大作小，
yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué yì zuò dà zuò xiǎo rú shì bō rě
于诸如来、应、正等觉亦作大作小。如是般若
bō luó mì duō yú sè zuò jí zuò sǎn yú shòu xiǎng xíng shí yì
波罗蜜多于色作集作散，于受、想、行、识亦

zuò jí zuò sàn nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng děng pú tí zuò jí zuò sàn
作集作散，乃至佛无上正等菩提作集作散，
yú zhū rú lái yīng zhèng děng jué yì zuò jí zuò sàn rú shì bō rě
于诸如来、应、正等觉亦作集作散。如是般若
bō luó mì duō yú sè zuò liàng zuò fēi liàng yú shòu xiǎng xíng shí
波罗蜜多于色作量作非量，于受、想、行、识
yì zuò liàng zuò fēi liàng nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng děng pú tí zuò
亦作量作非量，乃至佛无上正等菩提作
liàng zuò fēi liàng yú zhū rú lái yīng zhèng děng jué yì zuò liàng zuò fēi
量作非量，于诸如来、应、正等觉亦作量作非
liàng rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè zuò guǎng zuò xiá yú shòu
量。如是般若波罗蜜多于色作广作狭，于受、
xiǎng xíng shí yì zuò guǎng zuò xiá nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng děng
想、行、识亦作广作狭，乃至佛无上正等
pú tí zuò guǎng zuò xiá yú zhū rú lái yīng zhèng děng jué yì zuò
菩提作广作狭，于诸如来、应、正等觉亦作
guǎng zuò xiá rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè zuò qiáng zuò ruò yú
广作狭。如是般若波罗蜜多于色作强作弱，于
shòu xiǎng xíng shí yì zuò qiáng zuò ruò nǎi zhì yú fó wú shàng
受、想、行、识亦作强作弱，乃至佛无上
zhèng děng pú tí zuò qiáng zuò ruò yú zhū rú lái yīng zhèng děng jué
正等菩提作强作弱，于诸如来、应、正等觉
yì zuò qiáng zuò ruò shì zūn shì pú sà mó hē sà yóu qǐ cǐ xiǎng
亦作强作弱。’世尊！是菩萨摩訶萨由起此想，
fēi xíng bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù
非行般若波罗蜜多。何以故？

shì zūn ruò pú sà mó hē sà qǐ rú shì xiǎng rú shì bō
“世尊！若菩萨摩訶萨起如是想：‘如是般
rě bō luó mì duō yú sè ruò zuò dà xiǎo bú zuò dà xiǎo yú shòu xiǎng
若波罗蜜多于色若作大小、不作大小，于受、想、
xíng shí ruò zuò dà xiǎo bú zuò dà xiǎo nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng
行、识若作大小、不作大小，乃至佛无上正
děng pú tí ruò zuò dà xiǎo bú zuò dà xiǎo yú zhū rú lái yīng zhèng
等菩提若作大小、不作大小，于诸如来、应、正
děng jué ruò zuò dà xiǎo bú zuò dà xiǎo rú shì bō rě bō luó mì duō
等觉若作大小、不作大小。如是般若波罗蜜多
yú sè ruò zuò jí sàn bú zuò jí sàn yú shòu xiǎng xíng shí ruò
于色若作集散、不作集散，于受、想、行、识若

zuò jí sàn bú zuò jí sàn nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò
作集散、不作集散，乃至佛无上正等菩提若
zuò jí sàn bú zuò jí sàn yú zhū rú lái yīng zhèngděng jué ruò
作集散、不作集散，于诸如来、应、正等觉若
zuò jí sàn bú zuò jí sàn rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè ruò zuò
作集散、不作集散。如是般若波罗蜜多于色若作
liàng fēi liàng bú zuò liàng fēi liàng yú shòu xiǎng xíng shí ruò zuò
量非量、不作量非量，于受、想、行、识若作
liàng fēi liàng bú zuò liàng fēi liàng nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú
量非量、不作量非量，乃至佛无上正等菩
tí ruò zuò liàng fēi liàng bú zuò liàng fēi liàng yú zhū rú lái yīng
提若作量非量、不作量非量，于诸如来、应、
zhèngděng jué ruò zuò liàng fēi liàng bú zuò liàng fēi liàng rú shì bō rě
正等觉若作量非量、不作量非量。如是般若
bō luó mì duō yú sè ruò zuò guǎng xiá bú zuò guǎng xiá yú shòu xiǎng
波罗蜜多于色若作广狭、不作广狭，于受、想、
xíng shí ruò zuò guǎng xiá bú zuò guǎng xiá nǎi zhì yú fó wú shàng
行、识若作广狭、不作广狭，乃至佛无上
zhèngděng pú tí ruò zuò guǎng xiá bú zuò guǎng xiá yú zhū rú lái
正等菩提若作广狭、不作广狭，于诸如来、
yīng zhèngděng jué ruò zuò guǎng xiá bú zuò guǎng xiá rú shì bō rě
应、正等觉若作广狭、不作广狭。如是般若
bō luó mì duō yú sè ruò zuò qiáng ruò bú zuò qiáng ruò yú shòu xiǎng
波罗蜜多于色若作强弱、不作强弱，于受、想、
xíng shí ruò zuò qiáng ruò bú zuò qiáng ruò nǎi zhì yú fó wú shàngzhèng
行、识若作强弱、不作强弱，乃至佛无上正
děng pú tí ruò zuò qiáng ruò bú zuò qiáng ruò yú zhū rú lái yīng
等菩提若作强弱、不作强弱，于诸如来、应、
zhèngděng jué ruò zuò qiáng ruò bú zuò qiáng ruò shì zūn rú shì yī
正等觉若作强弱、不作强弱。’世尊！如是一
qiè jiē fēi bō rě bō luó mì duōděng liú guǒ gù
切皆非般若波罗蜜多等流果故。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà qǐ rú shì xiǎng rú shì bō
“世尊！若菩萨摩诃萨起如是想：‘如是般
rě bō luó mì duō yú sè ruò zuò dà xiǎo bú zuò dà xiǎo yú shòu xiǎng
若波罗蜜多于色若作大小、不作大小，于受、想、
xíng shí ruò zuò dà xiǎo bú zuò dà xiǎo nǎi zhì yú fó wú shàngzhèng
行、识若作大小、不作大小，乃至佛无上正

děng pú tí ruò zuò dà xiǎo bú zuò dà xiǎo yú zhū rú lái yīng zhèng
等菩提若作大小、不作大小，于诸如来、应、正

děng jué ruò zuò dà xiǎo bú zuò dà xiǎo rú shì bō rě bō luó mì duō
等觉若作大小、不作大小。如是般若波罗蜜多

yú sè ruò zuò jí sàn bú zuò jí sàn yú shòu xiǎng xíng shí ruò
于色若作集散、不作集散，于受、想、行、识若

zuò jí sàn bú zuò jí sàn nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng dēng pú tí ruò
作集散、不作集散，乃至于佛无上正等菩提若

zuò jí sàn bú zuò jí sàn yú zhū rú lái yīng zhèng dēng jué ruò
作集散、不作集散，于诸如来、应、正等觉若

zuò jí sàn bú zuò jí sàn rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè ruò zuò
作集散、不作集散。如是般若波罗蜜多于色若作

liàng fēi liàng bú zuò liàng fēi liàng yú shòu xiǎng xíng shí ruò zuò
量非量、不作量非量，于受、想、行、识若作

liàng fēi liàng bú zuò liàng fēi liàng nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng dēng pú
量非量、不作量非量，乃至于佛无上正等菩

tí ruò zuò liàng fēi liàng bú zuò liàng fēi liàng yú zhū rú lái yīng
提若作量非量、不作量非量，于诸如来、应、

zhèng dēng jué ruò zuò liàng fēi liàng bú zuò liàng fēi liàng rú shì bō rě
正等觉若作量非量、不作量非量。如是般若

bō luó mì duō yú sè ruò zuò guǎng xiá bú zuò guǎng xiá yú shòu xiǎng
波罗蜜多于色若作广狭、不作广狭，于受、想、

xíng shí ruò zuò guǎng xiá bú zuò guǎng xiá nǎi zhì yú fó wú shàng
行、识若作广狭、不作广狭，乃至于佛无上

zhèng dēng pú tí ruò zuò guǎng xiá bú zuò guǎng xiá yú zhū rú lái
正等菩提若作广狭、不作广狭，于诸如来、

yīng zhèng dēng jué ruò zuò guǎng xiá bú zuò guǎng xiá rú shì bō rě
应、正等觉若作广狭、不作广狭。如是般若

bō luó mì duō yú sè ruò zuò qiáng ruò bú zuò qiáng ruò yú shòu xiǎng
波罗蜜多于色若作强弱、不作强弱，于受、想、

xíng shí ruò zuò qiáng ruò bú zuò qiáng ruò nǎi zhì yú fó wú shàng zhèng
行、识若作强弱、不作强弱，乃至于佛无上正

dēng pú tí ruò zuò qiáng ruò bú zuò qiáng ruò yú zhū rú lái yīng
等菩提若作强弱、不作强弱，于诸如来、应、

zhèng dēng jué ruò zuò qiáng ruò bú zuò qiáng ruò shì zūn shì pú sà
正等觉若作强弱、不作强弱。’世尊！是菩萨

mó hē sà míng dà yǒu suǒ dé fēi xíng bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù
摩诃萨名大有所得，非行般若波罗蜜多。何以故？

fēi yǒu suǒ dé xiǎng néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí gù suǒ yǐ zhě
非有所得想能证无上正等菩提故。所以者
hé
何？

shì zūn yǒu qíng wú shēng gù dāng guān bō rě bō luó mì duō
“世尊！有情无生故，当观般若波罗蜜多
yì wú shēng sè wú shēng gù dāng guān bō rě bō luó mì duō yì wú
亦无生；色无生故，当观般若波罗蜜多亦无
shēng shòu xiǎng xíng shí wú shēng gù dāng guān bō rě bō luó
生；受、想、行、识无生故，当观般若波罗
mì duō yì wú shēng rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí wú
蜜多亦无生；如是乃至诸佛无上正等菩提无
shēng gù dāng guān bō rě bō luó mì duō yì wú shēng yī qiè rú lái
生故，当观般若波罗蜜多亦无生；一切如来、
yīng zhèng děng jué wú shēng gù dāng guān bō rě bō luó mì duō yì wú
应、正等觉无生故，当观般若波罗蜜多亦无
shēng
生。

shì zūn yǒu qíng wú zì xìng gù dāng guān bō rě bō luó mì
“世尊！有情无自性故，当观般若波罗蜜
duō yì wú zì xìng sè wú zì xìng gù dāng guān bō rě bō luó mì duō
多亦无自性；色无自性故，当观般若波罗蜜多
yì wú zì xìng shòu xiǎng xíng shí wú zì xìng gù dāng guān bō
亦无自性；受、想、行、识无自性故，当观般
rě bō luó mì duō yì wú zì xìng rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng
若波罗蜜多亦无自性；如是乃至诸佛无上正
děng pú tí wú zì xìng gù dāng guān bō rě bō luó mì duō yì wú zì
等菩提无自性故，当观般若波罗蜜多亦无自
xìng yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué wú zì xìng gù dāng guān
性；一切如来、应、正等觉无自性故，当观
bō rě bō luó mì duō yì wú zì xìng
般若波罗蜜多亦无自性。

shì zūn yǒu qíng wú suǒ yǒu gù dāng guān bō rě bō luó mì
“世尊！有情无所有故，当观般若波罗蜜
duō yì wú suǒ yǒu sè wú suǒ yǒu gù dāng guān bō rě bō luó mì duō
多亦无所有；色无所有故，当观般若波罗蜜多
yì wú suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí wú suǒ yǒu gù dāng guān bō
亦无所有；受、想、行、识无所有故，当观般

rě bō luó mì duō yì wú suǒ yǒu rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng
若波罗蜜多亦无所有；如是乃至诸佛无上正
děng pú tí wú suǒ yǒu gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì wú suǒ
等菩提无所有故，当观般若波罗蜜多亦无所
yǒu yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué wú suǒ yǒu gù dāngguān
有；一切如来、应、正等觉无所有故，当观
bō rě bō luó mì duō yì wú suǒ yǒu
般若波罗蜜多亦无所有。

shì zūn yǒuqíngkōng gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì
“世尊！有情空故，当观般若波罗蜜多亦
kōng sè kōng gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì kōng shòu
空；色空故，当观般若波罗蜜多亦空；受、
xiǎng xíng shí kōng gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì kōng
想、行、识空故，当观般若波罗蜜多亦空；
rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèngděng pú tí kōng gù dāngguān bō
如是乃至诸佛无上正等菩提空故，当观般
rě bō luó mì duō yì kōng yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué kōng gù
若波罗蜜多亦空；一切如来、应、正等觉空故，
dāngguān bō rě bō luó mì duō yì kōng
当观般若波罗蜜多亦空。

shì zūn yǒuqíngyuǎn lí gù dāngguān bō rě bō luó mì duō
“世尊！有情远离故，当观般若波罗蜜多
yì yuǎn lí sè yuǎn lí gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì yuǎn
亦远离；色远离故，当观般若波罗蜜多亦远
lí shòu xiǎng xíng shí yuǎn lí gù dāngguān bō rě bō luó
离；受、想、行、识远离故，当观般若波罗
mì duō yì yuǎn lí rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèngděng pú tí
蜜多亦远离；如是乃至诸佛无上正等菩提
yuǎn lí gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì yuǎn lí yī qiè rú lái
远离故，当观般若波罗蜜多亦远离；一切如来、
yīng zhèngděngjué yuǎn lí gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì yuǎn
应、正等觉远离故，当观般若波罗蜜多亦远
lí
离。

shì zūn yǒuqíng bù kě dé gù dāngguān bō rě bō luó mì
“世尊！有情不可得故，当观般若波罗蜜
duō yì bù kě dé sè bù kě dé gù dāngguān bō rě bō luó mì duō
多亦不可得；色不可得故，当观般若波罗蜜多

yì bù kě dé shòu xiǎng xíng shí bù kě dé gù dāngguān bō
亦不可得；受、想、行、识不可得故，当观般
rě bō luó mì duō yì bù kě dé rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàngzhèng
若波罗蜜多亦不可得；如是乃至诸佛无上正
děng pú tí bù kě dé gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì bù kě
等菩提不可得故，当观般若波罗蜜多亦不可
dé yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué bù kě dé gù dāngguān
得；一切如来、应、正等觉不可得故，当观
bō rě bō luó mì duō yì bù kě dé
般若波罗蜜多亦不可得。

shì zūn yǒuqíng bù kě sī yì gù dāngguān bō rě bō luó
“世尊！有情不可思议故，当观般若波罗
mì duō yì bù kě sī yì sè bù kě sī yì gù dāngguān bō rě bō
蜜多亦不可思议；色不可思议故，当观般若波
luó mì duō yì bù kě sī yì shòu xiǎng xíng shí bù kě sī yì
罗蜜多亦不可思议；受、想、行、识不可思议
gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì bù kě sī yì rú shì nǎi zhì
故，当观般若波罗蜜多亦不可思议；如是乃至
zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí bù kě sī yì gù dāngguān bō rě
诸佛无上正等菩提不可思议故，当观般若
bō luó mì duō yì bù kě sī yì yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué
波罗蜜多亦不可思议；一切如来、应、正等觉
bù kě sī yì gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì bù kě sī yì
不可思议故，当观般若波罗蜜多亦不可思议。

shì zūn yǒuqíng wú huàimiè gù dāngguān bō rě bō luó mì
“世尊！有情无坏灭故，当观般若波罗蜜
duō yì wú huàimiè sè wú huàimiè gù dāngguān bō rě bō luó mì duō
多亦无坏灭；色无坏灭故，当观般若波罗蜜多
yì wú huàimiè shòu xiǎng xíng shí wú huàimiè gù dāngguān bō
亦无坏灭；受、想、行、识无坏灭故，当观般
rě bō luó mì duō yì wú huàimiè rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàngzhèng
若波罗蜜多亦无坏灭；如是乃至诸佛无上正
děng pú tí wú huàimiè gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì wú huài
等菩提无坏灭故，当观般若波罗蜜多亦无坏
miè yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué wú huàimiè gù dāngguān
灭；一切如来、应、正等觉无坏灭故，当观
bō rě bō luó mì duō yì wú huàimiè
般若波罗蜜多亦无坏灭。

shì zūn yǒuqíng wú jué zhī gù dāngguān bō rě bō luó mì
“世尊！有情无觉知故，当观般若波罗蜜
duō yì wú jué zhī sè wú jué zhī gù dāngguān bō rě bō luó mì duō
多亦无觉知；色无觉知故，当观般若波罗蜜多
yì wú jué zhī shòu xiǎng xíng shí wú jué zhī gù dāngguān bō
亦无觉知；受、想、行、识无觉知故，当观般
rě bō luó mì duō yì wú jué zhī rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàngzhèng
若波罗蜜多亦无觉知；如是乃至诸佛无上正
děng pú tí wú jué zhī gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì wú jué
等菩提无觉知故，当观般若波罗蜜多亦无觉
zhī yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué wú jué zhī gù dāngguān
知；一切如来、应、正等觉无觉知故，当观
bō rě bō luó mì duō yì wú jué zhī
般若波罗蜜多亦无觉知。

shì zūn yǒuqíng lì bù chéng jiù gù dāngguān bō rě bō luó
“世尊！有情力不成就故，当观般若波罗
mì duō yì lì bù chéng jiù sè lì bù chéng jiù gù dāngguān bō rě
蜜多亦力不成就；色力不成就故，当观般若
bō luó mì duō yì lì bù chéng jiù shòu xiǎng xíng shí lì bù chéng
波罗蜜多亦力不成就；受、想、行、识力不
jiù gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì lì bù chéng jiù rú shì nǎi
成就故，当观般若波罗蜜多亦力不成就；如是乃
zhì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí lì bù chéng jiù gù dāngguān bō
至诸佛无上正等菩提力不成就故，当观般
rě bō luó mì duō yì lì bù chéng jiù yī qiè rú lái yīng zhèngděng
若波罗蜜多亦力不成就；一切如来、应、正等
jué lì bù chéng jiù gù dāngguān bō rě bō luó mì duō yì lì bù
觉力不成就故，当观般若波罗蜜多亦力不
chéng jiù shì zūn wǒ yuán cǐ yì gù shuō pú sà mó hē sà bō rě
成就。世尊！我缘此意，故说菩萨摩訶萨般若
bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō
波罗蜜多是大波罗蜜多。”

dì èr fēn dì yù pǐn dì sān shí jiǔ zhī yī
第二分地狱品第三十九之一

ěr shí jù shòushè lì zǐ bó fó yán shì zūn ruò pú sà
尔时，具寿舍利子白佛言：“世尊！若菩萨

mó hē sà yú cǐ bō rě bō luó mì duōnéng xìn jiě zhě shì pú sà mó
摩诃萨于此般若波罗蜜多能信解者，是菩萨摩

hē sà cóng hé chù mò lái shēng cǐ jiān fā qù wú shàngzhèngděng pú
诃萨从何处没来生此间？发趣无上正等菩

tí yǐ jīng jǐ shí céng qīn gòngyǎng jǐ suǒ rú lái yīng zhèngděng
提已经几时？曾亲供养几所如来、应、正等

jué xiū xí bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duōwéi yǐ jiǔ rú yún
觉？修习布施乃至般若波罗蜜多为已久如？云

hé xìn jiě rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù
何信解如是般若波罗蜜多甚深义趣？”

fó gào shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yú cǐ bō rě bō luó
佛告舍利子：“若菩萨摩诃萨于此般若波罗

mì duōnéng xìn jiě zhě shì pú sà mó hē sà cóng shí fāng jìng qié shā
蜜多能信解者，是菩萨摩诃萨从十方殑伽沙

děng shì jiè wú liàng wú shù wú biān rú lái yīng zhèngděng jué fǎ huì
等世界无量无数无边如来、应、正等觉法会

zhōng mò lái shēng cǐ jiān shì pú sà mó hē sà fā qù wú shàngzhèng
中没，来生此间。是菩萨摩诃萨发趣无上正

děng pú tí yǐ jīng wú liàng wú shù wú biān bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō jié
等菩提，已经无量无数无边百千俱胝那庾多劫。

shì pú sà mó hē sà yǐ céng qīn jìn gòngyǎng wú liàng wú shù wú biān bù
是菩萨摩诃萨已曾亲近供养无量无数无边不

kě sī yì bù kě chēng liáng rú lái yīng zhèngděng jué shì pú sà
可思议不可称量如来、应、正等觉。是菩萨

mó hē sà cóng chū fā xīn cháng qín xiū xí bù shī jìng jiè ān rěn
摩诃萨从初发心，常勤修习布施、净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yǐ jīng wú liàng wú shù wú biān bǎi
精进、静虑般若波罗蜜多，已经无量无数无边百

qiān jù zhī nà yǔ duō jié shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà ruò jiàn
千俱胝那庾多劫。舍利子，是菩萨摩诃萨若见、

ruò wén rú shì bō rě bō luó mì duō biàn zuò shì niàn wǒ jiàn dà shī
若闻如是般若波罗蜜多，便作是念：‘我见大师，

wén dà shī shuō shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà yǐ wú xiàng wú
闻大师说。’舍利子，是菩萨摩诃萨以无相、无
èr wú suǒ dé wéifāngbiàn néngzhèng xìn jiě rú shì bō rě bō luó mì
二、无所得为方便，能正信解如是般若波罗蜜
duōshēnshēn yì qù
多甚深义趣。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn rú fó suǒshuō
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！如佛所说。

shì pú sà mó hē sà ruò jiàn ruò wén rú shì bō rě bō luó mì duō biàn
是菩萨摩诃萨若见、若闻如是般若波罗蜜多，便
zuò shì niàn wǒ jiàn dà shī wén dà shī shuō shì zūn shēnshēn
作是念：‘我见大师，闻大师说。’世尊！甚深
bō rě bō luó mì duō wéiyǒu néng wén néng jiàn zhě fǒu
般若波罗蜜多为有能闻、能见者不？”

fó yán shànxiàn shēnshēn bō rě bō luó mì duō shí wú néng
佛言：“善现，甚深般若波罗蜜多实无能

wén jí néng jiàn zhě hé yǐ gù shànxiàn shēnshēn bō rě bō luó mì
闻及能见者。何以故？善现，甚深般若波罗蜜
duō shí fēi suǒ wén suǒ jiàn fǎ gù shànxiàn bō rě bō luó mì duō wú
多实非所闻、所见法故。善现，般若波罗蜜多无
jiàn wú wén zhū fǎ dùn gù nǎi zhì bù shī bō luó mì duō wú jiàn wú wén
见无闻，诸法钝故，乃至布施波罗蜜多不见无闻，
zhū fǎ dùn gù nèi kōng wú jiàn wú wén zhū fǎ dùn gù nǎi zhì wú xìng
诸法钝故；内空不见无闻，诸法钝故，乃至无性
zì xìng kōng wú jiàn wú wén zhū fǎ dùn gù sì niàn zhù wú jiàn wú wén
自性空不见无闻，诸法钝故；四念住不见无闻，
zhū fǎ dùn gù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú jiàn wú wén zhū fǎ dùn gù
诸法钝故，乃至八圣道支不见无闻，诸法钝故；
rú shì nǎi zhì rú lái shí lì wú jiàn wú wén zhū fǎ dùn gù nǎi zhì shí
如是乃至如来十力不见无闻，诸法钝故，乃至十
bā fó bú gòng fǎ wú jiàn wú wén zhū fǎ dùn gù zhū fó wú shàng zhèng
八佛不共法不见无闻，诸法钝故；诸佛无上正
děng pú tí wú jiàn wú wén zhū fǎ dùn gù yī qiè rú lái yīng zhèng
等菩提不见无闻，诸法钝故，一切如来、应、正
děng jué wú jiàn wú wén zhū fǎ dùn gù
等觉不见无闻，诸法钝故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
具寿善现复白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨

yǐ yú wú shàngzhèngděng pú tí jī xíng jiǔ rú nǎi néng xiū xuéshèn
已于无上正等菩提积行久如，乃能修学甚
shēn bō rě bō luó mì duō
深般若波罗蜜多？”

fó yán shànxiàn yú cǐ shì zhōngyīng fēn bié shuō shànxiàn
佛言：“善现，于此事中应分别说。善现，
yǒu pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn jí néng xiū xuéshènshēn bō rě bō
有菩萨摩诃萨从初发心即能修学甚深般若波
luó mì duō yì néng xiū xué jìng lǜ jīng jìn ān rěn jìng jiè bù
罗蜜多，亦能修学静虑、精进、安忍、净戒、布
shī bō luó mì duō shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǒufāngbiànshànqiǎo
施波罗蜜多。善现，是菩萨摩诃萨有方便善巧
gù bú huàizhū fǎ bú jiànzhū fǎ yǒuzēngyǒujiǎn cháng bù yuǎn lí
故，不坏诸法，不见诸法有增有减。常不远离
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xiāngyīngzhèngxíng
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多相应正行，
cháng bù yuǎn lí zhū fó shì zūn jí zhū pú sà mó hē sà zhòng cóng yī
常不远离诸佛世尊及诸菩萨摩诃萨众。从一
fó guó qù yī fó guó yù yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào gòng jù gòngyǎng
佛国趣一佛国，欲以种种上妙供具，供养
gōngjìng zūnzhòngzàn tàn zhū fó shì zūn jí zhū pú sà mó hē sà děng
恭敬、尊重赞叹诸佛世尊及诸菩萨摩诃萨等，
suí yì néngbàn yì néng yú bǐ zhū rú lái suǒ zhòngzhūshàngēn lìng sù
随意能办，亦能于彼诸如来所种诸善根，令速
yuánmǎn shì pú sà mó hē sà suí shòushēnchù bú duò mǔ fù bāo tāi
圆满。是菩萨摩诃萨随受身处，不堕母腹胞胎
zhōngshēng xīn cháng bù yǔ fán nǎo zá zhù yì céng bù qǐ èr shèng
中生。心常不与烦恼杂住，亦曾不起二乘
zhī xīn shì pú sà mó hē sà cháng bù yuǎn lí shūshèngshéntōng cóng
之心。是菩萨摩诃萨常不远离殊胜神通，从
yī fó guó zhì yī fó guó chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ shànxiàn
一佛国至一佛国，成熟有情、严净佛土。善现，
shì pú sà mó hē sà néngzhèng xiū xuéshènshēn bō rě bō luó mì duō
是菩萨摩诃萨能正修学甚深般若波罗蜜多。

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sān shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第四百三十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn dì yù pǐn dì sān shí jiǔ zhī èr
第二分地狱品第三十九之二

shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà suī céngjiàn fó ruò bǎi ruò
“善现，有菩萨摩诃萨虽曾见佛若百、若
qiān ruò duō bǎi qiān yú bǐ zhū fó jí dì zǐ suǒ yì duō xiū xíng bù shī
千、若多百千，于彼诸佛及弟子所亦多修行布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě ér yǒu suǒ dé wéi fāng
净戒、安忍、精进、静虑、般若，而有所得为方
biàn gù bù néng xiū xué shèn shēn bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō
便故，不能修学甚深般若波罗蜜多乃至布施波
luó mì duō shànxiàn shì pú sà mó hē sà wén shuō rú shì shèn shēn bō
罗蜜多。善现，是菩萨摩诃萨闻说如是甚深般
rě bō luó mì duō biàncóngzuò qǐ shězhòng ér qù shànxiàn shì pú
若波罗蜜多，便从坐起舍众而去。善现，是菩
sà mó hē sà qīngmàn rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō yì qīng
萨摩诃萨轻慢如是甚深般若波罗蜜多，亦轻
màn fó jì shě rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō yì shě zhū fó
慢佛，既舍如是甚深般若波罗蜜多，亦舍诸佛。
shànxiàn jīn cǐ zhòngzhōng yì yǒu bǐ lèi wén wǒ xuānshuō shèn shēn bō
善现，今此众中亦有彼类，闻我宣说甚深般
rě bō luó mì duō xīn bú yuè kě shězhòng ér qù suǒ yǐ zhě hé shì
若波罗蜜多，心不悦可舍众而去。所以者何？是
shànnán zǐ shàn nǚ rén děng xiān shì wénshuō shèn shēn bō rě bō luó
善男子、善女人等，先世闻说甚深般若波罗
mì duō yǐ céng shě qù jīn shì wénshuō rú shì bō rě bō luó mì duō
蜜多已曾舍去，今世闻说如是般若波罗蜜多，
yóu sù xí lì huán fù shě qù
由宿习力还复舍去。

shànxiàn shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ suǒshuō
“善现，是善男子、善女人等，于此所说

shènsēn bō rě bō luó mì duō shēn yǔ jí xīn jiē bù hé hé yóu
甚深般若波罗蜜多，身、语及心皆不和合，由
sī zào zuò zēngzhǎng yú chī è huì zuì yè bǐ yóu zào zuò zēngzhǎng yú
斯造作增长愚痴、恶慧罪业。彼由造作增长愚
chī è huì zuì yè wénshuō rú shì shēnsēn bō rě bō luó mì duō
痴、恶慧罪业，闻说如是甚深般若波罗蜜多，
jí biàn huǐ bàngzhàng ài qì shě bǐ jì huǐ bàngzhàng ài qì shě rú shì
即便毁谤障碍弃舍。彼既毁谤障碍弃舍如是
bō rě bō luó mì duō zé wéi huǐ bàngzhàng ài qì shě guò qù wèi lái xiàn
般若波罗蜜多，则为毁谤障碍弃舍过去未来现
zài zhū fó yī qiè xiàng zhì bǐ yóu huǐ bàngzhàng ài qì shě guò qù wèi
在诸佛一切相智。彼由毁谤障碍弃舍过去未
lái xiàn zài zhū fó yī qiè xiàng zhì jí biàn zào zuò zēngzhǎng néng gǎn kuì
来现在诸佛一切相智，即便造作增长能感匮
zhèng fǎ yè bǐ yóu zào zuò zēngzhǎng néng gǎn kuì zhèng fǎ yè duò dà
正法业。彼由造作增长能感匮正法业，堕大
dì yù jīng lì duō suì ruò duō bǎi suì ruò duō qiān suì ruò duō bǎi qiān
地狱经历多岁，若多百岁、若多千岁、若多百千
suì ruò duō jù zhī suì ruò duō bǎi jù zhī suì ruò duō qiān jù zhī suì
岁、若多俱胝岁、若多百俱胝岁、若多千俱胝岁、
ruò duō bǎi qiān jù zhī suì ruò duō bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō suì dà dì
若多百千俱胝岁、若多百千俱胝那庾多岁，大地
yù zhōngshòu zhū chǔ dú měng lì dà kǔ bǐ zuì zhòng gù yú cǐ shì
狱中受诸楚毒猛利大苦。彼罪重故，于此世
jiè cóng yī dà dì yù zhì yī dà dì yù nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng
界从一大地狱至一大地狱，乃至火劫、水劫、风
jié wèi qǐ yǐ lái shòu zhū chǔ dú měng lì dà kǔ ruò cǐ shì jiè huǒ
劫未起已来，受诸楚毒猛利大苦。若此世界火
jié shuǐ jié fēng jié qǐ shí bǐ kuì fǎ yè yóu wèi jìn gù sǐ yǐ
劫、水劫、风劫起时，彼匮法业犹未尽故，死已
zhuǎnshēng tā fāng shì jiè yǔ cǐ tóng lèi dà dì yù zhōng jīng lì duō suì
转生他方世界，与此同类大地狱中经历多岁，
ruò duō bǎi suì ruò duō qiān suì nǎi zhì ruò duō bǎi qiān jù zhī nà yǔ
若多百岁、若多千岁，乃至若多百千俱胝那庾
duō suì dà dì yù zhōngshòu zhū chǔ dú měng lì dà kǔ bǐ zuì zhòng
多岁，大地狱中受诸楚毒猛利大苦。彼罪重
gù yú tā shì jiè cóng yī dà dì yù zhì yī dà dì yù nǎi zhì huǒ jié
故，于他世界从一大地狱至一大地狱，乃至火劫、

shuǐ jié fēng jié wèi qǐ yǐ lái shòuzhūchǔ dú měng lì dà kǔ ruò
水劫、风劫未起已来，受诸楚毒猛利大苦。若
tā shì jiè huǒ jié shuǐ jié fēng jié qǐ shí bǐ kuì fǎ yè yóuwèi jìn
他世界火劫、水劫、风劫起时，彼匱法业犹未尽
gù sǐ yǐ zhuǎnshēng yú fāng shì jiè yǔ cǐ tóng lèi dà dì yù zhōng
故，死已转生余方世界，与此同类大地狱中
jīng lì duō suì ruò duō bǎi suì ruò duō qiān suì nǎi zhì ruò duō bǎi qiān
经历多岁，若多百岁、若多千岁，乃至若多百千
jù zhī nà yǔ duō suì dà dì yù zhōng shòuzhūchǔ dú měng lì dà kǔ
俱胝那庾多岁，大地狱中受诸楚毒猛利大苦。
bǐ zuì zhòng gù yú yú shì jiè cóng yī dà dì yù zhì yī dà dì yù
彼罪重故，于余世界从一大地狱至一大地狱，
nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng jié wèi qǐ yǐ lái shòuzhūchǔ dú měng
乃至火劫、水劫、风劫未起已来，受诸楚毒猛
lì dà kǔ rú shì zhǎnzhuǎn biàn lì shí fāng zhū yú shì jiè dà dì yù
利大苦。如是展转遍历十方诸余世界大地狱
zhōng shòuzhūchǔ dú měng lì dà kǔ ruò bǐ zhū yú shí fāng shì jiè huǒ
中，受诸楚毒猛利大苦。若彼诸余十方世界火
jié shuǐ jié fēng jié qǐ shí bǐ kuì fǎ yè yóuwèi jìn gù sǐ yǐ
劫、水劫、风劫起时，彼匱法业犹未尽故，死已
huánshēng cǐ jiān shì jiè dà dì yù zhōng cóng yī dà dì yù zhì yī dà
还生此间世界大地狱中，从一大地狱至一大
dì yù nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng jié wèi qǐ yǐ lái shòuzhūchǔ
地狱，乃至火劫、水劫、风劫未起已来，受诸楚
dú měng lì dà kǔ ruò cǐ shì jiè huǒ jié shuǐ jié fēng jié qǐ shí
毒猛利大苦。若此世界火劫、水劫、风劫起时，
bǐ kuì fǎ yè yóuwèi jìn gù sǐ yǐ fù shēng tā yú shì jiè jīng lì shí
彼匱法业犹未尽故，死已复生他余世界，经历十
fāng dà dì yù zhōng shòuzhūchǔ dú měng lì dà kǔ
方大地狱中，受诸楚毒猛利大苦。

rú shì lún huí jīng wú liàng jié bǐ kuì fǎ zuì yè shì shāowēi
“如是轮回经无量劫，彼匱法罪业势稍微，
cóng dì yù chū duò pángshēng qù jīng lì duō suì ruò duō bǎi suì ruò duō
从地狱出堕傍生趣经历多岁，若多百岁、若多
qiān suì nǎi zhì ruò duō bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō suì shòupángshēng
千岁，乃至若多百千俱胝那庾多岁，受傍生
shēn bèi zāo cán hài kǒng pò děng kǔ zuì wèi jìn gù yú cǐ shì jiè cóng
身备遭残害恐迫等苦。罪未尽故，于此世界从

yī xiǎn è chù zhì yī xiǎn è chù nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng jié wèi
一险恶处至一险恶处，乃至火劫、水劫、风劫未
qǐ yǐ lái bèi zāo cán hài kǒng pò děng kǔ ruò cǐ shì jiè sān zāi huài
起已来，备遭残害恐迫等苦。若此世界三灾坏
shí bǐ kuì fǎ yè yú shì wèi jìn sǐ yǐ zhuǎnshēng tā fāng shì jiè yǔ
时，彼匱法业余势未尽，死已转生他方世界与
cǐ tóng lèi pángshēng qù zhōng jīng lì duō suì ruò duō bǎi suì ruò duō
此同类傍生趣中经历多岁，若多百岁、若多
qiān suì nǎi zhì ruò duō bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō suì shòu pángshēng
千岁，乃至若多百千俱胝那庾多岁，受傍生
shēn bèi zāo cán hài kǒng pò děng kǔ zuì wèi jìn gù yú tā shì jiè cóng
身备遭残害恐迫等苦。罪未尽故，于他世界从
yī xiǎn è chù zhì yī xiǎn è chù nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng jié wèi
一险恶处至一险恶处，乃至火劫、水劫、风劫未
qǐ yǐ lái bèi zāo cán hài kǒng pò děng kǔ ruò tā shì jiè sān zāi huài
起已来，备遭残害恐迫等苦。若他世界三灾坏
shí bǐ kuì fǎ yè yú shì wèi jìn sǐ yǐ zhuǎnshēng yú fāng shì jiè yǔ
时，彼匱法业余势未尽，死已转生余方世界与
cǐ tóng lèi pángshēng qù zhōng jīng lì duō suì ruò duō bǎi suì ruò duō
此同类傍生趣中经历多岁，若多百岁、若多
qiān suì nǎi zhì ruò duō bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō suì shòu pángshēng
千岁，乃至若多百千俱胝那庾多岁，受傍生
shēn bèi zāo cán hài kǒng pò děng kǔ zuì wèi jìn gù yú yú shì jiè cóng
身备遭残害恐迫等苦。罪未尽故，于余世界从
yī xiǎn è chù zhì yī xiǎn è chù nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng jié wèi
一险恶处至一险恶处，乃至火劫、水劫、风劫未
qǐ yǐ lái bèi zāo cán hài kǒng pò děng kǔ rú shì zhǎn zhuǎn biàn lì
起已来，备遭残害恐迫等苦。如是展转遍历
shí fāng zhū yú shì jiè shòu pángshēng shēn bèi zāo cán hài kǒng pò děng
十方诸余世界，受傍生身备遭残害恐迫等
kǔ ruò bǐ zhū yú shí fāng shì jiè sān zāi huài shí bǐ kuì fǎ yè yú shì
苦。若彼诸余十方世界三灾坏时，彼匱法业余势
wèi jìn sǐ yǐ huánshēng cǐ jiān shì jiè pángshēng qù zhōng cóng yī
未尽，死已还生此间世界傍生趣中，从一
xiǎn è chù zhì yī xiǎn è chù nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng jié wèi qǐ
险恶处至一险恶处，乃至火劫、水劫、风劫未起
yǐ lái bèi zāo cán hài kǒng pò děng kǔ ruò cǐ shì jiè sān zāi huài shí
已来，备遭残害恐迫等苦。若此世界三灾坏时，

bǐ kuì fǎ yè yú shì wèi jìn sǐ yǐ fù shēng tā yú shì jiè biàn lì
彼 匱 法 业 余 势 未 尽 ， 死 已 复 生 他 余 世 界 ， 遍 历
shí fāng páng shēng qù zhōng guǎng shòu zhòng kǔ
十 方 傍 生 趣 中 ， 广 受 众 苦 。

rú shì xún huán jīng wú liàng jié bǐ kuì fǎ zuì yè shì jiàn báo
“ 如 是 循 环 经 无 量 劫 ， 彼 匱 法 罪 业 势 渐 薄 ，

tuō páng shēng qù duò guǐ jiè zhōng jīng lì duō suì ruò duō bǎi suì ruò
脱 傍 生 趣 堕 鬼 界 中 经 历 多 岁 ， 若 多 百 岁 、 若

duō qiān suì nǎi zhì ruò duō bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō suì yú guǐ jiè
多 千 岁 ， 乃 至 若 多 百 千 俱 胝 那 庾 多 岁 ， 于 鬼 界

zhōng bèi shòu jī léi jiāo kě děng kǔ zuì wèi jìn gù yú cǐ shì jiè cóng
中 备 受 饥 羸 焦 渴 等 苦 。 罪 未 尽 故 ， 于 此 世 界 从

yī è guǐ guó zhì yī è guǐ guó nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng jié wèi
一 饿 鬼 国 至 一 饿 鬼 国 ， 乃 至 火 劫 、 水 劫 、 风 劫 未

qǐ yǐ lái bèi shòu jī léi jiāo kě děng kǔ ruò cǐ shì jiè sān zāi huài
起 已 来 ， 备 受 饥 羸 焦 渴 等 苦 。 若 此 世 界 三 灾 坏

shí bǐ kuì fǎ yè yú shì wèi jìn sǐ yǐ zhuǎn shēng tā fāng shì jiè yǔ
时 ， 彼 匱 法 业 余 势 未 尽 ， 死 已 转 生 他 方 世 界 与

cǐ tóng lèi è guǐ qù zhōng jīng lì duō suì ruò duō bǎi suì ruò duō qiān
此 同 类 饿 鬼 趣 中 经 历 多 岁 ， 若 多 百 岁 、 若 多 千

suì nǎi zhì ruò duō bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō suì yú guǐ jiè zhōng bèi
岁 ， 乃 至 若 多 百 千 俱 胝 那 庾 多 岁 ， 于 鬼 界 中 备

shòu jī léi jiāo kě děng kǔ zuì wèi jìn gù yú tā shì jiè cóng yī è
受 饥 羸 焦 渴 等 苦 。 罪 未 尽 故 ， 于 他 世 界 从 一 饿

guǐ guó zhì yī è guǐ guó nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng jié wèi qǐ yǐ
鬼 国 至 一 饿 鬼 国 ， 乃 至 火 劫 、 水 劫 、 风 劫 未 起 已

lái bèi shòu jī léi jiāo kě děng kǔ ruò tā shì jiè sān zāi huài shí
来 ， 备 受 饥 羸 焦 渴 等 苦 。 若 他 世 界 三 灾 坏 时 ，

bǐ kuì fǎ yè yú shì wèi jìn sǐ yǐ zhuǎn shēng yú fāng shì jiè yǔ cǐ
彼 匱 法 业 余 势 未 尽 ， 死 已 转 生 余 方 世 界 与 此

tóng lèi è guǐ qù zhōng jīng lì duō suì ruò duō bǎi suì ruò duō qiān suì
同 类 饿 鬼 趣 中 经 历 多 岁 ， 若 多 百 岁 、 若 多 千 岁 ，

nǎi zhì ruò duō bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō suì yú guǐ jiè zhōng bèi shòu jī
乃 至 若 多 百 千 俱 胝 那 庾 多 岁 ， 于 鬼 界 中 备 受 饥

léi jiāo kě děng kǔ zuì wèi jìn gù yú yú shì jiè cóng yī è guǐ guó
羸 焦 渴 等 苦 。 罪 未 尽 故 ， 于 余 世 界 从 一 饿 鬼 国

zhì yī è guǐ guó nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng jié wèi qǐ yǐ lái
至 一 饿 鬼 国 ， 乃 至 火 劫 、 水 劫 、 风 劫 未 起 已 来 ，

bèishòu jī léi jiāo kě děng kǔ rú shì zhǎnzhuǎn biàn lì shí fāng zhū yú
备受饥羸焦渴等苦。如是展转遍历十方诸余
shì jiè yú guǐ jiè zhōng bèishòu jī léi jiāo kě děng kǔ ruò bǐ zhū yú
世界，于鬼界中备受饥羸焦渴等苦。若彼诸余
shí fāng shì jiè sān zāi huài shí bǐ kuì fǎ yè yú shì wèi jìn sǐ yǐ
十方世界三灾坏时，彼匱法业余势未尽，死已
huánshēng cǐ jiān shì jiè è guǐ qù zhōng cóng yī è guǐ guó zhì yī è
还生此间世界饿鬼趣中，从一饿鬼国至一饿
guǐ guó nǎi zhì huǒ jié shuǐ jié fēng jié wèi qǐ yǐ lái bèishòu jī
鬼国，乃至火劫、水劫、风劫未起已来，备受饥
léi jiāo kě děng kǔ ruò cǐ shì jiè sān zāi huài shí bǐ kuì fǎ yè yú shì
羸焦渴等苦。若此世界三灾坏时，彼匱法业余势
wèi jìn sǐ yǐ fù shēng tā yú shì jiè biàn lì shí fāng è guǐ qù zhōng
未尽，死已复生他余世界，遍历十方饿鬼趣中
guǎngshòuzhòng kǔ
广受众苦。

rú shì zhōu liú jīng wú liàng jié bǐ kuì fǎ yè yú shì jiāng jìn
“如是周流经无量劫，彼匱法业余势将尽，
chū è guǐ jiè lái shēng rén zhōng suī dé wéi rén ér jū xià jiàn wèi huò
出饿鬼界来生人中，虽得为人而居下贱，谓或
shēng zài shēng máng lóng jiā huò zhān tú luó jiā huò bǔ jié suō jiā
生在生盲聋家，或旃荼罗家、或补羯娑家、
huò tú kuài jiā huò yú liè jiā huò gōng jiàng jiā huò yuè rén jiā
或屠脍家、或渔猎家、或工匠家、或乐人家、
huò xié jiàn jiā huò yú wěi zá è lǜ yí jiā huò suǒ shòu shēn wú yǎn
或邪见家、或余猥杂恶律仪家，或所受身无眼、
wú ěr wú bí wú shé wú shǒu wú zú máng xiā lóng yǎ
无耳、无鼻、无舌、无手、无足、盲瞎、聋症、
yōng jū jiè lài fēng kuáng diān xián lóng cán bèi lǚ cuó lòu
痈疽、疥癩、风狂、癫癇、癱残、背偻、矬陋、
luán bì zhū gēn quē jiǎn lí dǎn qióng cuì wán yín wú shí
挛臂、诸根缺减、黧黥、穷悴、顽嚚、无识，
zhū yǒu suǒ wéi rén jiē qīng qiào huò suǒ shēng chù bù wén fó míng fǎ míng
诸有所为人皆轻诮，或所生处不闻佛名、法名、
sēng míng pú sà míng dú jué míng huò fù shēng yú yōu àn shì jiè
僧名、菩萨名、独觉名，或复生于幽暗世界，
héng wú zhòu yè bù dǔ guāng míng jū chù xiǎn zǔ huì è dú cì hé yǐ
恒无昼夜不睹光明，居处险阻秽恶毒刺。何以

gù shànxian bǐ kuì fǎ yè zàozuòzēngzhǎng jí shēnzhòng gù shòu
故？善现，彼匮法业造作增长极深重故，受
rú shì děng bù kě ài yàoyuánmǎn kǔ guǒ pǐn lèi zhòngduōnán kě jù
如是等不可爱乐圆满苦果，品类众多难可具
shuō
说。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn rú lái chángshuō zuì
尔时，舍利子白佛言：“世尊！如来常说罪
zhōngzhòngzhě wèi wǔ wú jiàn jīn shuō dì liù zàozuòzēngzhǎnghuàizhèng
中重者谓五无间，今说第六造作增长坏正
fǎ yè yǔ wǔ wú jiàn wéixiāng sì yé
法业，与五无间为相似耶？”

fó yán shè lì zǐ huàizhèng fǎ yè zuì jí cū zhòng bù
佛言：“舍利子，坏正法业最极粗重，不
kě yǐ bǐ wǔ wú jiàn yè wèi bǐ wénshuōshēnshēn bō rě bō luó mì duō
可以比五无间业。谓彼闻说甚深般若波罗蜜多，
jí biàn bú xìn fēi bàng huǐ zǐ yán rú shì yǔ fēi zhū rú lái yīng
即便不信诽谤毁訾言：‘如是语，非诸如来、应、
zhèngděngjué zhī suǒ yǎnshuō fēi fǎ fēi lǜ fēi dà shī jiào wǒ
正等觉之所演说，非法、非律、非大师教，我
děng yú cǐ bù yīng xiū xué shì bàng fǎ rén zì bàng bō rě bō luó mì
等于此不应修学。’是谤法人自谤般若波罗蜜
duō yì jiào wú liàng yǒu qíng huǐ bàng zì huài qí shēn yì lìng tā huài
多，亦教无量有情毁谤；自坏其身，亦令他坏；
zì yǐn dú yào yì lìng tā yǐn zì shī shēngtiān jiě tuō lè guǒ yì lìng
自饮毒药，亦令他饮；自失生天解脱乐果，亦令
tā shī zì chí qí shēn zú dì yù huǒ yì yǐ tā shēn zú dì yù huǒ
他失；自持其身足地狱火，亦以他身足地狱火；
zì bú xìn jiě shēnshēn bō rě bō luó mì duō yì zhuǎnjiào tā lìng bú
自不信解甚深般若波罗蜜多，亦转教他令不
xìn jiě shēnshēn bō rě bō luó mì duō zì nì kǔ hǎi yì lìng tā nì
信解甚深般若波罗蜜多；自溺苦海，亦令他溺。

shè lì zǐ wǒ yú rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō
“舍利子，我于如是甚深般若波罗蜜多，
shàng bú yù lìng bàngzhèng fǎ zhě wén qí míng zì kuàng wèi bǐ shuō
尚不欲令谤正法者闻其名字，况为彼说！
shè lì zǐ bàngzhèng fǎ zhě wǒ shàng bù tīng zhù pú sà shèngzhūshàn
舍利子，谤正法者，我尚不听住菩萨乘诸善

nán zǐ shàn nǚ rén dēng wén qí míng zì kuàng lìng yǎn jiàn qǐ xǔ
男子、善女人等闻其名字，况令眼见！岂许
gòng zhù hé yǐ gù shè lì zǐ zhū yǒu bàng huǐ shēn shēn bō rě
共住？何以故？舍利子，诸有谤毁甚深般若
bō luó mì duō dāng zhī bǐ míng huài zhèng fǎ zhě duò hēi àn lèi rú huì
波罗蜜多，当知彼名坏正法者，堕黑暗类如秽
wō luó zì wū wū tā rú huì fèn jù ruò yǒu xìn yòng huài fǎ zhě yán
蜗螺，自污污他如溃粪聚。若有信用坏法者言，
yì shòu rú qián suǒ shuō dà kǔ shè lì zǐ zhū yǒu pò huài shēn shēn bō
亦受如前所说大苦。舍利子，诸有破坏甚深般
rě bō luó mì duō dāng zhī bǐ lèi jí shì dì yù páng shēng è guǐ
若波罗蜜多，当知彼类即是地狱、傍生、饿鬼，
jué dìng dāng shòu jí zhòng měng lì wú biān dà kǔ shì gù zhì zhě bù yīng
决定当受极重猛利无边大苦，是故智者不应
huǐ bàng shēn shēn bō rě bō luó mì duō
毁谤甚深般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn hé yuán dàn shuō rú
时，舍利子复白佛言：“世尊！何缘但说如
shì huài zhèng fǎ zhě duò dà dì yù páng shēng guǐ jiè cháng shí shòu
是坏正法者堕大地狱、傍生、鬼界长时受
kǔ ér bù shuō bǐ xíng mào shēn liàng
苦，而不说彼形貌身量？”

fó yán shè lì zǐ zhǐ bù yīng shuō huài zhèng fǎ zhě dāng
佛言：“舍利子，止！不应说坏正法者当
lái suǒ shòu è qù xíng liàng hé yǐ gù shè lì zǐ ruò wǒ jù shuō
来所受恶趣形量。何以故？舍利子，若我具说
huài zhèng fǎ zhě dāng lái suǒ shòu è qù xíng liàng bǐ wén jīng bù dāng tǔ
坏正法者当来所受恶趣形量，彼闻惊怖当吐
rè xuè biàn zhì mìng zhōng huò jìn sǐ kǔ xīn dùn yōu nǎo rú zhòng dú jiàn
热血便致命终或近死苦，心顿忧恼如中毒箭，
shēn jiàn kū cuì rú féng shuāng cǎo kǒng bǐ wén shuō huài zhèng fǎ zhě dāng
身渐枯悴如逢霜草。恐彼闻说坏正法者当
shòu rú shì dà chǒu kǔ shēn tú zì jīng huáng sàng shī shēn mìng wǒ mǐn
受如是大丑苦身，徒自惊惶丧失身命，我愍
bǐ gù bú wèi rǔ shuō huài zhèng fǎ zuì xíng mào shēn liàng
彼故，不为汝说坏正法罪形貌身量。”

shè lì zǐ yán wéi yuàn fó shuō huài zhèng fǎ zhě dāng lái suǒ
舍利子言：“惟愿佛说坏正法者当来所

shòu è qù xíngliàng míng jiè wèi lái líng zhī bàng fǎ dāng huò dà kǔ bú
受恶趣形量，明诫未来令知谤法当获大苦不
zào sī zuì
造斯罪。”

fó yán shè lì zǐ wǒ xiānsuǒshuō zú wéimíng jiè wèi wèi
佛言：“舍利子，我先所说足为明诫，谓未
lái shì zhūshànnán zǐ shàn nǚ rén děng wén wǒ suǒshuō huàizhèng fǎ
来世诸善男子、善女人等，闻我所说坏正法
yè zào zuò zēngzhǎng jí yuánmǎnzhě duò dà dì yù pángshēng guǐ
业造作增长极圆满者，堕大地狱、傍生、鬼
jiè yī yī qù zhōngcháng shí shòu kǔ zú zì jīng chí bú bàngzhèng fǎ
界一一趣中 长时受苦，足自兢持不谤正法。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán wéi rán shì zūn wéi rán
时，舍利子便白佛言：“唯然！世尊！唯然！
shàn shì dāng lái sù xìng zhūshànnán zǐ shàn nǚ rén děng wén fó
善逝！当来素性诸善男子、善女人等，闻佛
xiānshuō bàngzhèng fǎ zuì gǎncháng shí kǔ zú wéimíng jiè nìngshěshēn
先说谤正法罪感长时苦足为明诫，宁舍身
mìngzhōng bú bàng fǎ wù wǒ wèi lái dāng shòu sī kǔ
命终不谤法，勿我未来当受斯苦。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò yǒu cōng huì
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若有聪慧
zhūshànnán zǐ shàn nǚ rén děng wén fó suǒshuō bàngzhèng fǎ rén yú
诸善男子、善女人等，闻佛所说谤正法人于
dāng lái shì jiǔ shòu dà kǔ yīngshàn hù chíshēn yǔ yì yè wù
当来世久受大苦，应善护持身、语、意业，勿
yú zhèng fǎ fěi bàng huǐ huài duò sān è qù cháng shí shòu kǔ yú jiǔ
于正法诽谤毁坏，堕三恶趣长时受苦，于久
yuǎn shí bù dé jiàn fó bù wén zhèng fǎ bù zhí yù sēng bù dé shēng
远时不得见佛、不闻正法、不值遇僧，不得生
yú yǒu fó guó tǔ suī shēng rén qù xià jiàn pín qióng chǒu lòu wán
于有佛国土，虽生人趣下贱、贫穷、丑陋、顽
yú zhī tǐ quējiǎn zhū yǒu suǒshuō rén bú xìn shòu
愚、支体缺减，诸有所说人不信受。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zào zuò zēngzhǎng gǎn kuì fǎ yè
具寿善现复白佛言：“造作增长感匮法业，
qǐ bù yóu xí è yǔ yè yé
岂不由习恶语业耶？”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì shí yóuchuàn xí è yǔ
佛言：“善现，如是！如是！实由串习恶语
yè gù zào zuò zēngzhǎng gǎn kuì fǎ yè yú wǒ zhèng fǎ pí nài yē
业故，造作增长感匮法业。于我正法毗奈耶
zhōng dāng yǒu yú chí zhū chū jiā zhě bǐ suī chēng wǒ yǐ wéi dà shī
中，当有愚痴诸出家者，彼虽称我以为大师，
ér yú wǒ shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō fěi bàng huǐ huài shànxiàn
而于我说甚深般若波罗蜜多诽谤毁坏。善现
dāng zhī ruò yǒu bàng huǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō zé wéi bàng
当知！若有谤毁甚深般若波罗蜜多，则为谤
huǐ zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí ruò yǒu bàng huǐ zhū fó wú shàng
毁诸佛无上正等菩提。若有谤毁诸佛无上
zhèng děng pú tí zé wéi bàng huǐ guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó yī qiè
正等菩提，则为谤毁过去未来现在诸佛一切
xiàng zhì ruò yǒu bàng huǐ guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó yī qiè xiàng zhì
相智。若有谤毁过去未来现在诸佛一切相智，
zé wéi bàng huǐ yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué ruò yǒu bàng huǐ
则为谤毁一切如来、应、正等觉。若有谤毁
yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué zé wéi bàng huǐ fó bǎo fǎ bǎo
一切如来、应、正等觉，则为谤毁佛宝、法宝、
bì chūsēngbǎo ruò yǒu bàng huǐ fó fǎ sēngbǎo zé dāng bàng huǐ shì
苾刍僧宝。若有谤毁佛法僧宝，则当谤毁世
jiān zhèng jiàn ruò dāng bàng huǐ shì jiān zhèng jiàn zé dāng bàng huǐ bù shī
间正见。若当谤毁世间正见，则当谤毁布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yì dāng
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，亦当
bàng huǐ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì dāng bàng huǐ sì niàn zhù
谤毁内空乃至无性自性空，亦当谤毁四念住
nǎi zhì bā shèng dào zhī rú shì nǎi zhì yì dāng bàng huǐ rú lái shí lì
乃至八圣道支，如是乃至亦当谤毁如来十力
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì dāng bàng huǐ yī qiè zhì dào xiàng zhì
乃至十八佛不共法，亦当谤毁一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì bǐ yóu bàng huǐ yī qiè xiàng zhì jí biàn shè shòu wú
一切相智。彼由谤毁一切相智，即便摄受无
liàng wú shù wú biān zuì yè yóu bǐ shè shòu wú liàng wú shù wú biān zuì yè
量无数无边罪业。由彼摄受无量无数无边罪业，
jí biàn shè shòu yī qiè dì yù páng shēng guǐ jiè jí rén qù zhōng wú
即便摄受一切地狱、傍生、鬼界及人趣中无

liàng wú shù wú biān dà kǔ
量无数无边大苦。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán bǐ zhū yú fū jǐ yīn yuán gù
具寿善现复白佛言：“彼诸愚夫几因缘故，

bàng huǐ rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō
谤毁如是甚深般若波罗蜜多？”

fó yán shànxiàn yóu sì yīn yuán bǐ zhū yú fū bàng huǐ rú
佛言：“善现，由四因缘，彼诸愚夫谤毁如

shì shènsēn bō rě bō luó mì duō hé děng wéi sì yī zhě wéi zhū
是甚深般若波罗蜜多。何等为四？一者、为诸

xié mó suǒ shān huò gù bǐ zhū yú fū bàng huǐ rú shì shènsēn bō rě bō
邪魔所扇惑故，彼诸愚夫谤毁如是甚深般若波

luó mì duō èr zhě yú shènsēn fǎ bú xìn jiě gù bǐ zhū yú fū bàng
罗蜜多。二者、于甚深法不信解故，彼诸愚夫谤

huǐ rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō sān zhě bù qín jīng jìn dān
毁如是甚深般若波罗蜜多。三者、不勤精进，耽

zhuó wǔ yùn zhū è zhī shí suǒ shè shòu gù bǐ zhū yú fū bàng huǐ rú
著五蕴，诸恶知识所摄受故，彼诸愚夫谤毁如

shì shènsēn bō rě bō luó mì duō sì zhě duō huái zhēn huì yào xíng
是甚深般若波罗蜜多。四者、多怀瞋恚，乐行

è fǎ xǐ zì gāo jǔ qīng miè tā gù bǐ zhū yú fū bàng huǐ rú shì
恶法，喜自高举，轻蔑他故，彼诸愚夫谤毁如是

shènsēn bō rě bō luó mì duō shànxiàn bǐ zhū yú fū yóu jù rú shì
甚深般若波罗蜜多。善现，彼诸愚夫由具如是

sì yīn yuán gù bàng huǐ rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō yóu cǐ
四因缘故，谤毁如是甚深般若波罗蜜多，由此

dāng lái shòu wú liàng kǔ
当来受无量苦。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn shì jiān yú fū bù qín
具寿善现复白佛言：“世尊！世间愚夫不勤

jīng jìn wéi è zhī shí zhī suǒ shè shòu wèi zhòng shàngēn jù zhū è xíng
精进，为恶知识之所摄受，未种善根具诸恶行，

yú fó suǒ shuō shènsēn bō rě bō luó mì duō shí nán xìn jiě
于佛所说甚深般若波罗蜜多实难信解。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shì
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。世

jiān yú fū bù qín jīng jìn wéi è zhī shí zhī suǒ shè shòu wèi zhòng shàn
间愚夫不勤精进，为恶知识之所摄受。未种善

gēn jù zhū è xíng yú wǒ suǒ shuō shēn bō rě bō luó mì duō shí nán
根具诸恶行，于我所说甚深般若波罗蜜多实难
xìn jiě
信解。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“如是般若波罗蜜多，
yún hé shēn shēn nán xìn nán jiě
云何甚深难信难解？”

fó yán shàn xiàn sè wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ sè
佛言：“善现，色无缚无解。何以故？以色
wú suǒ yǒu xìng wéi sè zì xìng gù shòu xiǎng xíng shí wú fù wú
无所有性，为色自性故。受、想、行、识无缚无
jiě hé yǐ gù yǐ shòu xiǎng xíng shí wú suǒ yǒu xìng wéi shòu
解。何以故？以受、想、行、识无所有性，为受、
xiǎng xíng shí zì xìng gù
想、行、识自性故。

shàn xiàn yǎn chù nǎi zhì yì chù wú fù wú jiě hé yǐ gù
“善现，眼处乃至意处无缚无解。何以故？
yǐ yǎn chù nǎi zhì yì chù wú suǒ yǒu xìng wéi yǎn chù nǎi zhì yì chù zì xìng
以眼处乃至意处无所有性，为眼处乃至意处自性
gù sè chù nǎi zhì fǎ chù wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ sè chù nǎi
故。色处乃至法处无缚无解。何以故？以色处乃
zhì fǎ chù wú suǒ yǒu xìng wéi sè chù nǎi zhì fǎ chù zì xìng gù
至法处无所有性，为色处乃至法处自性故。

shàn xiàn yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú fù wú jiě hé yǐ gù
“善现，眼界乃至意识界无缚无解。何以故？
yǐ yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú suǒ yǒu xìng wéi yǎn jiè nǎi zhì yì jiè zì xìng
以眼界乃至意识界无所有性，为眼界乃至意识界自性
gù sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ sè jiè nǎi
故。色界乃至法界无缚无解。何以故？以色界乃
zhì fǎ jiè wú suǒ yǒu xìng wéi sè jiè nǎi zhì fǎ jiè zì xìng gù yǎn shí
至法界无所有性，为色界乃至法界自性故。眼识
jiè nǎi zhì yì shí jiè wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ yǎn shí jiè nǎi zhì
界乃至意识界无缚无解。何以故？以眼识界乃至
yì shí jiè wú suǒ yǒu xìng wéi yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè zì xìng gù
意识界无所有性，为眼识界乃至意识界自性故。

yǎn chù nǎi zhì yì chù wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ yǎn chù nǎi zhì yì
眼触乃至意触无缚无解。何以故？以眼触乃至意

chù wú suǒ yǒu xìng wéi yǎn chù nǎi zhì yì chù zì xìng gù yǎn chù wéi yuán
触无所有性，为眼触乃至意触自性故。眼触为缘

suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú fù wú jiě
所生诸受乃至意触为缘所生诸受无缚无解。

hé yǐ gù yǐ yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán
何以故？以眼触为缘所生诸受乃至意触为缘

suǒ shēng zhū shòu wú suǒ yǒu xìng wéi yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi
所生诸受无所有性，为眼触为缘所生诸受乃

zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zì xìng gù
至意触为缘所生诸受自性故。

shàn xiàn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
“善现，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多

wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
无缚无解。何以故？以布施波罗蜜多乃至般若波

luó mì duō wú suǒ yǒu xìng wéi bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
罗蜜多无所有性，为布施波罗蜜多乃至般若波

luó mì duō zì xìng gù
罗蜜多自性故。

shàn xiàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú fù wú jiě
“善现，内空乃至无性自性空无缚无解。

hé yǐ gù yǐ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú suǒ yǒu xìng wéi
何以故？以内空乃至无性自性空无所有性，为

nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zì xìng gù
内空乃至无性自性空自性故。

shàn xiàn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú fù wú jiě
“善现，四念住乃至八圣道支无缚无解。

hé yǐ gù yǐ sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú suǒ yǒu xìng wéi
何以故？以四念住乃至八圣道支无所有性，为

sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī zì xìng gù
四念住乃至八圣道支自性故。

shàn xiàn rú shì nǎi zhì rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
“善现，如是乃至如来十力乃至十八佛不

gòng fǎ wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
共法无缚无解。何以故？以如来十力乃至十八

fó bú gòng fǎ wú suǒ yǒu xìng wéi rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
佛不共法无所有性，为如来十力乃至十八佛不

gòng fǎ zì xìng gù
共法自性故。

shànxiàn yī qiè zhì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ yī qiè
“善现，一切智无缚无解。何以故？以一切

zhì wú suǒyǒuxìng wéi yī qiè zhì zì xìng gù dàoxiàng zhì yī qiè xiàng
智无所有性，为一切智自性故。道相智、一切相

zhì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú
智无缚无解。何以故？以道相智、一切相智无

suǒyǒuxìng wéidàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng gù
所有性，为道相智、一切相智自性故。

fù cì shànxiàn sè qián jì wú fù wú jiě hé yǐ gù
“复次，善现，色前际无缚无解。何以故？

yǐ sè qián jì wú suǒyǒuxìng wéi sè qián jì zì xìng gù shòu xiǎng
以色前际无所有性，为色前际自性故。受、想、

xíng shí qián jì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ shòu xiǎng xíng
行、识前际无缚无解。何以故？以受、想、行、

shí qián jì wú suǒyǒuxìng wéishòu xiǎng xíng shí qián jì zì xìng
识前际无所有性，为受、想、行、识前际自性

gù rú shì nǎi zhì yī qiè zhì qián jì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ
故。如是乃至一切智前际无缚无解。何以故？以

yī qiè zhì qián jì wú suǒyǒuxìng wéi yī qiè zhì qián jì zì xìng gù dào
一切智前际无所有性，为一切智前际自性故。道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qián jì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ dào
相智、一切相智前际无缚无解。何以故？以道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qián jì wú suǒyǒuxìng wéidàoxiàng zhì yī
相智、一切相智前际无所有性，为道相智、一

qiè xiàng zhì qián jì zì xìng gù
切相智前际自性故。

shànxiàn sè hòu jì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ sè hòu
“善现，色后际无缚无解。何以故？以色后

jì wú suǒyǒuxìng wéi sè hòu jì zì xìng gù shòu xiǎng xíng
际无所有性，为色后际自性故。受、想、行、

shí hòu jì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ shòu xiǎng xíng shí
识后际无缚无解。何以故？以受、想、行、识

hòu jì wú suǒyǒuxìng wéishòu xiǎng xíng shí hòu jì zì xìng gù
后际无所有性，为受、想、行、识后际自性故。

rú shì nǎi zhì yī qiè zhì hòu jì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ yī qiè
如是乃至一切智后际无缚无解。何以故？以一切

zhì hòu jì wú suǒyǒuxìng wéi yī qiè zhì hòu jì zì xìng gù dàoxiàng zhì
智后际无所有性，为一切智后际自性故。道相智、

yī qiè xiàng zhì hòu jì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ dào xiàng zhì
一切相智后际无缚无解。何以故？以道相智、
yī qiè xiàng zhì hòu jì wú suǒ yǒu xìng wéi dào xiàng zhì yī wéi xiàng zhì
一切相智后际无所有性，为道相智、一为相智
zì xìng gù
自性故。

shàn xiàn sè zhōng jì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ sè
“善现，色中际无缚无解。何以故？以色
zhōng jì wú suǒ yǒu xìng wéi sè zhōng jì zì xìng gù shòu xiǎng
中际无所有性，为色中际自性故。受、想、
xíng shí zhōng jì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ shòu xiǎng xíng
行、识中际无缚无解。何以故？以受、想、行、
shí zhōng jì wú suǒ yǒu xìng wéi shòu xiǎng xíng shí zhōng jì zì
识中际无所有性，为受、想、行、识中际自
xìng gù rú shì nǎi zhì yī qiè zhì zhōng jì wú fù wú jiě hé yǐ gù
性故；如是乃至一切智中际无缚无解。何以故？
yī yī qiè zhì zhōng jì wú suǒ yǒu xìng wéi yī qiè zhì zhōng jì zì xìng gù
以一切智中际无所有性，为一切智中际自性故。
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhōng jì wú fù wú jiě hé yǐ gù yǐ
道相智、一切相智中际无缚无解。何以故？以
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhōng jì wú suǒ yǒu xìng wéi dào xiàng zhì
道相智、一切相智中际无所有性，为道相智、
yī qiè xiàng zhì zhōng jì zì xìng gù
一切相智中际自性故。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn bù qín jīng jìn wèi
具寿善现复白佛言：“世尊！不勤精进、未
zhòng shàngēn jù bú shàngēn è yǒu suǒ shè xiè dài zēng shàng
种善根、具不善根、恶友所摄、懈怠增上、
suí mó lì xíng jīng jìn wēi liè shī niàn è huì bǔ tè qié luó yú fó
随魔力行、精进微劣、失念恶慧补特伽罗，于佛
suǒ shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō shí nán xìn jiě
所说甚深般若波罗蜜多实难信解。”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō bù
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。不
qín jīng jìn wèi zhòng shàngēn jù bú shàngēn è yǒu suǒ shè xiè
勤精进、未种善根、具不善根、恶友所摄、懈
dài zēng shàng suí mó lì xíng jīng jìn wēi liè shī niàn è huì bǔ tè
怠增上、随魔力行、精进微劣、失念恶慧补特

qié luó yú wǒ suǒ shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō shí nán xìn jiě
伽罗，于我所说甚深般若波罗蜜多实难信解。

suǒ yǐ zhě hé shàn xiàn sè qīng jìng jí guǒ qīng jìng guǒ qīng jìng jí
所以者何？善现，色清净即果清净，果清净即

sè qīng jìng shì sè qīng jìng yǔ guǒ qīng jìng wú èr wú bié wú huài
色清净，是色清净与果清净，无二、无别、无坏、

wú duàn shòu xiǎng xíng shí qīng jìng jí guǒ qīng jìng guǒ qīng jìng
无断。受、想、行、识清净即果清净，果清净

jí shòu xiǎng xíng shí qīng jìng shì shòu xiǎng xíng shí qīng
即受、想、行、识清净，是受、想、行、识清

jìng yǔ guǒ qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn rú shì
净与果清净，无二、无别、无坏、无断。如是

nǎi zhì yī qiè pú sà mó hē sà xíng qīng jìng jí guǒ qīng jìng guǒ qīng jìng
乃至一切菩萨摩诃萨行清净即果清净，果清净

jí yī qiè pú sà mó hē sà xíng qīng jìng shì yī qiè pú sà mó hē sà xíng
即一切菩萨摩诃萨行清净，是一切菩萨摩诃萨行

qīng jìng yǔ guǒ qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn zhū
清净与果清净，无二、无别、无坏、无断。诸

fó wú shàng zhèng děng pú tí qīng jìng jí guǒ qīng jìng guǒ qīng jìng jí zhū
佛无上正等菩提清净即果清净，果清净即诸

fó wú shàng zhèng děng pú tí qīng jìng shì zhū fó wú shàng zhèng děng pú
佛无上正等菩提清净，是诸佛无上正等菩

tí qīng jìng yǔ guǒ qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
提清净与果清净，无二、无别、无坏、无断。

fù cì shàn xiàn sè qīng jìng jí bō rě bō luó mì duō qīng jìng
“复次，善现，色清净即般若波罗蜜多清净，

bō rě bō luó mì duō qīng jìng jí sè qīng jìng shì sè qīng jìng yǔ bō rě
般若波罗蜜多清净即色清净，是色清净与般若

bō luó mì duō qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn shòu
波罗蜜多清净，无二、无别、无坏、无断。受、

xiǎng xíng shí qīng jìng jí bō rě bō luó mì duō qīng jìng bō rě bō
想、行、识清净即般若波罗蜜多清净，般若波

luó mì duō qīng jìng jí shòu xiǎng xíng shí qīng jìng shì shòu xiǎng
罗蜜多清净即受、想、行、识清净，是受、想、

xíng shí qīng jìng yǔ bō rě bō luó mì duō qīng jìng wú èr wú bié
行、识清净与般若波罗蜜多清净，无二、无别、

wú huài wú duàn rú shì nǎi zhì yī qiè zhì qīng jìng jí bō rě bō luó
无坏、无断。如是乃至一切智清净即般若波罗

mì duōqīngjìng bō rě bō luó mì duōqīngjìng jí yī qiè zhì qīngjìng shì
蜜多清净，般若波罗蜜多清净即一切智清净，是
yī qiè zhì qīngjìng yǔ bō rě bō luó mì duōqīngjìng wú èr wú bié
一切智清净与般若波罗蜜多清净，无二、无别、
wú huài wú duàn dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng jí bō rě bō
无坏、无断。道相智、一切相智清净即般若波
luó mì duōqīngjìng bō rě bō luó mì duōqīngjìng jí dào xiàng zhì yī
罗蜜多清净，般若波罗蜜多清净即道相智、一
qiè xiàng zhì qīngjìng shì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng yǔ bō rě
切相智清净，是道相智、一切相智清净与般若
bō luó mì duōqīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
波罗蜜多清净，无二、无别、无坏、无断。

fù cì shànxiàn sè qīngjìng jí yī qiè zhì zhì qīngjìng yī
“复次，善现，色清净即一切智智清净，一

qiè zhì zhì qīngjìng jí sè qīngjìng shì sè qīngjìng yǔ yī qiè zhì zhì qīng
切智智清净即色清净，是色清净与一切智智清
jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn shòu xiǎng xíng
净，无二、无别、无坏、无断。受、想、行、
shí qīngjìng jí yī qiè zhì zhì qīngjìng yī qiè zhì zhì qīngjìng jí shòu
识清净即一切智智清净，一切智智清净即受、
xiǎng xíng shí qīngjìng shì shòu xiǎng xíng shí qīngjìng yǔ yī
想、行、识清净，是受、想、行、识清净与一
qiè zhì zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn rú shì
切智智清净，无二、无别、无坏、无断。如是
nǎi zhì yī qiè zhì qīngjìng jí yī qiè zhì zhì qīngjìng yī qiè zhì zhì qīng
乃至一切智清净即一切智智清净，一切智智清
jìng jí yī qiè zhì qīngjìng shì yī qiè zhì qīngjìng yǔ yī qiè zhì zhì qīng
净即一切智清净，是一切智清净与一切智智清
jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn dào xiàng zhì yī qiè
净，无二、无别、无坏、无断。道相智、一切
xiàng zhì qīngjìng jí yī qiè zhì zhì qīngjìng yī qiè zhì zhì qīngjìng jí dào
相智清净即一切智智清净，一切智智清净即道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng shì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
相智、一切相智清净，是道相智、一切相智
qīngjìng yǔ yī qiè zhì zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
清净与一切智智清净，无二、无别、无坏、无断。

fù cì shànxiàn bú èr qīngjìng jí sè qīngjìng sè qīng
“复次，善现，不二清净即色清净，色清

jìng jí bú èr qīngjìng shì bú èr qīngjìng yǔ sè qīngjìng wú èr wú
净即不二清净，是不二清净与色清净，无二、无
bié wú huài wú duàn bú èr qīngjìng jí shòu xiǎng xíng shí
别、无坏、无断。不二清净即受、想、行、识
qīngjìng shòu xiǎng xíng shí qīngjìng jí bú èr qīngjìng shì bú
清净，受、想、行、识清净即不二清净，是不
èr qīngjìng yǔ shòu xiǎng xíng shí qīngjìng wú èr wú bié
二清净与受、想、行、识清净，无二、无别、
wú huài wú duàn rú shì nǎi zhì bú èr qīngjìng jí yī qiè zhì qīngjìng
无坏、无断。如是乃至不二清净即一切智清净，
yī qiè zhì qīngjìng jí bú èr qīngjìng shì bú èr qīngjìng yǔ yī qiè zhì
一切智清净即不二清净，是不二清净与一切智
qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn bú èr qīngjìng jí
清净，无二、无别、无坏、无断。不二清净即
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
道相智、一切相智清净，道相智、一切相智
qīngjìng jí bú èr qīngjìng shì bú èr qīngjìng yǔ dào xiàng zhì yī qiè
清净即不二清净，是不二清净与道相智、一切
xiàng zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
相智清净，无二、无别、无坏、无断。

fù cì shàn xiàn wǒ yǒu qíng nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě qīng
“复次，善现，我、有情乃至知者、见者清

jìng jí sè qīngjìng sè qīngjìng jí wǒ yǒu qíng nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě
净即色清净，色清净即我、有情乃至知者、见者
qīngjìng shì wǒ yǒu qíng nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě qīngjìng yǔ sè qīngjìng
清净，是我、有情乃至知者、见者清净与色清净，
wú èr wú bié wú huài wú duàn wǒ yǒu qíng nǎi zhì zhī zhě
无二、无别、无坏、无断。我、有情乃至知者、
jiàn zhě qīngjìng jí shòu xiǎng xíng shí qīngjìng shòu xiǎng xíng
见者清净即受、想、行、识清净，受、想、行、
shí qīngjìng jí wǒ yǒu qíng nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě qīngjìng shì wǒ
识清净即我、有情乃至知者、见者清净，是我、
yǒu qíng nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě qīngjìng yǔ shòu xiǎng xíng shí qīng
有情乃至知者、见者清净与受、想、行、识清
jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn rú shì nǎi zhì wǒ yǒu
净，无二、无别、无坏、无断。如是乃至我、有
qíng nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě qīngjìng jí yī qiè zhì qīngjìng yī qiè zhì qīng
情乃至知者、见者清净即一切智清净，一切智清

jìng jí wǒ yǒuqíng nǎi zhì zhī zhě jiànzhě qīngjìng shì wǒ yǒuqíng
净即我、有情乃至知者、见者清净，是我、有情
nǎi zhì zhī zhě jiànzhě qīngjìng yǔ yī qiè zhì qīngjìng wú èr wú bié
乃至知者、见者清净与一切智清净，无二、无别、
wú huài wú duàn wǒ yǒuqíng nǎi zhì zhī zhě jiànzhě qīngjìng jí
无坏、无断。我、有情乃至知者、见者清净即
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
道相智、一切相智清净，道相智、一切相智
qīngjìng jí wǒ yǒuqíng nǎi zhì zhī zhě jiànzhě qīngjìng shì wǒ yǒu
清净即我、有情乃至知者、见者清净，是我、有
qíng nǎi zhì zhī zhě jiànzhě qīngjìng yǔ dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīng
情乃至知者、见者清净与道相智、一切相智清
jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
净，无二、无别、无坏、无断。

fù cì shànxiàn tān chēn chī qīngjìng jí sè qīngjìng
“复次，善现，贪、瞋、痴清净即色清净，
sè qīngjìng jí tān chēn chī qīngjìng shì tān chēn chī qīngjìng
色清净即贪、瞋、痴清净，是贪、瞋、痴清净
yǔ sè qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn tān chēn
与色清净，无二、无别、无坏、无断。贪、瞋、
chī qīngjìng jí shòu xiǎng xíng shí qīngjìng shòu xiǎng xíng
痴清净即受、想、行、识清净，受、想、行、
shí qīngjìng jí tān chēn chī qīngjìng shì tān chēn chī qīngjìng
识清净即贪、瞋、痴清净，是贪、瞋、痴清净
yǔ shòu xiǎng xíng shí qīngjìng wú èr wú bié wú huài
与受、想、行、识清净，无二、无别、无坏、
wú duàn rú shì nǎi zhì tān chēn chī qīngjìng jí yī qiè zhì qīngjìng
无断。如是乃至贪、瞋、痴清净即一切智清净，
yī qiè zhì qīngjìng jí tān chēn chī qīngjìng shì tān chēn chī
一切智清净即贪、瞋、痴清净，是贪、瞋、痴
qīngjìng yǔ yī qiè zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
清净与一切智清净，无二、无别、无坏、无断。
tān chēn chī qīngjìng jí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng dào
贪、瞋、痴清净即道相智、一切相智清净，道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng jí tān chēn chī qīngjìng shì tān
相智、一切相智清净即贪、瞋、痴清净，是贪、
chēn chī qīngjìng yǔ dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng wú èr
瞋、痴清净与道相智、一切相智清净，无二、

wú bié wú huài wú duàn
无别、无坏、无断。

fù cì shànxiàn sè qīngjìng gù shòuqīngjìng shòuqīngjìng
“复次，善现，色清净故受清净，受清净

gù sè qīngjìng shì sè qīngjìng yǔ shòuqīngjìng wú èr wú bié wú
故色清净，是色清净与受清净，无二、无别、无

huài wú duàn rú shì shòuqīngjìng gù xiǎngqīngjìng xiǎngqīngjìng gù
坏、无断。如是受清净故想清净，想清净故

xíngqīngjìng xíngqīngjìng gù shí qīngjìng shí qīngjìng gù yǎnchù nǎi zhì yì
行清净，行清净故识清净，识清净故眼处乃至意

chùqīngjìng yì chùqīngjìng gù sè chù nǎi zhì fǎ chùqīngjìng fǎ chùqīng
处清净，意处清净故色处乃至法处清净，法处清

jìng gù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè qīngjìng yì jiè qīngjìng gù sè jiè nǎi zhì
净故眼界乃至意识界清净，意识界清净故色界乃至

fǎ jiè qīngjìng fǎ jiè qīngjìng gù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè qīngjìng
法界清净，法界清净故眼识界乃至意识界清净，

yì shí jiè qīngjìng gù yǎnchù nǎi zhì yì chùqīngjìng yì chùqīngjìng gù
意识界清净故眼触乃至意触清净，意触清净故

yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受

qīngjìng yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu qīngjìng gù wú míng nǎi zhì lǎo
清净，意触为缘所生诸受清净故无明乃至老

sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo qīngjìng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo qīngjìng gù bō
死愁叹苦忧恼清净，老死愁叹苦忧恼清净故般

rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō qīngjìng bù shī bō luó
若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多清净，布施波罗

mì duō qīngjìng gù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng qīngjìng wú xìng zì
蜜多清净故内空乃至无性自性空清净，无性自

xìng kōng qīngjìng gù sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī qīngjìng bā shèng
性空清净故四念住乃至八圣道支清净，八圣

dào zhī qīngjìng gù zhǎn zhuǎn nǎi zhì fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
道支清净故展转乃至佛十力乃至十八佛不共

fǎ qīngjìng shí bā fó bú gòng fǎ qīngjìng gù yī qiè zhì qīngjìng yī
法清净，十八佛不共法清净故一切智清净，一

qiè zhì qīngjìng gù dào xiàng zhì qīngjìng dào xiàng zhì qīngjìng gù yī qiè
切智清净故道相智清净，道相智清净故一切

xiàng zhì qīngjìng yī qiè xiàng zhì qīngjìng gù dào xiàng zhì qīngjìng shì
相智清净，一切相智清净故道相智清净，是

dào xiàng zhì qīng jìng yǔ yī qiè xiàng zhì qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
道相智清净与一切相智清净，无二、无别、无坏、无断。

fù cì shàn xiàn bō rě bō luó mì duō qīng jìng gù sè qīng jìng
“复次，善现，般若波罗蜜多清净故色清净，
sè qīng jìng gù yī qiè zhì zhì qīng jìng ruò bō rě bō luó mì duō qīng jìng
色清净故一切智智清净，若般若波罗蜜多清净，
ruò sè qīng jìng ruò yī qiè zhì zhì qīng jìng wú èr wú bié wú huài
若色清净，若一切智智清净，无二、无别、无坏、
wú duàn guǎng shuō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō qīng jìng gù yī qiè xiàng
无断。广说乃至般若波罗蜜多清净故一切相
zhì qīng jìng yī qiè xiàng zhì qīng jìng gù yī qiè zhì zhì qīng jìng ruò bō
智清净，一切相智清净故一切智智清净，若般
rě bō luó mì duō qīng jìng ruò yī qiè xiàng zhì qīng jìng ruò yī qiè zhì
若波罗蜜多清净，若一切相智清净，若一切智
zhì qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn rú shì nǎi zhì
智清净，无二、无别、无坏、无断。如是乃至
bù shī bō luó mì duō qīng jìng gù sè qīng jìng sè qīng jìng gù yī qiè zhì
布施波罗蜜多清净故色清净，色清净故一切智
zhì qīng jìng ruò bù shī bō luó mì duō qīng jìng ruò sè qīng jìng ruò yī
智清净，若布施波罗蜜多清净，若色清净，若一
qiè zhì zhì qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn guǎng shuō
切智智清净，无二、无别、无坏、无断。广说
nǎi zhì bù shī bō luó mì duō qīng jìng gù yī qiè xiàng zhì qīng jìng yī qiè
乃至布施波罗蜜多清净故一切相智清净，一切
xiàng zhì qīng jìng gù yī qiè zhì zhì qīng jìng ruò bù shī bō luó mì duō qīng
相智清净故一切智智清净，若布施波罗蜜多清
jìng ruò yī qiè xiàng zhì qīng jìng ruò yī qiè zhì zhì qīng jìng wú èr
净，若一切相智清净，若一切智智清净，无二、
wú bié wú huài wú duàn
无别、无坏、无断。

shàn xiàn nèi kōng qīng jìng gù sè qīng jìng sè qīng jìng gù yī
“善现，内空清净故色清净，色清净故一
qiè zhì zhì qīng jìng ruò nèi kōng qīng jìng ruò sè qīng jìng ruò yī qiè zhì
切智智清净，若内空清净，若色清净，若一切智
zhì qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn guǎng shuō nǎi zhì
智清净，无二、无别、无坏、无断。广说乃至

nèi kōng qīng jìng gù yī qiè xiàng zhì qīng jìng yī qiè xiàng zhì qīng jìng gù
内空 清净故 一切相智 清净， 一切相智 清净故

yī qiè zhì zhì qīng jìng ruò nèi kōng qīng jìng ruò yī qiè xiàng zhì qīng jìng
一切智智 清净， 若内空 清净， 若一切相智 清净，

ruò yī qiè zhì zhì qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
若一切智智 清净， 无二、无别、无坏、无断。

rú shì nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng qīng jìng gù sè qīng jìng sè qīng jìng gù
如是乃至 无性自性空 清净故 色 清净， 色 清净故

yī qiè zhì zhì qīng jìng ruò wú xìng zì xìng kōng qīng jìng ruò sè qīng jìng
一切智智 清净， 若无性自性空 清净， 若色 清净，

ruò yī qiè zhì zhì qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
若一切智智 清净， 无二、无别、无坏、无断。

guǎng shuō nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng qīng jìng gù yī qiè xiàng zhì qīng jìng
广 说 乃至 无性自性空 清净故 一切相智 清净，

yī qiè xiàng zhì qīng jìng gù yī qiè zhì zhì qīng jìng ruò wú xìng zì xìng kōng
一切相智 清净故 一切智智 清净， 若无性自性空

qīng jìng ruò yī qiè xiàng zhì qīng jìng ruò yī qiè zhì zhì qīng jìng wú
清净， 若一切相智 清净， 若一切智智 清净， 无

èr wú bié wú huài wú duàn
二、无别、无坏、无断。

shàn xiàn sì niàn zhù qīng jìng gù sè qīng jìng sè qīng jìng gù
“善现， 四念住 清净故 色 清净， 色 清净故

yī qiè zhì zhì qīng jìng ruò sì niàn zhù qīng jìng ruò sè qīng jìng ruò yī
一切智智 清净， 若四念住 清净， 若色 清净， 若一

qiè zhì zhì qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn guǎng shuō
切智智 清净， 无二、无别、无坏、无断。 广 说

nǎi zhì sì niàn zhù qīng jìng gù yī qiè xiàng zhì qīng jìng yī qiè xiàng zhì
乃至 四念住 清净故 一切相智 清净， 一切相智

qīng jìng gù yī qiè zhì zhì qīng jìng ruò sì niàn zhù qīng jìng ruò yī qiè
清净故 一切智智 清净， 若四念住 清净， 若一切

xiàng zhì qīng jìng ruò yī qiè zhì zhì qīng jìng wú èr wú bié wú huài
相智 清净， 若一切智智 清净， 无二、无别、无坏、

wú duàn rú shì nǎi zhì bā shèng dào zhī qīng jìng gù sè qīng jìng sè qīng
无断。 如是乃至 八 圣 道支 清净故 色 清净， 色 清

jìng gù yī qiè zhì zhì qīng jìng ruò bā shèng dào zhī qīng jìng ruò sè qīng
净故 一切智智 清净， 若八 圣 道支 清净， 若色 清

jìng ruò yī qiè zhì zhì qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
净， 若一切智智 清净， 无二、无别、无坏、无断。

guǎngshuō nǎi zhì bā shèngdào zhī qīngjìng gù yī qiè xiàng zhì qīngjìng yī
广说乃至八圣道支清净故一切相智清净，一
qiè xiàng zhì qīngjìng gù yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò bā shèngdào zhī qīng
切相智清净故一切智智清净，若八圣道支清
jìng ruò yī qiè xiàng zhì qīngjìng ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng wú èr
净，若一切相智清净，若一切智智清净，无二、
wú bié wú huài wú duàn
无别、无坏、无断。

shànxiàn rú shì nǎi zhì rú lái shí lì qīngjìng gù sè qīngjìng
“善现，如是乃至如来十力清净故色清净，
sè qīngjìng gù yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò rú lái shí lì qīngjìng ruò sè
色清净故一切智智清净，若如来十力清净，若色
qīngjìng ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú
清净，若一切智智清净，无二、无别、无坏、无
duàn guǎngshuō nǎi zhì rú lái shí lì qīngjìng gù yī qiè xiàng zhì qīngjìng
断。广说乃至如来十力清净故一切相智清净，
yī qiè xiàng zhì qīngjìng gù yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò rú lái shí lì qīng
一切相智清净故一切智智清净，若如来十力清
jìng ruò yī qiè xiàng zhì qīngjìng ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng wú èr
净，若一切相智清净，若一切智智清净，无二、
wú bié wú huài wú duàn rú shì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ qīng
无别、无坏、无断。如是乃至十八佛不共法清
jìng gù sè qīngjìng sè qīngjìng gù yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò shí bā fó
净故色清净，色清净故一切智智清净，若十八佛
bú gòng fǎ qīngjìng ruò sè qīngjìng ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng wú
不共法清净，若色清净，若一切智智清净，无
èr wú bié wú huài wú duàn guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng
二、无别、无坏、无断。广说乃至十八佛不共
fǎ qīngjìng gù yī qiè xiàng zhì qīngjìng yī qiè xiàng zhì qīngjìng gù yī qiè
法清净故一切相智清净，一切相智清净故一切
zhì zhì qīngjìng ruò shí bā fó bú gòng fǎ qīngjìng ruò yī qiè xiàng zhì
智智清净，若十八佛不共法清净，若一切相智
qīngjìng ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú
清净，若一切智智清净，无二、无别、无坏、无
duàn
断。

shànxiàn yī qiè zhì qīngjìng gù sè qīngjìng sè qīngjìng gù
“善现，一切智清净故色清净，色清净故

yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò yī qiè zhì qīngjìng ruò sè qīngjìng ruò yī
一切智智清净，若一切智清净，若色清净，若一
qiè zhì zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn guǎngshuō
切智智清净，无二、无别、无坏、无断。广说
nǎi zhì yī qiè zhì qīngjìng gù yī qiè xiàng zhì qīngjìng yī qiè xiàng zhì qīng
乃至一切智清净故一切相智清净，一切相智清
jìng gù yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò yī qiè zhì qīngjìng ruò yī qiè xiàng zhì
净故一切智智清净，若一切智清净，若一切相智
qīngjìng ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú
清净，若一切智智清净，无二、无别、无坏、无
duàn rú shì nǎi zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng gù sè qīngjìng sè qīngjìng
断。如是乃至一切相智清净故色清净，色清
gù yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò yī qiè xiàng zhì qīngjìng ruò sè qīngjìng
故一切智智清净，若一切相智清净，若色清
ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn
净，若一切智智清净，无二、无别、无坏、无断。
guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng gù dào xiàng zhì qīngjìng dào
广说乃至一切相智清净故道相智清净，道
xiàng zhì qīngjìng gù yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò yī qiè xiàng zhì qīngjìng
相智清净故一切智智清净，若一切相智清
ruò dào xiàng zhì qīngjìng ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng wú èr wú bié
净，若道相智清净，若一切智智清净，无二、无别、
wú huài wú duàn
无坏、无断。

fù cì shànxiàn yī qiè zhì zhì qīngjìng gù sè qīngjìng sè
“复次，善现，一切智智清净故色清净，色
qīngjìng gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò
清净故般若波罗蜜多清净，若一切智智清净，若
sè qīngjìng ruò bō rě bō luó mì duōqīngjìng wú èr wú bié wú
色清净，若般若波罗蜜多清净，无二、无别、无
huài wú duàn guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì qīngjìng gù yī qiè xiàng
坏、无断。广说乃至一切智智清净故一切相
zhì qīngjìng yī qiè xiàng zhì qīngjìng gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
智清净，一切相智清净故般若波罗蜜多清
ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò yī qiè xiàng zhì qīngjìng ruò bō rě bō luó
净，若一切智智清净，若一切相智清
mì duōqīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn rú shì nǎi
净，无二、无别、无坏、无断。如是乃

zhì yī qiè zhì zhì qīngjìng gù sè qīngjìng sè qīngjìng gù yī qiè xiàng zhì
至一切智智清净故色清净，色清净故一切相智
qīngjìng ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò sè qīngjìng ruò yī qiè xiàng
清净，若一切智智清净，若色清净，若一切相
zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn guǎngshuō nǎi zhì
智清净，无二、无别、无坏、无断。广说乃至
yī qiè zhì zhì qīngjìng gù dào xiàng zhì qīngjìng dào xiàng zhì qīngjìng gù
一切智智清净故道相智清净，道相智清净故
yī qiè xiàng zhì qīngjìng ruò yī qiè zhì zhì qīngjìng ruò dào xiàng zhì qīng
一切相智清净，若一切智智清净，若道相智清
jìng ruò yī qiè xiàng zhì qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú
净，若一切相智清净，无二、无别、无坏、无
duàn qí zhōng yī yī suǒ yǒu wén jù jiē yīng lèi qián cì dì guǎngshuō
断。其中一一所有文句，皆应类前次第广说。

fù cì shànxiàn yǒu wéi qīngjìng gù wú wéi qīngjìng wú wéi
“复次，善现，有为清净故无为清净，无为
qīngjìng gù yǒu wéi qīngjìng ruò yǒu wéi qīngjìng ruò wú wéi qīngjìng wú
清净故有为清净，若有为清净，若无为清净，无
èr wú bié wú huài wú duàn
二、无别、无坏、无断。

fù cì shànxiàn guò qù qīngjìng gù wèi lái qīngjìng wèi lái
“复次，善现，过去清净故未来清净，未来
qīngjìng gù guò qù qīngjìng ruò guò qù qīngjìng ruò wèi lái qīngjìng wú
清净故过去清净，若过去清净，若未来清净，无
èr wú bié wú huài wú duàn guò qù qīngjìng gù xiàn zài qīngjìng
二、无别、无坏、无断。过去清净故现在清净，
xiàn zài qīngjìng gù guò qù qīngjìng ruò guò qù qīngjìng ruò xiàn zài qīngjìng
现在清净故过去清净，若过去清净，若现在清净，
wú èr wú bié wú huài wú duàn wèi lái qīngjìng gù xiàn zài qīng
无二、无别、无坏、无断。未来清净故现在清
jìng xiàn zài qīngjìng gù wèi lái qīngjìng ruò wèi lái qīngjìng ruò xiàn zài
净，现在清净故未来清净，若未来清净，若现在
qīngjìng wú èr wú bié wú huài wú duàn guò qù qīngjìng gù
清净，无二、无别、无坏、无断。过去清净故
wèi lái xiàn zài qīngjìng wèi lái xiàn zài qīngjìng gù guò qù qīngjìng ruò
未来现在清净，未来、现在清净故过去清净，若
guò qù qīngjìng ruò wèi lái xiàn zài qīngjìng wú èr wú bié wú huài
过去清净，若未来现在清净，无二、无别、无坏、

wú duàn wèi lái qīng jìng gù guò qù xiàn zài qīng jìng guò qù xiàn zài qīng
无断。未来清净故过去现在清净，过去现在清
jìng gù wèi lái qīng jìng ruò wèi lái qīng jìng ruò guò qù xiàn zài qīng jìng
净故未来清净，若未来清净，若过去现在清净，
wú èr wú bié wú huài wú duàn xiàn zài qīng jìng gù guò qù wèi
无二、无别、无坏、无断。现在清净故过去未
lái qīng jìng guò qù wèi lái qīng jìng gù xiàn zài qīng jìng ruò xiàn zài qīng jìng
来清净，过去未来清净故现在清净，若现在清净，
ruò guò qù wèi lái qīng jìng wú èr wú bié wú huài wú duàn²⁶。”
若过去未来清净，无二无别，无坏无断²⁶。”

大般若波罗蜜多经卷第四百三十五

²⁶ 大正藏：无断无坏；永乐北藏及龙藏：无坏无断

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sān shí liù
大般若波罗蜜多经卷第四百三十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn qīng jìng pǐn dì sì shí
第二分清净品第四十

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn shì fǎ qīng jìng zuì wéi
尔时，舍利子白佛言：“世尊！是法清净最为
shènshēn
甚深。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shè lì zǐ yán hé děng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng zuì
舍利子言：“何等毕竟净故，说是法清净最
wéishènshēn
为甚深？”

fó yán shè lì zǐ sè bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng
佛言：“舍利子，色毕竟净故，说是法清静
zuì wéishènshēn shòu xiǎng xíng shí bì jìng jìng gù shuō shì fǎ
最为甚深；受、想、行、识毕竟净故，说是法
qīng jìng zuì wéishènshēn yǎn chù nǎi zhì yì chù bì jìng jìng gù shuō shì
清静最为甚深；眼处乃至意处毕竟净故，说是
fǎ qīng jìng zuì wéishènshēn sè chù nǎi zhì fǎ chù bì jìng jìng gù shuō
法清静最为甚深；色处乃至法处毕竟净故，说
shì fǎ qīng jìng zuì wéishènshēn yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bì jìng jìng gù
是法清静最为甚深；眼界乃至意识界毕竟净故，
shuō shì fǎ qīng jìng zuì wéishènshēn sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bì jìng jìng gù
说是法清静最为甚深；色界乃至法界毕竟净故，
shuō shì fǎ qīng jìng zuì wéishènshēn yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bì jìng
说是法清静最为甚深；眼识界乃至意识界毕竟
jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng zuì wéishènshēn bù shī bō luó mì duō nǎi
净故，说是法清静最为甚深；布施波罗蜜多乃
zhì bō rě bō luó mì duō bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng zuì wéishèn
至般若波罗蜜多毕竟净故，说是法清静最为甚

shēn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng
深；内空乃至无性自性空毕竟净故，说是法清
jìng zuì wéi shèn shēn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bì jìng jìng gù
净最为甚深；四念住乃至八圣道支毕竟净故，
shuō shì fǎ qīng jìng zuì wéi shèn shēn rú shì nǎi zhì rú lái shí lì nǎi zhì
说是法清净最为甚深；如是乃至如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng zuì wéi shèn shēn
十八佛不共法毕竟净故，说是法清净最为甚深；
yī qiè pú sà mó hē sà xíng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng zuì wéi
一切菩萨摩诃萨行毕竟净故，说是法清净最为
shèn shēn zhū pú sà mó hē sà bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng zuì
甚深；诸菩萨摩诃萨毕竟净故，说是法清净最
wéi shèn shēn zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bì jìng jìng gù shuō shì
为甚深；诸佛无上正等菩提毕竟净故，说是
fǎ qīng jìng zuì wéi shèn shēn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué bì jìng
法清净最为甚深；一切如来、应、正等觉毕竟
jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng zuì wéi shèn shēn yī qiè zhì bì jìng jìng gù
净故，说是法清净最为甚深；一切智毕竟净故，
shuō shì fǎ qīng jìng zuì wéi shèn shēn dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bì
说是法清净最为甚深；道相智、一切相智毕
jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng zuì wéi shèn shēn
竟净故，说是法清净最为甚深。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn shì fǎ qīng jìng shèn
时，舍利子复白佛言：“世尊！是法清净甚
wéi míng liǎo
为明了。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shè lì zǐ yán hé děng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng shèn
舍利子言：“何等毕竟净故，说是法清净甚
wéi míng liǎo
为明了？”

fó yán shè lì zǐ bō rě bō luó mì duō bì jìng jìng gù shuō
佛言：“舍利子，般若波罗蜜多毕竟净故，说
shì fǎ qīng jìng shèn wéi míng liǎo nǎi zhì bù shī bō luó mì duō bì jìng jìng
是法清净甚为明了，乃至布施波罗蜜多毕竟净
gù shuō shì fǎ qīng jìng shèn wéi míng liǎo rú shì nǎi zhì yī qiè zhì bì
故，说是法清净甚为明了。如是乃至一切智毕

jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng shèn wéi míng liǎo dào xiàng zhì yī qiè
竟净故，说是法清净甚为明了，道相智、一切

xiàng zhì bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng shèn wéi míng liǎo
相智毕竟净故，说是法清净甚为明了。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn shì fǎ qīng jìng bù
时，舍利子复白佛言：“世尊！是法清净不

zhuǎn bú xù
转不续。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shè lì zǐ yán hé děng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng bù
舍利子言：“何等毕竟净故，说是法清净不

zhuǎn bú xù
转不续？”

fó yán shè lì zǐ sè bù zhuǎn bú xù bì jìng jìng gù shuō
佛言：“舍利子，色不转不续毕竟净故，说

shì fǎ qīng jìng bù zhuǎn bú xù shòu xiǎng xíng shí bù zhuǎn bú
是法清净不转不续，受、想、行、识不转不

xù bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng bù zhuǎn bú xù rú shì nǎi zhì
续毕竟净故，说是法清净不转不续。如是乃至

yī qiè zhì bù zhuǎn bú xù bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng bù zhuǎn
一切智不转不续毕竟净故，说是法清净不转

bú xù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù zhuǎn bú xù bì jìng jìng gù
不续，道相智、一切相智不转不续毕竟净故，

shuō shì fǎ qīng jìng bù zhuǎn bú xù
说是法清净不转不续。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn shì fǎ qīng jìng běn
时，舍利子复白佛言：“世尊！是法清净本

wú zá rǎn
无杂染。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shè lì zǐ yán hé děng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng běn
舍利子言：“何等毕竟净故，说是法清净本

wú zá rǎn
无杂染？”

fó yán shè lì zǐ sè bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng
佛言：“舍利子，色毕竟净故，说是法清净

běn wú zá rǎn shòu xiǎng xíng shí bì jìng jìng gù shuō shì fǎ
本无杂染，受、想、行、识毕竟净故，说是法
qīng jìng běn wú zá rǎn rú shì nǎi zhì yī qiè zhì bì jìng jìng gù shuō shì
清净本无杂染。如是乃至一切智毕竟净故，说是
fǎ qīng jìng běn wú zá rǎn dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bì jìng jìng gù
法清净本无杂染，道相智、一切相智毕竟净故，
shuō shì fǎ qīng jìng běn wú zá rǎn
说是法清净本无杂染。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn shì fǎ qīng jìng běn
时，舍利子复白佛言：“世尊！是法清净本
xìng guāng jié
性光洁。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shè lì zǐ yán hé děng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng běn
舍利子言：“何等毕竟净故，说是法清净本
xìng guāng jié
性光洁？”

fó yán shè lì zǐ sè bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng
佛言：“舍利子，色毕竟净故，说是法清净

běn xìng guāng jié shòu xiǎng xíng shí bì jìng jìng gù shuō shì fǎ
本性光洁，受、想、行、识毕竟净故，说是法
qīng jìng běn xìng guāng jié rú shì nǎi zhì yī qiè zhì bì jìng jìng gù shuō
清净本性光洁。如是乃至一切智毕竟净故，说
shì fǎ qīng jìng běn xìng guāng jié dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bì jìng
是法清净本性光洁，道相智、一切相智毕竟
jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng běn xìng guāng jié
净故，说是法清净本性光洁。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn shì fǎ qīng jìng wú dé
时，舍利子复白佛言：“世尊！是法清净无得
wú xiànguān
无现观。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shè lì zǐ yán hé děng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng jìng wú
舍利子言：“何等毕竟净故，说是法清净无
dé wú xiànguān
得、无现观？”

fó yán shè lì zǐ sè běnxìngkōng bì jìng jìng gù shuō shì
佛言：“舍利子，色本性空毕竟净故，说是
fǎ qīngjìng wú dé wú xiànguān shòu xiǎng xíng shí běnxìngkōng bì
法清净无得无现观，受、想、行、识本性空毕
jìng jìng gù shuō shì fǎ qīngjìng wú dé wú xiànguān rú shì nǎi zhì yī
竟净故，说是法清净无得无现观。如是乃至一
qiè zhì běnxìngkōng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīngjìng wú dé wú xiànguān
切智本性空毕竟净故，说是法清净无得无现观，
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì běnxìngkōng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīng
道相智、一切相智本性空毕竟净故，说是法清
jìng wú dé wú xiànguān
净无得无现观。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn shì fǎ qīngjìng wú
时，舍利子复白佛言：“世尊！是法清净无
shēng wú chūxiàn
生无出现。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shè lì zǐ yán hé děng bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīngjìng wú
舍利子言：“何等毕竟净故，说是法清净无
shēng wú chūxiàn
生无出现？”

fó yán shè lì zǐ sè wú shēng wú xiǎn bì jìng jìng gù shuō
佛言：“舍利子，色无生无显毕竟净故，说
shì fǎ qīngjìng wú shēng wú chūxiàn shòu xiǎng xíng shí wú shēng
是法清净无生无出现，受、想、行、识无生
wú xiǎn bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīngjìng wú shēng wú chūxiàn rú shì
无显毕竟净故，说是法清净无生无出现。如是
nǎi zhì yī qiè zhì wú shēng wú xiǎn bì jìng jìng gù shuō shì fǎ qīngjìng wú
乃至一切智无生无显毕竟净故，说是法清净无
shēng wú chūxiàn dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú shēng wú xiǎn bì jìng
生无出现，道相智、一切相智无生无显毕竟
jìng gù shuō shì fǎ qīngjìng wú shēng wú chūxiàn
净故，说是法清净无生无出现。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn shì fǎ qīngjìng bù
时，舍利子复白佛言：“世尊！是法清净不
shēng yù jiè bù shēng sè jiè bù shēng wú sè jiè
生欲界、不生色界、不生无色界。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shè lì zǐ yán yún hé shì fǎ qīng jìng bù shēng yù jiè bù
舍利子言：“云何是法清净不生欲界、不
shēng sè jiè bù shēng wú sè jiè
生色界、不生无色界？”

fó yán shè lì zǐ sān jiè zì xìng bù kě dé gù shuō shì
佛言：“舍利子，三界自性不可得故，说是
fǎ qīng jìng bù shēng yù jiè bù shēng sè jiè bù shēng wú sè jiè
法清净不生欲界、不生色界、不生无色界。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn shì fǎ qīng jìng běn
时，舍利子复白佛言：“世尊！是法清净本
xìng wú zhī
性无知。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shè lì zǐ yán yún hé shì fǎ qīng jìng běn xìng wú zhī
舍利子言：“云何是法清净本性无知？”

fó yán shè lì zǐ yī yī qiè fǎ běn xìng dùn gù shì fǎ qīng
佛言：“舍利子，以一切法本性钝故，是法清
jìng běn xìng wú zhī
净本性无知。”

shè lì zǐ yán hé děng běn xìng wú zhī gù shuō shì fǎ qīng jìng
舍利子言：“何等本性无知故，说是法清净
běn xìng wú zhī
本性无知？”

fó yán shè lì zǐ sè běn xìng wú zhī zì xiàng kōng gù
佛言：“舍利子，色本性无知，自相空故，
shuō shì fǎ qīng jìng běn xìng wú zhī shòu xiǎng xíng shí běn xìng wú
说是法清净本性无知，受、想、行、识本性无
zhī zì xiàng kōng gù shuō shì fǎ qīng jìng běn xìng wú zhī rú shì nǎi
知，自相空故，说是法清净本性无知。如是乃
zhì yī qiè zhì běn xìng wú zhī zì xiàng kōng gù shuō shì fǎ qīng jìng běn
至一切智本性无知，自相空故，说是法清净本
xìng wú zhī dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì běn xìng wú zhī zì xiàng kōng
性无知，道相智、一切相智本性无知，自相空
gù shuō shì fǎ qīng jìng běn xìng wú zhī
故，说是法清净本性无知。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn yī qiè fǎ běnxìngqīng
时，舍利子复白佛言：“世尊！一切法本性清

jìng gù shì fǎ qīngjìng
净故，是法清净。”

fó yán rú shì yī qiè fǎ bì jìng jìng gù
佛言：“如是一切法毕竟净故。”

shè lì zǐ yán yún hé yī qiè fǎ běnxìngqīngjìng gù shuō shì
舍利子言：“云何一切法本性清净故，说是

fǎ qīngjìng
法清净？”

fó yán shè lì zǐ yī qiè fǎ bù kě dé gù běnxìngqīng
佛言：“舍利子，以一切法不可得故，本性清

jìng shuō shì fǎ qīngjìng
净说是法清净。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
时，舍利子复白佛言：“世尊！如是般若波罗

mì duō yú yī qiè xiàng zhì wú yì wú sǔn
蜜多于一切相智无益无损。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shè lì zǐ yán yún hé bō rě bō luó mì duō yú yī qiè xiàng zhì
舍利子言：“云何般若波罗蜜多于一切相智

wú yì wú sǔn
无益无损？”

fó yán shè lì zǐ fǎ xìng cháng zhù gù rú shì bō rě bō
佛言：“舍利子，法性常住故，如是般若波

luó mì duō yú yī qiè xiàng zhì wú yì wú sǔn
罗蜜多于一切相智无益无损。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
时，舍利子复白佛言：“世尊！如是般若波罗

mì duō běnxìngqīngjìng yú yī qiè fǎ wú suǒ zhí shòu
蜜多本性清净，于一切法无所执受。”

fó yán rú shì yī qiè fǎ bì jìng jìng gù
佛言：“如是一切法毕竟净故。”

shè lì zǐ yán yún hé bō rě bō luó mì duō běnxìngqīngjìng
舍利子言：“云何般若波罗蜜多本性清净，

yú yī qiè fǎ wú suǒ zhí shòu
于一切法无所执受？”

fó yán shè lì zǐ fǎ jiè zhàn rán wú dòng yáo gù rú shì
佛言：“舍利子，法界湛然无动摇故，如是

bō rě bō luó mì duō běn xìng qīng jìng yú yī qiè fǎ wú suǒ zhí shòu
般若波罗蜜多本性清净，于一切法无所执受。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn wǒ qīng jìng gù
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！我清净故，

sè shòu xiǎng xíng shí qīng jìng gù
色、受、想、行、识清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīng jìng gù sè shòu xiǎng
“世尊！何缘而说我清净故，色、受、想、

xíng shí qīng jìng shì bì jìng jìng gù
行、识清净是毕竟净？”

shàn xiàn wǒ wú suǒ yǒu gù sè shòu xiǎng xíng
“善现，我无所有故，色、受、想、行、

shí yì wú suǒ yǒu shì bì jìng jìng gù
识亦无所有是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīng jìng gù yǎn chù nǎi zhì yì chù qīng jìng gù
“世尊！我清净故，眼处乃至意处清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīng jìng gù yǎn chù nǎi zhì yì
“世尊！何缘而说我清净故，眼处乃至意

chù qīng jìng shì bì jìng jìng gù
处清净是毕竟净？”

shàn xiàn wǒ wú suǒ yǒu gù yǎn chù nǎi zhì yì chù yì wú suǒ
“善现，我无所有故，眼处乃至意处亦无所

yǒu shì bì jìng jìng gù
有是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīng jìng gù sè chù nǎi zhì fǎ chù qīng jìng gù
“世尊！我清净故，色处乃至法处清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīng jìng gù sè chù nǎi zhì fǎ
“世尊！何缘而说我清净故，色处乃至法

chù qīng jìng shì bì jìng jìng gù
处清净是毕竟净？”

shànxiàn wǒ wú suǒyǒu gù sè chù nǎi zhì fǎ chù yì wú suǒ
“善现，我无所有故，色处乃至法处亦无所

yǒu shì bì jìng jìng
有是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīngjìng gù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè qīngjìng
“世尊！我清净故，眼界乃至意界清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīngjìng gù yǎn jiè nǎi zhì yì
“世尊！何缘而说我清净故，眼界乃至意

jiè qīngjìng shì bì jìng jìng
界清净是毕竟净？”

shànxiàn wǒ wú suǒyǒu gù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì wú suǒ
“善现，我无所有故，眼界乃至意界亦无所

yǒu shì bì jìng jìng
有是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīngjìng gù sè jiè nǎi zhì fǎ jiè qīngjìng
“世尊！我清净故，色界乃至法界清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīngjìng gù sè jiè nǎi zhì fǎ
“世尊！何缘而说我清净故，色界乃至法

jiè qīngjìng shì bì jìng jìng
界清净是毕竟净？”

shànxiàn wǒ wú suǒyǒu gù sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì wú suǒ
“善现，我无所有故，色界乃至法界亦无所

yǒu shì bì jìng jìng
有是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīngjìng gù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè qīng
“世尊！我清净故，眼识界乃至意识界清

jìng
净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīngjìng gù yǎn shí jiè nǎi zhì
“世尊！何缘而说我清净故，眼识界乃至

yì shí jiè qīngjìng shì bì jìng jìng
意识界清净是毕竟净？”

shànxiàn wǒ wú suǒyǒu gù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yì
“善现，我无所有故，眼识界乃至意识界亦

wú suǒyǒu shì bì jìng jìng
无所有是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīngjìng gù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě
“世尊！我清净故，布施波罗蜜多乃至般若

bō luó mì duō qīngjìng
波罗蜜多清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīngjìng gù bù shī bō luó mì
“世尊！何缘而说我清净故，布施波罗蜜

duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō qīngjìng shì bì jìng jìng
多乃至般若波罗蜜多清净是毕竟净？”

shànxiàn wǒ wú suǒyǒu gù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
“善现，我无所有故，布施波罗蜜多乃至般

rě bō luó mì duō yì wú suǒyǒu shì bì jìng jìng
若波罗蜜多亦无所有是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīngjìng gù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
“世尊！我清净故，内空乃至无性自性空

qīngjìng
清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīngjìng gù nèi kōng nǎi zhì wú
“世尊！何缘而说我清净故，内空乃至无

xìng zì xìng kōng qīngjìng shì bì jìng jìng
性自性空清净是毕竟净？”

shànxiàn wǒ wú suǒyǒu gù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
“善现，我无所有故，内空乃至无性自性

kōng yì wú suǒyǒu shì bì jìng jìng
空亦无所有是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīngjìng gù sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
“世尊！我清净故，四念住乃至八圣道支

qīngjìng
清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīngjìng gù sì niànzhù nǎi zhì
“世尊！何缘而说我清净故，四念住乃至

bā shèngdào zhī qīngjìng shì bì jìng jìng
八圣道支清净是毕竟净？”

shànxiàn wǒ wú suǒyǒu gù sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào
“善现，我无所有故，四念住乃至八圣道

zhī yì wú suǒyǒu shì bì jìng jìng
支亦无所有是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīngjìng gù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
“世尊！我清净故，如来十力乃至十八佛不

gòng fǎ qīngjìng
共法清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīngjìng gù rú lái shí lì nǎi
“世尊！何缘而说我清净故，如来十力乃

zhì shí bā fó bú gòng fǎ qīngjìng shì bì jìng jìng
至十八佛不共法清净是毕竟净？”

shànxiàn wǒ wú suǒyǒu gù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó
“善现，我无所有故，如来十力乃至十八佛

bú gòng fǎ yì wú suǒyǒu shì bì jìng jìng
不共法亦无所有是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīngjìng gù yù liú yī lái bù huán ā
“世尊！我清净故，预流、一来、不还、阿

luó hànguǒ dú jué pú tí wú shàngzhèngděng pú tí qīngjìng
罗汉果、独觉菩提、无上正等菩提清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīngjìng gù yù liú yī lái
“世尊！何缘而说我清净故，预流、一来、

bù huán ā luó hànguǒ dú jué pú tí wú shàngzhèngděng pú tí
不还、阿罗汉果、独觉菩提、无上正等菩提

qīngjìng shì bì jìng jìng
清净是毕竟净？”

shànxiàn wǒ zì xiàngkōng gù yù liú yī lái bù huán
“善现，我自相空故，预流、一来、不还、

ā luó hànguǒ dú jué pú tí wú shàngzhèngděng pú tí yì zì xiàng
阿罗汉果、独觉菩提、无上正等菩提亦自相

kōng shì bì jìng jìng
空是毕竟净。”

shì zūn wǒ qīngjìng gù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
“世尊！我清净故，一切智、道相智、一切

xiàng zhì qīngjìng
相智清净。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ qīngjìng gù yī qiè zhì dào
“世尊！何缘而说我清净故，一切智、道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng shì bì jìng jìng
相智、一切相智清净是毕竟净？”

shànxiàn wǒ wú xiàng wú dé wú niàn wú zhī gù
“善现，我无相、无得、无念、无知故，

yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì wú xiàng wú dé wú
一切智、道相智、一切相智亦无相、无得、无

niàn wú zhī shì bì jìng jìng
念、无知是毕竟净。”

shì zūn èr qīngjìng gù wú dé wú xiànguān
“世尊！二清净故，无得无现观。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō èr qīngjìng gù wú dé wú xiànguān
“世尊！何缘而说二清净故，无得无现观

shì bì jìng jìng
是毕竟净？”

shànxiàn diāndǎosuǒ qǐ rǎn jìng wú gù wú dé wú xiànguān
“善现，颠倒所起染净无故，无得无现观

shì bì jìng jìng
是毕竟净。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán shì zūn wǒ wú biān gù sè
具寿善现复白佛言：“世尊！我无边故，色、

shòu xiǎng xíng shí yì wú biān
受、想、行、识亦无边。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù sè shòu xiǎng
“世尊！何缘而说我无边故，色、受、想、

xíng shí yì wú biān shì bì jìng jìng
行、识亦无边是毕竟净？”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“善现，以毕竟空、无际空故，是毕竟净。”

shì zūn wǒ wú biān gù yǎnchù nǎi zhì yì chù yì wú biān
“世尊！我无边故，眼处乃至意处亦无边。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù yǎnchù nǎi zhì yì
“世尊！何缘而说我无边故，眼处乃至意

chù yì wú biān shì bì jìng jìng
处亦无边是毕竟净？”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“善现，以毕竟空、无际空故，是毕竟净。”

shì zūn wǒ wú biān gù sè chù nǎi zhì fǎ chù yì wú biān
“世尊！我无边故，色处乃至法处亦无边。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù sè chù nǎi zhì fǎ
“世尊！何缘而说我无边故，色处乃至法

chù yì wú biān shì bì jìng jìng
处亦无边是毕竟净？”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“善现，以毕竟空、无际空故，是毕竟净。”

shì zūn wǒ wú biān gù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì wú biān
“世尊！我无边故，眼界乃至意界亦无边。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù yǎn jiè nǎi zhì yì
“世尊！何缘而说我无边故，眼界乃至意

jiè yì wú biān shì bì jìng jìng
界亦无边是毕竟净？”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“善现，以毕竟空、无际空故，是毕竟净。”

shì zūn wǒ wú biān gù sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì wú biān
“世尊！我无边故，色界乃至法界亦无边。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù sè jiè nǎi zhì fǎ
“世尊！何缘而说我无边故，色界乃至法

jiè yì wú biān shì bì jìng jìng
界亦无边是毕竟净？”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“善现，以毕竟空、无际空故，是毕竟净。”

shì zūn wǒ wú biān gù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yì wú
“世尊！我无边故，眼识界乃至意识界亦无

biān
边。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù yǎn shí jiè nǎi zhì
“世尊！何缘而说我无边故，眼识界乃至

yì shí jiè yì wú biān shì bì jìng jìng
意识界亦无边是毕竟净？”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“善现，以毕竟空、无际空故，是毕竟净。”

shì zūn wǒ wú biān gù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě
“世尊！我无边故，布施波罗蜜多乃至般若

bō luó mì duō yì wú biān
波罗蜜多亦无边。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù bù shī bō luó mì
“世尊！何缘而说我无边故，布施波罗蜜

duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì wú biān shì bì jìng jìng
多乃至般若波罗蜜多亦无边是毕竟净？”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“善现，以毕竟空、无际空故，是毕竟净。”

shì zūn wǒ wú biān gù sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī
“世尊！我无边故，四念住乃至八圣道支

yì wú biān
亦无边。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù sì niànzhù nǎi zhì
“世尊！何缘而说我无边故，四念住乃至

bā shèng dào zhī yì wú biān shì bì jìng jìng
八 圣 道 支 亦 无 边 是 毕 竟 净 ？ ”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“ 善 现 ， 以 毕 竟 空 、 无 际 空 故 ， 是 毕 竟 净 。”

shì zūn wǒ wú biān gù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
“ 世 尊 ！ 我 无 边 故 ， 如 来 十 力 乃 至 十 八 佛 不

gòng fǎ yì wú biān
共 法 亦 无 边 。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛 言 ：“ 如 是 毕 竟 净 故 。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù rú lái shí lì nǎi
“ 世 尊 ！ 何 缘 而 说 我 无 边 故 ， 如 来 十 力 乃

zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì wú biān shì bì jìng jìng
至 十 八 佛 不 共 法 亦 无 边 是 毕 竟 净 ？ ”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“ 善 现 ， 以 毕 竟 空 、 无 际 空 故 ， 是 毕 竟 净 。”

shì zūn wǒ wú biān gù yù liú yī lái bù huán ā
“ 世 尊 ！ 我 无 边 故 ， 预 流 、 一 来 、 不 还 、 阿

luó hàn guǒ dú jué pú tí wú shàng zhèng děng pú tí yì wú biān
罗 汉 果 、 独 觉 菩 提 、 无 上 正 等 菩 提 亦 无 边 。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛 言 ：“ 如 是 毕 竟 净 故 。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù yù liú yī lái
“ 世 尊 ！ 何 缘 而 说 我 无 边 故 ， 预 流 、 一 来 、

bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí wú shàng zhèng děng pú tí
不 还 、 阿 罗 汉 果 、 独 觉 菩 提 、 无 上 正 等 菩 提

yì wú biān shì bì jìng jìng
亦 无 边 是 毕 竟 净 ？ ”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“ 善 现 ， 以 毕 竟 空 、 无 际 空 故 ， 是 毕 竟 净 。”

shì zūn wǒ wú biān gù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
“ 世 尊 ！ 我 无 边 故 ， 一 切 智 、 道 相 智 、 一

qiè xiàng zhì yì wú biān
切 相 智 亦 无 边 。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛 言 ：“ 如 是 毕 竟 净 故 。”

shì zūn hé yuán ér shuō wǒ wú biān gù yī qiè zhì dào
“ 世 尊 ！ 何 缘 而 说 我 无 边 故 ， 一 切 智 、 道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì wú biān shì bì jìng jìng
相智、一切相智亦无边是毕竟净？”

shànxiàn yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù shì bì jìng jìng
“善现，以毕竟空、无际空故，是毕竟净。”

shì zūn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì jué shì wéi bō rě
“世尊！若菩萨摩诃萨能如是觉，是为般若
bō luó mì duō
波罗蜜多。”

fó yán rú shì bì jìng jìng gù
佛言：“如是毕竟净故。”

shì zūn hé yuán ér shuō ruò pú sà mó hē sà néng rú shì jué
“世尊！何缘而说若菩萨摩诃萨能如是觉，
shì wéi bō rě bō luó mì duō jí bì jìng jìng
是为般若波罗蜜多即毕竟净？”

shànxiàn yóu cǐ néng chéng dào xiàng zhì gù
“善现，由此能成道相智故。”

shì zūn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，
fāng biàn shàn qiǎo zuò rú shì niàn sè bù zhī sè shòu bù zhī shòu
方便善巧作如是念：‘色不知色，受不知受，
xiǎng bù zhī xiǎng xíng bù zhī xíng shí bù zhī shí yǎn chù bù zhī yǎn
想不知想，行不知行，识不知识；眼处不知眼
chù nǎi zhì yì chù bù zhī yì chù sè chù bù zhī sè chù nǎi zhì fǎ
处，乃至意处不知意处；色处不知色处，乃至法
chù bù zhī fǎ chù yǎn jiè bù zhī yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bù zhī yì jiè
处不知法处；眼界不知眼界，乃至意识界不知意识界；
sè jiè bù zhī sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bù zhī fǎ jiè yǎn shí jiè bù zhī
色界不知色界，乃至法界不知法界；眼识界不知
yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bù zhī yì shí jiè guò qù fǎ bù zhī guò
眼识界，乃至意识界不知意识界；过去法不知过
qù fǎ wèi lái fǎ bù zhī wèi lái fǎ xiàn zài fǎ bù zhī xiàn zài fǎ
去法，未来法不知未来法，现在法不知现在法；
bù shī bō luó mì duō bù zhī bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
布施波罗蜜多不知布施波罗蜜多，乃至般若波
luó mì duō bù zhī bō rě bō luó mì duō nèi kōng bù zhī nèi kōng nǎi
罗蜜多不知般若波罗蜜多；内空不知内空，乃
zhì wú xìng zì xìng kōng bù zhī wú xìng zì xìng kōng sì niàn zhù bù zhī sì
至无性自性空不知无性自性空；四念住不知四

niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī bù zhī bā shèngdào zhī rú lái shí lì
念住，乃至八圣道支不知八圣道支；如来十力
bù zhī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù zhī shí bā fó
不知如来十力，乃至十八佛不共法不知十八佛
bú gòng fǎ yī qiè zhì bù zhī yī qiè zhì dào xiàng zhì bù zhī dào xiàng
不共法；一切智不知一切智，道相智不知道相
zhì yī qiè xiàng zhì bù zhī yī qiè xiàng zhì shì pú sà mó hē sà yǐ
智，一切相智不知一切相智。’是菩萨摩诃萨已
yú wú shàng zhèngděng pú tí zhù zhèngdìng jù
于无上正等菩提住正定聚。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。”

ěr shí shè lì zǐ wènshànxiànyán zhū pú sà mó hē sà xiū
尔时，舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃萨修

xíng bō rě bō luó mì duō shí yǒufāngbiànshànqiǎozhě wéi yú zhū fǎ
行般若波罗蜜多时，有方便善巧者，为于诸法
èr xiǎngzhuǎn fǒu
二想转不？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō
善现答言：“舍利子，若菩萨摩诃萨修行般

rě bō luó mì duō shí yǒufāngbiànshànqiǎozhě bú zuò shì niàn wǒ
若波罗蜜多时，有方便善巧者，不作是念：‘我

néng xíng shī rú shì xíng shī wǒ néng chí jiè rú shì chí jiè wǒ
能行施，如是行施；我能持戒，如是持戒；我

néng xiū rěn rú shì xiū rěn wǒ néng jīng jìn rú shì jīng jìn wǒ
能修忍，如是修忍；我能精进，如是精进；我

néng rù dìng rú shì rù dìng wǒ néng xí huì rú shì xí huì wǒ
能入定，如是入定；我能习慧，如是习慧；我

néng zhí²⁷ fú rú shì zhí²⁸ fú wǒ néng rù pú sà zhèng xìng lí shēng
能植²⁷福，如是植²⁸福；我能入菩萨正性离生，

rú shì rù pú sà zhèng xìng lí shēng wǒ néng yán jìng fó tǔ rú shì yán
如是入菩萨正性离生；我能严净佛土，如是严

jìng fó tǔ wǒ néng chéng shú yǒu qíng rú shì chéng shú yǒu qíng wǒ
净佛土；我能成熟有情，如是成熟有情；我

néng dāng dé yī qiè xiàng zhì rú shì dāng dé yī qiè xiàng zhì shè lì
能当得一切相智，如是当得一切相智。’舍利

²⁷ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

²⁸ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

zǐ shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō yǒufāngbiàn
子，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，有方便
shànqiǎo gù wú rú shì děng yī qiè fēn bié yóutōng dá nèi kōng wài
善巧故，无如是等一切分别，由通达内空、外
kōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、
wú wéikōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn wú sǎn kōng běnxìng kōng
无为空、毕竟空、无际空、散无散空、本性空、
yī qiè fǎ kōng zì gòng xiàng kōng gù shè lì zǐ zhū pú sà mó
一切法空、自共²⁹相空故。舍利子，诸菩萨摩
hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yǒufāngbiànshànqiǎo gù wú suǒ
诃萨修行般若波罗蜜多时，有方便善巧故无所
zhí zhuó
执著。”

ěr shí tiān dì shì wènshànxiànyán dà dé yún hé yīng zhī
尔时，天帝释问善现言：“大德！云何应知
zhù pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ rén děng xiū xíng bō rě bō luó
住菩萨乘诸善男子、善女人等，修行般若波罗
mì duō shí suǒ qǐ zhí zhuó
蜜多时所起执著？”

shànxiàn dá yán jiāo shī jiā zhù pú sà shèngzhūshànnán zǐ
善现答言：“憍尸迦，住菩萨乘诸善男子、
shàn nǚ rén děng xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí wú fāngbiànshànqiǎo
善女人等修行般若波罗蜜多时，无方便善巧
gù qǐ zì xīn xiǎng qǐ bù shī xiǎng qǐ bù shī bō luó mì duōxiǎng
故，起自心想；起布施想，起布施波罗蜜多想；
qǐ jìng jiè xiǎng qǐ jìng jiè bō luó mì duōxiǎng qǐ ān rěn xiǎng qǐ
起净戒想，起净戒波罗蜜多想；起安忍想，起
ān rěn bō luó mì duōxiǎng qǐ jīng jìn xiǎng qǐ jīng jìn bō luó mì duō
安忍波罗蜜多想；起精进想，起精进波罗蜜多
xiǎng qǐ jìng lù xiǎng qǐ jìng lù bō luó mì duōxiǎng qǐ bō rě xiǎng
想；起静虑想，起静虑波罗蜜多想；起般若想，
qǐ bō rě bō luó mì duōxiǎng qǐ nèi kōng xiǎng qǐ wàikōng nǎi zhì wú
起般若波罗蜜多想；起内空想，起外空乃至无
xìng zì xìng kōng xiǎng qǐ sì niàn zhù xiǎng qǐ sì zhèng duàn nǎi zhì bā
性自性空想；起四念住想，起四正断乃至八

²⁹ 大正藏：自；永乐北藏及龙藏：自共

shèngdào zhī xiǎng qǐ rú lái shí lì xiǎng qǐ sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí
圣道支想；起如来十力想，起四无所畏乃至十
bā fó bú gòng fǎ xiǎng qǐ yī qiè zhì xiǎng qǐ dào xiàng zhì yī qiè
八佛不共法想；起一切智想，起道相智、一切
xiàng zhì xiǎng qǐ fó wú shàng zhèng děng pú tí xiǎng qǐ zhū rú lái
相智想；起佛无上正等菩提想，起诸如来、
yīng zhèng děng jué xiǎng qǐ yú fó suǒ zhòng shàng ēn xiǎng qǐ yǐ rú
应、正等觉想；起于佛所种善根想，起以如
shì suǒ zhòng shàng ēn hé jí chēng liáng yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí
是所种善根合集称量与诸有情平等共有回
xiàng wú shàng zhèng děng jué xiǎng
向无上正等觉想。

jiāo shī jiā yóu cǐ yīng zhī zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ
“憍尸迦，由此应知住菩萨乘诸善男子、
shàn nǚ rén děng xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí suǒ qǐ zhí zhuó jiāo shī
善女人等修行般若波罗蜜多时所起执著。憍尸
jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ zhí zhuó suǒ xì fù gù
迦，是善男子、善女人等由此执著所系缚故，
bù néng xiū xíng wú zhuó bō rě bō luó mì duō huí xiàng wú shàng zhèng děng
不能修行无著般若波罗蜜多回向无上正等
pú tí hé yǐ gù jiāo shī jiā fēi sè běn xìng kě néng huí xiàng
菩提。何以故？憍尸迦，非色本性可能回向，
fēi shòu xiǎng xíng shí běn xìng kě néng huí xiàng nǎi zhì fēi yī qiè
非受、想、行、识本性可能回向；乃至非一切
zhì běn xìng kě néng huí xiàng fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì běn xìng
智本性可能回向，非道相智、一切相智本性
kě néng huí xiàng
可能回向。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yù yú wú shàng
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨欲于无上
zhèng děng pú tí shì xiàn quàn dǎo zàn lì qìng xǐ tā yǒu qíng zhě yīng
正等菩提，示现劝导赞励庆喜他有情者，应
guān zhū fǎ píng děng shí xìng suí cǐ zuò yì shì xiàn quàn dǎo zàn lì qìng
观诸法平等实性，随此作意示现劝导赞励庆
xǐ tā zhū yǒu qíng wèi zuò shì yán rǔ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
喜他诸有情，谓作是言：‘汝善男子、善女人等
xiū xíng bù shī bō luó mì duō shí bù yīng fēn bié wǒ néng xíng shī xiū xíng
修行布施波罗蜜多时，不应分别我能行施；修行

jìng jiè bō luó mì duō shí bù yīng fēn bié wǒ néng chí jiè xiū xíng ān rěn
净戒波罗蜜多时，不应分别我能持戒；修行安忍
bō luó mì duō shí bù yīng fēn bié wǒ néng xiū rěn xiū xíng jīng jìn bō luó
波罗蜜多时，不应分别我能修忍；修行精进波罗
mì duō shí bù yīng fēn bié wǒ néng jīng jìn xiū xíng jìng lǜ bō luó mì duō
蜜多时，不应分别我能精进；修行静虑波罗蜜多
shí bù yīng fēn bié wǒ néng rù dìng xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
时，不应分别我能入定；修行般若波罗蜜多时，
bù yīng fēn bié wǒ néng xí huì xíng nèi kōng shí bù yīng fēn bié wǒ zhù
不应分别我能习慧；行内空时，不应分别我住
nèi kōng xíng wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shí bù yīng fēn bié wǒ
内空；行外空乃至无性自性空时，不应分别我
néng zhù wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xiū sì niàn zhù shí bù yīng
能住外空乃至无性自性空；修四念住时，不应
fēn bié wǒ néng xiū sì niàn zhù xiū sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī
分别我能修四念住；修四正断乃至八圣道支
shí bù yīng fēn bié wǒ néng xiū sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī
时，不应分别我能修四正断乃至八圣道支；
xiū rú lái shí lì shí bù yīng fēn bié wǒ néng xiū rú lái shí lì xiū sì
修如来十力时，不应分别我能修如来十力；修四
wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shí bù yīng fēn bié wǒ néng xiū
无所畏乃至十八佛不共法时，不应分别我能修
sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū yī qiè zhì shí bù yīng
四无所畏乃至十八佛不共法；修一切智时，不应
fēn bié wǒ néng xiū yī qiè zhì xiū dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shí
分别我能修一切智；修道相智、一切相智时，
bù yīng fēn bié wǒ néng xiū dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiū wú shàng
不应分别我能修道相智、一切相智；修无上
zhèng děng pú tí shí bù yīng fēn bié wǒ néng xiū wú shàng zhèng děng pú
正等菩提时，不应分别我能修无上正等菩
tí
提。’

jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yù yú wú shàng zhèng děng
“憍尸迦，诸菩萨摩诃萨欲于无上正等

pú tí shì xiàn quàn dǎo zàn lì qīng xǐ tā yǒu qíng zhě yīng rú shì shì xiàn
菩提示现劝导赞励庆喜他有情者，应如是示现

quàn dǎo zàn lì qīng xǐ tā zhū yǒu qíng ruò pú sà mó hē sà yú qí wú
劝导赞励庆喜他诸有情。若菩萨摩诃萨于其无

shàngzhèngděng pú tí néng rú shì shì xiànquàndǎozàn lì qìng xǐ tā
上 正 等 菩 提 ， 能 如 是 示 现 劝 导 赞 励 庆 喜 他
yǒuqíngzhě yú zì wú sǔn yì bù sǔn tā rú zhū rú lái suǒ yǐng xǔ kě
有 情 者 ， 于 自 无 损 亦 不 损 他 ， 如 诸 如 来 所 应 许 可
shì xiànquàndǎozàn lì qìng xǐ zhū yǒuqíng gù jiāo shī jiā zhù pú sà
示 现 劝 导 赞 励 庆 喜 诸 有 情 故 。 憍 尸 迦 ， 住 菩 萨
shèngzhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ruò néng rú shì shì xiànquàndǎo
乘 诸 善 男 子 、 善 女 人 等 若 能 如 是 示 现 劝 导
zàn lì qìng xǐ qù pú sà shèngzhū yǒuqíngzhě biànnéngyuǎn lí yī qiè
赞 励 庆 喜 趣 菩 萨 乘 诸 有 情 者 ， 便 能 远 离 一 切
zhí zhuó
执 著 。”

ěr shí shì zūn zàn shàn xiàn yuē shàn zāi shàn zāi rǔ jīn
尔 时 ， 世 尊 赞 善 现 曰 ： “ 善 哉 ！ 善 哉 ！ 汝 今
shàn néng wèi zhū pú sà shuō zhí zhuó xiàng lìng qù dà shèngzhū shàn nán
善 能 为 诸 菩 萨 说 执 著 相 ， 令 趣 大 乘 诸 善 男
zǐ shàn nǚ rén děng lí zhí zhuó xiàng xiū zhū pú sà mó hē sà xíng
子 、 善 女 人 等 离 执 著 相 ， 修 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 。
shàn xiàn fù yǒu cǐ yú wēi xì zhí zhuó dāng wèi rǔ shuō rǔ yīng dì
善 现 ， 复 有 此 余 微 细 执 著 ， 当 为 汝 说 ， 汝 应 谛
tīng jí shàn sī wéi
听 ！ 极 善 思 惟 ！”

shàn xiàn bó yán wěi rán yuàn shuō wǒ děng yào wén
善 现 白 言 ： “ 唯 然 ！ 愿 说 ！ 我 等 乐 闻 。”

fó yán shàn xiàn zhù pú sà shèngzhū shàn nán zǐ shàn nǚ
佛 言 ： “ 善 现 ， 住 菩 萨 乘 诸 善 男 子 、 善 女
rén děng yù qù wú shàngzhèngděng pú tí ruò yú rú lái yīng zhèng
人 等 欲 趣 无 上 正 等 菩 提 ， 若 于 如 来 、 应 、 正
děng jué qǔ xiàng yì niàn jiē shì zhí zhuó ruò yú guò qù wèi lái
等 觉 取 相 忆 念 ， 皆 是 执 著 ； 若 于 过 去 、 未 来 、
xiàn zài yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué wú zhuó gōng dé cóng chū
现 在 一 切 如 来 、 应 、 正 等 觉 无 著 功 德 ， 从 初
fā xīn nǎi zhì fǎ zhù suǒ yǒu shàngēn qǔ xiàng yì niàn jì yì niàn yǐ
发 心 乃 至 法 住 所 有 善 根 取 相 忆 念 ， 既 忆 念 已
shēn xīn suí xǐ jì suí xǐ yǐ yǔ zhū yǒuqíng píng děng gòng yǒu huí xiàng
深 心 随 喜 ， 既 随 喜 已 与 诸 有 情 平 等 共 有 回 向
wú shàngzhèngděng pú tí rú shì yī qiè qǔ xiàng yì niàn jiē míng zhí
无 上 正 等 菩 提 ， 如 是 一 切 取 相 忆 念 皆 名 执

zhuó ruò yú yī qiè rú lái dì zǐ jí yú yǒuqíngsuǒ xiū shàn fǎ qǔ xiàng
著。若于一切如来弟子及余有情所修善法取相
yì niànshēn xīn suí xǐ jì suí xǐ yǐ yǔ zhū yǒuqíngpíngděnggòngyǒu
忆念深心随喜，既随喜已与诸有情平等共有
huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí rú shì yī qiè yì míng zhí zhuó hé
回向无上正等菩提，如是一切亦名执著。何
yǐ gù shànxiàn yú zhū rú lái yīng zhèngděng jué jí zhū dì zǐ
以故？善现，于诸如来、应、正等觉及诸弟子
ruò yú yǒuqínggōng dé shàngēn bù yīng qǔ xiàng yì niàn fēn bié zhū qǔ
若余有情功德善根，不应取相忆念分别，诸取
xiàngzhě jiē xū wàng gù
相者皆虚妄故。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō
时，具寿善现白佛言：“世尊！如是般若波
luó mì duō zuì wéishēnshēn
罗蜜多最为甚深。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ běnxìng lí gù
佛言：“如是！以一切法本性离故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō jiē yīng jìng lǐ
“世尊！如是般若波罗蜜多皆应敬礼。”

fó yán rú shì gōng dé duō gù rán cǐ bō rě bō luó mì
佛言：“如是！功德多故，然此般若波罗蜜
duō wú zào wú zuò wú néngzhèngzhě
多无造、无作、无能证者。”

shì zūn yī qiè fǎ xìng bù kě zhèng jué
“世尊！一切法性不可证觉。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ běnxìng wéi yī néngzhèngsuǒ
佛言：“如是以一切法本性唯一，能证所
zhèng bù kě dé gù shànxiàn dāng zhī zhū fǎ yī xìng jí shì wú xìng
证不可得故。善现当知！诸法一性即是无性，
zhū fǎ wú xìng jí shì yī xìng rú shì zhū fǎ yī xìng wú xìng shì běn shí xìng
诸法无性即是一性。如是诸法一性无性是本实性，
cǐ běn shí xìng wú zào wú zuò shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng rú
此本实性无造无作。善现，若菩萨摩诃萨能如
shí zhī zhū suǒ yǒu fǎ yī xìng wú xìng wú zào wú zuò zé néng yuǎn lí yī
实知诸所有法一性无性无造无作，则能远离一
qiè zhí zhuó
切执著。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“如是般若波罗蜜多

nán kě jué liǎo
难可觉了。”

fó yán rú shì yóu cǐ bō rě bō luó mì duō wú néng jiàn zhě
佛言：“如是！由此般若波罗蜜多无能见者、

wú néng wén zhě wú néng jué zhě wú néng zhī zhě lí zhèng xiàng gù
无能闻者、无能觉者、无能知者，离证相故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō bù kě sī yì
“世尊！如是般若波罗蜜多不可思议。”

fó yán rú shì yóu cǐ bō rě bō luó mì duō bù kě yǐ xīn qǔ
佛言：“如是由此般若波罗蜜多，不可以心取，

lí xīn xiàng gù bù kě yǐ sè nǎi zhì shí qǔ lí bǐ xiàng gù bù
离心相故；不可以色乃至识取，离彼相故；不

kě yǐ yǎn nǎi zhì yì qǔ lí bǐ xiàng gù bù kě yǐ sè nǎi zhì fǎ qǔ
可以眼乃至意取，离彼相故；不可以色乃至法取，

lí bǐ xiàng gù bù kě yǐ yǎn shí nǎi zhì yì shí qǔ lí bǐ xiàng gù
离彼相故；不可以眼识乃至意识取，离彼相故；

bù kě yǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō qǔ lí
不可以布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多取，离

bǐ xiàng gù bù kě yǐ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng qǔ lí bǐ
彼相故；不可以内空乃至无性自性空取，离彼

xiàng gù bù kě yǐ sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī qǔ lí bǐ xiàng
相故；不可以四念住乃至八圣道支取，离彼相

gù bù kě yǐ rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ qǔ lí bǐ
故；不可以如来十力乃至十八佛不共法取，离彼

xiàng gù bù kě yǐ yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qǔ
相故；不可以一切智、道相智、一切相智取，

lí bǐ xiàng gù bù kě yǐ yī qiè fǎ qǔ lí bǐ xiàng gù fù cì
离彼相故；不可以一切法取，离彼相故。复次，

shàn xiàn rú shì bō rě bō luó mì duō bù cóng sè shēng nǎi zhì bù cóng
善现，如是般若波罗蜜多不从色生，乃至不从

yī qiè fǎ shēng
一切法生。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“如是般若波罗蜜多

wú suǒ zào zuò
无所造作。”

fó yán rú shì yǐ zhū zuò zhě bù kě dé gù shàn xiàn
佛言：“如是！以诸作者不可得故。善现，
sè bù kě dé gù zuò zhě bù kě dé shòu xiǎng xíng shí bù kě dé
色不可得故作者不可得，受、想、行、识不可得
gù zuò zhě bù kě dé nǎi zhì yī qiè fǎ bù kě dé gù zuò zhě bù kě dé
故作者不可得，乃至一切法不可得故作者不可得。
shàn xiàn yóu zhū zuò zhě jí sè děng fǎ bù kě dé gù rú shì bō rě
善现，由诸作者及色等法不可得故，如是般若
bō luó mì duō wú suǒ zào zuò
波罗蜜多无所造作。”

dì èr fēn wú biāo zhì pǐn dì sì shí yī zhī yī
第二分无标³⁰ 帜品第四十一之一

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨
mó hē sà yīng xíng bō rě bō luó mì duō
摩诃萨应行般若波罗蜜多？”

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō
佛言：“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多
shí ruò bù xíng sè shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng shòu xiǎng
时，若不行色，是行般若波罗蜜多；不行受、想、
xíng shí shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng yī qiè zhì
行、识，是行般若波罗蜜多；乃至不行一切智，
shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
是行般若波罗蜜多；不行道相智、一切相智，
shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng sè ruò cháng ruò wú cháng shì xíng
是行般若波罗蜜多。不行色若常若无常，是行
bō rě bō luó mì duō bù xíng shòu xiǎng xíng shí ruò cháng ruò wú
般若波罗蜜多；不行受、想、行、识若常若无
cháng shì xíng bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì bù xíng yī qiè zhì
常，是行般若波罗蜜多；如是乃至不行一切智
ruò cháng ruò wú cháng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng dào xiàng
若常若无常，是行般若波罗蜜多；不行道相
zhì yī qiè xiàng zhì ruò cháng ruò wú cháng shì xíng bō rě bō luó mì
智、一切相智若常若无常，是行般若波罗蜜

³⁰ 大正藏：标；永乐北藏及龙藏：标

duō bù xíng sè ruò lè ruò kǔ shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng
多。不行色若乐若苦，是行般若波罗蜜多；不行

shòu xiǎng xíng shí ruò lè ruò kǔ shì xíng bō rě bō luó mì duō
受、想、行、识若乐若苦，是行般若波罗蜜多；

rú shì nǎi zhì bù xíng yī qiè zhì ruò lè ruò kǔ shì xíng bō rě bō luó mì
如是乃至不行一切智若乐若苦，是行般若波罗蜜

duō bù xíng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò lè ruò kǔ shì xíng bō
多；不行道相智、一切相智若乐若苦，是行般

rě bō luó mì duō bù xíng sè ruò wǒ ruò wú wǒ shì xíng bō rě bō luó
若波罗蜜多。不行色若我若无我，是行般若波罗

mì duō bù xíng shòu xiǎng xíng shí ruò wǒ ruò wú wǒ shì xíng
蜜多；不行受、想、行、识若我若无我，是行

bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì bù xíng yī qiè zhì ruò wǒ ruò wú wǒ
般若波罗蜜多；如是乃至不行一切智若我若无我，

shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò
是行般若波罗蜜多；不行道相智、一切相智若

wǒ ruò wú wǒ shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng sè ruò jìng ruò bú
我若无我，是行般若波罗蜜多。不行色若净若不

jìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng shòu xiǎng xíng shí
净，是行般若波罗蜜多；不行受、想、行、识

ruò jìng ruò bú jìng shì xíng bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì bù xíng
若净若不净，是行般若波罗蜜多；如是乃至不行

yī qiè zhì ruò jìng ruò bú jìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng dào
一切智若净若不净，是行般若波罗蜜多；不行道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò jìng ruò bú jìng shì xíng bō rě bō luó mì
相智、一切相智若净若不净，是行般若波罗蜜

duō hé yǐ gù shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō
多。何以故？善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多

shí shàng bú jiàn sè shòu xiǎng xíng shí kuàng jiàn sè
时，尚不见色、受、想、行、识，况见色、

shòu xiǎng xíng shí ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò
受、想、行、识若常若无常、若乐若苦、若

wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng rú shì nǎi zhì shàng bú jiàn yī qiè zhì
我若无我、若净若不净！如是乃至尚不见一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kuàng jiàn yī qiè zhì dào xiàng zhì
道相智、一切相智，况见一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú
一切相智若常若无常、若乐若苦、若我若无

wǒ ruò jìng ruò bú jìng
我、若净若不净！

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō
“复次，善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多

shí bù xíng sè yuánmǎn bù xíng sè bù yuánmǎn shì xíng bō rě bō
时，不行色圆满，不行色不圆满，是行般若波

luó mì duō bù xíngshòu xiǎng xíng shí yuánmǎn bù xíngshòu
罗蜜多；不行受、想、行、识圆满，不行受、

xiǎng xíng shí bù yuánmǎn shì xíng bō rě bō luó mì duō rú shì
想、行、识不圆满，是行般若波罗蜜多。如是

nǎi zhì bù xíng yī qiè zhì yuánmǎn bù xíng yī qiè zhì bù yuánmǎn shì
乃至不行一切智圆满，不行一切智不圆满，是

xíng bō rě bō luó mì duō bù xíngdàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì yuánmǎn
行般若波罗蜜多；不行道相智、一切相智圆满，

bù xíngdàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù yuánmǎn shì xíng bō rě bō luó
不行道相智、一切相智不圆满，是行般若波罗

mì duō hé yǐ gù shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
蜜多。何以故？善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí shàng bú jiàn bù dé sè shòu xiǎng xíng shí kuàng
多时，尚不见不得色、受、想、行、识，况

jiànkuàng dé sè shòu xiǎng xíng shí ruò yuánmǎn ruò bù yuánmǎn
见况得色、受、想、行、识若圆满若不圆满！

rú shì nǎi zhì shàng bú jiàn bù dé yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng
如是乃至尚不见不得一切智、道相智、一切相

zhì kuàngjiànkuàng dé yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò
智，况见况得一切智、道相智、一切相智若

yuánmǎn ruò bù yuánmǎn
圆满若不圆满！”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn shèn qí rú lái
时，具寿善现白佛言：“世尊！甚奇！如来、

yīng zhèngděng jué shàn wèi dà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
应、正等觉善为大乘诸善男子、善女人等，

xuānshuō zhí zhuó bù zhí zhuóxiàng
宣说执著不执著相。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō yī
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。一

qiè rú lái yīng zhèngděng jué shàn wèi dà shèng zhū shàn nán zǐ shàn
切如来、应、正等觉善为大乘诸善男子、善

nǚ rén děng xuānshuō zhí zhuó bù zhí zhuóxiàng fù cì shànxiàn
女人等，宣说执著不执著相。复次，善现，
pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí bù xíng sè ruò zhí zhuó
菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，不行色若执著
ruò bù zhí zhuó shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíngshòu xiǎng
若不执著，是行般若波罗蜜多；不行受、想、
xíng shí ruò zhí zhuóruò bù zhí zhuó shì xíng bō rě bō luó mì duō bù
行、识若执著若不执著，是行般若波罗蜜多；不
xíngyǎn nǎi zhì yì ruò zhí zhuóruò bù zhí zhuó shì xíng bō rě bō luó mì
行眼乃至意若执著若不执著，是行般若波罗蜜
duō bù xíng sè nǎi zhì fǎ ruò zhí zhuóruò bù zhí zhuó shì xíng bō rě bō
多；不行色乃至法若执著若不执著，是行般若波
luó mì duō bù xíngyǎn shí nǎi zhì yì shí ruò zhí zhuóruò bù zhí zhuó shì
罗蜜多；不行眼识乃至意识若执著若不执著，是
xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě
行般若波罗蜜多；不行布施波罗蜜多乃至般若
bō luó mì duōruò zhí zhuóruò bù zhí zhuó shì xíng bō rě bō luó mì duō
波罗蜜多若执著若不执著，是行般若波罗蜜多；
bù xíng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng ruò zhí zhuóruò bù zhí zhuó shì
不行内空乃至无性自性空若执著若不执著，是
xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò
行般若波罗蜜多；不行四念住乃至八圣道支若
zhí zhuóruò bù zhí zhuó shì xíng bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì bù
执著若不执著，是行般若波罗蜜多。如是乃至不
xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò zhí zhuóruò bù zhí
行如来十力乃至十八佛不共法若执著若不执
zhuó shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì
著，是行般若波罗蜜多；不行一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì ruò zhí zhuóruò bù zhí zhuó shì xíng bō rě bō luó mì duō
一切相智若执著若不执著，是行般若波罗蜜多；
bù xíng yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí ruò
不行预流、一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提若
zhí zhuóruò bù zhí zhuó shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng yī qiè pú
执著若不执著，是行般若波罗蜜多；不行一切菩
sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí ruò zhí zhuóruò bù
萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩提若执著若不
zhí zhuó shì xíng bō rě bō luó mì duō
执著，是行般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà rú shì xíng bō rě bō luó mì duō
“善现，菩萨摩诃萨如是行般若波罗蜜多

shí rú shí liǎo zhī sè wú zhí zhuó bù zhí zhuóxiàng shòu xiǎng
时，如实了知色无执著、不执著相，受、想、

xíng shí yì wú zhí zhuó bù zhí zhuóxiàng rú shì nǎi zhì rú shí liǎo zhī
行、识亦无执著不执著相；如是乃至如实了知

yī qiè pú sà mó hē sà xíng wú zhí zhuó bù zhí zhuóxiàng zhū fó wú
一切菩萨摩诃萨行无执著不执著相，诸佛无

shàngzhèngděng pú tí yì wú zhí zhuó bù zhí zhuóxiàng
上正等菩提亦无执著不执著相。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn shènsēn fǎ xìng jí
时，具寿善现白佛言：“世尊！甚深法性极

wéi xī yǒu ruòshuōruò bù shuō jù bù zēng bù jiǎn
为希有，若说若不说俱不增不减。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō shèn
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。甚

shēn fǎ xìng jí wéi xī yǒu ruòshuō bù shuō jù wú zēngjiǎn shànxiàn
深法性极为希有，若说不说俱无增减。善现，

jiǎ shǐ rú lái yīng zhèngděngjué jìn shòuliàngzhù zàn huǐ xū kōng
假使如来、应、正等觉尽寿量住赞毁虚空，

ér bǐ xū kōng wú zēng wú jiǎn shènsēn fǎ xìng yì fù rú shì ruòshuō
而彼虚空无增无减，甚深法性亦复如是，若说

bù shuō jù wú zēngjiǎn shànxiàn pì rú huàn shì yú zàn huǐ shí wú zēng
不说俱无增减。善现，譬如幻士于赞毁时无增

wú jiǎn yì wú yōu xǐ shènsēn fǎ xìng yì fù rú shì ruòshuō bù shuō
无减亦无忧喜，甚深法性亦复如是，若说不说

rú běn wú yì
如本无异。”

ěr shí jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！诸菩萨

mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duōshènwéinán shì wèi cǐ bō rě
摩诃萨修行般若波罗蜜多甚为难事。谓此般若

bō luó mì duō ruò xiū bù xiū wú zēng wú jiǎn wú yōu wú xǐ wú xiàng
波罗蜜多，若修不修无增无减、无忧无喜、无向

wú bèi ér qín xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duō nǎi zhì wú shàng
无背，而勤修学如是般若波罗蜜多乃至无上

zhèngděng pú tí cháng wú tuì zhuǎn hé yǐ gù shì zūn zhū pú sà
正等菩提常无退转。何以故？世尊！诸菩萨

mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō rú xiū xū kōngdōu wú suǒ yǒu
摩诃萨修行般若波罗蜜多，如修虚空都无所有。

shì zūn rú xū kōngzhōng wú sè kě liǎo wú shòu xiǎng xíng shí
世尊！如虚空中无色可了，无受、想、行、识

kě liǎo wú yǎnchù kě liǎo wú ěr bí shé shēn yì chù kě
可了；无眼处可了，无耳、鼻、舌、身、意处可

liǎo wú sè chù kě liǎo wú shēng xiāng wèi chù fǎ chù kě
了；无色处可了，无声、香、味、触、法处可

liǎo wú yǎn jiè kě liǎo wú ěr bí shé shēn yì jiè kě liǎo
了；无眼界可了，无耳、鼻、舌、身、意识界可了；

wú sè jiè kě liǎo wú shēng xiāng wèi chù fǎ jiè kě liǎo
无色界可了，无声、香、味、触、法界可了；

wú yǎn shí jiè kě liǎo wú ěr bí shé shēn yì shí jiè kě liǎo
无眼识界可了，无耳、鼻、舌、身、意识界可了；

wú bù shī bō luó mì duō kě liǎo wú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
无布施波罗蜜多可了，无净戒、安忍、精进、静

lù bō rě bō luó mì duō kě liǎo wú nèi kōng kě liǎo wú wàikōng nǎi
虑、般若波罗蜜多可了；无内空可了，无外空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng kě liǎo wú sì niàn zhù kě liǎo wú sì zhèng duàn
至无性自性空可了；无四念住可了，无四正断

nǎi zhì bā shèng dào zhī kě liǎo rú shì nǎi zhì wú rú lái shí lì kě liǎo
乃至八圣道支可了；如是乃至无如来十力可了，

wú sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ kě liǎo wú yī qiè zhì
无四无所畏乃至十八佛不共法可了；无一切智

kě liǎo wú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kě liǎo wú yù liú guǒ kě
可了，无道相智、一切相智可了；无预流果可

liǎo wú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí kě liǎo
了，无一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提可了；

wú yī qiè pú sà mó hē sà xíng kě liǎo wú zhū fó wú shàng zhèng děng
无一切菩萨摩诃萨行可了，无诸佛无上正等

pú tí kě liǎo suǒ xiū bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì wèi cǐ bō
菩提可了，所修般若波罗蜜多亦复如是。谓此般

rě bō luó mì duō shēn fǎ zhōng wú sè kě dé wú shòu xiǎng
若波罗蜜多甚深法中，无色可得，无受、想、

xíng shí kě dé nǎi zhì wú yī qiè pú sà mó hē sà xíng kě dé wú
行、识可得，乃至无一切菩萨摩诃萨行可得，无

zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí kě dé cǐ zhōng suī wú zhū fǎ kě dé
诸佛无上正等菩提可得。此中虽无诸法可得，

ér zhū pú sà néng qín jīng jìn xiū xué bō rě bō luó mì duō nǎi zhì wú
而诸菩萨能勤精进修学般若波罗蜜多，乃至无
shàngzhèngděng pú tí cháng wú tuì zhuǎn shì gù wǒ shuō zhū pú sà mó
上正等菩提常无退转，是故我说诸菩萨摩
hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shèn wéi nán shì
诃萨修行般若波罗蜜多甚为难事。”

大般若波罗蜜多经卷第四百三十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sān shí qī
大般若波罗蜜多经卷第四百三十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn wú biāo zhì pǐn dì sì shí yī zhī èr
第二分无标³¹ 帜品第四十一之二

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！诸菩萨
mó hē sà néng huàn rú shì dà gōng dé kǎi yī qiè yǒu qíng jiē yīng jìng
摩诃萨能 掬 如是大功德铠，一切有情皆应敬
lǐ shì zūn ruò pú sà mó hē sà wèi zhū yǒu qíng huàn gōng dé kǎi qín
礼。世尊！若菩萨摩诃萨为诸有情 掬 功德铠勤
jīng jìn zhě rú wèi xū kōng huàn gōng dé kǎi fā qín jīng jìn shì zūn
精进者，如为虚空 掬 功德铠发勤精进。世尊！
ruò pú sà mó hē sà wèi yù chéng shú jiě tuō yǒu qíng huàn gōng dé kǎi qín
若菩萨摩诃萨为欲 成 熟解脱有情 掬 功德铠勤
jīng jìn zhě rú wèi xū kōng chéng shú jiě tuō huàn gōng dé kǎi fā qín jīng
精进者，如为虚空 成 熟解脱 掬 功德铠发勤精
jìn shì zūn ruò pú sà mó hē sà wèi yī qiè fǎ huàn gōng dé kǎi qín
进。世尊！若菩萨摩诃萨为一切法 掬 功德铠勤
jīng jìn zhě rú wèi xū kōng huàn gōng dé kǎi fā qín jīng jìn shì zūn
精进者，如为虚空 掬 功德铠发勤精进。世尊！
ruò pú sà mó hē sà wèi bá yǒu qíng chū shēng sǐ kǔ huàn gōng dé kǎi qín
若菩萨摩诃萨为拔有情出生 死苦 掬 功德铠勤
jīng jìn zhě rú wèi jǔ xū kōng zhì gāo shèng chù huàn dà gōng dé kǎi fā
精进者，如为举虚空置高胜处 掬 大功德铠发
qín jīng jìn shì zūn zhū pú sà mó hē sà dé dà jīng jìn yǒng měng shì
勤精进。世尊！诸菩萨摩诃萨得大精进勇 猛 势
lì wèi rú xū kōng zhū yǒu qíng lèi sù tuō shēng sǐ fā qù wú shàng zhèng
力，为如虚空诸有情类速脱 生 死发趣无上 正
děng pú tí shì zūn zhū pú sà mó hē sà dé bù sī yì wú děng shén
等菩提。世尊！诸菩萨摩诃萨得不思议无等神

³¹ 大正藏：掬；永乐北藏及龙藏：标

lì wèi rú xū kōngzhū fǎ xìng hǎi huàngōng dé kǎi fā qù wú shàngzhèng
力，为如虚空诸法性海 撰 功德铠发趣无上 正

děng pú tí shì zūn zhū pú sà mó hē sà zuì jí yǒngjiàn wèi rú
等菩提。世尊！诸菩萨摩诃萨最极勇健，为如

xū kōngsuǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí huàngōng dé kǎi fā qín jīng jìn
虚空所求无上 正 等菩提 撰 功德铠发勤精进。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà wèi rú xū kōngzhū yǒuqíng lèi
“世尊！诸菩萨摩诃萨为如虚空诸有情类

chéngshú jiě tuō huò dà lì lè qín xiū kǔ xíng yù zhèng wú shàngzhèng
成熟解脱获大利乐，勤修苦行欲 证 无上 正

děng pú tí shèn wéi xī yǒu hé yǐ gù shì zūn jiǎ shǐ sānqiān
等菩提，甚为希有。何以故？世尊！假使三千

dà qiān shì jiè mǎnzhōng rú lái yīng zhèngděng jué rú zhú má
大千世界满中如来、应、正 等觉如竹、麻、

wěi gānzhèděng lín ruò jīng yī jié huò yī jié yú wèi zhū yǒuqíng
苇、甘蔗等林，若经一劫或一劫余，为诸有情

chángshuō zhèng fǎ gè dù wú liàng wú biānyǒuqíng lìng rù niè pán bì jìng
常说正法，各度无量无边有情令入涅槃毕竟

ān lè ér yǒuqíng jiè bù zēng bù jiǎn suǒ yǐ zhě hé yǐ zhū yǒuqíng
安乐，而有情界不增不减。所以者何？以诸有情

jiē wú suǒ yǒu xìng yuǎn lí gù shì zūn jiǎ shǐ shí fāng yī qiè shì jiè
皆无所有性远离故。世尊！假使十方一切世界

mǎnzhōng rú lái yīng zhèngděng jué rú zhú má wěi gānzhè
满中如来、应、正 等觉如竹、麻、苇、甘蔗

děng lín ruò jīng yī jié huò yī jié yú wèi zhū yǒuqíng chángshuō zhèng
等林，若经一劫或一劫余，为诸有情 常说正

fǎ gè dù wú liàng wú biānyǒuqíng lìng rù niè pán bì jìng ān lè ér yǒu
法，各度无量无边有情令入涅槃毕竟安乐，而有

qíng jiè bù zēng bù jiǎn suǒ yǐ zhě hé yǐ zhū yǒuqíng jiē wú suǒ yǒu
情界不增不减。所以者何？以诸有情皆无所有

xìng yuǎn lí gù
性 远离故。

shì zūn yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō zhū pú sà mó hē sà
“世尊！由此因 缘 我作是说：诸菩萨摩诃萨

wèi rú xū kōngzhū yǒuqíng lèi chéngshú jiě tuō huò dà lì lè qín xiū kǔ
为如虚空诸有情类 成熟解脱获大利乐，勤修苦

xíng yù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shèn wéi xī yǒu
行欲 证 无上 正 等菩提，甚为希有。”

shí zhòng huì zhōngyǒu yī bì chū qiè zuò shì niàn wǒ yīng jìng
时，众会中有一苾刍窃作是念：“我应敬

lǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō cǐ zhōng suī wú zhū fǎ shēngmiè ér
礼甚深般若波罗蜜多。此中虽无诸法生灭，而

yǒu jiè yùn dìngyùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn shī shè
有戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智³²见蕴施設

kě dé yì yǒu yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué
可得，亦有预流、一来、不还、阿罗汉果、独觉

pú tí shī shè kě dé yì yǒu pú sà mó hē sà xíng shī shè kě dé yì
菩提施設可得，亦有菩萨摩诃萨行施設可得，亦

yǒu wú shàng zhèng děng pú tí shī shè kě dé yì yǒu pú sà mó hē sà
有无上正等菩提施設可得，亦有菩萨摩诃萨

zhòng jí zhū rú lái yīng zhèng děng jué shī shè kě dé yì yǒu fó bǎo
众及诸如来、应、正等觉施設可得，亦有佛宝、

fǎ bǎo sēng bǎo shī shè kě dé yì yǒu zhū fó zhuàn miào fǎ lún lìng zhū
法宝、僧宝施設可得，亦有诸佛转妙法轮令诸

yǒu qíng lì yì ān lè shī shè kě dé
有情利益安乐施設可得。”

fó zhī qí niàn gào yán bì chū rú shì rú shì rú
佛知其念，告言：“苾刍！如是！如是！如

rǔ suǒ niàn shēnshēn bō rě bō luó mì duō wēi miào nán cè suī fēi yǒu
汝所念。甚深般若波罗蜜多微妙难测，虽非有

fǎ ér yì fēi wú
法，而亦非无。”

shí tiān dì shì wèn shàn xiàn yán dà dé ruò pú sà mó hē
时，天帝释问善现言：“大德！若菩萨摩诃

sà yù xué bō rě bō luó mì duō dāng rú hé xué
萨欲学般若波罗蜜多，当如何学？”

shàn xiàn dá yán jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yù xué bō
善现答言：“憍尸迦，若菩萨摩诃萨欲学般

rě bō luó mì duō dāng rú xū kōng jīng qín xiū xué
若波罗蜜多，当如虚空精勤修学。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shì zūn ruò shàn nán zǐ
时，天帝释复白佛言：“世尊！若善男子、

shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí
善女人等于此般若波罗蜜多，至心听闻、受持、

³² 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng
读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、广

lìng liú bù wǒ dāng yún hé shǒu hù yú bǐ
令流布，我当云何守护于彼？”

ěr shí shànxiàngào dì shì yán jiāo shī jiā rǔ jiànyǒu fǎ
尔时，善现告帝释言：“憍尸迦，汝见有法

kě shǒu hù fǒu
可守护不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé wǒ bú jiàn fǎ kě shǒu hù
天帝释言：“不也！大德！我不见法可守护

zhě
者。”

shànxiàngào yuē jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
善现告曰：“憍尸迦，若善男子、善女人等，

rú fó suǒ shuō ān zhù bō rě bō luó mì duō jí wéi shǒu hù ruò shàn nán
如佛所说安住般若波罗蜜多即为守护。若善男

zǐ shàn nǚ rén děng ān zhù bō rě bō luó mì duō cháng bù yuǎn lí
子、善女人等，安住般若波罗蜜多常不远离，

dāng zhī yī qiè rén fēi rén děng sì qiú qí biàn yù wéi sǔn hài zhōng bù
当知一切人非人等伺求其便欲为损害终不

néng dé jiāo shī jiā ruò yù shǒu hù ān zhù bō rě bō luó mì duō zhū
能得。憍尸迦，若欲守护安住般若波罗蜜多诸

shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bú yì yǒu rén fā yì jīng jìn shǒu hù xū
善男子、善女人等，不异有人发意精进守护虚

kōng jiāo shī jiā ruò yù shǒu hù xiū xíng bō rě bō luó mì duō zhū shàn
空。憍尸迦，若欲守护修行般若波罗蜜多诸善

nán zǐ shàn nǚ rén děng táng shè qú láo dōu wú suǒ yì jiāo shī jiā
男子、善女人等，唐设劬劳都无所益。憍尸迦，

yú yì yún hé yǒu néng shǒu hù huàn mèng xiǎng xiàng guāng
于意云何？有能守护幻、梦、响、像、光

yǐng yáng yàn jí biàn huà shì xún xiāng chéng fǒu
影、阳焰及变化事、寻香城不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé
天帝释言：“不也！大德！”

shànxiàngào yuē jiāo shī jiā ruò yù shǒu hù xiū xíng bō rě bō
善现告曰：“憍尸迦，若欲守护修行般若波

luó mì duō zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yì fù rú shì táng shè qú
罗蜜多诸善男子、善女人等亦复如是，唐设劬

láo dōu wú suǒ yì jiāo shī jiā yú yì yún hé yǒunéngshǒu hù yī qiè
劳都无所益。憍尸迦，于意云何？有能守护一切
rú lái yīng zhèngděngjué jí fó suǒ zuò biànhuà shì fǒu
如来、应、正等觉及佛所作变化事不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé
天帝释言：“不也！大德！”

shànxiàngào yuē jiāo shī jiā ruò yù shǒu hù xiū xíng bō rě bō
善现告曰：“憍尸迦，若欲守护修行般若波

luó mì duō zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yì fù rú shì táng shè qú
罗蜜多诸善男子、善女人等亦复如是，唐设劬

láo dōu wú suǒ yì jiāo shī jiā yú yì yún hé yǒunéngshǒu hù fǎ jiè
劳都无所益。憍尸迦，于意云何？有能守护法界、
fǎ xìng zhēn rú shí jì bù sī yì jiè xū kōng jiè fǒu
法性、真如、实际、不思議界、虚空界不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé
天帝释言：“不也！大德！”

shànxiàngào yuē jiāo shī jiā ruò yù shǒu hù xiū xíng bō rě bō
善现告曰：“憍尸迦，若欲守护修行般若波

luó mì duō zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yì fù rú shì táng shè qú
罗蜜多诸善男子、善女人等亦复如是，唐设劬

láo dōu wú suǒ yì
劳都无所益。”

shí tiān dì shì wèn shàn xiàn yán dà dé yún hé pú sà mó
时，天帝释问善现言：“大德！云何菩萨摩

hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí suī zhī zhū fǎ rú huàn rú
诃萨修行般若波罗蜜多时，虽知诸法如幻、如

mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú yáng yàn rú biànhuà
梦、如响、如像、如光影、如阳焰、如变化

shì rú xún xiāng chéng ér shì pú sà mó hē sà bù zhí shì huàn shì
事、如寻香城，而是菩萨摩诃萨不执是幻、是

mèng shì xiǎng shì xiàng shì guāng yǐng shì yáng yàn shì biànhuà
梦、是响、是像、是光影、是阳焰、是变化

shì shì xún xiāng chéng yì fù bù zhí yóu huàn nǎi zhì yóu xún xiāng chéng
事、是寻香城，亦复不执由幻乃至由寻香城，

yì fù bù zhí shǔ huàn nǎi zhì shǔ xún xiāng chéng yì fù bù zhí yī huàn
亦复不执属幻乃至属寻香城，亦复不执依幻

nǎi zhì yī xún xiāng chéng
乃至依寻香城？”

shànxiàn dá yán jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō
善现答言：“憍尸迦，若菩萨摩诃萨修行般
rě bō luó mì duō shí bù zhí shì sè shì shòu xiǎng xíng shí
若波罗蜜多时，不执是色，是受、想、行、识；
yì bù zhí yóu sè yóu shòu xiǎng xíng shí yì bù zhí shǔ sè
亦不执由色，由受、想、行、识；亦不执属色，
shǔ shòu xiǎng xíng shí yì bù zhí yī sè yī shòu xiǎng
属受、想、行、识；亦不执依色，依受、想、
xíng shí rú shì nǎi zhì bù zhí shì yī qiè zhì shì dào xiàng zhì yī
行、识。如是乃至不执是一切智，是道相智、一
qiè xiàng zhì yì bù zhí yóu yī qiè zhì yóu dào xiàng zhì yī qiè xiàng
切相智；亦不执由一切智，由道相智、一切相
zhì yì bù zhí shǔ yī qiè zhì shǔ dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
智；亦不执属一切智，属道相智、一切相智；
yì bù zhí yī yī qiè zhì yī dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì pú
亦不执依一切智，依道相智、一切相智。是菩
sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí suī zhī zhū fǎ rú huàn
萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，虽知诸法如幻
nǎi zhì rú xún xiāng chéng ér néng bù zhí shì huàn nǎi zhì shì xún xiāng
乃至如寻香城，而能不执是幻乃至是寻香
chéng yì fù bù zhí yóu huàn nǎi zhì yóu xún xiāng chéng yì fù bù zhí
城，亦复不执由幻乃至由寻香城，亦复不执
shǔ huàn nǎi zhì shǔ xún xiāng chéng yì fù bù zhí yī huàn nǎi zhì yī xún
属幻乃至属寻香城，亦复不执依幻乃至依寻
xiāng chéng
香城。”

ěr shí rú lái wēi shén lì gù yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè suǒ
尔时，如来威神力故，于此三千大千世界所
yǒu sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì jìng jū tiān gè yǐ tiān huā tán chén xiāng
有四大王众天乃至净居天，各以天华檀沉香
mò yáo sǎn fó shàng lái zhì fó suǒ dǐng lǐ shuāng zú què zhù yī miàn
末遥散佛上，来诣佛所顶礼双足却住一面。

shí zhū tiān děng fó shén lì gù yáo jiàn dōng fāng qiān fó shì jiè
时，诸天等佛神力故，遥见东方千佛世界，
gè yǒu rú lái yīng zhèng děng jué xuān shuō bō rě bō luó mì duō yì
各有如来、应、正等觉宣说般若波罗蜜多，义
pǐn míng zì jiē tóng yú cǐ qǐng shuō bō rě bō luó mì duō bì chū shàng
品名字皆同于此，请说般若波罗蜜多苾刍上

shǒu jiē míngshànxiàn wènnàn bō rě bō luó mì duōtiānzhòngshàngshǒu
首皆名善现，问难般若波罗蜜多天众上首

jiē míng dì shì nán xī běifāng sì wéishàng xià yì fù rú shì
皆名帝释，南西北方四维上下亦复如是。

ěr shí fó gào jù shòushànxiànyán cí shì pú sà mó hē sà
尔时，佛告具寿善现言：“慈氏菩萨摩诃萨

dāngzhèng wú shàngzhèngděng jué shí yì yú cǐ chù xuānshuō bō rě bō
当证无上正等觉时，亦于此处宣说般若波

luó mì duō cǐ xián jié zhōngdāng lái zhū fó yì yú cǐ chù xuānshuō
罗蜜多，此贤劫中当来诸佛，亦于此处宣说

bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。”

shí jù shòushànxiàn bō fó yán shì zūn cí shì pú sà mó
时，具寿善现白佛言：“世尊！慈氏菩萨摩

hē sà dāngzhèng wú shàngzhèngděng jué shí dāng yǐ hé fǎ zhū xíng
诃萨当证无上正等觉时，当以何法诸行、

xiàng zhuàng xuānshuō bō rě bō luó mì duō
相、状，宣说般若波罗蜜多？”

fó gào shànxiàn cí shì pú sà mó hē sà dāng dé wú shàng
佛告善现：“慈氏菩萨摩诃萨当得无上

zhèngděng jué shí dāng yǐ sè fēi cháng fēi wú cháng xuānshuō bō rě
正等觉时，当以色非常非无常宣说般若

bō luó mì duō dāng yǐ shòu xiǎng xíng shí fēi cháng fēi wú cháng
波罗蜜多，当以受、想、行、识非常非无常

xuānshuō bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì dāng yǐ yī qiè zhì fēi
宣说般若波罗蜜多；如是乃至当以一切智非

cháng fēi wú cháng xuānshuō bō rě bō luó mì duō dāng yǐ dào xiàng zhì
常非无常宣说般若波罗蜜多，当以道相智、

yī qiè xiàng zhì fēi cháng fēi wú cháng xuānshuō bō rě bō luó mì duō
一切相智非常非无常宣说般若波罗蜜多。

dāng yǐ sè fēi lè fēi kǔ xuānshuō bō rě bō luó mì duō dāng yǐ shòu
当以色非乐非苦宣说般若波罗蜜多，当以受、

xiǎng xíng shí fēi lè fēi kǔ xuānshuō bō rě bō luó mì duō rú shì
想、行、识非乐非苦宣说般若波罗蜜多；如是

nǎi zhì dāng yǐ yī qiè zhì fēi lè fēi kǔ xuānshuō bō rě bō luó mì duō
乃至当以一切智非乐非苦宣说般若波罗蜜多，

dāng yǐ dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi lè fēi kǔ xuānshuō bō rě bō
当以道相智、一切相智非乐非苦宣说般若波

luó mì duō dāng yǐ sè fēi wǒ fēi wú wǒ xuānshuō bō rě bō luó mì duō
罗蜜多。当以色非我非无我宣说般若波罗蜜多，
dāng yǐ shòu xiǎng xíng shí fēi wǒ fēi wú wǒ xuānshuō bō rě bō luó
当以受、想、行、识非我非无我宣说般若波罗
mì duō rú shì nǎi zhì dāng yǐ yī qiè zhì fēi wǒ fēi wú wǒ xuānshuō bō
蜜多；如是乃至当以一切智非我非无我宣说般
rě bō luó mì duō dāng yǐ dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi wǒ fēi wú
若波罗蜜多，当以道相智、一切相智非我非无
wǒ xuānshuō bō rě bō luó mì duō dāng yǐ sè fēi jìng fēi bú jìng xuān
我宣说般若波罗蜜多。当以色非净非不净宣
shuō bō rě bō luó mì duō dāng yǐ shòu xiǎng xíng shí fēi jìng fēi
说般若波罗蜜多，当以受、想、行、识非净非
bú jìng xuānshuō bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì dāng yǐ yī qiè zhì
不净宣说般若波罗蜜多；如是乃至当以一切智
fēi jìng fēi bú jìng xuānshuō bō rě bō luó mì duō dāng yǐ dào xiàng zhì
非净非不净宣说般若波罗蜜多，当以道相智、
yī qiè xiàng zhì fēi jìng fēi bú jìng xuānshuō bō rě bō luó mì duō dāng
一切相智非净非不净宣说般若波罗蜜多。当
yǐ sè fēi fù fēi tuō xuānshuō bō rě bō luó mì duō dāng yǐ shòu xiǎng
以色非缚非脱宣说般若波罗蜜多，当以受、想、
xíng shí fēi fù fēi tuō xuānshuō bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì
行、识非缚非脱宣说般若波罗蜜多；如是乃至
dāng yǐ yī qiè zhì fēi fù fēi tuō xuānshuō bō rě bō luó mì duō dāng
当以一切智非缚非脱宣说般若波罗蜜多，当
yǐ dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi fù fēi tuō xuānshuō bō rě bō luó
以道相智、一切相智非缚非脱宣说般若波罗
mì duō dāng yǐ sè fēi guò qù fēi wèi lái fēi xiàn zài xuānshuō bō rě bō
蜜多。当以色非过去非未来非现在宣说般若波
luó mì duō dāng yǐ shòu xiǎng xíng shí fēi guò qù fēi wèi lái fēi
罗蜜多，当以受、想、行、识非过去非未来非
xiàn zài xuānshuō bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì dāng yǐ yī qiè zhì
现在宣说般若波罗蜜多；如是乃至当以一切智
fēi guò qù fēi wèi lái fēi xiàn zài xuānshuō bō rě bō luó mì duō dāng yǐ
非过去非未来非现在宣说般若波罗蜜多，当以
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi guò qù fēi wèi lái fēi xiàn zài xuānshuō
道相智、一切相智非过去非未来非现在宣说
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn cí shì pú sà mó hē
具寿善现复白佛言：“世尊！慈氏菩萨摩诃
sà dāng dé wú shàngzhèngděngjué shí dāngzhèng hé fǎ dāngshuō
萨当得无上正等觉时，当证何法？当说
hé fǎ
何法？”

fó gàoshànxiàn cí shì pú sà mó hē sà dāng dé wú shàng
佛告善现：“慈氏菩萨摩诃萨当得无上
zhèngděngjué shí zhèng sè bì jìng jìng shuō sè bì jìng jìng zhèngshòu
正等觉时，证色毕竟净，说色毕竟净；证受、
xiǎng xíng shí bì jìng jìng shuōshòu xiǎng xíng shí bì jìng jìng
想、行、识毕竟净，说受、想、行、识毕竟净。
rú shì nǎi zhì zhèng yī qiè zhì bì jìng jìng shuō yī qiè zhì bì jìng jìng
如是乃至证一切智毕竟净，说一切智毕竟净；
zhèngdàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì bì jìng jìng shuōdàoxiàng zhì yī
证道相智、一切相智毕竟净，说道相智、一
qiè xiàng zhì bì jìng jìng
切相智毕竟净。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
具寿善现复白佛言：“世尊！如是般若波罗
mì duō hé yuánqīngjìng
蜜多何缘清净？”

fó gàoshànxiàn sè qīngjìng gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
佛告善现：“色清净故，般若波罗蜜多清净；
shòu xiǎng xíng shí qīngjìng gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
受、想、行、识清净故，般若波罗蜜多清净。
rú shì nǎi zhì yī qiè zhì qīngjìng gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng dào
如是乃至一切智清净故，般若波罗蜜多清净；道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
相智、一切相智清净故，般若波罗蜜多清净。”

jù shòushànxiàn jí bó fó yán yún hé sè qīngjìng gù bō rě
具寿善现即白佛言：“云何色清净故，般若
bō luó mì duōqīngjìng shòu xiǎng xíng shí qīngjìng gù bō rě
波罗蜜多清净？受、想、行、识清净故，般若
bō luó mì duōqīngjìng rú shì nǎi zhì yún hé yī qiè zhì qīngjìng gù
波罗蜜多清净？如是乃至云何一切智清净故，
bō rě bō luó mì duōqīngjìng dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng
般若波罗蜜多清净？道相智、一切相智清净

gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
故，般若波罗蜜多清净？”

fó gàoshànxiàn sè wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng gù qīngjìng
佛告善现：“色无生无灭、无染无净故清净，

sè qīngjìng gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng shòu xiǎng xíng
色清净故，般若波罗蜜多清净；受、想、行、

shí wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng gù qīngjìng shòu xiǎng xíng
识无生、无灭、无染无净故清净，受、想、行、

shí qīngjìng gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng rú shì nǎi zhì yī qiè zhì
识清净故，般若波罗蜜多清净。如是乃至一切智

wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng gù qīngjìng yī qiè zhì qīngjìng gù
无生无灭、无染无净故清净，一切智清净故，

bō rě bō luó mì duōqīngjìng dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú shēng wú
般若波罗蜜多清净；道相智、一切相智无生无

miè wú rǎn wú jìng gù qīngjìng dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīngjìng
灭、无染无净故清净，道相智、一切相智清净

gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
故，般若波罗蜜多清净。

fù cì shànxiàn xū kōngqīngjìng gù bō rě bō luó mì
“复次，善现，虚空清净故，般若波罗蜜

duōqīngjìng
多清净。

shì zūn yún hé xū kōngqīngjìng gù bō rě bō luó mì duōqīng
“世尊！云何虚空清净故，般若波罗蜜多清

jìng
净？”

shànxiàn xū kōng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng gù qīngjìng
“善现，虚空无生无灭、无染无净故清净，

xū kōngqīngjìng gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng fù cì shànxiàn
虚空清净故，般若波罗蜜多清净。复次，善现，

sè wú rǎn wū gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng shòu xiǎng xíng
色无染污故，般若波罗蜜多清净；受、想、行、

shí wú rǎn wū gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng rú shì nǎi zhì yī qiè
识无染污故，般若波罗蜜多清净。如是乃至一切

zhì wú rǎn wū gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng dàoxiàng zhì yī
智无染污故，般若波罗蜜多清净；道相智、一

qiè xiàng zhì wú rǎn wū gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
切相智无染污故，般若波罗蜜多清净。”

jù shòushànxiàn jí bó fó yán shì zūn yún hé sè wú rǎn wū
具寿善现即白佛言：“世尊！云何色无染污

gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng shòu xiǎng xíng shí wú rǎn
故，般若波罗蜜多清净；受、想、行、识无染

wū gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng rú shì nǎi zhì yún hé yī qiè
污故，般若波罗蜜多清净？如是乃至云何一切

zhì wú rǎn wū gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng dàoxiàng zhì yī
智无染污故，般若波罗蜜多清净；道相智、一

qièxiàng zhì wú rǎn wū gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
切相智无染污故，般若波罗蜜多清净？”

fó gàoshànxiàn sè bù kě qǔ gù wú rǎn wū sè wú rǎn wū
佛告善现：“色不可取故无染污，色无染污

gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng shòu xiǎng xíng shí bù kě
故，般若波罗蜜多清净；受、想、行、识不可

qǔ gù wú rǎn wū shòu xiǎng xíng shí wú rǎn wū gù bō rě bō
取故无染污，受、想、行、识无染污故，般若波

luó mì duōqīngjìng rú shì nǎi zhì yī qiè zhì bù kě qǔ gù wú rǎn wū
罗蜜多清净。如是乃至一切智不可取故无染污，

yī qiè zhì wú rǎn wū gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng dàoxiàng zhì
一切智无染污故，般若波罗蜜多清净；道相智、

yī qièxiàng zhì bù kě qǔ gù wú rǎn wū dàoxiàng zhì yī qièxiàng zhì
一切相智不可取故无染污，道相智、一切相智

wú rǎn wū gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
无染污故，般若波罗蜜多清净。

fù cì shànxiàn xū kōng wú rǎn wū gù bō rě bō luó mì
“复次，善现，虚空无染污故，般若波罗蜜

duōqīngjìng
多清净。”

shì zūn yún hé xū kōng wú rǎn wū gù bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何虚空无染污故，般若波罗蜜多

qīngjìng
清净？”

shànxiàn xū kōng bù kě qǔ gù wú rǎn wū xū kōng wú rǎn
“善现，虚空不可取故无染污，虚空无染

wū gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
污故，般若波罗蜜多清净。

fù cì shànxiàn xū kōngwéi jiǎ shuō gù bō rě bō luó
“复次，善现，虚空唯假说故，般若波罗

mì duōqīngjìng
蜜多清净。”

shì zūn yún hé xū kōngwéi jiǎ shuō gù bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何虚空唯假说故，般若波罗蜜多

qīngjìng
清净？”

shànxiàn rú yī xū kōng èr xiǎngshēngxiàn wéiyǒu jiǎ shuō
“善现，如依虚空二响声现唯有假说，

wéi jiǎ shuō gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
唯假说故，般若波罗蜜多清净。

fù cì shànxiàn xū kōng bù kě shuō gù bō rě bō luó
“复次，善现，虚空不可说故，般若波罗

mì duōqīngjìng
蜜多清净。”

shì zūn yún hé xū kōng bù kě shuō gù bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何虚空不可说故，般若波罗蜜多

qīngjìng
清净？”

shànxiàn xū kōng wú kě shuō shì gù bù kě shuō yóu cǐ bō
“善现，虚空无可说事故不可说，由此般

rě bō luó mì duōqīngjìng
若波罗蜜多清净。

fù cì shànxiàn xū kōng bù kě dé gù bō rě bō luó mì
“复次，善现，虚空不可得故，般若波罗蜜

duōqīngjìng
多清净。”

shì zūn yún hé xū kōng bù kě dé gù bō rě bō luó mì duō
“世尊！云何虚空不可得故，般若波罗蜜多

qīngjìng
清净？”

shànxiàn xū kōng wú kě dé shì gù bù kě dé yóu cǐ bō rě
“善现，虚空无可得事故不可得，由此般若

bō luó mì duōqīngjìng
波罗蜜多清净。

fù cì shànxiàn yī qiè fǎ wú shēng wú miè wú rǎn wú
“复次，善现，一切法无生无灭、无染无

jìng gù bō rě bō luó mì duōqīngjìng
净故，般若波罗蜜多清净。”

shì zūn yún hé yī qiè fǎ wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng gù
“世尊！云何一切法无生无灭、无染无净故，

bō rě bō luó mì duō qīng jìng
般若波罗蜜多清净？”

shàn xiàn yī yī qiè fǎ bì jìng jìng gù wú shēng wú miè wú
“善现，以一切法毕竟净故无生无灭、无
rǎn wú jìng yóu cǐ bō rě bō luó mì duō qīng jìng
染无净，由此般若波罗蜜多清净。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò shàn nán zǐ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若善男子、
shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí
善女人等于此般若波罗蜜多，至心听闻、受持、
dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng
读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、广
lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǎn ěr bí shé
令流布，是善男子、善女人等眼、耳、鼻、舌
jiē wú suǒ huàn shēn zhī wú quē bú shèn shuāi mào yì bú hòng sǐ cháng
皆无所患，身支无缺不甚衰耄亦不横死，常
wéi wú liàng bǎi qiān tiān shén gōng jìng wéi rào suí zhú wèi hù shì shàn nán
为无量百千天神恭敬围绕随逐卫护。是善男
zǐ shàn nǚ rén děng yú hēi bái yuè gè dì bā rì dì shí sì rì dì
子、善女人等于黑白月各第八日、第十四日、第
shí wǔ rì dú sòng xuān shuō rú shì bō rě bō luó mì duō shì shí
十五日，读诵、宣说如是般若波罗蜜多，是时
sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì jìng jū tiān jiē lái jí huì cǐ fǎ shī suǒ
四大王众天乃至净居天，皆来集会此法师所，
tīng shòu bō rě bō luó mì duō shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu yú
听受般若波罗蜜多。是善男子、善女人等由于
wú liàng dà jí huì zhōng dú sòng xuān shuō shèn shēn bō rě bō luó mì
无量大会中，读诵、宣说甚深般若波罗蜜
duō biàn huò wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì bù kě chēng liáng shū
多，便获无量无数无边不可思议不可称量殊
shèng gōng dé
胜功德。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò shàn
佛告善现：“如是！如是，如汝所说。若善
nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén
男子、善女人等于此般若波罗蜜多，至心听闻、

shòu chí dú sòng jīng jìn xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō
受持、读诵、精进修学、如理思惟、书写、解说、
guǎng lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǎn ěr bí
广令流布，是善男子、善女人等眼、耳、鼻、
shé jiē wú suǒ huàn shēn zhī wú quē bú shèn shuāi mào yì wú hòng sǐ
舌皆无所患身支无缺，不甚衰耄亦无横死，
cháng wéi wú liàng bǎi qiān tiān shén gōng jìng wéi rào suí zhú wèi hù shì shàn
常为无量百千天神恭敬围绕随逐卫护。是善
nán zǐ shàn nǚ rén děng yú liù zhāi rì dú sòng xuān shuō rú shì bō rě
男子、善女人等于六斋日读诵、宣说如是般若
bō luó mì duō shì shí sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì jìng jū tiān jiē lái
波罗蜜多，是时四大王众天乃至净居天，皆来
jí huì cǐ fǎ shī suǒ tīng shòu bō rě bō luó mì duō shì shàn nán zǐ
集会此法师所，听受般若波罗蜜多。是善男子、
shàn nǚ rén děng yóu yú wú liàng dà jí huì zhōng dú sòng xuān shuō shèn
善女人等由于无量大会中读诵、宣说甚
shēn bō rě bō luó mì duō biàn huò wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì
深般若波罗蜜多，便获无量无数无边不可思议
bù kě chēng liáng shū shèng gōng dé hé yǐ gù shàn xiàn rú shì bō
不可称量殊胜功德。何以故？善现，如是般
rě bō luó mì duō shì dà zhēn bǎo yóu cǐ bō rě bō luó mì duō dà zhēn
若波罗蜜多是大珍宝，由此般若波罗蜜多大珍
bǎo gù wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng jiě tuō dì yù páng shēng guǐ
宝故，无量无数无边有情解脱地狱、傍生、鬼
jiè jí lìng wú liàng wú shù wú biān tiān lóng yào chā rén fēi rén děng
界，及令无量无数无边天、龙、药叉、人非人等，
jiě tuō zhǒng zhǒng pín qióng kǔ huàn néng shī wú liàng wú shù wú biān zhū
解脱种种贫穷苦患。能施无量无数无边诸
yǒu qíng lèi chà dì lì dà zú pó luó mén dà zú zhǎng zhě dà zú
有情类，刹帝力大族、婆罗门大族、长者大族、
jū shì dà zú fù guì ān lè néng shī wú liàng wú shù wú biān zhū yǒu qíng
居士大族富贵安乐；能施无量无数无边诸有情
lèi sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān fù guì ān
类，四大王众天乃至非想非非想处天富贵安
lè néng shī wú liàng wú shù wú biān zhū yǒu qíng lèi yù liú yī lái
乐；能施无量无数无边诸有情类，预流、一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí jí yǔ wú shàng zhèng děng pú
不还、阿罗汉果、独觉菩提及与无上正等菩

tí zì zài ān lè hé yǐ gù shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō
提自在安乐。何以故？善现，如是般若波罗蜜多
shènshēnjīngzhōng guǎngshuō kāi shì shí shàn yè dào sì jìng lǜ sì
甚深经中，广说开示十善业道，四静虑、四
wú liàng sì wú sè dìng sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī bù shī
无量、四无色定，四念住乃至八圣道支，布施
bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，内空乃至无性自
xìngkōng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yī qiè zhì dào
性空，如来十力乃至十八佛不共法，一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rú shì wú liàng gōng dé zhēnbǎo wú liàng
相智、一切相智。如是无量功德珍宝，无量
wú shù wú biānyǒuqíng yú zhōng xiū xué dé shēng chà dì lì dà zú pó
无数无边有情于中修学，得生刹帝力大族、婆
luó mén dà zú zhǎngzhě dà zú jū shì dà zú wú liàng wú shù wú
罗门大族、长者大族、居士大族；无量无数无
biānyǒuqíng yú zhōng xiū xué dé shēng sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì fēi
边有情于中修学，得生四大王众天乃至非
xiǎng fēi fēi xiǎngchùtiān wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng yú zhōng xiū xué
想非非想处天；无量无数无边有情于中修学，
dé yù liú guǒ yī lái bù huán ā luó hàn guǒ wú liàng wú shù
得预流果、一来、不还、阿罗汉果；无量无数
wú biānyǒuqíng yú zhōng xiū xué dé dú jué pú tí wú liàng wú shù wú
无边有情于中修学，得独觉菩提；无量无数无
biānyǒuqíng yú zhōng xiū xué dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng zhèng dé
边有情于中修学，得入菩萨正性离生，证得
wú shàng zhèng děng pú tí shànxiàn yóu cǐ yīn yuán rú shì bō rě
无上正等菩提。善现，由此因缘，如是般若
bō luó mì duō míng dà bǎozàng shì chū shì jiāngōng dé zhēnbǎo jiē yī
波罗蜜多名大宝藏，世出世间功德珍宝皆依
rú shì shènshēn bō rě bō luó mì duō ér chūxiàn gù
如是甚深般若波罗蜜多而出现故。

shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō dà bǎozàngzhōng bù
“善现，如是般若波罗蜜多大宝藏中，不
shuōshǎo fǎ yǒushēngyǒumiè yǒurǎnyǒujìng yǒu qǔ yǒushě hé yǐ
说少法有生有灭、有染有净、有取有舍。何以
gù shànxiàn yǐ wú shǎo fǎ kě shēng kě miè kě rǎn kě jìng kě
故？善现，以无少法可生可灭、可染可净、可

qǔ shě gù shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō dà bǎozàngzhōng
取舍故。善现，如是般若波罗蜜多大宝藏中，
bù shuō yǒu fǎ shì shàn shì fēi shàn shì yǒu jì shì wú jì shì shì jiān
不说有法是善是非善、是有记是无记、是世间
shì chū shì jiān shì yǒu lòu shì wú lòu shì yǒu wéi shì wú wéi shànxiàn
是出世间、是有漏是无漏、是有为是无为。善现，
yóu cǐ yīn yuán rú shì bō rě bō luó mì duō míng wú suǒ dé dà fǎ bǎo
由此因缘，如是般若波罗蜜多名无所得大法宝
zàng shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō dà bǎozàngzhōng bù shuō
藏。善现，如是般若波罗蜜多大宝藏中，不说
shǎo fǎ shì néng rǎn wū hé yǐ gù yǐ wú shǎo fǎ kě rǎn wū gù
少法是能染污。何以故？以无少法可染污故，
yì wú shǎo fǎ néng rǎn rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō dà fǎ bǎo
亦无少法能染如是甚深般若波罗蜜多大法宝
zàng hé yǐ gù néng rǎn wū fǎ bù kě dé gù shànxiàn yóu cǐ
藏。何以故？能染污法不可得故。善现，由此
yīn yuán rú shì bō rě bō luó mì duō míng wú rǎn wū dà fǎ bǎozàng
因缘，如是般若波罗蜜多名无染污大法宝藏。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō shí wú rú shì xiǎng rú shì fēn bié rú shì yǒu dé rú shì
蜜多时，无如是想、如是分别、如是有得、如是
xì lùn wǒ néng xiū xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì pú sà
戏论：‘我能修行甚深般若波罗蜜多。’是菩萨
mó hē sà néng rú shí xiū xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì néng
摩诃萨能如实修行甚深般若波罗蜜多，亦能
qīn jìn lǐ shì zhū fó cóng yī fó guó zhì yī fó guó gòng yǎng gōng jìng
亲近礼事诸佛，从一佛国至一佛国，供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn zhū fó shì zūn yóu zhū fó guó shàn qǔ qí xiàng yán jìng
尊重赞叹诸佛世尊，游诸佛国善取其相，严净
fó tǔ chéng shú yǒu qíng xiū zhū pú sà mó hē sà xíng jí zhèng wú
佛土、成熟有情，修诸菩萨摩诃萨行，疾证无
shàng zhèng děng pú tí shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō yú yī
上正等菩提。善现，如是般若波罗蜜多于一
qiè fǎ fēi yǒu zì zài fēi wú zì zài bù qǔ bù shě bù shēng bú
切法，非有自在，非无自在，不取不舍、不生不
miè bú gù bú jìng bù zēng bù jiǎn shànxiàn rú shì bō rě bō luó
灭、不垢不净、不增不减。善现，如是般若波罗

mì duō fēi guò qù fēi wèi lái fēi xiàn zài bú qù yù jiè bú
蜜多，非过去、非未来、非现在，不趣欲界、不
shě yù jiè bú zhù yù jiè bú qù sè jiè bù shě sè jiè bú zhù
舍欲界、不住欲界，不趣色界、不舍色界、不住
sè jiè bú qù wú sè jiè bù shě wú sè jiè bú zhù wú sè jiè
色界，不趣无色界、不舍无色界、不住无色界。

shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō yú bù shī bō luó mì
“善现，如是般若波罗蜜多，于布施波罗蜜

duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù yǔ bù shě yú nèi kōng nǎi zhì wú
多乃至般若波罗蜜多不与不舍；于内空乃至无

xìng zì xìng kōng yì bù yǔ bù shě yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
性自性空亦不与、不舍；于四念住乃至八圣道

zhī yì bù yǔ bù shě yú rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
支亦不与不舍；于如来十力乃至十八佛不共法

yì bù yǔ bù shě yú yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yì bù yǔ bù shě
亦不与不舍；于预流果乃至独觉菩提亦不与不舍；

yú zhū pú sà zhèng xìng lí shēng nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí yì bù
于诸菩萨正性离生乃至无上正等菩提亦不

yǔ bù shě yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì bù yǔ
与不舍；于一切智、道相智、一切相智亦不与

bù shě shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō yú yì shēng fǎ bù
不舍。善现，如是般若波罗蜜多，于异生法不

yǔ bù shě yú yù liú fǎ nǎi zhì ā luó hàn fǎ bù yǔ bù shě yú dú
与不舍；于预流法乃至阿罗汉法不与不舍；于独

jué fǎ bù yǔ bù shě yú pú sà fǎ bù yǔ bù shě yú zhū fó fǎ bù
觉法不与不舍；于菩萨法不与不舍；于诸佛法不

yǔ bù shě shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō bù yǔ shēng wén
与不舍。善现，如是般若波罗蜜多，不与声闻

fǎ bù shě yì shēng fǎ bù yǔ dú jué fǎ bù shě shēng wén fǎ
法、不舍异生法，不与独觉法、不舍声闻法，

bù yǔ zhū fó fǎ bù shě dú jué fǎ bù yǔ wú wéi fǎ bù shě yǒu
不与诸佛法、不舍独觉法，不与无为法、不舍有

wéi fǎ hé yǐ gù shànxiàn rú lái chū shì ruò bù chū shì rú shì
为法。何以故？善现，如来出世若不出世，如是

zhū fǎ cháng wú biàn yì fǎ xìng fǎ jiè fǎ dìng fǎ zhù wú miù
诸法常无变易，法性、法界、法定、法住无谬

shī gù。”

ěr shí wú liàng bǎi qiān tiān zǐ zhù xū kōng zhōng huān xǐ yǒng yuè
尔时，无量百千天子住虚空中欢喜踊跃，

yǐ tiān suǒ yǒu wà bō luó huā bō tè mó huā jū mǒu tuó huā bēn tú
以天所有喞钵罗华、钵特摩华、拘某陀华、奔荼

lì huā wēi miào yīn huā jí zhū xiāng mò ér sàn fó shàng gēng xiāng qìng
利华、微妙音华及诸香末而散佛上，更相庆

wèi tóng shēng chàng yán wǒ děng jīn zhě yú shàn bù zhōu jiàn fó dì
慰同声唱言：“我等今者于瞻部洲，见佛第

èr zhuàn miào fǎ lún cǐ zhōng wú liàng bǎi qiān tiān zǐ wén shuō bō rě
二转妙法轮。”此中无量百千天子闻说般若

bō luó mì duō tóng shí zhèng dé wú shēng fǎ rěn
波罗蜜多，同时证得无生法忍。

ěr shí shì zūn gào shàn xiàn yuē rú shì fǎ lún fēi dì yī zhuàn
尔时，世尊告善现曰：“如是法轮非第一转，

yì fēi dì èr hé yǐ gù shàn xiàn rú shì bō rě bō luó mì duō yú
亦非第二。何以故？善现，如是般若波罗蜜多于

yī qiè fǎ bú wèi zhuàn gù bú wèi huán gù chū xiàn shì jiān dàn yǐ wú
一切法不为转故、不为还故出现世间，但以无

xìng zì xìng kōng gù
性自性空故。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yǐ hé děng fǎ wú xìng zì
具寿善现白佛言：“世尊！以何等法无性自

xìng kōng gù rú shì bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ bú wèi zhuàn
性空故？如是般若波罗蜜多于一切法不为转

gù bú wèi huán gù chū xiàn shì jiān
故、不为还故出现世间。”

fó gào shàn xiàn yǐ bō rě bō luó mì duō bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“以般若波罗蜜多般若波罗蜜多

xìng kōng gù nǎi zhì bù shī bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō xìng kōng
性空故，乃至布施波罗蜜多布施波罗蜜多性空

gù yǐ nèi kōng nèi kōng xìng kōng gù nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú xìng
故；以内空内空性空故，乃至无性自性空无性

zì xìng kōng xìng kōng gù yǐ sì niàn zhù sì niàn zhù xìng kōng gù nǎi zhì
自性空性空故；以四念住四念住性空故，乃至

bā shèng dào zhī bā shèng dào zhī xìng kōng gù yǐ rú lái shí lì rú lái
八圣道支八圣道支性空故；以如来十力如来

shí lì xìng kōng gù nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shí bā fó bú gòng fǎ
十力性空故，乃至十八佛不共法十八佛不共法

xìngkōng gù yī qiè zhì yī qiè zhì xìngkōng gù dào xiàng zhì yī qiè
性空故；一切智一切智性空故，道相智、一切
xiàng zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xìngkōng gù yì shēng xìng yì shēng
相智道相智、一切相智性空故；异生性异生
xìng xìngkōng gù yù liú guǒ yù liú guǒ xìngkōng gù nǎi zhì ā luó hàn guǒ
性性空故，预流果预流果性空故，乃至阿罗汉果
ā luó hàn guǒ xìngkōng gù dú jué pú tí dú jué pú tí xìngkōng gù yī
阿罗汉果性空故，独觉菩提独觉菩提性空故；一
qiè pú sà mó hē sà xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng xìngkōng gù zhū
切菩萨摩诃萨行一切菩萨摩诃萨行性空故，诸
fó wú shàng zhèng děng pú tí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí xìngkōng
佛无上正等菩提诸佛无上正等菩提性空
gù shàn xiàn yǐ rú shì děng fǎ wú xìng zì xìngkōng gù rú shì bō
故。善现，以如是等法无性自性空故，如是般
rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ bú wèi zhuàn gù bú wèi huán gù chū
若波罗蜜多于一切法不为转故、不为还故出
xiàn shì jiān
现世间。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！诸菩萨

mó hē sà rú shì bō rě bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō dá yī
摩诃萨如是般若波罗蜜多，是大波罗蜜多达一
qiè fǎ zì xìngkōng gù suī dá yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng ér zhū pú sà
切法自性空故。虽达一切法自性皆空，而诸菩萨
mó hē sà yī cǐ bō rě bō luó mì duō zhèng dé wú shàng zhèng děng pú
摩诃萨依此般若波罗蜜多证得无上正等菩
tí zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng suī zhèng pú tí ér wú suǒ
提，转妙法轮度无量众。虽证菩提而无所
zhèng zhèng bú zhèng fǎ bù kě dé gù suī zhuàn fǎ lún ér wú suǒ
证，证、不证法不可得故；虽转法轮而无所
zhuàn zhuàn fǎ huán fǎ bù kě dé gù suī dù yǒu qíng ér wú suǒ
转，转法、还法不可得故；虽度有情而无所
dù jiàn bú jiàn fǎ bù kě dé gù shì zūn yú cǐ dà bō rě bō
度，见、不见法不可得故。世尊！于此大般若波
luó mì duō zhōng zhuàn fǎ lún shì dōu bù kě dé yī yī qiè fǎ yǒng bù
罗蜜多中，转法轮事都不可得，以一切法永不
shēng gù néng zhuàn suǒ zhuàn bù kě dé gù suǒ yǐ zhě hé fēi
生故，能转、所转不可得故。所以者何？非

kōng wú xiàng wú yuàn fǎ zhōng kě yǒunéngzhuàn jí nénghuán fǎ
空、无相、无愿法中，可有能转及能还法，
zhuàn huán xìng fǎ bù kě dé gù shì zūn yú cǐ bō rě bō luó mì duō
转还性法不可得故。世尊！于此般若波罗蜜多，
ruò néng rú shì xuānshuō kāi shì fēn bié xiǎn liǎo lìng yì wù rù shì míng
若能如是宣说开示分别显了令易悟入，是名
shàn jìng xuānshuō bō rě bō luó mì duō cǐ zhōng dōu wú shuō zhě shòu
善净宣说般若波罗蜜多。此中都无说者、受
zhě suǒ shuō shòu fǎ jì wú shuō zhě shòu zhě jí fǎ zhū néng zhèng
者、所说受法，既无说者、受者及法，诸能证
zhě yì bù kě dé wú zhèng zhě gù yì wú yǒunéng dé niè pán zhě
者亦不可得，无证者故，亦无有能得涅槃者，
yú cǐ bō rě bō luó mì duō shànshuō fǎ zhōng yì wú fú tián shī shòu
于此般若波罗蜜多善说法中亦无福田，施受、
shī wù jiē xìng kōng gù fú tián wú gù fú yì xìng kōng biāo zhì míng yán
施物皆性空故，福田无故福亦性空，标³³帜名言
jiē bù kě dé shì gù míng dà bō luó mì duō
皆不可得，是故名大波罗蜜多。”

dì èr fēn bù kě dé pǐn dì sì shí èr 第二分不可得品第四十二

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn rú shì bō
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！如是般
rě bō luó mì duō shì wú biān bō luó mì duō
若波罗蜜多是无边波罗蜜多。”

fó yán rú shì pì rú xū kōng wú biān jì gù
佛言：“如是！譬如虚空无边际故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì píngděng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是平等波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì yǐ yī qiè fǎ xìng píngděng gù
佛言：“如是！以一切法性平等故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì yuǎn lí bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是远离波罗蜜

³³ 大正藏：标；永乐北藏及龙藏：标

duō
多。”

fó yán rú shì bì jìng kōng gù
佛言：“如是！毕竟空故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì nán qū fú bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是难屈伏波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì yī qiè fǎ xìng bù kě dé gù
佛言：“如是！一切法性不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú bǐ àn bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无彼岸波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì wú míng tǐ gù
佛言：“如是！无名体故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì xū kōng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是虚空波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì rù xī chū xī bù kě dé gù
佛言：“如是！入息、出息不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì bù kě shuō bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是不可说波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì cǐ zhōng xún sī bù kě dé gù
佛言：“如是！此中寻伺不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú míng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无名波罗蜜

duō fó yán rú shì shòu xiǎng sī chù jí zuò yì děng
多。”佛言：“如是！受、想、思、触及作意等

bù kě dé gù
不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú xíng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无行波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ wú lái qù gù
佛言：“如是！以一切法无来去故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì bù kě duó bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是不可夺波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ bù kě fú gù
佛言：“如是！以一切法不可伏故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú jìn bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无尽波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ shì bì jìng jìn bù kě jìn gù
佛言：“如是！以一切法是毕竟尽不可尽故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú shēng miè bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无生灭波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ wú shēng miè gù
佛言：“如是！以一切法无生灭故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú zuò bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无作波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì yī zhū zuò zhě bù kě dé gù
佛言：“如是！以诸作者不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú zhī bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无知波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ xìng jiē dùn gù
佛言：“如是！以一切法性皆钝故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú yí zhuǎn bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无移转波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì yóu sǐ shēng zhě bù kě dé gù
佛言：“如是！由死生者不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú shī huài bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无失坏波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ wú shī huài gù
佛言：“如是！以一切法无失坏故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì rú mèng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是如梦波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ rú mèng suǒ jiàn bù kě dé gù
佛言：“如是！以一切法如梦所见不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì rú xiǎng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是如响波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì néng suǒ wén shuō bù kě dé gù
佛言：“如是！能所闻说不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì rú yǐng xiàng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是如影像波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì zhū fǎ jiē rú guāng jìng suǒ xiàn bù kě dé
佛言：“如是！诸法皆如光镜所现不可得
gù
故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì rú yàn huàn bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是如焰幻波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ rú liú biàn xiàng bù kě dé gù
佛言：“如是！以一切法如流变相不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì rú biàn huà shì bō
“世尊！如是般若波罗蜜多是如变化事波
luó mì duō
罗蜜多。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ rú suǒ biàn huà bù kě dé gù
佛言：“如是！以一切法如所变化不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì rú xún xiāng chéng bō
“世尊！如是般若波罗蜜多是如寻香城波

luó mì duō
罗蜜多。”

fó yán rú shì yī yī qiè fǎ rú xún xiāng chéng bù kě dé
佛言：“如是！以一切法如寻香城不可得

gù
故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú rǎn jìng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无染净波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì zhū rǎn jìng yīn bù kě dé gù
佛言：“如是！诸染净因不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú suǒ dé bù kě
“世尊！如是般若波罗蜜多是无所得、不可

tú rǎn bō luó mì duō
涂染波罗蜜多。”

fó yán rú shì zhū suǒ yī fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！诸所依法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú xì lùn bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无戏论波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì pò huài yī qiè xì lùn shì gù
佛言：“如是！破坏一切戏论事故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú màn zhí bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无慢执波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì pò huài yī qiè màn zhí shì gù
佛言：“如是！破坏一切慢执事故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú dòng zhuǎn bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无动转波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì zhù fǎ jiè gù
佛言：“如是！住法界故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì lí rǎn zhuó bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是离染浊波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì jué yī qiè fǎ bù xū wàng gù
佛言：“如是！觉一切法不虚妄故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú děng qǐ bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无等起波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù
佛言：“如是！于一切法无分别故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì jì jìng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是寂静波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì yú zhū fǎ xiàng wú suǒ dé gù
佛言：“如是！于诸法相无所得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú tān yù bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无贪欲波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì zhū tān yù shì bù kě dé gù
佛言：“如是！诸贪欲事不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú chēn huì bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无瞋恚波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì pò huài yī qiè chēn huì shì gù
佛言：“如是！破坏一切瞋恚事故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú yú chī bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无愚痴波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì miè zhū wú zhī hēi àn shì gù
佛言：“如是！灭诸无知黑暗事故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú fán nǎo bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无烦恼波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì lí fēn bié gù
佛言：“如是！离分别故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì lí yǒu qíng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是离有情波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì dá zhū yǒu qíng wú suǒ yǒu gù
佛言：“如是！达诸有情无所有故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú duàn huài bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无断坏波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì cǐ néng děng qǐ yī qiè fǎ gù
佛言：“如是！此能等起一切法故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú èr biān bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无二边波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì lí èr biān gù
佛言：“如是！离二边故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú zá huài bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无杂³⁴坏波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì zhī yī qiè fǎ bù xiāng shǔ gù
佛言：“如是！知一切法不相属故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú qǔ zhuó bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无取著波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì chāo guò shēng wén dú jué dì gù
佛言：“如是！超过声闻、独觉地故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú fēn bié bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无分别波罗蜜

³⁴ 大正藏：离；永乐北藏及龙藏：杂

duō
多。”

fó yán rú shì yī qiè fēn bié bù kě dé gù
佛言：“如是！一切分别不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú xiànliàng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无限**量**波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì zhū fǎ fēn qí bù kě dé gù
佛言：“如是！诸法分齐不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì rú xū kōng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是如**虚**空波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì dá yī qiè fǎ wú zhì ài gù
佛言：“如是！达一切法无**滞碍**故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú cháng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无**常**波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì néng yǒng miè huài yī qiè fǎ gù
佛言：“如是！能永**灭**坏一切法故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì kǔ bō luó mì duō
“世尊！如是般若波罗蜜多是苦波罗蜜多。”

fó yán rú shì néng yǒng qū qiǎn yī qiè fǎ gù
佛言：“如是！能永**驱遣**一切法故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú wǒ bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无**我**波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì yú yī qiè fǎ wú zhí zhuó gù
佛言：“如是！于一切法无**执著**故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì kōng bō luó mì duō
“世尊！如是般若波罗蜜多是**空**波罗蜜多。”

fó yán rú shì yú yī qiè fǎ wú suǒ dé gù
佛言：“如是！于一切法无**所得**故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú chà nà bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无**刹那**波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì yú yī qiè fǎ wú dòng zhuǎn gù
佛言：“如是！于一切法无动转故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì nèi kōng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是内空波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì liǎo dá nèi fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！了达内法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wài kōng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是外空波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì liǎo dá wài fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！了达外法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì nèi wài kōng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是内外空波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì zhī nèi wài fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！知内外法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì kōng kōng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是空空波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì liǎo kōng kōng fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！了空空法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì dà kōng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是大空波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì liǎo yī qiè fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！了一切法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì shèng yì kōng bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是胜义空波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì jì miè niè pán bù kě dé gù
佛言：“如是！寂灭涅槃不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì yǒu wéi kōng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是有为空波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì zhū yǒu wéi fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！诸有为法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú wéi kōng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无为空波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì zhū wú wéi fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！诸无为法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì bì jìng kōng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是毕竟空波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì bì jìng kōng fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！毕竟空法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú jì kōng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无际空波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì wú jì kōng fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！无际空法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì sǎn wú sǎn kōng bō
“世尊！如是般若波罗蜜多是散无散空波
luó mì duō
罗蜜多。”

fó yán rú shì sǎn wú sǎn kōng fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！散无散空法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì běn xìng kōng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是本性空波罗
mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì yǒu wéi wú wéi fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！有为、无为法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì zì gòngxiàngkōng bō
“世尊！如是般若波罗蜜多是自共相空波

luó mì duō
罗蜜多。”

fó yán rú shì dá fǎ yuǎn lí zì gòngxiàng gù
佛言：“如是！达法远离自共相故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì yī qiè fǎ kōng bō
“世尊！如是般若波罗蜜多是一切法空波

luó mì duō
罗蜜多。”

fó yán rú shì zhī nèi wài fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！知内外法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì bù kě dé kōng bō
“世尊！如是般若波罗蜜多是不可得空波

luó mì duō
罗蜜多。”

fó yán rú shì yī qiè fǎ xìng bù kě dé gù
佛言：“如是！一切法性不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú xìngkōng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是无性空波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì wú xìngkōng fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！无性空法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì zì xìngkōng bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是自性空波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì zì xìngkōng fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！自性空法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú xìng zì xìngkōng
“世尊！如是般若波罗蜜多是无性自性空

bō luó mì duō
波罗蜜多。”

fó yán rú shì wú xìng zì xìngkōng fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！无性自性空法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì sì niàn zhù bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是四念住波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì shēnshòu xīn fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！身受心法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì sì zhèngduàn bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是四正断波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì shàn bú shàn fǎ bù kě dé gù
佛言：“如是！善不善法不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì sì shén zú bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是四神足波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì sì shén zú xìng bù kě dé gù
佛言：“如是！四神足性不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wǔ gēn bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是五根波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì wǔ gēn zì xìng bù kě dé gù
佛言：“如是！五根自性不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wǔ lì bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是五力波罗蜜

duō
多。”

fó yán rú shì wǔ lì zì xìng bù kě dé gù
佛言：“如是！五力自性不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì qī děngjué zhī bō
“世尊！如是般若波罗蜜多是七等觉支波

luó mì duō
罗蜜多。”

fó yán rú shì qī děngjué zhī xìng bù kě dé gù
佛言：“如是！七等觉支性不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì bā shèngdào zhī bō
“世尊！如是般若波罗蜜多是八圣道支波

luó mì duō
罗蜜多。”

fó yán rú shì bā shèngdào zhī xìng bù kě dé gù
佛言：“如是！八圣道支性不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì kōng jiě tuō mén bō
“世尊！如是般若波罗蜜多是空解脱门波
luó mì duō
罗蜜多。”

fó yán rú shì kōng lí xíngxiàng bù kě dé gù
佛言：“如是！空离行相不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú xiàng jiě tuō mén
“世尊！如是般若波罗蜜多是无相解脱门
bō luó mì duō
波罗蜜多。”

fó yán rú shì jì jìng xíngxiàng bù kě dé gù
佛言：“如是！寂静行相不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú yuàn bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是无愿波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì wú yuàn xíngxiàng bù kě dé gù
佛言：“如是！无愿行相不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì bā jiě tuō bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是八解脱波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì bā jiě tuō xìng bù kě dé gù
佛言：“如是！八解脱性不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì jiǔ cì dì dìng bō
“世尊！如是般若波罗蜜多是九次第定波
luó mì duō
罗蜜多。”

fó yán rú shì jiǔ cì dì dìng zì xìng bù kě dé gù
佛言：“如是！九次第定自性不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì bù shī bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是布施波罗蜜
duō
多。”

fó yán rú shì cǐ zhōngqiāntān bù kě dé gù
佛言：“如是！此中悭贪不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì jìng jiè bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是净戒波罗蜜
多。”

fó yán rú shì cǐ zhōng pò jiè bù kě dé gù
佛言：“如是！此中破戒不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì ān rěn bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是安忍波罗蜜
多。”

fó yán rú shì cǐ zhōng chēn huì bù kě dé gù
佛言：“如是！此中瞋恚不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì jīng jìn bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是精进波罗蜜
多。”

fó yán rú shì cǐ zhōng xiè dài bù kě dé gù
佛言：“如是！此中懈怠不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì jìng lǜ bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是静虑波罗蜜
多。”

fó yán rú shì cǐ zhōng luàn xīn bù kě dé gù
佛言：“如是！此中乱心不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì bō rě bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是般若波罗蜜
多。”

fó yán rú shì cǐ zhōng è huì bù kě dé gù
佛言：“如是！此中恶慧不可得故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì fó shí lì bō luó mì
“世尊！如是般若波罗蜜多是佛十力波罗蜜
多。”

fó yán rú shì dá yī qiè fǎ nán qū fú gù
佛言：“如是！达一切法难屈伏故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì sì wú suǒ wèi bō luó
“世尊！如是般若波罗蜜多是四无所畏波罗

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì dé dào xiàng zhì wú tuì mò gù
佛言：“如是！得道相智无退没故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì sì wú ài jiě bō luó

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì dé yī qiè zhì yī qiè xiàng zhì wú guà ài

gù
故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì dà cí bēi xǐ

shě bō luó mì duō
舍波罗蜜多。”

fó yán rú shì yú zhū yǒu qíng bú qì shě gù
佛言：“如是！于诸有情不弃舍故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì shí bā fó bú gòng

fǎ bō luó mì duō
法波罗蜜多。”

fó yán rú shì chāo zhū shēng wén dú jué fǎ gù
佛言：“如是！超诸声闻、独觉法故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì rú lái bō luó mì

duō
多。”

fó yán rú shì néng rú shí shuō yī qiè fǎ gù
佛言：“如是！能如实说一切法故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì zì rán bō luó mì

duō
多。”

fó yán rú shì yú yī qiè fǎ zì zài zhuàn gù
佛言：“如是！于一切法自在转故。”

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì zhèng děng jué bō luó

mì duō
蜜多。”

fó yán rú shì yú yī qiè fǎ yī qiè xíng xiàng néng xiàn jué
佛言：“如是！于一切法一切行相能现觉

gù
故。”

大般若波罗蜜多经卷第四百三十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sān shí bā 大般若波罗蜜多经卷第四百三十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn dōng běi fāng pǐn dì sì shí sān zhī yī 第二分 东北方品第四十三之一

shí tiān dì shì zuò shì niànyán ruò shànán zǐ shàn nǚ rén
时，天帝释作是念言：“若善男子、善女人

děng dé wén bō rě bō luó mì duō shēn jīng diǎn fǎ mén míng zì yī
等得闻般若波罗蜜多甚深经典法门名字，一

jīng ěr zhě shì shànán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ yú guò qù wú liàng rú
经耳者，是善男子、善女人等已于过去无量如

lái yīng zhèngděng jué qīn jìn gòngyǎng fā hóng shì yuàn zhòng
来、应、正等觉亲近供养、发弘誓愿、种

zhū shàngēn duō shàn zhī shí zhī suǒ shè shòu kuàng néng shū xiě shòu
诸善根，多善知识之所摄受，况能书写、受

chí dú sòng rú lǐ sī wéi wèi tā yǎnshuō huò néng suí lì rú
持、读诵、如理思惟、为他演说，或能随力如

shuō xiū xíng dāng zhī shì rén dìng yú guò qù wú liàng fó suǒ qīn jìn chéng
说修行！当知是人定于过去无量佛所亲近承

shì gòngyǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zhí zhòng dé běn céng
事、供养恭敬、尊重赞叹、植³⁵众德本，曾

wén bō rě bō luó mì duō wén yǐ shòu chí sī wéi dú sòng wèi
闻般若波罗蜜多，闻已受持、思惟、读诵、为

tā yǎnshuō rú jiào xiū xíng huò yú cǐ jīng néng wèn néng dá yóu sī
他演说、如教修行，或于此经能问能答，由斯

fú lì jīn bàn shì shì ruò shànán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ céng gòng
福力今办是事。若善男子、善女人等，已曾供

yǎng wú liàng rú lái yīng zhèngděng jué gōng dé chún jìng wén shì
养无量如来、应、正等觉，功德纯净，闻是

bō rě bō luó mì duō qí xīn bù jīng bù kǒng bù bù wén yǐ xìn yào rú
般若波罗蜜多，其心不惊不恐不怖，闻已信乐如

³⁵ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

shuō xiū xíng dāng zhī shì rén céng yú guò qù duō bǎi qiān jié xiū xí bù
说修行，当知是人曾于过去多百千劫，修习布
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō gù yú jīn shēng néng chéng cǐ shì
施乃至般若波罗蜜多故，于今生能成此事。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn ruò shàn nán zǐ
尔时，舍利子白佛言：“世尊！若善男子、

shàn nǚ rén dēng wén cǐ bō rě bō luó mì duō shēn jīng zhōng suǒ yǒu
善女人等闻此般若波罗蜜多甚深经中所有

yì qù bù jīng bú bù yì bù shēng yí wén yǐ shòu chí sī wéi
义趣，不惊不怖亦不生疑，闻已受持、思惟、

dú sòng shū xiě jiě shuō rú jiào xiū xíng dāng zhī shì rén yǐ yú
读诵、书写、解说、如教修行，当知是人已于

wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn hé yǐ gù shì zūn rú
无上正等菩提得不退转。何以故？世尊！如

shì bó rě bō luó mì duō yì qù shēn jīng jí nán xìn jiě ruò yú xiān shì
是般若波罗蜜多义趣甚深极难信解，若于先世

bù jiǔ xiū xí bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bó rě
不久修习布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若

bō luó mì duō qǐ zàn dé wén jí néng xìn jiě shì zūn ruò shàn nán
波罗蜜多，岂暂得闻即能信解！世尊！若善男

zǐ shàn nǚ rén dēng wén shuō rú shì shēn jīng bō rě bō luó mì duō huǐ
子、善女人等，闻说如是甚深般若波罗蜜多毁

zǐ fěi bàng dāng zhī shì rén yǐ yú xiān shì yóu tān chēn chī fù
訾³⁶诽谤，当知是人已于先世由贪、瞋、痴覆

bì xīn gù yú cǐ bó rě bō luó mì duō shēn jīng diǎn yì céng huǐ
蔽心故，于此般若波罗蜜多甚深经典亦曾毁

bàng hé yǐ gù shì zūn rú shì chī rén wén shuō bō rě bō luó mì
谤。何以故？世尊！如是痴人闻说般若波罗蜜

duō shēn jīng yì qù yóu chuàn xí lì bú xìn bú yào xīn bù qīng jìng
多甚深义趣，由串习力不信不乐，心不清净。

suǒ yǐ zhě hé rú shì chī rén yú guò qù shì wèi céng qīn jìn zhū fó
所以者何？如是痴人于过去世，未曾亲近诸佛

pú sà jí dì zǐ zhòng wèi céng qǐng wèn yún hé yīng xíng bù shī bō luó
菩萨及弟子众，未曾请问：云何应行布施波罗

mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yún hé yīng zhù nèi kōng nǎi zhì wú
蜜多乃至般若波罗蜜多？云何应住内空乃至无

³⁶ 大正藏：訾；永乐北藏及龙藏：訾

xìng zì xìngkōng yún hé yīng xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèngdào zhī
性自性空？云何应修四念住乃至八圣道支？

yún hé yīng xué fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ gù jīn wén
云何应学佛十力乃至十八佛不共法？故今闻

shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō huǐ zǐ fěi bàng bú xìn bú yào xīn
说甚深般若波罗蜜多，毁訾诽谤不信不乐，心

bù qīng jìng
不清净。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
尔时，天帝释白佛言：“世尊！如是般若波罗

mì duō yì qù shēn shēn jí nán xìn jiě ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
蜜多义趣甚深极难信解，若善男子、善女人等

wèi jiǔ xìn yào xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
未久信乐、修行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜

duō wèi jiǔ xìn yào ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng wèi jiǔ
多，未久信乐、安住内空乃至无性自性空，未久

xìn yào xiū xí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèngdào zhī wèi jiǔ xìn yào
信乐、修习四念住乃至八圣道支，未久信乐、

xiū xí bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng wǔ shéntōng wèi jiǔ xìn yào xiū
修习八解脱、九次第定、五神通，未久信乐、修

xué rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi
学如来十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、

dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ jí yú wú liàng wú biān fó fǎ
大喜、大舍、十八佛不共法及余无量无边佛法，

shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wén cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn
是善男子、善女人等闻此般若波罗蜜多甚深

yì qù bù néng xìn jiě huò shēng huǐ bàng wèi wéi xī yǒu shì zūn
义趣，不能信解或生毁谤，未为希有。世尊！

wǒ jīn jìng lǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì zūn wǒ ruò jìng lǐ
我今敬礼甚深般若波罗蜜多。世尊！我若敬礼

shēn shēn bō rě bō luó mì duō jí wéi jìng lǐ yī qiè xiàng zhì
甚深般若波罗蜜多，即为敬礼一切相智。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō jìng lǐ bō rě bō luó mì duō jí wéi jìng lǐ yī qiè xiàng zhì
说。敬礼般若波罗蜜多，即为敬礼一切相智。

hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué ruò
何以故？憍尸迦，一切如来、应、正等觉，若

yī qiè zhì ruò dào xiàng zhì ruò yī qiè xiàng zhì jiē cóng bō rě bō
一切智、若道相智、若一切相智，皆从般若波
luó mì duō ér chūshēng gù jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén
罗蜜多而出生故。憍尸迦，若善男子、善女人
děng yù zhù rú lái yī qiè xiàng zhì dāng zhù bō rě bō luó mì duō yù
等欲住如来一切相智，当住般若波罗蜜多；欲
shēng rú lái yī qiè zhì dào xiàng zhì jí yú gōng dé dāng xué bō rě
生如来一切智、道相智及余功德，当学般若
bō luó mì duō yù dé yǒng duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù dāng xué
波罗蜜多；欲得永断一切烦恼习气相续，当学
bō rě bō luó mì duō yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào
般若波罗蜜多；欲证无上正等菩提，转妙
fǎ lún dù yǒu qíng lèi dāng xué bō rě bō luó mì duō jiāo shī jiā ruò
法轮度有情类，当学般若波罗蜜多。憍尸迦，若
shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yù dé yù liú yī lái bù huán ā
善男子、善女人等欲得预流、一来、不还、阿
luó hàn guǒ dú jué pú tí dāng xué bō rě bō luó mì duō jiāo shī jiā
罗汉果、独觉菩提，当学般若波罗蜜多。憍尸迦，
ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yù shàn ān lì shēng wén zhǒng xìng³⁷ zhū
若善男子、善女人等欲善安立声闻种性³⁷诸
yǒu qíng lèi yú shēng wén shèng dāng xué bō rě bō luó mì duō yù shàn
有情类于声闻乘，当学般若波罗蜜多；欲善
ān lì dú jué zhǒng xìng³⁸ zhū yǒu qíng lèi yú dú jué shèng dāng xué bō rě
安立独觉种性³⁸诸有情类于独觉乘，当学般若
bō luó mì duō yù shàn ān lì dà shèng zhǒng xìng³⁹ zhū yǒu qíng lèi yú wú
波罗蜜多；欲善安立大乘种性³⁹诸有情类于无
shàng shèng lìng jí zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí dāng xué
上乘，令疾证得所求无上正等菩提，当学
bō rě bō luó mì duō jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
般若波罗蜜多。憍尸迦，若善男子、善女人等
yù dé sān jiè zuì shèng gōng dé dāng xué bō rě bō luó mì duō yù fú
欲得三界最胜功德，当学般若波罗蜜多；欲伏
yī qiè hēi àn péng dǎng dāng xué bō rě bō luó mì duō yù shàn shè
一切黑暗朋党，当学般若波罗蜜多；欲善摄

³⁷ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

³⁸ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

³⁹ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

shòuzhū bì chūzhòng dāngxué bō rě bō luó mì duō
受诸苾刍众，当学般若波罗蜜多。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
尔时，天帝释白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨

xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yún hé zhù sè yún hé zhù shòu
修行般若波罗蜜多时，云何住色？云何住受、

xiǎng xíng shí yún hé zhù yǎn nǎi zhì yì yún hé zhù sè nǎi zhì fǎ
想、行、识？云何住眼乃至意？云何住色乃至法？

yún hé zhù yǎn shí nǎi zhì yì shí yún hé zhù bō rě bō luó mì duō nǎi
云何住眼识乃至意识？云何住般若波罗蜜多乃

zhì bù shī bō luó mì duō yún hé zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
至布施波罗蜜多？云何住内空乃至无性自性空？

yún hé zhù sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yún hé zhù fó shí lì
云何住四念住乃至八圣道支？云何住佛十力

nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng
乃至十八佛不共法？世尊！诸菩萨摩诃萨修行

bō rě bō luó mì duō shí yún hé xí sè yún hé xí shòu xiǎng
般若波罗蜜多时，云何习色？云何习受、想、

xíng shí nǎi zhì yún hé xí fó shí lì nǎi zhì xí shí bā fó bú gòng
行、识？乃至云何习佛十力乃至习十八佛不共

fǎ fǎ
法？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā shàn zāi shàn
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，善哉！善

zāi rǔ yú jīn zhě chéng fó shén lì néng wèn rú lái rú shì shēn yì
哉！汝于今者承佛神力，能问如来如是深义。

dì tīng dì tīng shàn sī niàn zhī wú dāng wèi rǔ fēn bié jiě shuō
谛听！谛听！善思念之！吾当为汝分别解说。

jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí ruò yú sè bú zhù bù xí shì wéi zhù xí sè ruò yú shòu xiǎng
时，若于色不住不习，是为住习色；若于受、想、

xíng shí bú zhù bù xí shì wéi zhù xí shòu xiǎng xíng shí ruò
行、识不住不习，是为住习受、想、行、识；若

yú yǎn nǎi zhì yì bú zhù bù xí shì wéi zhù xí yǎn nǎi zhì yì ruò yú
于眼乃至意不住不习，是为住习眼乃至意；若于

sè nǎi zhì fǎ bú zhù bù xí shì wéi zhù xí sè nǎi zhì fǎ ruò yú yǎn
色乃至法不住不习，是为住习色乃至法；若于眼

shí nǎi zhì yì shí bú zhù bù xí shì wéizhù xí yǎn shí nǎi zhì yì shí
识乃至意识不住不习，是为住习眼识乃至意识；

ruò yú bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō bú zhù bù xí
若于般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多不住不习，

shì wéizhù xí bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō ruò
是为住习般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多；若

yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bú zhù bù xí shì wéizhù xí nèi
于内空乃至无性自性空不住不习，是为住习内

kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
空乃至无性自性空；若于四念住乃至八圣道

zhī bú zhù bù xí shì wéizhù xí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
支不住不习，是为住习四念住乃至八圣道支；

ruò yú fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bú zhù bù xí shì wéi
若于佛十力乃至十八佛不共法不住不习，是为

zhù xí fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ hé yǐ gù jiāo shī
住习佛十力乃至十八佛不共法。何以故？憍尸

jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yú sè bù
迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，于色不

dé kě zhù kě xí yú shòu xiǎng xíng shí bù dé kě zhù kě xí
得可住可习，于受、想、行、识不得可住可习，

nǎi zhì yú fó shí lì bù dé kě zhù kě xí nǎi zhì yú shí bā fó bú
乃至于佛十力不得可住、可习，乃至于十八佛不

gòng fǎ bù dé kě zhù kě xí gù
共法不得可住可习故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō shí ruò yú sè fēi zhù fēi bú zhù fēi xí fēi bù xí shì
罗蜜多时，若于色非住非不住、非习非不习，是

wéizhù xí sè ruò yú shòu xiǎng xíng shí fēi zhù fēi bú zhù fēi
为住习色；若于受、想、行、识非住非不住、非

xí fēi bù xí shì wéizhù xí shòu xiǎng xíng shí ruò yú yǎn nǎi
习非不习，是为住习受、想、行、识；若于眼乃

zhì yì fēi zhù fēi bú zhù fēi xí fēi bù xí shì wéizhù xí yǎn nǎi zhì
至意非住非不住、非习非不习，是为住习眼乃至

yì ruò yú sè nǎi zhì fǎ fēi zhù fēi bú zhù fēi xí fēi bù xí shì
意；若于色乃至法非住非不住、非习非不习，是

wéizhù xí sè nǎi zhì fǎ ruò yú yǎn shí nǎi zhì yì shí fēi zhù fēi bú zhù
为住习色乃至法；若于眼识乃至意识非住非不住、

fēi xí fēi bù xí shì wéizhù xí yǎn shí nǎi zhì yì shí ruò yú bō rě
非习非不习，是为住习眼识乃至意识；若于般若
bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō fēi zhù fēi bú zhù fēi xí
波罗蜜多乃至布施波罗蜜多非住非不住、非习
fēi bù xí shì wéizhù xí bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì
非不习，是为住习般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜
duō ruò yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng fēi zhù fēi bú zhù fēi xí
多；若于内空乃至无性自性空非住非不住、非习
fēi bù xí shì wéizhù xí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò yú sì
非不习，是为住习内空乃至无性自性空；若于四
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī fēi zhù fēi bú zhù fēi xí fēi bù xí
念住乃至八圣道支非住非不住、非习非不习，
shì wéizhù xí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò yú fó shí lì nǎi
是为住习四念住乃至八圣道支；若于佛十力乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ fēi zhù fēi bú zhù fēi xí fēi bù xí shì wéi
至十八佛不共法非住非不住、非习非不习，是为
zhù xí fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ hé yǐ gù jiāo shī
住习佛十力乃至十八佛不共法。何以故？憍尸
jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí guān sè qián
迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，观色前
jì bù kě dé hòu jì bù kě dé zhōng jì bù kě dé guān shòu
际不可得、后际不可得、中际不可得，观受、
xiǎng xíng shí qián jì bù kě dé hòu jì bù kě dé zhōng jì bù
想、行、识前际不可得、后际不可得、中际不
kě dé nǎi zhì guān fó shí lì qián jì bù kě dé hòu jì bù kě dé
可得，乃至观佛十力前际不可得、后际不可得、
zhōng jì bù kě dé nǎi zhì guān shí bā fó bú gòng fǎ qián jì bù kě
中际不可得，乃至观十八佛不共法前际不可
dé hòu jì bù kě dé zhōng jì bù kě dé gù
得、后际不可得、中际不可得故。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
尔时，舍利子白佛言：“世尊！如是般若波罗
mì duō zuì wéishēnshēn
蜜多最为甚深。”

fó yán rú shì shè lì zǐ sè zhēn rú shēnshēn gù bō
佛言：“如是，舍利子，色真如甚深故，般
rě bō luó mì duō zuì wéishēnshēn shòu xiǎng xíng shí zhēn rú shēn
若波罗蜜多最为甚深；受、想、行、识真如甚

shēn gù bō rě bō luó mì duō zuì wéishēnshēn rú shì nǎi zhì shí bā
深故，般若波罗蜜多最为甚深；如是乃至十八
fó bú gòng fǎ zhēn rú shēnshēn gù bō rě bō luó mì duō zuì wéishēn
佛不共法真如甚深故，般若波罗蜜多最为甚
shēn
深。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
时，舍利子复白佛言：“世尊！如是般若波罗
mì duō nán kě cè liáng
蜜多难可测量。”

fó yán rú shì shè lì zǐ sè zhēn rú nán cè liáng gù
佛言：“如是，舍利子，色真如难测量故，
bō rě bō luó mì duō nán kě cè liáng shòu xiǎng xíng shí zhēn rú
般若波罗蜜多难可测量；受、想、行、识真如
nán cè liáng gù bō rě bō luó mì duō nán kě cè liáng nǎi zhì shí bā fó
难测量故，般若波罗蜜多难可测量；乃至十八佛
bú gòng fǎ zhēn rú nán cè liáng gù bō rě bō luó mì duō nán kě cè
不共法真如难测量故，般若波罗蜜多难可测
liáng
量。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
时，舍利子复白佛言：“世尊！如是般若波罗
mì duō zuì wéi wú liàng
蜜多最为无量。”

fó yán rú shì shè lì zǐ sè zhēn rú wú liàng gù bō
佛言：“如是，舍利子，色真如无量故，般
rě bō luó mì duō yì wú liàng shòu xiǎng xíng shí zhēn rú wú liàng
若波罗蜜多亦无量；受、想、行、识真如无量
gù bō rě bō luó mì duō yì wú liàng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
故，般若波罗蜜多亦无量；乃至十八佛不共法
zhēn rú wú liàng gù bō rě bō luó mì duō yì wú liàng
真如无量故，般若波罗蜜多亦无量。

shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí bù xíng sè shēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíngshòu
时，不行色甚深性，是行般若波罗蜜多，不行受、
xiǎng xíng shí shēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng
想、行、识甚深性，是行般若波罗蜜多；不行

yǎnshēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng yì shèn
眼甚深性，是行般若波罗蜜多，乃至不行意甚
shēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng sè shēnshēnxìng shì
深性，是行般若波罗蜜多；不行色甚深性，是
xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng fǎ shēnshēnxìng shì xíng bō rě
行般若波罗蜜多，乃至不行法甚深性，是行般若
bō luó mì duō bù xíngyǎn shí shēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō
波罗蜜多；不行眼识甚深性，是行般若波罗蜜多，
nǎi zhì bù xíng yì shí shēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng
乃至不行意识甚深性，是行般若波罗蜜多；不行
bō rě bō luó mì duōshēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì
般若波罗蜜多甚深性，是行般若波罗蜜多，乃至
bù xíng bù shī bō luó mì duōshēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō
不行布施波罗蜜多甚深性，是行般若波罗蜜多；
bù xíng nèi kōngshēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù
不行内空甚深性，是行般若波罗蜜多，乃至不
xíng wú xìng zì xìngkōngshēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù
行无性自性空甚深性，是行般若波罗蜜多；不
xíng sì niànzhùshēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù
行四念住甚深性，是行般若波罗蜜多，乃至不
xíng bā shèngdào zhī shēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng
行八圣道支甚深性，是行般若波罗蜜多；不行
fó shí lì shēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng shí
佛十力甚深性，是行般若波罗蜜多，乃至不行十
bā fó bú gòng fǎ shēnshēnxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō hé yǐ
八佛不共法甚深性，是行般若波罗蜜多。何以
gù shè lì zǐ sè shēnshēnxìng jí fēi sè shòu xiǎng xíng
故？舍利子，色甚深性即非色，受、想、行、
shí shēnshēnxìng jí fēi shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì shí bā fó bú
识甚深性即非受、想、行、识，乃至十八佛不
gòng fǎ shēnshēnxìng jí fēi shí bā fó bú gòng fǎ gù
共法甚深性即非十八佛不共法故。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō shí bù xíng sè nán cè liángxìng shì xíng bō rě bō luó mì duō
罗蜜多时，不行色难测量性，是行般若波罗蜜多，
bù xíngshòu xiǎng xíng shí nán cè liángxìng shì xíng bō rě bō luó
不行受、想、行、识难测量性，是行般若波罗

mì duō bù xíng yǎn nán cè liáng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi
蜜多；不行眼难测量性，是行般若波罗蜜多，乃
zhì bù xíng yì nán cè liáng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng sè
至不行意难测量性，是行般若波罗蜜多；不行色
nán cè liáng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng fǎ nán cè
难测量性，是行般若波罗蜜多，乃至不行法难测
liáng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng yǎn shí nán cè liáng xìng
量性，是行般若波罗蜜多；不行眼识难测量性，
shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng yì shí nán cè liáng xìng shì
是行般若波罗蜜多，乃至不行意识难测量性，是
xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng bō rě bō luó mì duō nán cè liáng xìng
行般若波罗蜜多；不行般若波罗蜜多难测量性，
shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng bù shī bō luó mì duō nán cè
是行般若波罗蜜多，乃至不行布施波罗蜜多难
cè liáng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng nèi kōng nán cè liáng
测量性，是行般若波罗蜜多；不行内空难测量
xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng wú xìng zì xìng kōng nán cè
性，是行般若波罗蜜多，乃至不行无性自性空难
cè liáng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng sì niàn zhù nán cè
测量性，是行般若波罗蜜多；不行四念住难测
liáng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng bā shèng dào zhī
量性，是行般若波罗蜜多，乃至不行八圣道支
nán cè liáng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō bù xíng fó shí lì nán cè
难测量性，是行般若波罗蜜多；不行佛十力难测
liáng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng shí bā fó bú gòng
量性，是行般若波罗蜜多，乃至不行十八佛不共
fǎ nán cè liáng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shè lì
法难测量性，是行般若波罗蜜多。何以故？舍利
zǐ sè nán cè liáng xìng jí fēi sè shòu xiǎng xíng shí nán cè
子，色难测量性即非色，受、想、行、识难测
liáng xìng jí fēi shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
量性即非受、想、行、识，乃至十八佛不共法
nán cè liáng xìng jí fēi shí bā fó bú gòng fǎ gù
难测量性即非十八佛不共法故。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō shí bù xíng sè wú liàng xìng shì xíng bō rě bō luó mì duō
罗蜜多时，不行色无量性，是行般若波罗蜜多，

bù xíngshòu xiǎng xíng shí wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì
不行受、想、行、识无量性，是行般若波罗蜜
duō bù xíngyǎn wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì duō nǎi zhì bù
多；不行眼无量性，是行般若波罗蜜多，乃至不
xíng yì wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì duō bù xíng sè wú liàngxìng
行意无量性，是行般若波罗蜜多；不行色无量性，
shì xíng bó rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng fǎ wú liàngxìng shì xíng bó
是行般若波罗蜜多，乃至不行法无量性，是行般
rě bō luó mì duō bù xíngyǎn shí wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì
若波罗蜜多；不行眼识无量性，是行般若波罗蜜
duō nǎi zhì bù xíng yì shí wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì duō
多，乃至不行意识无量性，是行般若波罗蜜多；
bù xíng bó rě bō luó mì duō wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì duō
不行般若波罗蜜多无量性，是行般若波罗蜜多，
nǎi zhì bù xíng bù shī bō luó mì duō wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó
乃至不行布施波罗蜜多无量性，是行般若波罗
mì duō bù xíng nèi kōng wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì duō nǎi
蜜多；不行内空无量性，是行般若波罗蜜多，乃
zhì bù xíng wú xìng zì xìngkōng wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì duō
至不行无性自性空无量性，是行般若波罗蜜多；
bù xíng sì niànzhù wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì duō nǎi zhì bù
不行四念住无量性，是行般若波罗蜜多，乃至不
xíng bā shèngdào zhī wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì duō bù xíng
行八圣道支无量性，是行般若波罗蜜多；不行
fó shí lì wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì duō nǎi zhì bù xíng shí
佛十力无量性，是行般若波罗蜜多，乃至不行十
bā fó bú gòng fǎ wú liàngxìng shì xíng bó rě bō luó mì duō hé yǐ gù
八佛不共法无量性，是行般若波罗蜜多。何以故？
shè lì zǐ sè wú liàngxìng jí fēi sè shòu xiǎng xíng shí wú
舍利子，色无量性即非色，受、想、行、识无
liàngxìng jí fēi shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
量性即非受、想、行、识，乃至十八佛不共法
wú liàngxìng jí fēi shí bā fó bú gòng fǎ gù
无量性即非十八佛不共法故。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn rú shì bó rě bō luó
尔时，舍利子白佛言：“世尊！如是般若波罗

mì duō jì zuì shènsēn nán cè wú liàng nán kě xìn jiě bù yīng
蜜多既最甚深、难测、无量，难可信解，不应

zài bǐ xīn xué dà shèng pú sà qiánshuō hū bǐ wén cǐ shēnshēn bō rě
在彼新学大乘菩萨前说。忽⁴⁰彼闻此甚深般若

bō luó mì duō qí xīn jīng huáng kǒng bù yóu yù bù néng xìn jiě
波罗蜜多，其心惊惶、恐怖、犹豫，不能信解。

dàn yīng zài bǐ bú tuì zhuǎn wèi pú sà qiánshuō bǐ wén rú shì shēnshēn
但应在彼不退转位菩萨前说，彼闻如是甚深

bō rě bō luó mì duō xīn bù jīng huáng bù kǒng bú bù yì bù yóu
般若波罗蜜多，心不惊惶、不恐、不怖亦不犹

yù wén yǐ xìn jiě shòu chí dú sòng rú lǐ sī wéi wèi tā yǎn
豫，闻已信解、受持、读诵、如理思惟、为他演

shuō
说。”

ěr shí tiān dì shì wèn shè lì zǐ yán dà dé ruò yǒu zài
尔时，天帝释问舍利子言：“大德！若有在

bǐ xīn xué dà shèng pú sà qiánshuō rú shì bō rě bō luó mì duō yǒu hé
彼新学大乘菩萨前说如是般若波罗蜜多有何

guò shī
过失？”

shè lì zǐ yán jiāo shī jiā ruò yǒu zài bǐ xīn xué dà shèng pú
舍利子言：“憍尸迦，若有在彼新学大乘菩

sà qiánshuō rú shì bō rě bō luó mì duō bǐ wén jīng huáng kǒng bù
萨前说如是般若波罗蜜多，彼闻惊惶、恐怖、

yóu yù bù néng xìn jiě huò shēng huǐ bàng yóu sī zào zuò zēng zhǎng néng
犹豫，不能信解或生毁谤，由斯造作增长能

gǎn duò è qù yè mò sān è qù jiǔ chǔ shēng sǐ nán zhèng wú shàng
感堕恶趣业，没三恶趣久处生死，难证无上

zhèng děng pú tí shì gù zhì zhě bù yīng zài bǐ xīn xué dà shèng pú sà
正等菩提，是故智者不应在彼新学大乘菩萨

qiánshuō rú shì bō rě bō luó mì duō
前说如是般若波罗蜜多。”

shí tiān dì shì fù wèn jù shòu shè lì zǐ yán dà dé pō
时，天帝释复问具寿舍利子言：“大德！颇

yǒu pú sà wèi shòu wú shàng dà pú tí jì wén shuō rú shì shēnshēn bō
有菩萨未受无上大菩提记，闻说如是甚深般

rě bō luó mì duō xīn bù jīng huáng bù kǒng bú bù yóu yù
若波罗蜜多，心不惊惶、不恐、不怖、不犹豫

⁴⁰ 大正藏：勿；永乐北藏及龙藏：忽

fǒu
不？”

shè lì zǐ yán yǒu jiāo shī jiā shì pú sà mó hē sà bù jiǔ
舍利子言：“有！憍尸迦，是菩萨摩诃萨不久
dāngshòu dà pú tí jì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà wénshuō rú
当受大菩提记。憍尸迦，若菩萨摩诃萨闻说如
shì shènsēn bō rě bō luó mì duō xīn bù jīng huáng bù kǒng bú bù
是甚深般若波罗蜜多，心不惊惶、不恐、不怖
yì bù yóu yù dāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ shòu wú shàng dà pú
亦不犹豫，当知是菩萨摩诃萨已受无上大菩
tí jì shè wèishòuzhě bù guò yī fó huò èr fó suǒ dìngdāng dé
提记。设未受者，不过一佛或二佛所，定当得
shòu dà pú tí jì ruò bù ěr zhě wénshuō rú shì shènsēn bō rě bō
受大菩提记。若不尔者，闻说如是甚深般若波
luó mì duō xīn dìng jīng huáng kǒng bù yóu yù
罗蜜多，心定惊惶、恐怖、犹豫。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà jiǔ xué dà shèng jiǔ fā dà
说。舍利子，若菩萨摩诃萨久学大乘，久发大
yuàn jiǔ xiū liù zhǒng bō luó mì duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiǔ
愿，久修六种波罗蜜多及余无量无边佛法，久
yú wú liàng wú biān rú lái yīng zhèngděng jué gòngyǎng gōngjìng zūn
于无量无边如来、应、正等觉供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn jiǔ shì wú liàng wú biān shàn yǒu yóu cǐ yīn yuán wén
重赞叹，久事无量无边善友。由此因缘，闻
shuō rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō xīn bù jīng huáng bù kǒng
说如是甚深般若波罗蜜多，心不惊惶、不恐、
bú bù yì bù yóu yù wén yǐ xìn jiě shòu chí dú sòng rú lǐ sī
不怖亦不犹豫，闻已信解、受持、读诵、如理思
wéi wèi tā yǎnshuō huò néng shū xiě rú shuō xiū xíng
惟、为他演说，或能书写、如说修行。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn wǒ jīn yào shuō zhū
尔时，舍利子白佛言：“世尊！我今乐说诸
pú sà mó hē sà shǎo fēn pì yù wéi yuàn shì zūn āi mǐn tīng xǔ
菩萨摩诃萨少分譬喻，唯愿世尊哀愍听许。”

fó gào shè lì zǐ suǒ yào shuō zhě suí rǔ yì shuō
佛告舍利子：“所乐说者，随汝意说。”

shè lì zǐ yán shì zūn rú zhù pú sà shèngzhūshànnán zǐ
舍利子言：“世尊！如住菩萨乘诸善男子、
shàn nǚ rén děng mèngzhōng xiū xíng bō rě jìng lù jīng jìn ān
善女人等，梦中修行般若、静虑、精进、安
rěn jìng jiè bù shī bō luó mì duō ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
忍、净戒、布施波罗蜜多，安住内空乃至无性自
xìng kōng xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng fó shí lì
性空，修行四念住乃至八圣道支，修行佛十力
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
乃至十八佛不共法，修行一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì qù pú tí shù nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò dāng zhī shì
切相智，趣菩提树乃至安坐妙菩提座。当知是
shànnán zǐ shàn nǚ rén děng shàng jìn wú shàng zhèng děng pú tí kuàng
善男子、善女人等尚近无上正等菩提，况
yǒu pú sà mó hē sà wèi qiú wú shàng zhèng děng pú tí jué shí xiū xíng
有菩萨摩诃萨为求无上正等菩提，觉时修行
bō rě jìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì duō
般若、静虑、精进、安忍、净戒、布施波罗蜜多，
ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā
安住内空乃至无性自性空，修行四念住乃至八
shèng dào zhī xiū xíng fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng
圣道支，修行佛十力乃至十八佛不共法，修行
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér bú sù zhèng suǒ qiú wú
一切智、道相智、一切相智，而不速证所求无
shàng zhèng děng pú tí shì zūn dāng zhī shì pú sà mó hē sà bù jiǔ
上正等菩提！世尊当知！是菩萨摩诃萨不久
dāng qù pú tí shù xià bù jiǔ dāng zuò miào pú tí zuò zhèng dé wú
当趣菩提树下，不久当坐妙菩提座，证得无
shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún lì lè yī qiè shì zūn ruò
上正等菩提，转妙法轮利乐一切。世尊！若
shànnán zǐ shàn nǚ rén děng dé wén rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì
善男子、善女人等得闻如是甚深般若波罗蜜
duō shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi dāng zhī
多，受持、读诵、精勤修学、如理思惟，当知
shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng jiǔ xué dà shèng shàng gēn chéng shú
是善男子、善女人等久学大乘善根成熟，

gòngyǎngzhū fó duō shì shànyǒu zhí zhòng dé běn néngchéng shì
供养诸佛，多事善友，植⁴¹众德本，能成是
shì
事。

shì zūn ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděng dé wén rú shì shèn
“世尊！若善男子、善女人等得闻如是甚
shēn bō rě bō luó mì duō xìn jiě shòu chí dú sòng xiū xí
深般若波罗蜜多，信解、受持、读诵、修习、
rú lǐ sī wéi wèi tā yǎnshuō shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng huò
如理思惟、为他演说，是善男子、善女人等或
yǐ dé shòu dà pú tí jì huò jìn dāng shòu dà pú tí jì shì zūn
已得受大菩提记，或近当受大菩提记。世尊！
shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng rú zhù bú tuì wèi pú sà mó hē sà
是善男子、善女人等如住不退位菩萨摩诃萨，
jí dé wú shàngzhèngděng pú tí yóu cǐ dé wén shēn bō rě bō luó
疾得无上正等菩提，由此得闻甚深般若波罗
mì duō néngshēn xìn jiě shòu chí dú sòng rú lǐ sī wéi suí
蜜多，能深信解、受持、读诵、如理思惟、随
jiào xiū xíng wèi tā yǎnshuō
教修行、为他演说。

shì zūn pì rú yǒu rén yóu shè kuàng yě jīng guò xiǎn lù bǎi
“世尊！譬如有人游涉旷野，经过险路百
yú shàn nà huò èr huò sān huò sì wǔ bǎi jiàn zhū chéng yì
踰缮那，或二、或三、或四、五百，见诸城邑
wáng dū qiánxiàng wèifàngmù rén yuán lín tiánděng jiàn zhū xiàng yǐ biàn
王都前相，谓放牧人园林田等，见诸相已便
zuò shì niàn chéng yì wáng dū qù cǐ fēi yuǎn zuò shì niàn yǐ shēn
作是念：‘城邑王都去此非远。’作是念已身
yì tài rán bú wèi è shòu è zéi jī kě shì zūn zhū pú sà
意泰然，不畏恶兽、恶贼、饥渴。世尊！诸菩萨
mó hē sà yì fù rú shì ruò dé wén cǐ shēn bō rě bō luó mì duō
摩诃萨亦复如是，若得闻此甚深般若波罗蜜多，
shòu chí dú sòng rú lǐ sī wéi shēnshēng xìn jiě yīng zhī bù jiǔ
受持、读诵、如理思惟、深生信解，应知不久
dāng dé shòu jì huò yǐ dé shòu sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
当得受记或已得受，速证无上正等菩提，

⁴¹ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

shì pú sà mó hē sà wú duòshēngwén dú jué dì wèi hé yǐ gù
是菩萨摩诃萨无堕声闻、独觉地畏。何以故？

shì zūn shì pú sà mó hē sà yǐ dé jiàn wén gōng jìng gòng yǎng shēn shēn
世尊！是菩萨摩诃萨已得见闻、恭敬供养甚深

bō rě bō luó mì duō wú shàng pú tí zhī qián xiàng gù
般若波罗蜜多无上菩提之前相故。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所

shuō rǔ chéng fó lì dāng fù shuō zhī
说。汝承佛力，当复说之。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn pì rú yǒu rén yù guān
时，舍利子复白佛言：“世尊！譬如有人欲观

dà hǎi jiàn cì wǎng qù jīng yú duō shí bú jiàn shān lín biàn zuò shì niàn
大海，渐次往趣经于多时不见山林，便作是念：

jīn dǔ cǐ xiàng dà hǎi fēi yuǎn suǒ yǐ zhě hé fū jìn hǎi àn dì
‘今睹此相大海非远。所以者何？夫近海岸地

bì jiàn xià dìng wú shān lín bǐ rén ěr shí suī wèi jiàn hǎi ér jiàn jìn
必渐下定无山林。’ 彼人尔时虽未见海，而见近

xiàng huān xǐ yǒng yuè wǒ sù dìng dāng dé jiàn dà hǎi shì zūn zhū
相欢喜踊跃：‘我速定当得见大海。’ 世尊！诸

pú sà mó hē sà yì fù rú shì ruò dé wén cǐ shēn shēn bō rě bō luó
菩萨摩诃萨亦复如是，若得闻此甚深般若波罗

mì duō shòu chí dú sòng rú lǐ sī wéi shēn shēng xìn jiě shì
蜜多，受持、读诵、如理思惟、深生信解，是

pú sà mó hē sà suī wèi dé fó xiàn qián shòu jì rǔ yú lái shì jīng ěr
菩萨摩诃萨虽未得佛现前授记：‘汝于来世经尔

xǔ jié ruò jīng bǎi jié ruò jīng qiān jié ruò jīng bǎi qiān jié nǎi zhì
许劫，若经百劫、若经千劫、若经百千劫，乃至

ruò jīng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō jié dāng dé wú shàng zhèng děng pú
若经百千俱胝那庾多劫，当得无上正等菩

tí ér yīng zì zhī shòu jì fēi yuǎn hé yǐ gù shì zūn shì pú
提。’ 而应自知受记非远。何以故？世尊！是菩

sà mó hē sà yǐ dé jiàn wén gōng jìng gòng yǎng shòu chí dú sòng
萨摩诃萨已得见闻、恭敬供养、受持、读诵、

rú lǐ sī wéi shēn shēn bō rě bō luó mì duō wú shàng pú tí zhī qián
如理思惟甚深般若波罗蜜多无上菩提之前

xiàng gù
相故。

shì zūn pì rú chūn shí huāguǒ shùděng chén yè yǐ luò zhī
“世尊！譬如春时华果树等，陈叶已落枝

tiáo zī rùn zhòng rén jiàn yǐ xián zuò shì yán xīn huāguǒ yè dāng chū bù
条滋润，众人见已咸作是言：‘新华果叶当出不

jiǔ suǒ yǐ zhě hé cǐ zhū shùděng xīn huāguǒ yè xiān xiàng xiàn gù
久。所以者何？此诸树等新华果叶先相现故。’

shàn bù zhōu rén nán nǚ dà xiǎo jiàn cǐ xiàng yǐ huān xǐ yǒng yuè jiē
瞻部洲人男女大小，见此相已欢喜踊跃，皆

zuò shì yán wǒ děng bù jiǔ dāng dé jiàn cǐ huāguǒ mào shèng shì zūn
作是言：‘我等不久当得见此华果茂盛。’世尊！

zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì ruò dé wén cǐ shēn shēn bō rě bō
诸菩萨摩诃萨亦复如是，若得闻此甚深般若波

luó mì duō shòu chí dú sòng rú lǐ sī wéi shēn shēng xìn jiě
罗蜜多，受持、读诵、如理思惟、深生信解、

gōng jìng gòng yǎng dāng zhī sù shì shàng ēn chéng shú duō gòng yǎng fó
恭敬供养，当知宿世善根成熟，多供养佛，

duō shì shàn yǒu bù jiǔ dāng shòu wú shàng zhèng děng dà pú tí jì shì
多事善友，不久当受无上正等大菩提记。世

zūn shì pú sà mó hē sà yīng zuò shì niàn wǒ xiān dìng yǒu shèng shàn
尊！是菩萨摩诃萨应作是念：‘我先定有胜善

gēn lì néng yǐn wú shàng zhèng děng pú tí gù jīn jiàn wén gōng
根力，能引无上正等菩提故，⁴²今见闻、恭

jìng gòng yǎng shēn shēn bō rě bō luó mì duō shòu chí dú sòng shēn
敬供养甚深般若波罗蜜多，受持、读诵、深

shēng xìn jiě rú lǐ sī wéi suí lì xiū xí
生信解、如理思惟、随力修习。’

shì zūn jīn cǐ huì zhōng yǒu zhū tiān zǐ jiàn guò qù fó shuō shì
“世尊！今此会中有诸天子见过去佛说是

fǎ zhě jiē shēng huān xǐ xiāng gòng yì yán xī zhū pú sà wén shuō rú
法者，皆生欢喜咸共议言：‘昔诸菩萨闻说如

shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō biàn dé shòu jì jīn zhū pú sà jì
是甚深般若波罗蜜多便得受记，⁴³今诸菩萨既

wén shuō cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō bù jiǔ dìng dāng shòu pú tí
闻说此甚深般若波罗蜜多，不久定当受菩提

jì
记。’

⁴² 大正藏：今；永乐北藏及龙藏：令；校勘：今

⁴³ 大正藏：今；永乐北藏及龙藏：令；校勘：今

shì zūn pì rú nǚ rén huái yùn jiàn jiǔ qí shēn zhuǎn zhòng
“世尊！譬如女人怀孕渐久，其身转重

dòng zhǐ bù ān yǐn shí shuì mián xī jiē jiǎn shǎo bù xǐ duō yǔ yàn
动止不安，饮食睡眠悉皆减少，不喜多语厌

cháng suǒ zuò shòu kǔ tòng gù zhòng shì dùn xī yǒu yì mǔ rén jiàn shì
常所作，受苦痛故众事顿息。有异母人见是

xiàng yǐ jí zhī cǐ nǚ bù jiǔ chǎn shēng shì zūn zhū pú sà mó hē
相已，即知此女不久产生。世尊！诸菩萨摩诃

sà yì fù rú shì sù zhòng shàn gēn duō gòng yǎng fó jiǔ shì shàn
萨亦复如是，宿种善根，多供养佛，久事善

yǒu shàn gēn shú gù jīn⁴⁴ dé wén cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō
友，善根熟故，今⁴⁴得闻此甚深般若波罗蜜多，

shòu chí dú sòng rú lǐ sī wéi shēn shēng xìn jiě suí lì xiū xí
受持、读诵、如理思惟、深生信解、随力修习。

shì zūn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán bù jiǔ dé shòu
世尊当知！是菩萨摩诃萨由此因缘，不久得受

wú shàng zhèng děng dà pú tí jì。”
无上正等大菩提记。”

ěr shí fó zàn shè lì zǐ yán shàn zāi shàn zāi rǔ shàn
尔时，佛赞舍利子言：“善哉！善哉！汝善

néng shuō dé wén rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō shòu chí dú
能说得闻如是甚深般若波罗蜜多，受持、读

sòng rú lǐ sī wéi shēn shēng xìn jiě pú sà pì yù dāng zhī jiē shì
诵、如理思惟、深生信解菩萨譬喻，当知皆是

fó wēi shén lì lìng rǔ yīn fā rú shì biàn cái。”
佛威神力，令汝引发如是辩才。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn shèn qí rú
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！甚奇！如

lái yīng zhèng děng jué shàn néng shè shòu zhū pú sà mó hē sà shàn
来、应、正等觉善能摄受诸菩萨摩诃萨，善

néng fù zhǔ zhū pú sà mó hē sà
能付嘱诸菩萨摩诃萨。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō hé yǐ
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。何以

gù shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí
故？善现，诸菩萨摩诃萨求趣无上正等菩提，

⁴⁴ 大正藏：今；永乐北藏及龙藏：令；校勘：今

wèiduōyǒuqíng dé lì lè gù liánmǐnráo yì zhūtiānrén gù shì zhū pú
为多有情得利乐故，怜愍饶益诸天人故。是诸菩
sà mó hē sà zhòngjīng qín xiū xué pú sà xíng shí wèi yù ráo yì wú liàng
萨摩诃萨众精勤修学菩萨行时，为欲饶益无量
bǎiqiānzhū yǒuqíng gù wèi yù shèshòu wú liàng bǎiqiānzhū pú sà gù
百千诸有情故，为欲摄受无量百千诸菩萨故，
yǐ sì shè shì ér shèshòu zhī hé děngwéi sì yī zhě bù shī èr
以四摄事而摄受之。何等为四？一者、布施。二
zhě ài yǔ sānzhě lì xíng sì zhě tóng shì shì pú sà mó
者、爱语。三者、利行。四者、同事。是菩萨摩
hē sà zì zhèng ān zhù shí shàn yè dào yì ān lì tā lìng qín xiū xué shí
诃萨自正安住十善业道，亦安立他令勤修学十
shàn yè dào zì rù chūjìng lǜ nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù yì jiào
善业道；自入初静虑乃至非想非非想处，亦教
tā rù chūjìng lǜ nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù zì xíng bù shī yì
他入初静虑乃至非想非非想处；自行布施，亦
jiào tā xíng bù shī zì xíngjìng jiè yì jiào tā xíngjìng jiè zì xíng ān
教他行布施；自行净戒，亦教他行净戒；自行安
rěn yì jiào tā xíng ān rěn zì xíngjīng jìn yì jiào tā xíngjīng jìn
忍，亦教他行安忍；自行精进，亦教他行精进；
zì xíngjìng lǜ yì jiào tā xíngjìng lǜ zì xíng bō rě yì jiào tā xíng
自行静虑，亦教他行静虑；自行般若，亦教他行
bō rě shì pú sà mó hē sà yī zhǐ bō rě bō luó mì duōfāngbiànrshàn
般若。是菩萨摩诃萨依止般若波罗蜜多方便善
qiǎo suī jiàoyǒuqíngzhèng yù liú guǒ ér bú zì zhèng suī jiàoyǒuqíng
巧，虽教有情证预流果，而不自证；虽教有情
zhèng yī lái guǒ ér bú zì zhèng suī jiàoyǒuqíngzhèng bù huánguǒ
证一来果，而不自证；虽教有情证不还果，
ér bú zì zhèng suī jiàoyǒuqíngzhèng ā luó hàn guǒ ér bú zì zhèng
而不自证；虽教有情证阿罗汉果，而不自证；
suī jiàoyǒuqíngzhèng dú jué pú tí ér bú zì zhèng shì pú sà mó hē
虽教有情证独觉菩提，而不自证。是菩萨摩诃
sà zì xiū bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì quàn
萨自修布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，亦劝
wú liàng bǎiqiān pú sà xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
无量百千菩萨修行布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō zì zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì yì quàn wú liàng bǎiqiān pú sà
蜜多；自住菩萨不退转地，亦劝无量百千菩萨

lìng zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì zì qín jīng jìn yán jìng fó tǔ yì quàn
令住菩萨不退转地；自勤精进严净佛土，亦劝
wú liàng bǎi qiān pú sà lìng qín jīng jìn yán jìng fó tǔ zì qín jīng jìn chéng
无量百千菩萨令勤精进严净佛土；自勤精进成
shú yǒu qíng yì quàn wú liàng bǎi qiān pú sà lìng qín jīng jìn chéng shú yǒu
熟有情，亦劝无量百千菩萨令勤精进成熟有
qíng zì qín fā qǐ pú sà shéntōng yì quàn wú liàng bǎi qiān pú sà lìng
情；自勤发起菩萨神通，亦劝无量百千菩萨令
qín fā qǐ pú sà shéntōng zì qín yán jìng tuó luó ní mén yì quàn wú
勤发起菩萨神通；自勤严净陀罗尼门，亦劝无
liàng bǎi qiān pú sà lìng qín yán jìng tuó luó ní mén zì qín yán jìng sān mó
量百千菩萨令勤严净陀罗尼门；自勤严净三摩
dì mén yì quàn wú liàng bǎi qiān pú sà lìng qín yán jìng sān mó dì mén
地门，亦劝无量百千菩萨令勤严净三摩地门；
zì néng zhèng dé yuán mǎn biàn cái yì quàn wú liàng bǎi qiān pú sà lìng
自能证得圆满辩才，亦劝无量百千菩萨令
qí zhèng dé yuán mǎn biàn cái zì néng shè shòu yuán mǎn sè shēn yì
其证得圆满辩才；自能摄受圆满色身，亦
quàn wú liàng bǎi qiān pú sà lìng néng shè shòu yuán mǎn sè shēn zì néng
劝无量百千菩萨令能摄受圆满色身；自能
shè shòu yuán mǎn xiàng hǎo yì quàn wú liàng bǎi qiān pú sà lìng néng shè
摄受圆满相好，亦劝无量百千菩萨令能摄
shòu yuán mǎn xiàng hǎo zì néng shè shòu yuán mǎn tóng zhēn dì yì quàn
受圆满相好；自能摄受圆满童真地，亦劝
wú liàng bǎi qiān pú sà yì néng shè shòu yuán mǎn tóng zhēn dì shì pú
无量百千菩萨亦⁴⁵能摄受圆满童真地。是菩
sà mó hē sà zì xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì quàn bǐ
萨摩诃萨自修四念住乃至八圣道支，亦劝彼
xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī zì zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
修四念住乃至八圣道支；自住内空乃至无性自
xìng kōng yì quàn bǐ zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zì xiū fó
性空，亦劝彼住内空乃至无性自性空；自修佛
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì quàn bǐ xiū fó shí lì nǎi zhì
十力乃至十八佛不共法，亦劝彼修佛十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ zì xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
十八佛不共法；自修一切智、道相智、一切相

⁴⁵ 大正藏：令；永乐北藏及龙藏：亦

zhì yì quàn bǐ xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì
智，亦劝彼修一切智、道相智、一切相智；自
duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù yì quàn bǐ duàn yī qiè fán nǎo xí
断一切烦恼习气相续，亦劝彼断一切烦恼习
qì xiāng xù zì zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún lì
气相续；自证无上正等菩提转妙法轮利
lè yī qiè yì quàn bǐ zhèng suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí zuò sī
乐一切，亦劝彼证所求无上正等菩提作斯
shì yè
事业。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
具寿善现复白佛言：“甚奇！世尊！希有！

shàn shì shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì dà gōng dé jù wèi yù
善逝！是菩萨摩诃萨成就如是大功德聚，为欲
ráo yì yī qiè yǒu qíng xiū xíng rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō
饶益一切有情，修行如是甚深般若波罗蜜多，
qiú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún lì lè yī qiè
求证无上正等菩提，转妙法轮利乐一切。
shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō lìng sù
世尊！云何菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多令速
yuán mǎn
圆满？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜

duō shí bú jiàn sè ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn shòu xiǎng xíng shí
多时，不见色若增若减，不见受、想、行、识
ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn yǎn chù ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn ěr bí shé
若增若减；不见眼处若增若减，不见耳、鼻、舌、
shēn yì chù ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn sè chù ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn
身、意处若增若减；不见色处若增若减，不见
shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn yǎn jiè ruò
声、香、味、触、法处若增若减；不见眼界若
zēng ruò jiǎn bú jiàn ěr bí shé shēn yì jiè ruò zēng ruò jiǎn
增若减，不见耳、鼻、舌、身、意界若增若减；
bú jiàn sè jiè ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn shēng xiāng wèi chù fǎ
不见色界若增若减，不见声、香、味、触、法
jiè ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn yǎn shí jiè ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn ěr bí
界若增若减；不见眼识界若增若减，不见耳、鼻、

shé shēn yì shí jiè ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn yǎn chù ruò zēng ruò jiǎn
舌、身、意识界若增若减；不见眼触若增若减，
bú jiàn ěr bí shé shēn yì chù ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn yǎn chù
不见耳、鼻、舌、身、意触若增若减；不见眼触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn ěr bí shé shēn
为缘所生诸受若增若减，不见耳、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn bù shī bō luó
意触为缘所生诸受若增若减；不见布施波罗
mì duō ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
蜜多若增若减，不见净戒、安忍、精进、静虑、
bō ruò bō luó mì duō ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn nèi kōng ruò zēng ruò jiǎn
般若波罗蜜多若增若减；不见内空若增若减，
bú jiàn wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng
不见外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn wú sàn kōng
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散无散空、
běn xìng kōng zì gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng
本性空、自共相空、一切法空、不可得空、
wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn
无性空、自性空、无性自性空若增若减；不见
sì niàn zhù ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
四念住若增若减，不见四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ruò zēng ruò jiǎn nǎi zhì bú
五力、七等觉支、八圣道支若增若减；乃至不
jiàn fó shí lì ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
见佛十力若增若减，不见四无所畏、四无碍解、
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ ruò zēng ruò
大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法若增若
jiǎn bú jiàn yī qiè tuó luó ní mén ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn yī qiè sān mó
减；不见一切陀罗尼门若增若减，不见一切三摩
dì mén ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn yī qiè zhì ruò zēng ruò jiǎn bú jiàn dào
地门若增若减；不见一切智若增若减，不见道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò zēng ruò jiǎn shì pú sà mó hē sà xiū xíng
相智、一切相智若增若减，是菩萨摩诃萨修行
bō rě bō luó mì duō sù dé yuán mǎn
般若波罗蜜多速得圆满。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō shí bú jiàn shì fǎ bú jiàn shì fēi fǎ bú jiàn shì guò qù
蜜多时，不见是法、不见是⁴⁶非法，不见是过去、
bú jiàn shì wèi lái bú jiàn shì xiàn zài bú jiàn shì shàn bú jiàn shì fēi
不见是未来、不见是现在，不见是善、不见是非
shàn bú jiàn shì yǒu jì bú jiàn shì wú jì bú jiàn shì yǒu wéi bú
善，不见是有记、不见是无记，不见是有为、不
jiàn shì wú wéi bú jiàn shì yù jiè bú jiàn shì sè jiè bú jiàn shì wú
见是无为，不见是欲界、不见是色界、不见是无
sè jiè bú jiàn shì bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bú jiàn shì bō rě bō luó
色界，不见是布施波罗蜜多乃至不见是般若波罗
mì duō bú jiàn shì nèi kōng nǎi zhì bú jiàn shì wú xìng zì xìng kōng bú jiàn
蜜多，不见是内空乃至不见是无性自性空，不见
shì sì niàn zhù nǎi zhì bú jiàn shì bā shèng dào zhī rú shì nǎi zhì bú jiàn
是四念住乃至不见是八圣道支，如是乃至不见
shì rú lái shí lì nǎi zhì bú jiàn shì shí bā fó bú gòng fǎ bú jiàn shì
是如来十力乃至不见是十八佛不共法，不见是
yī qiè tuó luó ní mén bú jiàn shì yī qiè sān mó dì mén bú jiàn shì yī
一切陀罗尼门、不见是一切三摩地门，不见是一
qiè zhì bú jiàn shì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì pú sà mó hē
切智、不见是道相智、一切相智，是菩萨摩訶
sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō sù dé yuán mǎn hé yǐ gù shàn xiàn
萨修行般若波罗蜜多速得圆满。何以故？善现，
yī yī qiè fǎ wú xìng xiàng gù wú zuò yòng gù bù kě zhuǎn gù xū
以一切法无性相故，无作用故，不可转故，虚
wàng kuáng zhà bù jiān shí bú zì zài gù wú jué shòu gù lí
妄、诳诈、不坚实、不自在故，无觉受故，离
wǒ yǒu qíng mìng zhě shēng zhě guǎng shuō nǎi zhì zhī jiàn zhě gù
我、有情、命者、生者广说乃至知、见者故。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn rú lái suǒ
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！如来所

shuō bù kě sī yì
说不可思议。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō rú lái
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。如来

suǒ shuō bù kě sī yì shàn xiàn sè bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō
所说不可思议。善现，色不可思议故，如来所说

⁴⁶ 大正藏：见；永乐北藏及龙藏：见是

bù kě sī yì shòu xiǎng xíng shí bù kě sī yì gù rú lái suǒ
不可思议，受、想、行、识不可思议故，如来所
shuō bù kě sī yì yǎn chù bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě sī
说不可思议；眼处不可思议故，如来所说不可思
yì ěr bí shé shēn yì chù bù kě sī yì gù rú lái suǒ
议，耳、鼻、舌、身、意处不可思议故，如来所
shuō bù kě sī yì sè chù bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě sī
说不可思议；色处不可思议故，如来所说不可思
yì shēng xiāng wèi chù fǎ chù bù kě sī yì gù rú lái
议，声、香、味、触、法处不可思议故，如来
suǒ shuō bù kě sī yì yǎn jiè bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě
所说不可思议；眼界不可思议故，如来所说不可
sī yì ěr bí shé shēn yì jiè bù kě sī yì gù rú lái
思议，耳、鼻、舌、身、意界不可思议故，如来
suǒ shuō bù kě sī yì sè jiè bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě
所说不可思议；色界不可思议故，如来所说不可
sī yì shēng xiāng wèi chù fǎ jiè bù kě sī yì gù rú
思议，声、香、味、触、法界不可思议故，如
lái suǒ shuō bù kě sī yì yǎn shí jiè bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō
来所说不可思议；眼识界不可思议故，如来所说
bù kě sī yì ěr bí shé shēn yì shí jiè bù kě sī yì gù
不可思议，耳、鼻、舌、身、意识界不可思议故，
rú lái suǒ shuō bù kě sī yì yǎn chù bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō
如来所说不可思议；眼触不可思议故，如来所说
bù kě sī yì ěr bí shé shēn yì chù bù kě sī yì gù
不可思议，耳、鼻、舌、身、意触不可思议故，
rú lái suǒ shuō bù kě sī yì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù kě
如来所说不可思议；眼触为缘所生诸受不可
sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě sī yì ěr bí shé shēn
思议故，如来所说不可思议，耳、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù
意触为缘所生诸受不可思议故，如来所说不
kě sī yì bù shī bō luó mì duō bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù
可思议；布施波罗蜜多不可思议故，如来所说不
kě sī yì nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù kě sī yì gù rú lái suǒ
可思议，乃至般若波罗蜜多不可思议故，如来所
shuō bù kě sī yì nèi kōng bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě
说不可思议；内空不可思议故，如来所说不可

sī yì nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù
思议，乃至无性自性空不可思议故，如来所说不
kě sī yì sì niàn zhù bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě sī yì
可思议；四念住不可思议故，如来所说不可思议，
nǎi zhì bā shèng dào zhī bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě sī yì
乃至八圣道支不可思议故，如来所说不可思议；
rú shì nǎi zhì fó shí lì bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě sī
如是乃至佛十力不可思议故，如来所说不可思
yì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù
议，乃至十八佛不共法不可思议故，如来所说不
kě sī yì yī qiè tuó luó ní mén bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù
可思议；一切陀罗尼门不可思议故，如来所说不
kě sī yì yī qiè sān mó dì mén bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù
可思议，一切三摩地门不可思议故，如来所说不
kě sī yì yī qiè zhì bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě sī yì
可思议；一切智不可思议故，如来所说不可思议，
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù kě sī yì gù rú lái suǒ shuō bù kě
道相智、一切相智不可思议故，如来所说不可
sī yì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
思议。善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
rú shí liǎo zhī sè shì bù kě sī yì shòu xiǎng xíng shí shì bù kě
如了知色是不可思议，受、想、行、识是不可
sī yì nǎi zhì yī qiè zhì shì bù kě sī yì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
思议，乃至一切智是不可思议，道相智、一切相
zhì shì bù kě sī yì shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
智是不可思议，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
sù dé yuán mǎn
速得圆满。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō shí yú sè bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú
蜜多时，于色不起若可思议若不可思议想，于
shòu xiǎng xíng shí bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng
受、想、行、识不起若可思议若不可思议想；
yú yǎn chù bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú ěr bí
于眼处不起若可思议若不可思议想，于耳、鼻、
shé shēn yì chù bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú
舌、身、意处不起若可思议若不可思议想；于

sè chù bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú shēng xiāng
色处不起若可思议若不可思议想，于声、香、
wèi chù fǎ chù bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú yǎn
味、触、法处不起若可思议若不可思议想；于眼
jiè bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú ěr bí shé
界不起若可思议若不可思议想，于耳、鼻、舌、
shēn yì jiè bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú sè jiè bù
身、眼界不起若可思议若不可思议想；于色界不
qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú shēng xiāng wèi chù
起若可思议若不可思议想，于声、香、味、触、
fǎ jiè bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú yǎn shí jiè bù
法界不起若可思议若不可思议想；于眼识界不
qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú ěr bí shé shēn
起若可思议若不可思议想，于耳、鼻、舌、身、
yì shí jiè bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú yǎn chù bù
意识界不起若可思议若不可思议想；于眼触不
qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú ěr bí shé shēn
起若可思议若不可思议想，于耳、鼻、舌、身、
yì chù bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú yǎn chù wéi yuán
意触不起若可思议若不可思议想；于眼触为缘
suǒ shēng zhū shòu bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú ěr
所生诸受不起若可思议若不可思议想，于耳、
bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù qǐ ruò kě sī yì
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受不起若可思议
ruò bù kě sī yì xiǎng yú bù shī bō luó mì duō bù qǐ ruò kě sī yì
若不可思议想；于布施波罗蜜多不起若可思议
ruò bù kě sī yì xiǎng nǎi zhì yú bō rě bō luó mì duō bù qǐ ruò kě
若不可思议想，乃至般若波罗蜜多不起若可
sī yì ruò bù kě sī yì xiǎng yú nèi kōng bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù
思议若不可思议想；于内空不起若可思议若不
kě sī yì xiǎng nǎi zhì yú wú xìng zì xìng kōng bù qǐ ruò kě sī yì ruò
可思议想，乃至于无性自性空不起若可思议若
bù kě sī yì xiǎng yú sì niàn zhù bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī
不可思议想；于四念住不起若可思议若不可思
yì xiǎng nǎi zhì yú bā shèng dào zhī bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī
议想，乃至于八圣道支不起若可思议若不可思
yì xiǎng rú shì nǎi zhì yú fó shí lì bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě
议想；如是乃至于佛十力不起若可思议若不可

sī yì xiǎng nǎi zhì yú shí bā fó bú gòng fǎ bù qǐ ruò kě sī yì ruò
思 议 想 ， 乃 至 于 十 八 佛 不 共 法 不 起 若 可 思 议 若
bù kě sī yì xiǎng yú yī qiè tuó luó ní mén bù qǐ ruò kě sī yì ruò
不 可 思 议 想 ； 于 一 切 陀 罗 尼 门 不 起 若 可 思 议 若
bù kě sī yì xiǎng yú yī qiè sān mó dì mén bù qǐ ruò kě sī yì ruò
不 可 思 议 想 ， 于 一 切 三 摩 地 门 不 起 若 可 思 议 若
bù kě sī yì xiǎng yú yī qiè zhì bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù kě sī
不 可 思 议 想 ； 于 一 切 智 不 起 若 可 思 议 若 不 可 思
yì xiǎng yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù qǐ ruò kě sī yì ruò bù
议 想 ， 于 道 相 智 、 一 切 相 智 不 起 若 可 思 议 若 不
kě sī yì xiǎng shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō sù
可 思 议 想 ， 是 菩 萨 摩 诃 萨 修 行 般 若 波 罗 蜜 多 速
dé yuán mǎn
得 圆 满 。”

大般若波罗蜜多经卷第四百三十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sān shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第四百三十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn dōng běi fāng pǐn dì sì shí sān zhī èr
第二分 东北方品第四十三之二

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn rú shì bō rě
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！如是般若
bō luó mì duō yì qù shèn shēn shéi néng xìn jiě
波罗蜜多义趣甚深，谁能信解？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà jiǔ yǐ xiū xíng bù shī
佛告善现：“若菩萨摩诃萨久已修行布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jiǔ zhí
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，久植
shàngēn duō gòng yǎng fó shì duō shàn yǒu shì pú sà mó hē sà néng
善根，多供养佛，事多善友，是菩萨摩诃萨能
xìn jiě cǐ shèn shēn bō rě bō luó mì duō
信解此甚深般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn qí hé yīng zhī shì pú
具寿善现复白佛言：“世尊！齐何应知是菩
sà mó hē sà jiǔ yǐ xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
萨摩诃萨久已修行布施、净戒、安忍、精进、静
lù bō rě bō luó mì duō jiǔ zhí shàngēn duō gòng yǎng fó shì
虑、般若波罗蜜多，久植⁴⁷善根，多供养佛，事
duō shàn yǒu
多善友？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō shí yú sè bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú shòu xiǎng
多时，于色不起分别、无异分别，于受、想、
xíng shí bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú sè xiàng bù qǐ fēn bié
行、识不起分别、无异分别；于色相不起分别、

⁴⁷ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

wú yì fēn bié yú shòu xiǎng xíng shí xiàng bù qǐ fēn bié wú
无异分别，于受、想、行、识相不起分别、无
yì fēn bié yú sè zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú shòu
异分别；于色自性不起分别、无异分别，于受、
xiǎng xíng shí zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yǎn chù bù
想、行、识自性不起分别、无异分别。于眼处不
qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú ěr bí shé shēn yì chù bù
起分别、无异分别，于耳、鼻、舌、身、意处不
qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yǎn chù xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn
起分别、无异分别；于眼处相不起分别、无异分
bié yú ěr bí shé shēn yì chù xiàng bù qǐ fēn bié wú
别，于耳、鼻、舌、身、意处相不起分别、无
yì fēn bié yú yǎn chù zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú ěr
异分别；于眼处自性不起分别、无异分别，于耳、
bí shé shēn yì chù zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú
鼻、舌、身、意处自性不起分别、无异分别。于
sè chù bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú shēng xiāng wèi chù
色处不起分别、无异分别，于声、香、味、触、
fǎ chù bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú sè chù xiàng bù qǐ fēn bié
法处不起分别、无异分别；于色处相不起分别、
wú yì fēn bié yú shēng xiāng wèi chù fǎ chù xiàng bù qǐ fēn
无异分别，于声、香、味、触、法处相不起分
bié wú yì fēn bié yú sè chù zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié
别、无异分别；于色处自性不起分别、无异分别，
yú shēng xiāng wèi chù fǎ chù zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì
于声、香、味、触、法处自性不起分别、无异
fēn bié yú yǎn jiè bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú ěr bí
分别。于眼界不起分别、无异分别，于耳、鼻、
shé shēn yì jiè bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yǎn jiè xiàng bù
舌、身、眼界不起分别、无异分别；于眼界相不
qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú ěr bí shé shēn yì jiè xiàng
起分别、无异分别，于耳、鼻、舌、身、眼界相
bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yǎn jiè zì xìng bù qǐ fēn bié wú
不起分别、无异分别；于眼界自性不起分别、无
yì fēn bié yú ěr bí shé shēn yì jiè zì xìng bù qǐ fēn bié
异分别，于耳、鼻、舌、身、眼界自性不起分别、
wú yì fēn bié yú sè jiè bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú shēng
无异分别。于色界不起分别、无异分别，于声、

xiāng wèi chù fǎ jiè bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú sè jiè
香、味、触、法界不起分别、无异分别；于色界
xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú shēng xiāng wèi chù
相不起分别、无异分别，于声、香、味、触、
fǎ jiè xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú sè jiè zì xìng bù qǐ fēn
法界相不起分别、无异分别；于色界自性不起分
bié wú yì fēn bié yú shēng xiāng wèi chù fǎ jiè zì xìng
别、无异分别，于声、香、味、触、法界自性
bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yǎn shí jiè bù qǐ fēn bié wú yì
不起分别、无异分别。于眼识界不起分别、无异
fēn bié yú ěr bí shé shēn yì shí jiè bù qǐ fēn bié wú
分别，于耳、鼻、舌、身、意识界不起分别、无
yì fēn bié yú yǎn shí jiè xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú ěr
异分别；于眼识界相不起分别、无异分别，于耳、
bí shé shēn yì shí jiè xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú
鼻、舌、身、意识界相不起分别、无异分别；于
yǎn shí jiè zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú ěr bí shé
眼识界自性不起分别、无异分别，于耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yǎn chù bù
身、意识界自性不起分别、无异分别。于眼触不
qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú ěr bí shé shēn yì chù bù
起分别、无异分别，于耳、鼻、舌、身、意触不
qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yǎn chù xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn
起分别、无异分别；于眼触相不起分别、无异分
bié yú ěr bí shé shēn yì chù xiàng bù qǐ fēn bié wú
别，于耳、鼻、舌、身、意触相不起分别、无
yì fēn bié yú yǎn chù zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú ěr
异分别；于眼触自性不起分别、无异分别，于耳、
bí shé shēn yì chù zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú
鼻、舌、身、意触自性不起分别、无异分别。于
yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú ěr
眼触为缘所生诸受不起分别、无异分别，于耳、
bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù qǐ fēn bié wú
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受不起分别、无
yì fēn bié yú yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xiàng bù qǐ fēn bié wú
异分别；于眼触为缘所生诸受相不起分别、无
yì fēn bié yú ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
异分别，于耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸

shòuxiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhū
受相不起分别、无异分别；于眼触为缘所生诸

shòu zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú ěr bí shé shēn
受自性不起分别、无异分别，于耳、鼻、舌、身、

yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié
意触为缘所生诸受自性不起分别、无异分别。

yú yù jiè bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú sè wú sè jiè bù qǐ
于欲界不起分别、无异分别，于色、无色界不起

fēn bié wú yì fēn bié yú yù jiè xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié
分别、无异分别；于欲界相不起分别、无异分别，

yú sè wú sè jiè xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yù jiè zì
于色、无色界相不起分别、无异分别；于欲界自

xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú sè wú sè jiè zì xìng bù qǐ
性不起分别、无异分别，于色、无色界自性不起

fēn bié wú yì fēn bié yú bù shī bō luó mì duō bù qǐ fēn bié wú
分别、无异分别。于布施波罗蜜多不起分别、无

yì fēn bié nǎi zhì yú bō rě bō luó mì duō bù qǐ fēn bié wú yì fēn
异分别，乃至般若波罗蜜多不起分别、无异分

bié yú bù shī bō luó mì duōxiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié nǎi
别；于布施波罗蜜多相不起分别、无异分别，乃

zhì yú bō rě bō luó mì duōxiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú bù
至于般若波罗蜜多相不起分别、无异分别；于布

shī bō luó mì duō zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié nǎi zhì yú bō
施波罗蜜多自性不起分别、无异分别，乃至般若

rě bō luó mì duō zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú nèikōng bù
若波罗蜜多自性不起分别、无异分别。于内空不

qǐ fēn bié wú yì fēn bié nǎi zhì yú wú xìng zì xìngkōng bù qǐ fēn bié
起分别、无异分别，乃至于无性自性空不起分别、

wú yì fēn bié yú nèikōngxiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié nǎi
无异分别；于内空相不起分别、无异分别，乃

zhì yú wú xìng zì xìngkōngxiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú nèi
至于无性自性空相不起分别、无异分别；于内

kōng zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié nǎi zhì yú wú xìng zì xìngkōng
空自性不起分别、无异分别，乃至于无性自性空

zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú sì niànzhù bù qǐ fēn bié
自性不起分别、无异分别。于四念住不起分别、

wú yì fēn bié nǎi zhì yú bā shèngdào zhī bù qǐ fēn bié wú yì fēn
无异分别，乃至于八圣道支不起分别、无异分

bié yú sì niànzhùxiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié nǎi zhì yú bā
别；于四念住相不起分别、无异分别，乃至于八
shèngdào zhī xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú sì niànzhù zì xìng
圣道支相不起分别、无异分别；于四念住自性
bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié nǎi zhì yú bā shèngdào zhī zì xìng bù
不起分别、无异分别，乃至于八圣道支自性不
qǐ fēn bié wú yì fēn bié rú shì nǎi zhì yú fó shí lì bù qǐ fēn bié
起分别、无异分别。如是乃至于佛十力不起分别、
wú yì fēn bié nǎi zhì yú shí bā fó bú gòng fǎ bù qǐ fēn bié wú yì
无异分别，乃至于十八佛不共法不起分别、无异
fēn bié yú fó shí lì xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié nǎi zhì yú
分别；于佛十力相不起分别、无异分别，乃至于
shí bā fó bú gòng fǎ xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú fó shí
十八佛不共法相不起分别、无异分别；于佛十
lì zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié nǎi zhì yú shí bā fó bú gòng
力自性不起分别、无异分别，乃至于十八佛不共
fǎ zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yī qiè zhì bù qǐ fēn bié
法自性不起分别、无异分别。于一切智不起分别、
wú yì fēn bié yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù qǐ fēn bié wú
无异分别，于道相智、一切相智不起分别、无
yì fēn bié yú yī qiè zhì xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú dào
异分别；于一切智相不起分别、无异分别，于道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiàng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú yī
相智、一切相智相不起分别、无异分别；于一
qiè zhì zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié yú dào xiàng zhì yī qiè
切智自性不起分别、无异分别，于道相智、一切
xiàng zhì zì xìng bù qǐ fēn bié wú yì fēn bié hé yǐ gù shàn xiàn
相智自性不起分别、无异分别。何以故？善现，
yǐ sè bù kě sī yì shòu xiǎng xíng shí bù kě sī yì rú shì
以色不可思议，受、想、行、识不可思议，如是
nǎi zhì yī qiè zhì bù kě sī yì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù kě
乃至一切智不可思议，道相智、一切相智不可
sī yì gù shàn xiàn qí cǐ yīng zhī shì pú sà mó hē sà jiǔ yǐ xiū xíng
思议故。善现，齐此应知是菩萨摩诃萨久已修行
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，

jiǔ zhí shàngēn duōgòngyǎng fó shì duōshànyǒu
久植⁴⁸善根，多供养佛，事多善友。”

ěr shí jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn rú shì bō
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！如是般
rě bō luó mì duō jí wéishènsēn
若波罗蜜多极为甚深。”

fó yán rú shì shànxiàn sè shènsēn gù bō rě bō luó
佛言：“如是，善现，色甚深故，般若波罗
mì duō jí wéishènsēn shòu xiǎng xíng shí shènsēn gù bō rě
蜜多极为甚深，受、想、行、识甚深故，般若
bō luó mì duō jí wéishènsēn yǎnchùshènsēn gù bō rě bō luó mì
波罗蜜多极为甚深；眼处甚深故，般若波罗蜜
duō jí wéishènsēn ěr bí shé shēn yì chùshènsēn gù
多极为甚深，耳、鼻、舌、身、意处甚深故，
bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn sè chùshènsēn gù bō rě bō
般若波罗蜜多极为甚深；色处甚深故，般若波
luó mì duō jí wéishènsēn shēng xiāng wèi chù fǎ chùshèn
罗蜜多极为甚深，声、香、味、触、法处甚
shēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn yǎn jiè shènsēn gù
深故，般若波罗蜜多极为甚深；眼界甚深故，
bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn ěr bí shé shēn yì
般若波罗蜜多极为甚深，耳、鼻、舌、身、意
jiè shènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn sè jiè shènsēn
界甚深故，般若波罗蜜多极为甚深；色界甚深
gù bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn shēng xiāng wèi chù
故，般若波罗蜜多极为甚深，声、香、味、触、
fǎ jiè shènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn yǎn shí jiè
法界甚深故，般若波罗蜜多极为甚深；眼识界
shènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn ěr bí shé
甚深故，般若波罗蜜多极为甚深，耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè shènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn
身、意识界甚深故，般若波罗蜜多极为甚深；
yǎnchùshènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn ěr bí
眼触甚深故，般若波罗蜜多极为甚深，耳、鼻、
shé shēn yì chùshènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn
舌、身、意触甚深故，般若波罗蜜多极为甚深；

⁴⁸ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòushènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí
眼触为缘所生诸受甚深故，般若波罗蜜多极
wéishènsēn ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
为甚深，耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受
shènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn bù shī bō luó mì
甚深故，般若波罗蜜多极为甚深；布施波罗蜜
duōshènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishènsēn jìng jiè ān
多甚深故，般若波罗蜜多极为甚深，净戒、安
rěn jīng jìn jìng lǜ bō luó mì duōshènsēn gù bō rě bō luó mì duō
忍、精进、静虑波罗蜜多甚深故，般若波罗蜜多
jí wéishènsēn nèikōngshènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishè
极为甚深；内空甚深故，般若波罗蜜多极为甚
shēn nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngshènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí
深，乃至无性自性空甚深故，般若波罗蜜多极
wéishènsēn sì niànzhùshènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéishè
为甚深；四念住甚深故，般若波罗蜜多极为甚
shēn nǎi zhì bā shèngdào zhī shènsēn gù bō rě bō luó mì duō jí wéi
深，乃至八圣道支甚深故，般若波罗蜜多极为
shènsēn rú shì nǎi zhì fó shí lì shènsēn gù bō rě bō luó mì duō
甚深；如是乃至佛十力甚深故，般若波罗蜜多
jí wéishènsēn nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shènsēn gù bō rě bō
极为甚深，乃至十八佛不共法甚深故，般若波
luó mì duō jí wéishènsēn yī qiè zhì shènsēn gù bō rě bō luó mì
罗蜜多极为甚深；一切智甚深故，般若波罗蜜
duō jí wéishènsēn dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shènsēn gù bō
多极为甚深，道相智、一切相智甚深故，般
rě bō luó mì duō jí wéishènsēn
若波罗蜜多极为甚深。”

ěr shí zūnzhěshànxiàn fù bó fó yán shì zūn rú shì bō
尔时，尊者善现复白佛言：“世尊！如是般
rě bō luó mì duō shì dà bǎo jù
若波罗蜜多是大宝聚。”

fó yán rú shì néng yǔ yǒuqíngōng dé bǎo gù shànxiàn
佛言：“如是！能与有情功德宝故。善现，
rú shì bō rě bō luó mì duō dà zhēnbǎo jù néng yǔ yǒuqíng shí shàn yè
如是般若波罗蜜多大珍宝聚，能与有情十善业
dào sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǔ shéntōng dà zhēn
道、四静虑、四无量、四无色定、五神通大珍

bǎo gù néng yǔ yǒuqíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
宝故，能与有情布施、净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō dà zhēnbǎo gù néng yǔ yǒuqíng nèi kōng wàikōng
般若波罗蜜多大珍宝故，能与有情内空、外空、
nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sǎn wú sǎnkōng běnxìngkōng
为无空、毕竟空、无际空、散无散空、本性空、
zì gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng
自共相空、一切法空、不可得空、无性空、
zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng dà zhēnbǎo gù néng yǔ yǒuqíng sì niàn
自性空、无性自性空大珍宝故，能与有情四念
zhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
住、四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèngdào zhī dà zhēnbǎo gù néng yǔ yǒuqíngkōng wú xiàng wú
八圣道支大珍宝故，能与有情空、无相、无
yuàn jiě tuō mén dà zhēnbǎo gù néng yǔ yǒuqíng bā jiě tuō bā shèng
愿解脱门大珍宝故，能与有情八解脱、八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù dà zhēnbǎo gù néng yǔ yǒuqíngzhēn
处、九次第定、十遍处大珍宝故，能与有情真
rú fǎ jiè fǎ xìng shí jì bù sī yì jiè dà zhēnbǎo gù néng
如、法界、法性、实际、不思議界大珍宝故，能
yǔ yǒuqíng kǔ jí miè dào sì zhǒngshèng dì dà zhēnbǎo gù
与有情苦、集、灭、道四种圣谛大珍宝故，
néng yǔ yǒuqíng pú sà shí dì tuó luó ní mén sān mó dì mén dà zhēn
能与有情菩萨十地、陀罗尼门、三摩地门大珍
bǎo gù néng yǔ yǒuqíng wǔ yǎn liù shéntōng dà zhēnbǎo gù néng yǔ
宝故，能与有情五眼、六神通大珍宝故，能与
yǒuqíng rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà
有情如来十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大
bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ dà zhēnbǎo gù néng
悲、大喜、大舍、十八佛不共法大珍宝故，能
yǔ yǒuqíng wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng dà zhēnbǎo gù néng yǔ yǒu
与有情无忘失法、恒住舍性大珍宝故，能与有
qíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì dà zhēnbǎo gù néng
情一切智、道相智、一切相智大珍宝故，能
yǔ yǒuqíng yù liú guǒ yī lái guǒ bù huánguǒ ā luó hàn guǒ dú
与有情预流果、一来果、不还果、阿罗汉果、独

jué pú tí dà zhēnbǎo gù néng yǔ yǒuqíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng
觉菩提大珍宝故，能与有情一切菩萨摩诃萨行、
zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí zhuǎnzhèng fǎ lún dà zhēnbǎo gù
诸佛无上正等菩提、转正法轮大珍宝故。”

ěr shí jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn rú shì bō
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！如是般
rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù
若波罗蜜多是清净聚。”

fó yán rú shì shànxiàn sè qīngjìng gù bō rě bō luó
佛言：“如是！善现，色清净故，般若波罗
mì duō shì qīngjìng jù shòu xiǎng xíng shí qīngjìng gù bō rě
蜜多是清净聚，受、想、行、识清净故，般若
bō luó mì duō shì qīngjìng jù yǎnchùqīngjìng gù bō rě bō luó mì duō
波罗蜜多是清净聚；眼处清净故，般若波罗蜜多
shì qīngjìng jù ěr bí shé shēn yì chùqīngjìng gù bō rě
是清净聚，耳、鼻、舌、身、意处清净故，般若
bō luó mì duō shì qīngjìng jù sè chùqīngjìng gù bō rě bō luó mì duō
波罗蜜多是清净聚；色处清净故，般若波罗蜜多
shì qīngjìng jù shēng xiāng wèi chù fǎ chùqīngjìng gù bō
是清净聚，声、香、味、触、法处清净故，般
rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù yǎn jiè qīngjìng gù bō rě bō luó mì
若波罗蜜多是清净聚；眼界清净故，般若波罗蜜
duō shì qīngjìng jù ěr bí shé shēn yì jiè qīngjìng gù bō
多是清净聚，耳、鼻、舌、身、意识界清净故，般
rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù sè jiè qīngjìng gù bō rě bō luó mì
若波罗蜜多是清净聚；色界清净故，般若波罗蜜
duō shì qīngjìng jù shēng xiāng wèi chù fǎ jiè qīngjìng gù
多是清净聚，声、香、味、触、法界清净故，
bō rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù yǎn shí jiè qīngjìng gù bō rě bō
般若波罗蜜多是清净聚；眼识界清净故，般若波
luó mì duō shì qīngjìng jù ěr bí shé shēn yì shí jiè qīngjìng
罗蜜多是清净聚，耳、鼻、舌、身、意识界清静
gù bō rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù yǎnchùqīngjìng gù bō rě
故，般若波罗蜜多是清净聚；眼触清净故，般若
bō luó mì duō shì qīngjìng jù ěr bí shé shēn yì chùqīngjìng
波罗蜜多是清净聚，耳、鼻、舌、身、意触清静
gù bō rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhū
故，般若波罗蜜多是清净聚；眼触为缘所生诸

shòuqīngjìng gù bō rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù ěr bí shé
受 清 净 故， 般 若 波 罗 蜜 多 是 清 净 聚， 耳、 鼻、 舌、
shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuqīngjìng gù bō rě bō luó mì duō
身、 意 触 为 缘 所 生 诸 受 清 净 故， 般 若 波 罗 蜜 多
shì qīngjìng jù bù shī bō luó mì duōqīngjìng gù bō rě bō luó mì duō
是 清 净 聚； 布 施 波 罗 蜜 多 清 净 故， 般 若 波 罗 蜜 多
shì qīngjìng jù jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō luó mì duōqīng
是 清 净 聚， 净 戒、 安 忍、 精 进、 静 虑 波 罗 蜜 多 清
jìng gù bō rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù nèikōngqīngjìng gù bō
净 故， 般 若 波 罗 蜜 多 是 清 净 聚； 内 空 清 净 故， 般
rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngqīngjìng gù
若 波 罗 蜜 多 是 清 净 聚， 乃 至 无 性 自 性 空 清 净 故，
bō rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù sì niànzhùqīngjìng gù bō rě bō
般 若 波 罗 蜜 多 是 清 净 聚； 四 念 住 清 净 故， 般 若 波
luó mì duō shì qīngjìng jù nǎi zhì bā shèngdào zhī qīngjìng gù bō rě
罗 蜜 多 是 清 净 聚， 乃 至 八 圣 道 支 清 净 故， 般 若
bō luó mì duō shì qīngjìng jù rú shì nǎi zhì rú lái shí lì qīngjìng gù
波 罗 蜜 多 是 清 净 聚； 如 是 乃 至 如 来 十 力 清 净 故，
bō rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ qīng
般 若 波 罗 蜜 多 是 清 净 聚， 乃 至 十 八 佛 不 共 法 清
jìng gù bō rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù yī qiè zhì qīngjìng gù
净 故， 般 若 波 罗 蜜 多 是 清 净 聚； 一 切 智 清 净 故，
bō rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qīng
般 若 波 罗 蜜 多 是 清 净 聚， 道 相 智、 一 切 相 智 清
jìng gù bō rě bō luó mì duō shì qīngjìng jù
净 故， 般 若 波 罗 蜜 多 是 清 净 聚。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
尔 时， 善 现 复 白 佛 言：“ 甚 奇！ 世 尊！ 希 有！

shàn shì rú shì bō rě bō luó mì duō yǐ jí shèn shēnduōzhū liú nàn
善 逝！ 如 是 般 若 波 罗 蜜 多， 以 极 甚 深 多 诸 留 难，
ér jīn guǎngshuō liú nàn bù shēng
而 今 广 说 留 难 不 生。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō shèn
佛 言：“ 善 现， 如 是！ 如 是！ 如 汝 所 说。 甚

shēn bō rě bō luó mì duōduōzhū liú nàn fó shén lì gù jīn suī guǎng
深 般 若 波 罗 蜜 多 多 诸 留 难， 佛 神 力 故， 今 虽 广
shuō liú nàn bù shēng shì gù dà shèngzhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
说 留 难 不 生。 是 故 大 乘 诸 善 男 子、 善 女 人 等

ài yào fǎ gù yú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn ruò yù
爱乐法故，于此般若波罗蜜多甚深经典，若欲
shū xiě yīng jí shū xiě ruò yù dú sòng yīng jí dú sòng ruò yù shòu chí
书写应疾书写，若欲读诵应疾读诵，若欲受持
yīng jí shòu chí ruò yù xiū xí yīng jí xiū xí ruò yù sī wéi yīng jí sī
应疾受持，若欲修习应疾修习，若欲思惟应疾思
wéi ruò yù xuānshuō yīng jí xuānshuō hé yǐ gù shànxiàn shèn
惟，若欲宣说应疾宣说。何以故？善现，甚
shēn bō rě bō luó mì duōduō zhū liú nán wù lìng shū xiě dú sòng shòu
深般若波罗蜜多多诸留难，勿令书写、读诵、受
chí xiū xí sī wéi wèi tā shuō zhě liú nán shì qǐ bù jiū jìng gù
持、修习、思惟、为他说者留难事起不究竟故。

shànxiàn shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng ruò yù yī yuè
“善现，是善男子、善女人等，若欲一月，
huò èr huò sān huò sì huò wǔ huò liù huò qī nǎi zhì yī nián
或二、或三、或四、或五、或六、或七乃至一年，
shū xiě rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duōnéng jiū jìng zhě yīng qín jīng
书写如是甚深般若波罗蜜多能究竟者，应勤精
jìn xì niànshū xiě jīng ěr xǔ shí lìng dé jiū jìng shànxiàn shì shàn
进系念书写，经尔许时令得究竟。善现，是善
nán zǐ shàn nǚ rén děng ruò yù yī yuè huò èr huò sān huò
男子、善女人等，若欲一月，或二、或三、或
sì huò wǔ huò liù huò qī nǎi zhì yī nián shòu chí dú sòng
四、或五、或六、或七乃至一年，受持、读诵、
xiū xí sī wéi wèi tā xuānshuō rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēn
修习、思惟、为他宣说如是般若波罗蜜多甚深
jīng diǎnnéng jiū jìng zhě yīng qín jīng jìn xì niànshòu chí nǎi zhì xuānshuō
经典能究竟者，应勤精进系念受持乃至宣说，
jīng ěr xǔ shí lìng dé jiū jìng hé yǐ gù shànxiàn shēnshēn bō rě
经尔许时令得究竟。何以故？善现，甚深般若
bō luó mì duō wú jià zhēnbǎoduō liú nán gù
波罗蜜多无价珍宝多留难故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
具寿善现复白佛言：“甚奇！世尊！希有！
shàn shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō wú jià zhēnbǎoduō zhū liú nán
善逝！甚深般若波罗蜜多无价珍宝多诸留难，
ér yǒushū xiě dú sòng shòu chí sī wéi xiū xí wèi tā shuō
而有书写、读诵、受持、思惟、修习、为他说

zhě è mó yú bǐ yù zuò liú nán lìng bù shū xiě nǎi zhì yǎnshuō
者，恶魔于彼欲⁴⁹作留难，令不书写乃至演说。”

fó gào shàn xiàn è mó yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“恶魔于此甚深般若波罗蜜多

sū yù liú nán lìng bù shū xiě dú sòng shòu chí sī wéi xiū xí
虽欲留难，令不书写、读诵、受持、思惟、修习、

wèi tā yǎnshuō ér bǐ wú lì bù néng liú nán shì pú sà mó hē sà shū
为他演说，而彼无力不能⁵⁰留难是菩萨摩诃萨书

xiě dú sòng shòu chí děng shì lìng bù jiū jìng
写、读诵、受持等事，令不究竟。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn shì shéishén lì lìng
尔时，舍利子白佛言：“世尊！是谁神力令

bǐ è mó bù néng liú nán zhū pú sà mó hē sà shū xiě shòu chí dú
彼恶魔不能留难诸菩萨摩诃萨书写、受持、读

sòng xiū xí sī wéi guǎngshuō rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn
诵、修习、思惟、广说如是般若波罗蜜多甚深

jīng diǎn
经典？”

fó gào shè lì zǐ shì fó shén lì lìng bǐ è mó bù néng liú nán
佛告舍利子：“是佛神力令彼恶魔不能留难

zhū pú sà mó hē sà shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi
诸菩萨摩诃萨书写、受持、读诵、修习、思惟、

guǎngshuō rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn yòu shè lì zǐ
广说如是般若波罗蜜多甚深经典。又，舍利子，

yì shì shí fāng yī qiè shì jiè zhū fó shén lì lìng bǐ è mó bù néng liú
亦是十方一切世界诸佛神力，令彼恶魔不能留

nán zhū pú sà mó hē sà shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi
难诸菩萨摩诃萨书写、受持、读诵、修习、思惟、

guǎngshuō rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn yòu shè lì zǐ
广说如是般若波罗蜜多甚深经典。又，舍利子，

yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué jiē gòng hù niàn xiū xíng bō rě bō luó
一切如来、应、正等觉皆共护念修行般若波罗

mì duō zhū pú sà gù lìng bǐ è mó bù néng liú nán zhū pú sà shèng zhū
蜜多诸菩萨故，令彼恶魔不能留难住菩萨乘诸

shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng lìng bù shū xiě shòu chí dú sòng
善男子、善女人等，令不书写、受持、读诵、

⁴⁹ 大正藏：不；永乐北藏及龙藏：欲

⁵⁰ 大正藏：不能作；永乐北藏及龙藏：可能；校勘：不能

xiū xí sī wéi guǎngwèi tā shuō rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēn
修习、思惟、广为他说如是般若波罗蜜多甚深
jīng diǎn hé yǐ gù shè lì zǐ yī qiè rú lái yīng zhèngděng
经典。何以故？舍利子，一切如来、应、正等
jué jiē gòng hù niàn xiū xíng bō rě bō luó mì duō zhū pú sà zhòng suǒ zuò
觉皆共护念修行般若波罗蜜多诸菩萨众所作
shàn yè lìng bǐ è mó bù néng liú nàn
善业，令彼恶魔不能留难。

shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà néng yú bō rě bō luó mì
“舍利子，若菩萨摩诃萨能于般若波罗蜜
duōshēnshēn jīng diǎn shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi
多甚深经典书写、受持、读诵、修习、思惟、
guǎng shuō fǎ ěr yīng wéi shí fāng shì jiè wú liàng wú shù wú biān rú lái
广说，法尔应为十方世界无量无数无边如来、
yīng zhèngděng jué ān wěn zhù chí xiàn shuō fǎ zhě zhī suǒ hù niàn ruò
应、正等觉安隐住持现说法者之所护念，若
méng zhū fó suǒ hù niàn zhě fǎ ěr è mó bù néng liú nàn shè lì zǐ
蒙诸佛所护念者，法尔恶魔不能留难。舍利子，
ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng yú bō rě bō luó mì duōshēnshēn
若善男子、善女人等能于般若波罗蜜多甚深
jīng diǎn shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi guǎng shuō
经典书写、受持、读诵、修习、思惟、广说，
yīng zuò shì niàn wǒ jīn shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī
应作是念：‘我今书写、受持、读诵、修习、思
wéi guǎngwèi tā shuō rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn jiē
惟、广为他说如是般若波罗蜜多甚深经典，皆
shì shí fāng wú liàng wú shù wú biān rú lái yīng zhèngděng jué ān wěn
是十方无量无数无边如来、应、正等觉安隐
zhù chí xiàn shuō fǎ zhě shén lì hù niàn lìng wǒ suǒ zuò rú shì shàn yè
住持现说法者神力护念，令我所作如是善业，
bù wéi è mó zhī suǒ liú nàn
不为恶魔之所留难。’”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén
时，舍利子复白佛言：“若善男子、善女人
děng néng yú bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn shū xiě shòu chí
等能于般若波罗蜜多甚深经典书写、受持、
dú sòng xiū xí sī wéi yǎn shuō yī qiè jiē shì shí fāng shì jiè zhū
读诵、修习、思惟、演说，一切皆是十方世界诸

fó shì zūnshén lì hù niàn lìng bǐ suǒ zuò shū shèngshàn yè yī qiè è
佛世尊神力护念，令彼所作殊胜善业一切恶
mó bù néng liú nàn
魔不能留难。”

ěr shí fó gàoshè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děngnéng yú bō rě bō luó mì duō
说。若善男子、善女人等能于般若波罗蜜多
shènsēn jīng diǎnshū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎn
甚深经典书写、受持、读诵、修习、思惟、演
shuō dāng zhī jiē shì yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué shén lì hù
说，当知皆是一切如来、应、正等觉神力护
niàn
念。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén
时，舍利子复白佛言：“若善男子、善女人
děngnéng yú bō rě bō luó mì duōshènsēn jīng diǎnshū xiě shòu chí
等能于般若波罗蜜多甚深经典书写、受持、
dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō shí fāng shì jiè wú liàng wú shù
读诵、修习、思惟、演说，十方世界无量无数
wú biān rú lái yīng zhèngděngjué ān wěnzhù chí xiànshuō fǎ zhě jiē
无边如来、应、正等觉安隐住持现说法者，皆
gòng shí zhī shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngshū xiě shòu chí dú sòng
共识知是善男子、善女人等书写、受持、读诵、
xiū xí sī wéi yǎnshuōshènsēn bō rě bō luó mì duō yóu shì yīn
修习、思惟、演说甚深般若波罗蜜多，由是因
yuánhuān xǐ hù niàn shì zūn ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děngnéng
缘欢喜护念。世尊！若善男子、善女人等能
yú bō rě bō luó mì duōshènsēn jīng diǎnshū xiě shòu chí dú sòng
于般若波罗蜜多甚深经典书写、受持、读诵、
xiū xí sī wéi yǎnshuō shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děnghéngwéi
修习、思惟、演说，是善男子、善女人等恒为
shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué
十方无量无数无边世界一切如来、应、正等觉
ān wěnzhù chí xiànshuō fǎ zhě fó yǎnguānjiàn yóu cǐ yīn yuán cí bēi hù
安隐住持现说法者佛眼观见，由此因缘慈悲护
niàn suǒ zuò shàn shì wú bù jiē chéng
念，所作善事无不皆成。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū xiě shòu chí dú sòng
说。若善男子、善女人等书写、受持、读诵、
xiū xí sī wéi yǎn shuō rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn
修习、思惟、演说如是般若波罗蜜多甚深经典，
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng héng wéi shí fāng wú liàng wú shù wú biān
是善男子、善女人等恒为十方无量无数无边
shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué ān wěn zhù chí xiàn shuō fǎ zhě
世界一切如来、应、正等觉安隐住持现说法者，
fó yǎng uān jiàn shí zhī hù niàn lìng zhū è mó bù néng rǎo nǎo suǒ zuò
佛眼观见识知护念，令诸恶魔不能娆恼，所作
shàn yè sù dé chéng bàn shè lì zǐ zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ
善业速得成办。舍利子，住菩萨乘诸善男子、
shàn nǚ rén děng ruò néng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō shū xiě
善女人等若能于此甚深般若波罗蜜多书写、
shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎn shuō dāng zhī shì bèi yǐ
受持、读诵、修习、思惟、演说，当知是辈已
jìn wú shàng zhèng děng pú tí zhū è mó jūn bù néng liú nàn
近无上正等菩提，诸恶魔军不能留难。

yòu shè lì zǐ zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ
“又，舍利子，住菩萨乘诸善男子、善女
rén děng ruò néng shū xiě rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn
人等，若能书写如是般若波罗蜜多甚深经典
zhǒng zhǒng zhuāng yán shòu chí dú sòng dāng zhī shì bèi yú cǐ bō
种种庄严，受持、读诵，当知是辈于此般
rě bō luó mì duō shēn shēng xìn jiě néng yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā
若波罗蜜多深生信解，能以种种上妙华
mán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng fān gài
鬘、涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、幡盖、
jì yuè dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn rú shì bō rě
伎乐、灯明，供养恭敬、尊重赞叹如是般若
bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng cháng
波罗蜜多甚深经典。是善男子、善女人等常
wéi rú lái yīng zhèng děng jué fó yǎng uān jiàn shí zhī hù niàn yóu shì
为如来、应、正等觉佛眼观见识知护念，由是
yīn yuán dìng dāng huò dé dà cái dà shèng lì dà guǒ dà yì shú
因缘定当获得大财、大胜利、大果、大异熟。

yòu shè lì zǐ shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yǐ néng
“又，舍利子，是善男子、善女人等以能
shū xiě shòu chí dú sòng gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tànshèn
书写、受持、读诵、供养恭敬、尊重赞叹甚
shēn bō rě bō luó mì duōshàngēn lì gù nǎi zhì huò dé bú tuì zhuǎn
深般若波罗蜜多善根力故，乃至获得不退转
dì yú qí zhōngjiāncháng bù lí fó héngwénzhèng fǎ bú duò è qù
地，于其中间常不离佛，恒闻正法不堕恶趣。
shè lì zǐ shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yóu cǐ shàngēn nǎi zhì
舍利子，是善男子、善女人等，由此善根乃至
wú shàngzhèngděng pú tí cháng bù yuǎn lí bù shī jìng jiè ān rěn
无上正等菩提，常不远离布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō cháng bù yuǎn lí nèikōngnǎi
精进、静虑、般若波罗蜜多，常不远离内空乃
zhì wú xìng zì xìngkōng cháng bù yuǎn lí sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào
至无性自性空，常不远离四念住乃至八圣道
zhī rú shì nǎi zhì cháng bù yuǎn lí rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
支，如是乃至常不远离如来十力乃至十八佛不
gòng fǎ cháng bù yuǎn lí yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì
共法，常不远离一切智、道相智、一切相智，
cháng bù yuǎn lí zhū yú wú liàng wú biān fó fǎ yóu cǐ sù zhèngsuǒ qiú
常不远离诸余无量无边佛法，由此速证所求
wú shàngzhèngděng pú tí shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuánzhù pú sà shèng
无上正等菩提。舍利子，由此因缘住菩萨乘
zhū shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēn
诸善男子、善女人等，于此般若波罗蜜多甚深
jīng diǎn yīng qín shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi
经典，应勤书写、受持、读诵、修习、思惟、
wèi tā jiě shuō gōngjìnggòngyǎng zūnzhòngzàn tàn wú dé zàn shě
为他解说、恭敬供养、尊重赞叹，无得暂舍。

fù cì shè lì zǐ rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng
“复次，舍利子，如是般若波罗蜜多甚深经
diǎn wǒ niè pánhòu zhì dōngnánfāngjiàndāngxīngshèng bǐ fāngduō
典，我涅槃后，至东南方渐当兴盛。彼方多
yǒuzhù pú sà shèngzhū bì chū bì chū ní wū bō suǒ jiā wū bō sī
有住菩萨乘诸苾刍、苾刍尼、邬波索迦、邬波斯
jiā néng yú rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duōshēnshēng xìn yào
迦，能于如是甚深般若波罗蜜多深生信乐，

shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō fù yǐ
书写、受持、读诵、修习、思惟、演说，复以
zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīng luò
种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、瓔珞、
bǎochuáng fān gài jì yuè dēngmíng gòngyǎnggōngjìng zūnzhòng
宝幢、幡盖、伎乐、灯明，供养恭敬、尊重
zàn tàn rú shì bō rě bō luó mì duōshèns hēn jīng diǎn bǐ yóu rú shì
赞叹如是般若波罗蜜多甚深经典。彼由如是
shèngshàngēn gù bì jìng bù duòzhū xiǎn è qù huòshēngtiānshàng huò
胜善根故，毕竟不堕诸险恶趣，或生天上或
shēngrénzhōng fù guì shòu lè yóu sī shì lì bù shī jìng jiè ān
生人中富贵受乐，由斯势力，布施、净戒、安
rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duōzhǎnzhuǎnzēng yì sù dé
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多展转增益速得
yuánmǎn yī cǐ fù nénggòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn zhū fó shì
圆满，依此复能供养恭敬、尊重赞叹诸佛世
zūn hòu suí suǒ yīng yī sānshèng fǎ jiàn cì xiū xí ér qù chū lí huò
尊，后随所应依三乘法，渐次修习而趣出离。或
yǒuzhèng dé shēngwén niè pán huòyǒuzhèng dé dú jué niè pán huòyǒu
有证得声闻涅槃，或有证得独觉涅槃，或有
zhèng dé wú shàng niè pán jiū jìng ān lè
证得无上涅槃究竟安乐。

shè lì zǐ rú shì bō rě bō luó mì duōshèns hēn jīng diǎn
“舍利子，如是般若波罗蜜多甚深经典，
wǒ niè pánhòu cóngdōngnánfāngzhuǎn zhì nánfāngjiàn dāngxīngshèng
我涅槃后，从东南方转至南方渐当兴盛。
bǐ fāngduōyǒuzhù pú sà shèngzhū bì chú bì chú ní wū bō suǒ jiā
彼方多有住菩萨乘诸苾刍、苾刍尼、邬波索迦、
wū bō sī jiā néng yú rú shì shèns hēn bō rě bō luó mì duōshēns hēng
邬波斯迦，能于如是甚深般若波罗蜜多深生
xìn yào shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō
信乐，书写、受持、读诵、修习、思惟、演说，
fù yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīng luò
复以种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、瓔
luò bǎochuáng fān gài jì yuè dēngmíng gòngyǎnggōngjìng
珞、宝幢、幡盖、伎乐、灯明，供养恭敬、
zūnzhòngzàn tàn rú shì bō rě bō luó mì duōshèns hēn jīng diǎn bǐ yóu
尊重赞叹如是般若波罗蜜多甚深经典。彼由

rú shì shèngshàngēn gù bì jìng bú duòzhūxiǎn è qù huòshēngtiān
如是胜善根故，毕竟不堕诸险恶趣，或生天
shànguòshēngrénzhōng fù guì shòu lè yóu sī shì lì bù shī jìng
上或生人中富贵受乐，由斯势力，布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duōzhǎnzhuǎnzēng
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多展转增
yì sù dé yuánmǎn yī cǐ fù nénggòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn
益速得圆满，依此复能供养恭敬、尊重赞叹
zhū fó shì zūn hòu suí suǒyīng yī sānshèng fǎ jiàn cì xiū xí ér qù chū
诸佛世尊，后随所应依三乘法，渐次修习而趣出
lí huòyǒuzhèng dé shēngwén niè pán huòyǒuzhèng dé dú jué niè pán
离。或有证得声闻涅槃，或有证得独觉涅槃，
huòyǒuzhèng dé wú shàng niè pán jiū jìng ān lè
或有证得无上涅槃究竟安乐。

shè lì zǐ rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn
“舍利子，如是般若波罗蜜多甚深经典，
wǒ niè pán hòu fù cóng nán fāng zhì xī nán fāng jiàn dāng xīng shèng bǐ
我涅槃后，复从南方至西南方渐当兴盛。彼
fāng duō yǒu zhù pú sà shèng zhū bì chū bì chū ní wū bō suǒ jiā
方多有住菩萨乘诸苾刍、苾刍尼、邬波索迦、
wū bō sī jiā néng yú rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duōshēnshēng
邬波斯迦，能于如是甚深般若波罗蜜多深生
xìn yào shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō
信乐，书写、受持、读诵、修习、思惟、演说，
fù yǐ zhǒngzhǒng shàng miào huā fán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng
复以种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎
luò bǎo chuáng fān gài jì yuè dēng míng gòng yǎng gōng jìng
珞、宝幢、幡盖、伎乐、灯明，供养恭敬、
zūnzhòngzàn tàn rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn bǐ yóu
尊重赞叹如是般若波罗蜜多甚深经典。彼由
rú shì shèngshàngēn gù bì jìng bú duòzhūxiǎn è qù huòshēngtiān
如是胜善根故，毕竟不堕诸险恶趣，或生天
shànguòshēngrénzhōng fù guì shòu lè yóu sī shì lì bù shī jìng
上或生人中富贵受乐，由斯势力，布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duōzhǎnzhuǎnzēng
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多展转增
yì sù dé yuánmǎn yī cǐ fù nénggòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn
益速得圆满，依此复能供养恭敬、尊重赞叹

zhū fó shì zūn hòu suí suǒ yìng yī sān shèng fǎ jiàn cì xiū xí ér qù chū
诸佛世尊，后随所应依三乘法，渐次修习而趣出
lí huò yǒu zhèng dé shēng wén niè pán huò yǒu zhèng dé dú jué niè pán
离。或有证得声闻涅槃，或有证得独觉涅槃，
huò yǒu zhèng dé wú shàng niè pán jiū jìng ān lè
或有证得无上涅槃究竟安乐。

shè lì zǐ rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn
“舍利子，如是般若波罗蜜多甚深经典，
wǒ niè pán hòu cóng xī nán fāng zhì xī běi fāng jiàn dāng xīng shèng bǐ
我涅槃后，从西南方至西北方渐当兴盛。彼
fāng duō yǒu zhù pú sà shèng zhū bì chū bì chū ní wū bō suǒ jiā
方多有住菩萨乘诸苾刍、苾刍尼、邬波索迦、
wū bō sī jiā néng yú rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō shēn shēng
邬波斯迦，能于如是甚深般若波罗蜜多深生
xìn yào shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎn shuō
信乐，书写、受持、读诵、修习、思惟、演说，
fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā fán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng
复以种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎
luò bǎo chuáng fān gài jì yuè dēng míng gòng yǎng gōng jìng
珞、宝幢、幡盖、伎乐、灯明，供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn bǐ yóu
尊重赞叹如是般若波罗蜜多甚深经典。彼由
rú shì shèng shàng ēn gù bì jìng bú duò zhū xiǎn è qù huò shēng tiān
如是胜善根故，毕竟不堕诸险恶趣，或生天
shàng huò shēng rén zhōng fù guì shòu lè yóu sī shì lì bù shī jìng
上或生人中富贵受乐，由斯势力，布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō zhǎn zhuǎn zēng
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多展转增
yì sù dé yuán mǎn yī cǐ fù néng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
益速得圆满，依此复能供养恭敬、尊重赞叹
zhū fó shì zūn hòu suí suǒ yìng yī sān shèng fǎ jiàn cì xiū xí ér qù chū
诸佛世尊，后随所应依三乘法，渐次修习而趣出
lí huò yǒu zhèng dé shēng wén niè pán huò yǒu zhèng dé dú jué niè pán
离。或有证得声闻涅槃，或有证得独觉涅槃，
huò yǒu zhèng dé wú shàng niè pán jiū jìng ān lè
或有证得无上涅槃究竟安乐。

shè lì zǐ rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn
“舍利子，如是般若波罗蜜多甚深经典，

wǒ niè pánhòu cóng xī běifāngzhuǎn zhì běifāngjiàndāngxīngshèng bǐ
我涅槃后，从西北方转至北方渐当兴盛。彼
fāngduōyǒuzhù pú sà shèngzhū bì chū bì chū ní wū bō suǒ jiā
方多有住菩萨乘诸苾刍、苾刍尼、邬波索迦、
wū bō sī jiā néng yú rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duōshēnsēng
邬波斯迦，能于如是甚深般若波罗蜜多深生
xìn yào shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō
信乐，书写、受持、读诵、修习、思惟、演说，
fù yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīng
复以种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、瓔
luò bǎochuáng fān gài jì yuè dēngmíng gòngyǎnggōngjìng
珞、宝幢、幡盖、伎乐、灯明，供养恭敬、
zūnzhòngzàn tàn rú shì bō rě bō luó mì duōshēnsēn jīng diǎn bǐ yóu
尊重赞叹如是般若波罗蜜多甚深经典。彼由
rú shì shèngshàngēn gù bì jìng bú duòzhūxiǎn è qù huòshēngtiān
如是胜善根故，毕竟不堕诸险恶趣，或生天
shànghuòshēng rénzhōng fù guì shòu lè yóu sī shì lì bù shī jìng
上或生人中富贵受乐，由斯势力，布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duōzhǎnzhuǎnzēng
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多展转增
yì sù dé yuánmǎn yī cǐ fù néng gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn
益速得圆满，依此复能供养恭敬、尊重赞叹
zhū fó shì zūn hòu suí suǒyīng yī sānshèng fǎ jiàn cì xiū xí ér qù chū
诸佛世尊，后随所应依三乘法，渐次修习而趣出
lí huòyǒuzhèng dé shēngwén niè pán huòyǒuzhèng dé dú jué niè pán
离。或有证得声闻涅槃，或有证得独觉涅槃，
huòyǒuzhèng dé wú shàng niè pán jiū jìng ān lè
或有证得无上涅槃究竟安乐。

shè lì zǐ rú shì bō rě bō luó mì duōshēnsēn jīng diǎn
“舍利子，如是般若波罗蜜多甚深经典，

wǒ niè pánhòu fù cóng běifāng zhì dōngběifāngjiàndāngxīngshèng bǐ
我涅槃后，复从北方至东北方渐当兴盛。彼
fāngduōyǒuzhù pú sà shèngzhū bì chū bì chū ní wū bō suǒ jiā
方多有住菩萨乘诸苾刍、苾刍尼、邬波索迦、
wū bō sī jiā néng yú rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duōshēnsēng
邬波斯迦，能于如是甚深般若波罗蜜多深生
xìn yào shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō
信乐，书写、受持、读诵、修习、思惟、演说，

fù yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīng
复以种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、瓔
luò bǎochuáng fān gài jì yuè dēngmíng gòngyǎnggōngjìng
珞、宝幢、幡盖、伎乐、灯明，供养恭敬、
zūnzhòngzàn tàn rú shì bō rě bō luó mì duōshèns hēnjīng diǎn bǐ yóu
尊重赞叹如是般若波罗蜜多甚深经典。彼由
rú shì shèngshàngēn gù bì jìng bú duòzhū xiǎn è qù huòshēngtiān
如是胜善根故，毕竟不堕诸险恶趣，或生天
shàng huòshēng rén zhōng fù guì shòu lè yóu sī shì lì bù shī jìng
上或生人中富贵受乐，由斯势力，布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duōzhǎn zhuǎnzēng
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多展转增
yì sù dé yuánmǎn yī cǐ fù néng gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn
益速得圆满，依此复能供养恭敬、尊重赞叹
zhū fó shì zūn hòu suí suǒ yìng yī sānshèng fǎ jiàn cì xiū xí ér qù chū
诸佛世尊，后随所应依三乘法，渐次修习而趣出
lí huòyǒuzhèng dé shēngwén niè pán huòyǒuzhèng dé dú jué niè pán
离。或有证得声闻涅槃，或有证得独觉涅槃，
huòyǒuzhèng dé wú shàng niè pán jiū jìng ān lè
或有证得无上涅槃究竟安乐。

fù cì shè lì zǐ wǒ niè pán hòu hòu shí hòu fēn
“复次，舍利子，我涅槃后，后时、后分、
hòu wǔ bǎi suì rú shì bō rě bō luó mì duōshèns hēnjīng diǎn yú dōng běi
后五百岁，如是般若波罗蜜多甚深经典于东北
fāng dà zuò fó shì hé yǐ gù shè lì zǐ yī qiè rú lái yīng
方大作佛事。何以故？舍利子，一切如来、应、
zhèngděng jué suǒ zūnzhòng fǎ jí shì bō rě bō luó mì duōshèns hēnjīng
正等觉所尊重法，即是般若波罗蜜多甚深经
diǎn rú shì bō rě bō luó mì duōshèns hēnjīng diǎn yī qiè rú lái
典。如是般若波罗蜜多甚深经典，一切如来、
yīng zhèngděng jué gòngsuǒ hù niàn shè lì zǐ fēi fó suǒ dé fǎ
应、正等觉共所护念。舍利子，非佛所得法、
pí nài yē wú shàngzhèng fǎ yǒumiè mò xiàng zhū fó suǒ dé fǎ pí nài
毗奈耶无上正法有灭没相，诸佛所得法、毗奈
yē wú shàngzhèng fǎ jí shì bō rě bō luó mì duōshèns hēnjīng diǎn shè
耶无上正法即是般若波罗蜜多甚深经典。舍
lì zǐ bǐ dōng běi fāng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǒu néng
利子，彼东北方诸善男子、善女人等，有能

yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō xìn yào shòu chí dú sòng
于此甚深般若波罗蜜多，信乐、受持、读诵、
xiū xí sī wéi yǎnshuō wǒ cháng hù niàn shì shànnán zǐ shàn nǚ
修习、思惟、演说，我常护念是善男子、善女
rén děng lìng wú nǎo hài
人等令无恼害。

shè lì zǐ bǐ dōng běi fāng zhū shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
“舍利子，彼东北方诸善男子、善女人等，
yǒu néng shū xiě rú shì bō rě bō luó mì duō shēnshēn jīng diǎn fù yǐ
有能书写如是般若波罗蜜多甚深经典，复以
zhǒng zhǒng shàng miào huā mán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng luò
种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、
bǎo chuáng fān gài jì yuè dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng
宝幢、幡盖、伎乐、灯明，供养恭敬、尊重
zàn tàn rú shì bō rě bō luó mì duō shēnshēn jīng diǎn wǒ dìng shuō bǐ zhū
赞叹如是般若波罗蜜多甚深经典，我定说彼诸
shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ shàn gēn bì jìng bú duò zhū xiǎn è
善男子、善女人等，由此善根毕竟不堕诸险恶
qù shēng tiān rén zhōng cháng shòu miào lè yóu sī shì lì zēng yì liù
趣，生天人中常受妙乐，由斯势力增益六
zhǒng bō luó mì duō yī cǐ fù néng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
种波罗蜜多，依此复能供养恭敬、尊重赞叹
zhū fó shì zūn hòu suí suǒ yīng yī sān shèng fǎ jiàn cì xiū xué dé bō niè
诸佛世尊，后随所应依三乘法，渐次修学得般涅
pán hé yǐ gù shè lì zǐ wǒ yǐ fó yǎn guān jiàn zhèng zhī
槃。何以故？舍利子，我以佛眼观见、证知、
chēng yù zàn tàn shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng dé
称誉、赞叹是善男子、善女人等所获功德。
dōng xī nán běi sì wéi shàng xià wú liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè rú
东西南北四维上下无量无数无边世界一切如
lái yīng zhèng děng jué ān wěn zhù chí xiàn shuō fǎ zhě yì yǐ fó yǎn
来、应、正等觉安隐住持现说法者，亦以佛眼
guān jiàn zhèng zhī chēng yù zàn tàn shì shànnán zǐ shàn nǚ rén
观见、证知、称誉、赞叹是善男子、善女人
děng suǒ huò gōng dé
等所获功德。”

shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó mì
时，舍利子白佛言：“世尊！如是般若波罗蜜

duōshēnshēnjīngdiǎn fó niè pánhòu hòu shí hòu fēn hòu wǔ bǎi
多甚深经典，佛涅槃后，后时、后分、后五百
suì yú dōngběifāngguǎng liú bù yé
岁，于东北方广流布耶？”

fó yán shè lì zǐ rú shì rú shì rú shì bō rě bō luó
佛言：“舍利子，如是！如是！如是般若波罗

mì duōshēnshēnjīngdiǎn wǒ niè pánhòu hòu shí hòu fēn hòu wǔ
蜜多甚深经典，我涅槃后，后时、后分、后五

bǎi suì yú dōngběifāngdāngguǎng liú bù shè lì zǐ wǒ niè pán
百岁，于东北方当广流布。舍利子，我涅槃

hòu hòu shí hòu fēn hòu wǔ bǎi suì bǐ dōngběifāngzhūshànnán
后，后时、后分、后五百岁，彼东北方诸善男

zǐ shàn nǚ rénděng ruò dé wén cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duōshēn
子、善女人等，若得闻此甚深般若波罗蜜多深

shēng xìn yào shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí rú lǐ sī wéi
生信乐，书写、受持、读诵、修习、如理思惟、

wèi tā yǎnshuō dāng zhī bǐ shànnán zǐ shàn nǚ rénděng jiǔ fā wú
为他演说，当知彼善男子、善女人等久发无

shàngzhèngděngjué xīn jiǔ xiū pú sà mó hē sà xíng gòngyǎngduō fó
上正等觉心，久修菩萨摩诃萨行，供养多佛，

shì duōshànyǒu jiǔ yǐ xiū xí shēn jiè xīn huì suǒzhòngshàngēn jiē yǐ
事多善友，久已修习身戒心慧，所种善根皆已

chéngshú yóu sī fú lì dé wén rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō
成熟，由斯福力得闻如是甚深般若波罗蜜多

shēnshēng xìn yào fù néngshū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī
深生信乐，复能书写、受持、读诵、修习、思

wéi wèi tā yǎnshuō
惟、为他演说。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán fó niè pánhòu hòu shí
时，舍利子复白佛言：“佛涅槃后，后时、

hòu fēn hòu wǔ bǎi suì fǎ yù miè shí yú dōngběifāngdāngyǒu jǐ
后分、后五百岁，法欲灭时，于东北方当有几

xǔ zhù pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ rénděng dé wén rú shì
许住菩萨乘诸善男子、善女人等，得闻如是

shēnshēn bō rě bō luó mì duōshēnshēng xìn yào qí xīn bù jīng bù kǒng
甚深般若波罗蜜多深生信乐，其心不惊、不恐、

bú bù yì wú yōu huǐ fù néngshū xiě shòu chí dú sòng xiū xí
不怖亦无忧悔，复能书写、受持、读诵、修习、

sī wéi wèi tā yǎnshuō
思惟、为他演说？”

fó yán shè lì zǐ wǒ niè pánhòu hòu shí hòu fēn
佛言：“舍利子，我涅槃后，后时、后分、
hòu wǔ bǎi suì fǎ yù miè shí yú dōng běi fāng suī yǒu wú liàng zhù pú
后五百岁，法欲灭时，于东北方虽有无量住菩
sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ér shǎo dé wén shēn shēn bō
萨乘诸善男子、善女人等，而少得闻甚深般
rě bō luó mì duō shēn shēng xìn yào qí xīn bù jīng bù kǒng bù bù
若波罗蜜多深生信乐，其心不惊、不恐、不怖
yì wú yōu huǐ fù néng shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī
亦无忧悔，复能书写、受持、读诵、修习、思
wéi wèi tā yǎnshuō shè lì zǐ bǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
惟、为他演说。舍利子，彼善男子、善女人等
wén cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn qí xīn bù jīng bù kǒng
闻此般若波罗蜜多甚深经典，其心不惊、不恐、
bù bù yì wú yōu huǐ shēn shēng xìn yào shū xiě shòu chí dú sòng
不怖亦无忧悔，深生信乐，书写、受持、读诵、
xiū xí sī wéi yǎnshuō shèn wéi xī yǒu hé yǐ gù shè lì zǐ
修习、思惟、演说，甚为希有。何以故？舍利子，
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ céng qīn jìn gòng yǎng gōng jìng zūn
是善男子、善女人等已曾亲近供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn wú liàng rú lái yīng zhèng děng jué jí zhū pú sà mó hē
重赞叹无量如来、应、正等觉及诸菩萨摩訶
sà zhòng qǐng wèn rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yìng yì qù
萨众，请问如是甚深般若波罗蜜多相应义趣。

shè lì zǐ shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bù jiǔ dìng dāng
“舍利子，是善男子、善女人等不久定当
yuán mǎn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù jiǔ dìng
圆满布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，不久定
dāng yuán mǎn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù jiǔ dìng dāng yuán
当圆满内空乃至无性自性空，不久定当圆
mǎn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bù jiǔ dìng dāng yuán mǎn fó shí
满四念住乃至八圣道支，不久定当圆满佛十
lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù jiǔ dìng dāng yuán mǎn yī qiè zhì
力乃至十八佛不共法，不久定当圆满一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shè lì zǐ bǐ shàn nán zǐ shàn nǚ
道相智、一切相智。舍利子，彼善男子、善女

rénděng yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué suǒ hù niàn gù wú liàng
人等一切如来、应、正等觉所护念故，无量
shànyǒu suǒ shè shòu gù shū shèng shàngēn suǒ rèn chí gù wèi yù lì lè
善友所摄受故，殊胜善根所任持故，为欲利乐
duō zhòng shēng gù qiú qù wú shàng zhèngděng pú tí hé yǐ gù shè
多众生故，求趣无上正等菩提。何以故？舍
lì zǐ wǒ cháng wèi bǐ zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shuō yī qiè
利子，我常为彼诸善男子、善女人等说一切
xiàng zhì xiāng yìng zhī fǎ guò qù rú lái yīng zhèngděng jué yì cháng
相智相应之法，过去如来、应、正等觉亦常
wèi bǐ zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shuō yī qiè xiàng zhì xiāng yìng
为彼诸善男子、善女人等，说一切相智相应
zhī fǎ yóu cǐ yīn yuán bǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng hòu shēng
之法。由此因缘，彼善男子、善女人等后生
fù néng qiú qù wú shàng zhèngděng pú tí yì néng wèi tā rú yìng shuō
复能求趣无上正等菩提，亦能为他如应说
fǎ lìng qù wú shàng zhèngděng pú tí shè lì zǐ bǐ shàn nán zǐ
法，令趣无上正等菩提。舍利子，彼善男子、
shàn nǚ rén děng shēn xīn ān dìng zhū è mó wáng jí bǐ juàn shǔ shàng bù
善女人等身心安定，诸恶魔王及彼眷属尚不
néng huài qiú qù wú shàng zhèngděng jué xīn hé kuàng qí yú yào xíng è
能坏求趣无上正等觉心，何况其余乐行恶
zhě huǐ bàng bō rě bō luó mì duō néng zǔ qí xīn lìng bù jīng jìn qiú qù
者毁谤般若波罗蜜多，能阻其心令不精进求趣
wú shàng zhèngděng pú tí
无上正等菩提！

大般若波罗蜜多经卷第四百三十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sì shí
大般若波罗蜜多经卷第四百四十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn dōng běi fāng pǐn dì sì shí sān zhī sān
第二分 东北方品第四十三之三

shè lì zǐ rú shì dà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
“舍利子，如是大乘诸善男子、善女人等，

wén wǒ shuō cǐ shèn shēn bō rě bō luó mì duō xīn dé guǎng dà miào fǎ
闻我说此甚深般若波罗蜜多，心得广大妙法

xǐ lè yì néng ān lì wú liàng zhòng shēng yú shèng shàn fǎ lìng qù wú
喜乐，亦能安立无量众生于胜善法，令趣无

shàng zhèng děng pú tí shè lì zǐ shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
上正等菩提。舍利子，是善男子、善女人等

jīn yú wǒ qián fā hóng shì yuàn wǒ dāng ān lì wú liàng bǎi qiān zhū
今于我前发弘誓愿：‘我当安立无量百千诸

yǒu qíng lèi lìng fā wú shàng zhèng děng jué xīn xiū zhū pú sà mó hē sà
有情类，令发无上正等觉心，修诸菩萨摩诃萨

xíng shì xiàn quàn dǎo zàn lì qīng xǐ lìng yú wú shàng zhèng děng pú tí
行，示现劝导赞励庆喜，令于无上正等菩提

nǎi zhì dé shòu bú tuì zhuǎn jì ān zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì shè lì
乃至得受不退转记安住菩萨不退转地。’舍利

zǐ wǒ yú bǐ yuàn shēn shēng suí xǐ hé yǐ gù shè lì zǐ wǒ
子，我于彼愿深生随喜。何以故？舍利子，我

guān rú shì zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ fā hóng
观如是住菩萨乘诸善男子、善女人等所发弘

yuàn xīn yǔ xiāng yìng bǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú dāng lái shì
愿心语相应，彼善男子、善女人等于当来世

dìng néng ān lì wú liàng bǎi qiān zhū yǒu qíng lèi lìng fā wú shàng zhèng
定能安立无量百千诸有情类，令发无上正

děng jué xīn xiū zhū pú sà mó hē sà xíng shì xiàn quàn dǎo zàn lì qīng
等觉心，修诸菩萨摩诃萨行，示现劝导赞励庆

xǐ lìng yú wú shàng zhèng děng pú tí nǎi zhì dé shòu bú tuì zhuǎn jì
喜，令于无上正等菩提乃至得受不退转记

ān zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì
安住菩萨不退转地。

shè lì zǐ shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yì yú guò qù
“舍利子，是善男子、善女人等亦于过去

wú liàng fó qián fā hóng shì yuàn wǒ dāng ān lì wú liàng bǎi qiān zhū
无量佛前发弘誓愿：‘我当安立无量百千诸

yǒu qíng lèi lìng fā wú shàng zhèng děng jué xīn xiū zhū pú sà mó hē sà
有情类，令发无上正等觉心，修诸菩萨摩诃萨

xíng shì xiànquàndǎozàn lì qìng xǐ lìng yú wú shàng zhèng děng pú tí
行，示现劝导赞励庆喜，令于无上正等菩提

nǎi zhì dé shòu bú tuì zhuǎn jì ān zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì shè lì
乃至得受不退转记安住菩萨不退转地。’舍利

zǐ guò qù zhū fó yì yú bǐ yuànshēnshēng suí xǐ hé yǐ gù shè
子，过去诸佛亦于彼愿深生随喜。何以故？舍

lì zǐ guò qù zhū fó yì guān rú shì zhù pú sà shèng zhū shànnán zǐ
利子，过去诸佛亦观如是住菩萨乘诸善男子、

shàn nǚ rénděngsuǒ fā hóngyuàn xīn yǔ xiāngyìng bǐ shànnán zǐ shàn
善女人等所发弘愿心语相应，彼善男子、善

nǚ rénděng yú dāng lái shì dìng néng ān lì wú liàng bǎi qiān zhū yǒu qíng
女人等于当来世定能安立无量百千诸有情

lèi lìng fā wú shàng zhèng děng jué xīn xiū zhū pú sà mó hē sà xíng
类，令发无上正等觉心，修诸菩萨摩诃萨行，

shì xiànquàndǎozàn lì qìng xǐ lìng yú wú shàng zhèng děng pú tí nǎi
示现劝导赞励庆喜，令于无上正等菩提乃

zhì dé shòu bú tuì zhuǎn jì ān zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì
至得受不退转记安住菩萨不退转地。

shè lì zǐ shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng xìn jiě guǎng dà
“舍利子，是善男子、善女人等信解广大，

néng yī miào sè shēng xiāng wèi chù xiū guǎng dà shī xiū cǐ
能依妙色、声、香、味、触修广大施，修此

shī yǐ fù néngzhòng zhí guǎng dà shàngēn yīn cǐ shàngēn fù néngshè
施已复能种植广大善根，因此善根复能摄

shòuguǎng dà guǒbào shèshòu rú shì guǎng dà guǒbào zhuānwèi lì lè
受广大果报，摄受如是广大果报，专为利乐

yī qiè yǒu qíng yú zhū yǒu qíng néng shě yī qiè nèi wài suǒ yǒu bǐ huí rú
一切有情，于诸有情能舍一切内外所有。彼回如

shì suǒzhòngshàngēn yuànshēng tā fāngzhū fó guó tǔ xiànyǒu rú lái
是所种善根，愿生他方诸佛国土现有如来、

yīng zhèngděng jué xuānshuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō wú
应、正等觉宣说如是甚深般若波罗蜜多无
shàng fǎ chù bǐ wén rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō wú shàng fǎ
上法处。彼闻如是甚深般若波罗蜜多无上法
yǐ fù néng ān lì bǐ fó tǔ zhōng wú liàng bǎi qiān zhū yǒu qíng lèi lìng
已，复能安立彼佛土中无量百千诸有情类，令
fā wú shàng zhèngděng jué xīn xiū zhū pú sà mó hē sà xíng shì xiàn
发无上正等觉心，修诸菩萨摩诃萨行，示现
quàn dǎo zàn lì qīng xǐ lìng yú wú shàng zhèngděng pú tí dé bú tuì
劝导赞励庆喜，令于无上正等菩提得不退
zhuǎn yóu sī yuán mǎn suǒ fā dà yuàn sù zhèng wú shàng zhèngděng pú
转，由斯圆满所发大愿，速证无上正等菩
tí
提。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shèn qí rú lái yīng
时，舍利子复白佛言：“甚奇！如来、应、
zhèngděng jué néng yú guò qù wèi lái xiàn zài suǒ yǒu zhū fǎ wú bú zhèng
正等觉能于过去未来现在所有诸法无不证
zhī yú yī qiè fǎ zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng shí jì xū kōng jiè
知，于一切法真如、法界、法性、实际、虚空界
děng wú bú zhèng zhī yú zhū fǎ jiào zhǒng zhǒng chā bié wú bú zhèng zhī
等无不证知，于诸法教种种差别无不证知，
yú zhū yǒu qíng xīn xíng chā bié wú bú zhèng zhī yú guò qù shì zhū pú sà
于诸有情心行差别无不证知，于过去世诸菩萨
mó hē sà wú bú zhèng zhī yú guò qù shì yī qiè rú lái yīng zhèng
摩诃萨无不证知，于过去世一切如来、应、正
děng jué wú bú zhèng zhī yú guò qù shì zhū fó dì zǐ jí zhū fó tǔ wú
等觉无不证知，于过去世诸佛弟子及诸佛土无
bú zhèng zhī yú wèi lái shì zhū pú sà mó hē sà wú bú zhèng zhī yú
不证知，于未来世诸菩萨摩诃萨无不证知，于
wèi lái shì yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué wú bú zhèng zhī yú wèi
未来世一切如来、应、正等觉无不证知，于未
lái shì zhū fó dì zǐ jí zhū fó tǔ wú bú zhèng zhī yú xiàn zài shì zhū
来世诸佛弟子及诸佛土无不证知，于现在世诸
pú sà mó hē sà zhù shí fāng jiè xiū xíng chā bié wú bú zhèng zhī yú xiàn
菩萨摩诃萨住十方界修行差别无不证知，于现
zài shì ān zhù shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái
在世安住十方无量、无数、无边世界一切如来、

yīng zhèngděng jué ān wěnzhù chíxiànshuō fǎ zhě wú bú zhèng zhī yú
应、正等觉安隐住持现说法者无不证知，于
xiànzài shì zhū fó dì zǐ jí zhū fó tǔ wú bú zhèng zhī shì zūn ruò
现在世诸佛弟子及诸佛土无不证知。世尊！若
pú sà mó hē sà yú liù bō luó mì duō yǒngměngjīng jìn chángqiú bù
菩萨摩诃萨于六波罗蜜多，勇猛精进常求不
xī bǐ yú cǐ liù bō luó mì duō wéiyǒu dé shí bù dé shí fǒu
息，彼于此六波罗蜜多，为有得时、不得时不？”

fó yán shè lì zǐ bǐ shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngcháng
佛言：“舍利子，彼善男子、善女人等常
yú cǐ liù bō luó mì duō yǒngměngjīng jìn xīn qiú bù xī yī qiè shí
于此六波罗蜜多，勇猛精进欣求不息，一切时
dé wú bù dé shí hé yǐ gù shè lì zǐ bǐ shànnán zǐ shàn nǚ
得无不得时。何以故？舍利子，彼善男子、善女
rén dēngcháng yú cǐ liù bō luó mì duō yǒngměngjīng jìn xīn qiú bù xī
人等常于此六波罗蜜多，勇猛精进欣求不息，
zhū fó pú sà cháng hù niàn gù
诸佛菩萨常护念故。”

shè lì zǐ yán shì zūn bǐ shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng ruò
舍利子言：“世尊！彼善男子、善女人等若
bù dé liù bō luó mì duō xiāng yìng jīng shí rú hé kě shuō bǐ dé cǐ liù
不得六波罗蜜多相应经时，如何可说彼得此六
bō luó mì duō
波罗蜜多？”

fó yán shè lì zǐ bǐ shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngcháng
佛言：“舍利子，彼善男子、善女人等常
yú cǐ liù bō luó mì duō yǒngměng xìn qiú bú gù shēnmìng yǒu shí bù
于此六波罗蜜多，勇猛信求不顾身命，有时不
dé cǐ xiāng yìng jīng wú yǒu shì chù hé yǐ gù shè lì zǐ bǐ shàn
得此相应经无有是处。何以故？舍利子，彼善
nán zǐ shàn nǚ rén dēng wèi qiú wú shàng zhèngděng pú tí shì xiànquàn
男子、善女人等为求无上正等菩提，示现劝
dǎozàn lì qìng xǐ zhū yǒuqíng lèi lìng yú cǐ liù bō luó mì duō xiāng yìng
导赞励庆喜诸有情类，令于此六波罗蜜多相应
jīng diǎnshòu chí dú sòng sī wéi xiū xué yóu cǐ shàngēn suí suǒ
经典受持、读诵、思惟、修学，由此善根随所
shēngchù cháng dé cǐ liù bō luó mì duō xiāng yìng qì jīng shòu chí
生处，常得此六波罗蜜多相应契经，受持、

dú sòng yǒngměngjīng jìn rú jiào xiū xíng chéngshú yǒuqíng yán jìng
读诵，勇猛精进如教修行，成熟有情、严净
fó tǔ wèizhèng wú shàngzhèngděng pú tí yú qí zhōngjiān wèicéngzàn
佛土，未证无上正等菩提于其中间未曾暂
fèi
废。”

dì èr fēnmó shì pǐn dì sì shí sì
第二分魔事品第四十四

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn fó yǐ zànshuō
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！佛已赞说

fā qù wú shàngzhèngděng pú tí yǒngměng xiū xíng bù shī jìng jiè
发趣无上正等菩提，勇猛修行布施、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng
安忍、精进、静虑般若波罗蜜多，成熟有情、
yán jìng fó tǔ zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děngsuǒ chéng gōng dé shì
严净佛土诸善男子、善女人等所成功德。世
zūn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng fā qù wú shàngzhèngděng pú
尊！是善男子、善女人等，发趣无上正等菩
tí xiū zhū xíng shí yún hé yīng zhī liú nán mó shì
提修诸行时，云何应知留难魔事？”

fó yán shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yào wèi yǒuqíng xuānshuō
佛言：“善现，若菩萨摩诃萨乐为有情宣说

fǎ yào yìng shí yánbiàn bú sù xiànqián dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
法要，应时言辩不速现前，当知是为菩萨魔事。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn hé yuán pú sà mó hē sà yào
具寿善现白言：“世尊！何缘菩萨摩诃萨乐

wèi yǒuqíng xuānshuō fǎ yào yìng shí yánbiàn bú sù xiànqián shuō wéi mó
为有情宣说法要，应时言辩不速现前，说为魔
shì
事？”

fó yán shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō shí yóu shì yīn yuán suǒ xiū bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī
蜜多时，由是因缘所修般若波罗蜜多乃至布施
bō luó mì duō nán dé yuán mǎn gù shuō pú sà mó hē sà yào wèi yǒuqíng
波罗蜜多难得圆满故，说菩萨摩诃萨乐为有情

xuānshuō fǎ yào yìng shí yánbiàn bú sù xiànrán yǐ wéi mó shì
宣说法要，应时言辩不速现前，以为魔事。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yào xiū shèngxíng
“复次，善现，若菩萨摩诃萨乐修胜行，

biàn nǎi cù shēng dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
辩乃卒生，当知是为菩萨魔事。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn hé yuán pú sà mó hē sà yào
具寿善现白言：“世尊！何缘菩萨摩诃萨乐

xiū shèngxíng biàn nǎi cù shēng shuō wéi mó shì
修胜行，辩乃卒生，说为魔事？”

fó yán shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨修行布施波罗

mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú fāngbiànshànqiǎo gù biàn nǎi
蜜多乃至般若波罗蜜多，无方便善巧故，辩乃

cù shēng fèi xiū bǐ xíng gù shuō pú sà mó hē sà yào xiū shèngxíng
卒生，废修彼行，故说菩萨摩诃萨乐修胜行，

biàn nǎi cù shēng yǐ wéi mó shì
辩乃卒生，以为魔事。

fù cì shànxiàn zhù pú sà shèngzhūshànán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女

rén děng shū xiě bō rě bō luó mì duōshèngshēnjīng shí pínshēnqiàn qū
人等，书写般若波罗蜜多甚深经时，频申欠喏、

wú duān xì xiào hù xiāngqīnglíng shēn xīn zào rǎo wén jù dào cuò
无端戏笑、互相轻凌、身心躁扰、文句倒错、

mí huò yì lǐ bù dé zī wèi hòng shì xū qǐ shū xiě bù zhōng
迷惑义理、不得滋味、横事欵起，书写不终，

dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn zhù pú sà shèngzhūshànán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女

rén děngshòu chí dú sòng sī wéi xiū xí shuō tīng bō rě bō luó
人等受持、读诵、思惟、修习、说听般若波罗

mì duōshèngshēnjīng shí pínshēnqiàn qū wú duān xì xiào hù xiāng
蜜多甚深经时，频申欠喏、无端戏笑、互相

qīnglíng shēn xīn zào rǎo wén jù dào cuò mí huò yì lǐ bù dé
轻凌、身心躁扰、文句倒错、迷惑义理、不得

zī wèi hòng shì xū qǐ suǒ zuò bù chéng dāng zhī shì wéi pú sà mó
滋味、横事欵起，所作不成，当知是为菩萨魔

shì
事。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn hé yīn yuán gù
时，具寿善现白佛言：“世尊！何因缘故，
yǒu pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ rén děng wénshuō bō rě bō
有菩萨乘诸善男子、善女人等，闻说般若波
luó mì duōshèngshēnjīng shí hū zuò shì niàn wǒ yú cǐ jīng bù dé zī
罗蜜多甚深经时，忽作是念：‘我于此经不得滋
wèi hé yòng qín kǔ tīng cǐ jīng wéi zuò shì niàn yǐ jí biànshě qù
味，何用勤苦听此经为？’作是念已即便舍去？
shòu chí dú sòng sī wéi xiū xí shū xiě jiě shuō yì fù rú
受持、读诵、思惟、修习、书写、解说亦复如
shì shì
是？”

fó yán shànxiàn shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú
佛言：“善现，是善男子、善女人等，于
guò qù shì wèi jiǔ xiū xíng bō rě jìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè
过去世未久修行般若、静虑、精进、安忍、净戒、
bù shī bō luó mì duō shì gù yú cǐ shèngshēn bō rě bō luó mì duō fīng
布施波罗蜜多，是故于此甚深般若波罗蜜多听
shòuděng shí bù dé zī wèi qíng bù rěn kě jí biànshě qù
受等时不得滋味，情不忍可即便舍去。

fù cì shànxiàn zhù pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女
rén děng wénshuō bō rě bō luó mì duōshèngshēnjīng shí ruò zuò shì niàn
人等，闻说般若波罗蜜多甚深经时，若作是念：
wǒ yú wú shàngzhèngděng pú tí bù dé shòu jì hé yòng tīngshòu
‘我于无上正等菩提不得受记，何用听受
rú shì jīng wéi bǐ yóu cǐ yuán xīn bù qīngjìng bù dé zī wèi biàn
如是经为？’彼由此缘，心不清净不得滋味，便
cóngzuò qǐ yànshě ér qù dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
从坐起厌舍而去，当知是为菩萨魔事。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn hé yīn yuán gù
时，具寿善现白佛言：“世尊！何因缘故，
yú cǐ bō rě bō luó mì duōshèngshēnjīngzhōng bú shòu rú shì zhūshàn
于此般若波罗蜜多甚深经中，不授如是诸善
nán zǐ shàn nǚ rén děng wú shàngzhèngděng dà pú tí jì lìng qí bù
男子、善女人等无上正等大菩提记，令其不

rěnyànshě ér qù
忍厌舍而去？”

fó yán shànxiàn pú sà wèi rù zhèngxìng lí shēng bù yīng
佛言：“善现，菩萨未入正性离生，不应
shòu bǐ dà pú tí jì ruò shòu bǐ jì zēng bǐ jiāo yì yǒu sǔn wú yì
授彼大菩提记，若授彼记增彼憍逸，有损无益
gù bù wéi jì
故不为记。

fù cì shànxiàn zhù pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女
rén děng wénshuō bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīng shí ruò zuò shì niàn
人等，闻说般若波罗蜜多甚深经时，若作是念：
cǐ zhōng bù shuō wǒ děng míng zì hé yòng tīng wéi xīn bù qīng
‘此中不说我等名字，何用听为？’心不清
jìng bù dé zī wèi biàncóngzuò qǐ yànshě ér qù dāng zhī shì wéi pú
净不得滋味，便从坐起厌舍而去，当知是为菩
sà mó shì
萨魔事。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn hé yīn yuán gù
时，具寿善现白佛言：“世尊！何因缘故，
yú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīng zhōng bú jì shuō bǐ pú sà
于此般若波罗蜜多甚深经中，不记说彼菩萨
míng zì
名字？”

fó yán shànxiàn pú sà wèi shòu dà pú tí jì fǎ ěr bù
佛言：“善现，菩萨未受大菩提记，法尔不
yīng jì shuō míng zì
应记说名字。

fù cì shànxiàn zhù pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女
rén děng wénshuō bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīng shí ruò zuò shì niàn
人等，闻说般若波罗蜜多甚深经时，若作是念：
cǐ zhōng bù shuō wǒ děng shēng chù chéng yì jù luò hé yòng tīng
‘此中不说我等生处城邑聚落，何用听
wéi xīn bù qīng jìng bù dé zī wèi biàncóngzuò qǐ yànshě ér qù
为？’心不清净不得滋味，便从坐起厌舍而去，
dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
当知是为菩萨魔事。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn hé yīn yuán gù
时，具寿善现白佛言：“世尊！何因缘故，
yú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīngzhōng bú jì shuō bǐ pú sà
于此般若波罗蜜多甚深经中，不记说彼菩萨
shēngchùchéng yì jù luò
生处城邑聚落？”

fó yán shànxiàn ruò wèi jì bǐ pú sà míng zì bù yīngshuō
佛言：“善现，若未记彼菩萨名字，不应说
qí shēngchùchābié
其生处差别。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà wénshuō bō rě bō
“复次，善现，若菩萨摩诃萨闻说般若波
luó mì duōshēnshēnjīng shí xīn bù qīngjìng bù dé zī wèi ér shě qù zhě
罗蜜多甚深经时，心不清净不得滋味而舍去者，
suí bǐ suǒ qǐ bù qīngjìng xīn yànshě cǐ jīng jǔ bù duōshǎo biànjiǎn
随彼所起不清净心，厌舍此经举步多少，便减
ěr suǒ jié shùgōng dé huò ěr suǒ jié zhàng pú tí zuì shòu bǐ zuì yǐ
尔所劫数功德，获尔所劫障菩提罪，受彼罪已
gèng ěr suǒ shí fā qín jīng jìn qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí xiū
更尔所时，发勤精进求趣无上正等菩提，修
zhū pú sà nánxíng kǔ xíngfāng kě fù běn shì gù pú sà ruò yù sù zhèng
诸菩萨难行苦行方可复本。是故菩萨若欲速证
wú shàng pú tí bù yīngyànshěshēnshēn bō rě bō luó mì duō
无上菩提，不应厌舍甚深般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn zhù pú sà shèngzhūshànán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女
rén děng qì shě bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīngdiǎn qiú xué yú jīng
人等，弃舍般若波罗蜜多甚深经典，求学余经，
dāng zhī shì wéi pú sà mó shì hé yǐ gù shànxiàn shì shànán zǐ
当知是为菩萨魔事。何以故？善现，是善男子、
shàn nǚ rén děng qì shě yī qiè xiàng zhì gēnběnshēnshēn bō rě bō luó
善女人等，弃舍一切相智根本甚深般若波罗
mì duō ér pān zhī yè zhū yú jīngdiǎn zhōng bù néng dé dà pú tí
蜜多，而攀枝叶诸余经典，终不能得大菩提
gù
故。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn hé děng yú jīng yóu
时，具寿善现白佛言：“世尊！何等余经犹

rú zhī yè bù néng yǐn fā yī qiè xiàng zhì
如枝叶，不能引发一切相智？”

fó yán shàn xiàn ruò shuō shēng wén jí dú jué dì xiāng yìng zhī
佛言：“善现，若说声闻及独觉地相应之

fǎ wèi sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
法，谓四念住、四正断、四神足、五根、五力、

qī děng jué zhī bā shèng dào zhī jí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
七等觉支、八圣道支及空、无相、无愿解脱

mén děng suǒ yǒu zhū jīng ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú zhōng xiū
门等所有诸经，若善男子、善女人等于中修

xué dé yù liú guǒ dé yī lái guǒ dé bù huán guǒ dé ā luó hàn
学，得预流果、得一来果、得不还果、得阿罗汉

guǒ dé dú jué pú tí bù dé wú shàng zhèng děng pú tí shì míng
果、得独觉菩提，不得无上正等菩提，是名

yú jīng yóu rú zhī yè bù néng yǐn fā yī qiè xiàng zhì shèn shēn bō rě
余经犹如枝叶，不能引发一切相智。甚深般若

bō luó mì duō dìng néng yǐn fā yī qiè xiàng zhì yǒu dà shì yòng yóu rú
波罗蜜多定能引发一切相智，有大势用犹如

shù gēn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng qì shě bō rě bō luó mì
树根。是善男子、善女人等，弃舍般若波罗蜜

duō shēn shēn jīng diǎn qiú xué yú jīng dìng bù néng dé yī qiè xiàng zhì hé
多甚深经典求学余经，定不能得一切相智。何

yǐ gù shàn xiàn rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn chū
以故？善现，如是般若波罗蜜多甚深经典，出

shēng pú sà mó hē sà zhòng shì chū shì jiāngōng dé fǎ gù shì gù
生菩萨摩诃萨众世、出世间功德法故。是故，

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng
善现，若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多甚深经

diǎn zé wéi xiū xué yī qiè pú sà mó hē sà zhòng shì chū shì jiāngōng
典，则为修学一切菩萨摩诃萨众世、出世间功

dé shàn fǎ
德善法。

fù cì shàn xiàn pì rú è gǒu qì dà jiā shí fǎn cóng
“复次，善现，譬如饿狗弃大家食，反从

pú lì ér qiú mì zhī yú dāng lái shì yǒu pú sà shèng zhū shàn nán zǐ
仆隶⁵¹而求觅之，于当来世有菩萨乘诸善男子、

⁵¹ 大正藏：使；永乐北藏及龙藏：隶

shàn nǚ rén děng qì shě yī qiè fó fǎ gēnběnnshènnshēn bō rě bō luó
善女人等，弃舍一切佛法根本甚深般若波罗
mì duō qiú xué èr shèngxiāngyìngjīngdiǎn yì fù rú shì dāng zhī shì wéi
蜜多，求学二乘相应经典亦复如是，当知是为
pú sà mó shì
菩萨魔事。

fù cì shànxiàn pì rú yǒurén yù qiú xiāng xiàng dé cǐ
“复次，善现，譬如有人欲求香象，得此

xiàng yǐ shě ér qiú jì yú rǔ yì yún hé shì rén wéi xiá fǒu
象已舍而求迹。于汝意云何？是人为黠不？”

shànxiàn duì yuē shì rén fēi xiá
善现对曰：“是人非黠。”

fó yán shànxiàn yú dāng lái shì yǒu pú sà shèngzhūshàn
佛言：“善现，于当来世，有菩萨乘诸善

nán zǐ shàn nǚ rén děng qì shě yī qiè fó fǎ gēnběnnshènnshēn bō rě
男子、善女人等，弃舍一切佛法根本甚深般若

bō luó mì duō qiú xué èr shèngxiāngyìngjīngdiǎn yì fù rú shì dāng zhī
波罗蜜多，求学二乘相应经典亦复如是，当知

shì wéi pú sà mó shì
是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn pì rú yǒurén yù jiàn dà hǎi jì dǔ dà
“复次，善现，譬如有人欲见大海，既睹大

hǎi fǎn guān niú jì zuò shì niànyán dà hǎi zhōngshuǐ qí liàngshēn
海反观牛迹，作是念言：‘大海中水其量深

guǎng qǐ jí cǐ yé yú rǔ yì yún hé shì rén wéi xiá fǒu
广岂及此耶？’于汝意云何？是人为黠不？”

shànxiàn duì yuē shì rén fēi xiá
善现对曰：“是人非黠。”

fó yán shànxiàn yú dāng lái shì yǒu pú sà shèngzhūshànnán
佛言：“善现，于当来世有菩萨乘诸善男

zǐ shàn nǚ rén děng qì shě yī qiè fó fǎ gēnběnnshènnshēn bō rě bō
子、善女人等，弃舍一切佛法根本甚深般若波

luó mì duō qiú xué èr shèngxiāngyìngjīngdiǎn yì fù rú shì dāng zhī shì
罗蜜多，求学二乘相应经典亦复如是，当知是

wéi pú sà mó shì
为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn rú yǒugōngjiànguò bǐ dì zǐ yù zào
“复次，善现，如有工匠或彼弟子，欲造

dà diàn rú tiān dì shì shūshèngdiànliàng jiàn bǐ diàn yǐ ér fǎn guī mó
大殿如天帝释殊胜殿量，见彼殿已而反规⁵²模

rì yuègōngdiàn yú yì yún hé rú shì gōngjiànguà bǐ dì zǐ néng
日月宫殿。于意云何？如是工匠或彼弟子，能

zào dà diànliàng rú dì shì shūshèngdiàn fǒu
造大殿量如帝释殊胜殿不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn fú yě shàn shì
善现对曰：“不也！世尊！不也！善逝！”

fó yán shànxiàn yú rǔ yì yún hé shì rén wéi xiá fǒu
佛言：“善现，于汝意云何？是人为黠不？”

shànxiàn duì yuē shì rén fēi xiá shì yú chī lèi
善现对曰：“是人非黠，是愚痴类。”

fó yán shànxiàn yú dāng lái shì yǒu pú sà shèngzhūshànnán
佛言：“善现，于当来世有菩萨乘诸善男

zǐ shàn nǚ rén děng yù qiú wú shàng zhèng děng pú tí qì shě rú
子、善女人等，欲求无上正等菩提，弃舍如

shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō qiú xué èr shèng xiāng yìng jīng diǎn yì
是甚深般若波罗蜜多，求学二乘相应经典亦

fù rú shì bǐ bì bù dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí dāng zhī
复如是。彼必不得所求无上正等菩提，当知

shì wéi pú sà mó shì
是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn rú rén qiú jiàn zhuàn lún shèng wáng jiàn
“复次，善现，如人求见转轮圣王，见

yǐ bù néng shàn qǔ xíng xiàng shě zhì yú chù jiàn fán xiǎo wáng qǔ qí xíng
已不能善取形相舍至余处，见凡小王取其形

xiàng zuò rú shì niàn zhuàn lún shèng wáng xíng xiàng wēi dé yǔ cǐ hé
相作如是念：‘转轮圣王形相威德与此何

yì yú rǔ yì yún hé shì rén wéi xiá fǒu
异？’于汝意云何？是人为黠不？”

shànxiàn duì yuē shì rén fēi xiá
善现对曰：“是人非黠。”

fó yán shànxiàn yú dāng lái shì yǒu pú sà shèngzhūshànnán
佛言：“善现，于当来世有菩萨乘诸善男

zǐ shàn nǚ rén děng yì fù rú shì yù qiú wú shàng zhèng děng pú tí
子、善女人等亦复如是，欲求无上正等菩提，

⁵² 大正藏：揆；永乐北藏及龙藏：规

qì shě rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō qiú xué èr shèngxiāngyìng
弃舍如是甚深般若波罗蜜多，求学二乘相应
jīng diǎn yán cǐ jīng diǎn yǔ bǐ wú yì hé yòng bǐ wéi shì
经典，言：‘此经典与彼无异，何用彼为？’是
shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bì dìng bù dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng
善男子、善女人等，必定不得所求无上正等
pú tí dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
菩提，当知是为菩萨魔事。

fù cì shàn xiàn rú yǒu jī rén dé bǎi wèi shí qì ér qiú
“复次，善现，如有饥人得百味食，弃而求
dàn tí bài děng fàn yú rǔ yì yún hé shì rén wéi xiá fǒu
噉稊、稗等饭，于汝意云何？是人为黠不？”

shàn xiàn duì yuē shì rén fēi xiá
善现对曰：“是人非黠。”

fó yán shàn xiàn yú dāng lái shì yǒu pú sà shèng zhū shàn
佛言：“善现，于当来世，有菩萨乘诸善
nán zǐ shàn nǚ rén děng qì dà bō rě bō luó mì duō shēnshēn jīng diǎn
男子、善女人等，弃大般若波罗蜜多甚深经典，
qiú xué èr shèngxiāngyìng jīng diǎn yú zhōng yù qiú yī qiè xiàng zhì yì fù
求学二乘相应经典，于中欲求一切相智亦复
rú shì bǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng tú shè qú láo dìng bù néng
如是。彼善男子、善女人等徒设劬劳，定不能
dé yī qiè xiàng zhì dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
得一切相智，当知是为菩萨魔事。

fù cì shàn xiàn rú yǒu pín rén dé wú jià bǎo qì ér fān
“复次，善现，如有贫人得无价宝，弃而翻
qǔ jiā zhē mò ní yú rǔ yì yún hé shì rén wéi xiá fǒu
取迦遮末尼。于汝意云何？是人为黠不？”

shàn xiàn duì yuē shì rén fēi xiá
善现对曰：“是人非黠。”

fó yán shàn xiàn yú dāng lái shì yǒu pú sà shèng zhū shàn
佛言：“善现，于当来世有菩萨乘诸善男
zǐ shàn nǚ rén děng qì dà bō rě bō luó mì duō shēnshēn jīng diǎn
子、善女人等，弃大般若波罗蜜多甚深经典，
qiú xué èr shèngxiāngyìng jīng diǎn yú zhōng yù qiú yī qiè xiàng zhì yì fù
求学二乘相应经典，于中欲求一切相智亦复
rú shì bǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng tú shè qú láo dìng bù néng
如是。彼善男子、善女人等徒设劬劳，定不能

dé yī qiè xiàng zhì dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
得一切相智，当知是为菩萨魔事。

fù cì shàn xiàn zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女
rén děng shū dà bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng shí xū rán fā qǐ
人等，书大般若波罗蜜多甚深经时，欬然发起
xià liè xún sì yóu cǐ xún sì lìng suǒ shū xiě shēn shēn bō rě bō luó mì
下劣寻伺，由此寻伺令所书写甚深般若波罗蜜
duō bù dé jiū jìng hé děng míng wéi xià liè xún sì wèi sè xún sì
多不得究竟。何等名为下劣寻伺？谓色寻伺，
huò shēng xiāng wèi chù fǎ xún sì huò qǐ bù shī jìng jiè
或声、香、味、触、法寻伺，或起布施、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě xún sì nǎi zhì huò qǐ wú shàng zhèng
安忍、精进、静虑、般若寻伺，乃至或起无上正
děng pú tí xún sì lìng suǒ shū xiě shēn shēn bō rě bō luó mì duō bù
等菩提寻伺，令所书写甚深般若波罗蜜多，不
dé jiū jìng dāng zhī shì wéi pú sà mó shì hé yǐ gù shàn xiàn
得究竟，当知是为菩萨魔事。何以故？善现，
shēn shēn bō rě bō luó mì duō wú xún sì gù nán sī yì gù wú sī lǜ
甚深般若波罗蜜多无寻伺故、难思议故、无思虑
gù wú shēng miè gù wú rǎn jìng gù wú dìng luàn gù lí míng yán
故、无生灭故、无染净故、无定乱故、离名言
gù bù kě shuō gù bù kě dé gù suǒ yǐ zhě hé shàn xiàn shēn
故、不可说故、不可得故。所以者何？善现，甚
shēn bō rě bō luó mì duō zhōng rú qián suǒ shuō fǎ jiē wú suǒ yǒu
深般若波罗蜜多中，如前所说法，皆无所有，
dōu bù kě dé zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū
都不可得。住菩萨乘诸善男子、善女人等，书
xiě bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng shí rú shì zhū fǎ rǎo luàn qí xīn
写般若波罗蜜多甚深经时，如是诸法扰乱其心，
lìng bù jiū jìng shì gù shuō wéi pú sà mó shì
令不究竟，是故说为菩萨魔事。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn shēn shēn bō rě
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！甚深般若
bō luó mì duō kě shū xiě fǒu
波罗蜜多可书写不？”

fó yán shàn xiàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō bù kě shū xiě
佛言：“善现，甚深般若波罗蜜多不可书写。”

hé yǐ gù shànxiàn bō rě bō luó mì duō zì xìng wú suǒ yǒu bù kě
何以故？善现，般若波罗蜜多自性无所有不可
dé jìng lǜ jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì duō zì
得，静虑、精进、安忍、净戒、布施波罗蜜多自
xìng yì wú suǒ yǒu bù kě dé nèi kōng zì xìng wú suǒ yǒu bù kě dé nǎi
性亦无所有不可得；内空自性无所有不可得，乃
zhì wú xìng zì xìng kōng zì xìng yì wú suǒ yǒu bù kě dé sì niàn zhù zì
至无性自性空自性亦无所有不可得；四念住自
xìng wú suǒ yǒu bù kě dé guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zì
性无所有不可得，广说乃至十八佛不共法自
xìng yì wú suǒ yǒu bù kě dé yī qiè zhì zì xìng wú suǒ yǒu bù kě dé
性亦无所有不可得；一切智自性无所有不可得，
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng yì wú suǒ yǒu bù kě dé shànxiàn
道相智、一切相智自性亦无所有不可得。善现，
zhū fǎ zì xìng jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù jí shì wú xìng rú shì wú xìng
诸法自性皆无所有不可得故即是无性，如是无性
jí shì bō rě bō luó mì duō fēi wú xìng fǎ néng shū wú xìng shì gù bō
即是般若波罗蜜多。非无性法能书无性，是故般
rě bō luó mì duō bù kě shū xiě shànxiàn zhù pú sà shèng zhū shàn nán
若波罗蜜多不可书写。善现，住菩萨乘诸善男
zǐ shàn nǚ rén děng ruò yú rú shì shènshēn bō rě bō luó mì duō qǐ
子、善女人等，若于如是甚深般若波罗蜜多起
wú xìng xiǎng dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
无性想，当知是为菩萨魔事。”

shí jù shòu shànxiàn fù bó fó yán shì zūn zhù pú sà shèng
时，具寿善现复白佛言：“世尊！住菩萨乘
zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū xiě rú shì shènshēn bō rě bō luó
诸善男子、善女人等，书写如是甚深般若波
mì duō ruò zuò shì niàn wǒ yǐ wén zì shū xiě rú shì shènshēn bō rě
蜜多，若作是念：‘我以文字书写如是甚深般若
bō luó mì duō bǐ yī wén zì zhí zhuó bō rě bō luó mì duō dāng zhī
波罗蜜多。’彼依文字执著般若波罗蜜多，当知
shì wéi pú sà mó shì
是为菩萨魔事。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō hé
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。何
yǐ gù shànxiàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō shènshēn jīng zhōng sè
以故？善现，于此般若波罗蜜多甚深经中，色

wú wén zì shòu xiǎng xíng shí yì wú wén zì yǎnchù wú wén
无文字，受、想、行、识亦无文字；眼处无文
zì ěr bí shé shēn yì chù yì wú wén zì sè chù wú wén
字，耳、鼻、舌、身、意处亦无文字；色处无文
zì shēng xiāng wèi chù fǎ chù yì wú wén zì yǎn jiè wú
字，声、香、味、触、法处亦无文字；眼界无
wén zì ěr bí shé shēn yì jiè yì wú wén zì sè jiè wú
文字，耳、鼻、舌、身、意界亦无文字；色界无
wén zì shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yì wú wén zì yǎn shí
文字，声、香、味、触、法界亦无文字；眼识
jiè wú wén zì ěr bí shé shēn yì shí jiè yì wú wén zì
界无文字，耳、鼻、舌、身、意识界亦无文字；
yǎnchù wú wén zì ěr bí shé shēn yì chù yì wú wén zì
眼触无文字，耳、鼻、舌、身、意触亦无文字；
yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú wén zì ěr bí shé shēn
眼触为缘所生诸受无文字，耳、鼻、舌、身、
yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì wú wén zì bō rě bō luó mì duō
意触为缘所生诸受亦无文字；般若波罗蜜多
wú wén zì jìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì
无文字，静虑、精进、安忍、净戒、布施波罗蜜
duō yì wú wén zì nèi kōng wú wén zì wàikōng nèi wàikōng kōng
多亦无文字；内空无文字，外空、内外空、空
kōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìng
空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟
kōng wú jì kōng sǎn wú sǎn kōng běnxìng kōng zì gòngxiàng kōng
空、无际空、散无散空、本性空、自共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng yì wú wén zì sì niàn zhù wú wén zì guǎng shuō nǎi zhì shí
自性空亦无文字；四念住无文字，广说乃至十
bā fó bú gòng fǎ yì wú wén zì yī qiè zhì wú wén zì dào xiàng zhì
八佛不共法亦无文字；一切智无文字，道相智、
yī qiè xiàng zhì yì wú wén zì shì gù bù yīng zhí yǒu wén zì néng shū bō
一切相智亦无文字。是故不应执有文字能书般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

shànxiàn zhù pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ rén děng
“善现，住菩萨乘诸善男子、善女人等

ruò zuò shì zhí yú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīng zhōng wú
若作是执：‘于此般若波罗蜜多甚深经中，无
wén zì shì sè wú wén zì shì shòu xiǎng xíng shí rú shì nǎi
文字是色，无文字是受、想、行、识；如是乃
zhì wú wén zì shì yī qiè zhì wú wén zì shì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
至无文字是一切智，无文字是道相智、一切相
zhì dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
智。’ 当知是为菩萨魔事。

fù cì shàn xiàn zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女
rén děng shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎn shuō rú
人等书写、受持、读诵、修习、思惟、演说如
shì bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīng shí ruò qǐ guó tǔ zuò yì ruò qǐ
是般若波罗蜜多甚深经时，若起国土作意，若起
chéng yì zuò yì ruò qǐ wáng dū zuò yì ruò qǐ fāng chù zuò yì ruò
城邑作意，若起王都作意，若起方处作意，若
qǐ qīn jiào guǐ fàn zuò yì ruò qǐ tóng xué shàn yǒu zuò yì ruò qǐ fù
起亲教轨范作意，若起同学、善友作意，若起父
mǔ qī zǐ zuò yì ruò qǐ xiōng dì zǐ mèi zuò yì ruò qǐ qīn qī
母、妻子作意，若起兄弟、姊妹作意，若起亲戚、
péng lǚ zuò yì ruò qǐ guó wáng dà chén zuò yì ruò qǐ dào zéi
朋侣作意，若起国王、大臣作意，若起盗贼、
è rén zuò yì ruò qǐ měng shòu è guǐ zuò yì ruò qǐ zhòng jù yóu
恶人作意，若起猛兽、恶鬼作意，若起众聚游
xì zuò yì ruò qǐ yín nǚ huān yú zuò yì ruò qǐ chóu yuàn bào ēn
戏作意，若起淫女欢娱作意，若起酬怨、报恩
zuò yì ruò qǐ zhū yú zhǒng zhǒng zuò yì ruò yú zuò yì fù qǐ zuò yì
作意，若起诸余种 种作意，若于作意复起作意，
jiē shì è mó zhī suǒ yīn fā wéi zhàng bō rě bō luó mì duōsuǒ yīn wú
皆是恶魔之所引发，为障般若波罗蜜多所引无
biān shū shèng shàn fǎ dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
边殊胜善法，当知是为菩萨魔事。

fù cì shàn xiàn zhù pú sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女
rén děng shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎn shuō
人等，书写、受持、读诵、修习、思惟、演说
rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīng shí dé dà míng wén gōng jìng
如是般若波罗蜜多甚深经时，得大名闻恭敬

gòngyǎng suǒwèi yī fú yǐn shí wò jù bìngyuán yī yào jí yú
供养，所谓衣服、饮食、卧具、病缘医药及余
zī cái shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngshòu zhuó cǐ shì tuì shī
资财，是善男子、善女人等受⁵³著此事，退失
bō rě bō luó mì duōsuǒ yǐn wú biānshū shèngshàn yè dāng zhī shì wéi
般若波罗蜜多所引无边殊胜善业，当知是为
pú sà mó shì
菩萨魔事。

fù cì shànxiàn zhù pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，住菩萨乘诸善男子、善女
rénděng shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō
人等，书写、受持、读诵、修习、思惟、演说
rú shì bō rě bō luó mì duōshèngshēnjīng shí yǒuzhū è mó zhí chízhǒng
如是般若波罗蜜多甚深经时，有诸恶魔执持种
zhǒng shì sù shū lùn huò fù èr shèngxiāngyìngjīng diǎn zhàxiàn qīn yǒu
种世俗书论，或复二乘相应经典，诈现亲友
shòu yǔ pú sà cǐ zhōngguǎngshuō shì sù shèng shì huò fù guǎngshuō
授与菩萨，此中广说世俗胜事，或复广说
zhū yùn jiè chù dì shí yuán qǐ sān shí qī zhǒng pú tí fēn
诸蕴、界、处、谛实、缘起、三十七种菩提分
fǎ sān jiě tuō mén sì jìng lǜ děng yán shì jīng diǎn yì wèishēn ào
法、三解脱门、四静虑等，言是经典义味深奥，
yīng qín xiū xuéshě suǒ xí jīng shì pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ
应勤修学舍所习经。是菩萨乘诸善男子、善女
rénděngfāngbiànshànqiǎo bù yīngshòuzhuó è mó suǒ yǔ shì sù shū lùn
人等方便善巧，不应受著恶魔所与世俗书论，
huò fù èr shèngxiāngyìngjīng diǎn suǒ yǐ zhě hé shì sù shū lùn èr
或复二乘相应经典。所以者何？世俗书论、二
shèngjīng diǎn bù néng yǐn fā yī qièxiàng zhì fēi qù wú shàngzhèngděng
乘经典不能引发一切相智，非趣无上正等
pú tí wú dào fāngbiàn nǎi yú wú shàngzhèngděng pú tí fān wéizhàng
菩提无倒方便，乃于无上正等菩提翻为障
ài shànxiàn wǒ cǐ bō rě bō luó mì duōshèngshēnjīngzhōng guǎng
碍。善现，我此般若波罗蜜多甚深经中，广
shuō pú sà mó hē sà dào shànqiǎo fāngbiàn ruò pú sà mó hē sà yú
说菩萨摩诃萨道善巧方便。若菩萨摩诃萨于

⁵³ 大正藏：爱；永乐北藏及龙藏：受

cǐ zhōng qiú shànqiǎofāngbiàn jīng qín xiū xuézhū pú sà xíng sù zhèng
此中求善巧方便，精勤修学诸菩萨行，速证
wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàn ruò pú sà shèngzhū shànnán zǐ
无上正等菩提。善现，若菩萨乘诸善男子、
shàn nǚ rén děng qì shě bō rě bō luó mì duōshèshēn jīng diǎnsuǒshuō
善女人等，弃舍般若波罗蜜多甚深经典所说
pú sà mó hē sà dào shànqiǎofāngbiàn shòuxué è mó shì sù shū lùn
菩萨摩诃萨道善巧方便，受学恶魔世俗书论，
huò fù èr shèngxiāngyīng jīng diǎn dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
或复二乘相应经典，当知是为菩萨魔事。

dì èr fēn bù hé hé pǐn dì sì shí wǔ zhī yī 第二分不和合品第四十五之一

fù cì shànxiàn néngxué fǎ zhě ài yào tīng wén⁵⁴ shū xiě
“复次，善现，能学法者爱乐听闻⁵⁴、书写、
shòu chí dú sòng xiū xí shèshēn bō rě bō luó mì duō néng chí fǎ
受持、读诵、修习甚深般若波罗蜜多，能持法
zhě zhuó yào xiè dài bù kěn wèi shuō bú yù shī yǔ shèshēn bō rě bō luó
者著乐懈怠不肯为说，不欲施与甚深般若波罗
mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
蜜多，当知是为菩萨魔事

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě xīn bù zhuó yào yì bú xiè
“复次，善现，能持法者心不著乐亦不懈
dài yào shuō yào shī shèshēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn quàn lì
怠，乐说、乐施甚深般若波罗蜜多，方便劝励
shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí néngxué fǎ zhě xiè dài zhuó yào
书写、受持、读诵、修习，能学法者懈怠著乐
bú yù tīng shòu dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
不欲听受，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néngxué fǎ zhě ài yào tīng wén⁵⁵ shū xiě
“复次，善现，能学法者爱乐听闻⁵⁵、书写、
shòu chí dú sòng xiū xí shèshēn bō rě bō luó mì duō néng chí fǎ
受持、读诵、修习甚深般若波罗蜜多，能持法
zhě yù wǎng tā fāng bú huò jiào shòu shèshēn bō rě bō luó mì duō dāng
者欲往他方不获教授甚深般若波罗蜜多，当

⁵⁴ 大正藏：问；永乐北藏及龙藏：闻

⁵⁵ 大正藏：问；永乐北藏及龙藏：闻

zhī shì wéi pú sà mó shì
知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě yào shuō yào shī shènsēn
“复次，善现，能持法者乐说、乐施甚深

bō rě bō luó mì duō fāngbiànquàn lì shū xiě shòu chí dú sòng
般若波罗蜜多，方便劝励书写、受持、读诵、

xiū xí néng xué fǎ zhě yù wǎng tā fāng bú huò tīng shòu shènsēn bō rě
修习，能学法者欲往他方不获听受甚深般若

bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě jù dà è yù ài zhòng
“复次，善现，能持法者具大恶欲，爱重

míng lì yī fú yǐn shí wò jù yī yào jí yú zī cái gòngyǎng
名利、衣服、饮食、卧具、医药及余资财、供养

gōngjìng xīn wú yàn zú néng xué fǎ zhě shǎo yù xǐ zú xiū yuǎn lí xíng
恭敬心无厌足，能学法者少欲喜足修远离行，

yǒngměngzhèngqín jù niàndìng huì yàn bù lì yǎnggōngjìng míng yù
勇猛正勤具念定慧，厌怖利养恭敬名誉，

liǎng bù hé hé bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí dú sòng xiū
两不和合，不获教授、听受、书持、读诵、修

xí shènsēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě shǎo yù xǐ zú xiū yuǎn lí
“复次，善现，能持法者少欲喜足修远离

xíng yǒngměngzhèngqín jù niàndìng huì yàn bù lì yǎnggōngjìng míng yù
行，勇猛正勤具念定慧，厌怖利养恭敬名誉，

néng xué fǎ zhě jù dà è yù ài zhòng míng lì yī fú yǐn shí
能学法者具大恶欲，爱重名利、衣服、饮食、

wò jù yī yào jí yú zī cái gòngyǎnggōngjìng xīn wú yàn zú liǎng
卧具、医药及余资财，供养恭敬心无厌足，两

bù hé hé bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí dú sòng xiū xí
不和合，不获教授、听受、书持、读诵、修习

shènsēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě jù zú shí èr dù duōgōng
“复次，善现，能持法者具足十二杜多功

dé wèizhù ā liàn rě chù cháng qǐ shí fèn sǎo yī yī shòu shí
德，谓住阿练若处、常乞食、粪扫衣、一受食、

yī zuò shí suí dé shí zhǒngjiānzhù lù dì zhù shù xià zhù cháng
一坐食、随得食、冢间住、露地住、树下住、常
zuò bú wò suí dé fū jù dàn xù sān yī néng xué fǎ zhě bú shòu
坐不卧、随得敷具、但畜三衣，能学法者不受
shí èr dù duō gōng dé wèi bú zhù ā liàn rě chù nǎi zhì bú dàn xù sān
十二杜多功德，谓不住阿练若处乃至不但畜三
yī liǎng bù hé hé bú huò jiào shòu tīng shòu shū chí dú sòng
衣，两不和合，不获教授、听受、书持、读诵、
xiū xí shèn shēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shàn xiàn néng xué fǎ zhě jù zú shí èr dù duō gōng
“复次，善现，能学法者具足十二杜多功
dé wèi zhù ā liàn rě chù nǎi zhì dàn xù sān yī néng chí fǎ zhě bú
德，谓住阿练若处乃至但畜三衣，能持法者不
shòu shí èr dù duō gōng dé wèi bú zhù ā liàn rě chù nǎi zhì bú dàn xù
受十二杜多功德，谓不住阿练若处乃至不但畜
sān yī liǎng bù hé hé bú huò jiào shòu tīng shòu shū chí dú
三衣，两不和合，不获教授、听受、书持、读
sòng xiū xí shèn shēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó
诵、修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨魔
shì
事。

fù cì shàn xiàn néng chí fǎ zhě yǒu xìn yǒu shàn fǎ
“复次，善现，能持法者有信、有善法，
yù wèi tā shuō shèn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn quàn lì shū xiě
欲为他说甚深般若波罗蜜多，方便劝励书写、
shòu chí dú sòng xiū xí néng xué fǎ zhě wú xìn wú shàn fǎ
受持、读诵、修习，能学法者无信、无善法，
bú yào tīng shòu liǎng bù hé hé bú huò jiào shòu tīng shòu shū chí
不乐听受，两不和合，不获教授、听受、书持、
dú sòng xiū xí shèn shēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà
读诵、修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨
mó shì
魔事。

fù cì shàn xiàn néng xué fǎ zhě yǒu xìn yǒu shàn fǎ
“复次，善现，能学法者有信、有善法，

qiú yù tīngwén⁵⁶ shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí shènsēn bō rě
求欲听闻⁵⁶、书写、受持、读诵、修习甚深般若
bō luó mì duō néng chí fǎ zhě wú xìn wú shàn fǎ bú yù jiàoshòu
波罗蜜多，能持法者无信、无善法，不欲教授，
liǎng bù hé hé bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí dú sòng xiū
两不和合，不获教授、听受、书持、读诵、修
xí shènsēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě xīn wú qiān lìn yī qiè néng
“复次，善现，能持法者心无悭吝一切能
shě néngxué fǎ zhě xīn yǒuqiān lìn bù néngshě shī liǎng bù hé hé
舍，能学法者心有悭吝不能舍施，两不和合，
bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí dú sòng xiū xí shènsēn bō rě
不获教授、听受、书持、读诵、修习甚深般若
bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néngxué fǎ zhě xīn wú qiān lìn yī qiè néng
“复次，善现，能学法者心无悭吝一切能
shě néng chí fǎ zhě xīn yǒuqiān lìn bù néngshě shī liǎng bù hé hé
舍，能持法者心有悭吝不能舍施，两不和合，
bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí dú sòng xiū xí shènsēn bō rě
不获教授、听受、书持、读诵、修习甚深般若
bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néngxué fǎ zhě yù qiú gòngyǎng néng chí fǎ
“复次，善现，能学法者欲求供养能持法
zhě yī fú yǐn shí wò jù yī yào jí yú zī cái néng chí fǎ zhě
者衣服、饮食、卧具、医药及余资财，能持法者
bú yào shòu yòng liǎng bù hé hé bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí
不乐受用，两不和合，不获教授、听受、书持、
dú sòng xiū xí shènsēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà
读诵、修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨
mó shì
魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě yù qiú gòng jǐ néngxué fǎ
“复次，善现，能持法者欲求供给能学法

⁵⁶ 大正藏：问；永乐北藏及龙藏：闻

zhě yī fú yǐn shí wò jù yī yào jí yú zī cái néng xué fǎ zhě
者衣服、饮食、卧具、医药及余资财，能学法者
bú yào shòu yòng liǎng bù hé hé bú huò jiào shòu tīng shòu shū chí
不乐受用，两不和合，不获教授、听受、书持、
dú sòng xiū xí shèn shēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà
读诵、修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨
mó shì
魔事。

fù cì shàn xiàn néng chí fǎ zhě chéng jiù kāi zhì bú yào
“复次，善现，能持法者成就开智不乐
guǎng shuō néng xué fǎ zhě chéng jiù yǎn zhì bú yào lüè shuō liǎng bù hé hé
广说，能学法者成就演智不乐略说，两不和
hé bú huò jiào shòu tīng shòu shū chí dú sòng xiū xí shèn shēn
合，不获教授、听受、书持、读诵、修习甚深
bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
般若波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shàn xiàn néng xué fǎ zhě chéng jiù kāi zhì wéi yào lüè
“复次，善现，能学法者成就开智唯乐略
shuō néng chí fǎ zhě chéng jiù yǎn zhì wéi yào guǎng shuō liǎng bù hé hé
说，能持法者成就演智唯乐广说，两不和合，
bú huò jiào shòu tīng shòu shū chí dú sòng xiū xí shèn shēn bō rě
不获教授、听受、书持、读诵、修习甚深般若
bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shàn xiàn néng chí fǎ zhě zhuān yào guǎng zhī shí èr
“复次，善现，能持法者专乐广知十二
fēn jiào cì dì fǎ yì suǒ wèi qì jīng yīng sòng jì bié fěng sòng
分教次第法义，所谓契经、应颂、记别、讽颂、
zì shuō yīn yuán běn shì běn shēng fāng guǎng xī fǎ pì
自说、因缘、本事、本生、方广、希法、譬
yù lùn yì néng xué fǎ zhě bú yào guǎng zhī shí èr fēn jiào cì dì fǎ
喻、论议，能学法者不乐广知十二分教次第法
yì suǒ wèi qì jīng nǎi zhì lùn yì liǎng bù hé hé bú huò jiào shòu
义，所谓契经乃至论议，两不和合，不获教授、
tīng shòu shū chí dú sòng xiū xí shèn shēn bō rě bō luó mì duō
听受、书持、读诵、修习甚深般若波罗蜜多，
dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néngxué fǎ zhězhuānyào guǎng zhī shí èr
“复次，善现，能学法者专乐广知十二

fēnjiào cì dì fǎ yì suǒ wèi qì jīng nǎi zhì lùn yì néng chí fǎ zhě bú
分教次第法义，所谓契经乃至论议，能持法者不

yào guǎng zhī shí èr fēnjiào cì dì fǎ yì suǒ wèi qì jīng nǎi zhì lùn yì
乐广知十二分教次第法义，所谓契经乃至论议，

liǎng bù hé hé bú huò jiào shòu tīng shòu shū chí dú sòng xiū
两不和合，不获教授、听受、书持、读诵、修

xí shènshēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě chéng jiù bù shī jìng jiè
“复次，善现，能持法者成就布施、净戒、

ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō néng tīng fǎ zhě bú
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，能听法者不

chéng jiù bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō liǎng bù hé hé bú huò
成就布施乃至般若波罗蜜多，两不和合，不获

jiào shòu tīng shòu shū chí dú sòng xiū xí shènshēn bō rě bō luó
教授、听受、书持、读诵、修习甚深般若波罗

mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néngxué fǎ zhě chéng jiù bù shī nǎi zhì bō
“复次，善现，能学法者成就布施乃至般

rě bō luó mì duō néng chí fǎ zhě bù chéng jiù bù shī nǎi zhì bō rě bō
若波罗蜜多，能持法者不成就布施乃至般若波

luó mì duō liǎng bù hé hé bú huò jiào shòu tīng shòu shū chí
罗蜜多，两不和合，不获教授、听受、书持、

dú sòng xiū xí shènshēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà
读诵、修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨

mó shì
魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě yú liù bō luó mì duō yǒu
“复次，善现，能持法者于六波罗蜜多有

fāng biàn shàn qiǎo néngxué fǎ zhě yú liù bō luó mì duō wú fāng biàn shàn
方便善巧，能学法者于六波罗蜜多无方便善

qiǎo liǎng bù hé hé bú huò jiào shòu tīng shòu shū chí dú sòng
巧，两不和合，不获教授、听受、书持、读诵、

xiū xí shènshēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néngxué fǎ zhě yú liù bō luó mì duō yǒu
“复次，善现，能学法者于六波罗蜜多有
fāngbiànshànqiǎo néng chí fǎ zhě yú liù bō luó mì duō wú fāngbiànshàn
方便善巧，能持法者于六波罗蜜多无方便善
qiǎo liǎng bù hé hé bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí dú sòng
巧，两不和合，不获教授、听受、书持、读诵、
xiū xí shènsēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě yǐ dé tuó luó ní néng
“复次，善现，能持法者已得陀罗尼，能
xué fǎ zhě wèi dé tuó luó ní liǎng bù hé hé bú huòjiàoshòu tīngshòu
学法者未得陀罗尼，两不和合，不获教授、听受、
shū chí dú sòng xiū xí shènsēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì
书持、读诵、修习甚深般若波罗蜜多，当知是
wéi pú sà mó shì
为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néngxué fǎ zhě yǐ dé tuó luó ní néng
“复次，善现，能学法者已得陀罗尼，能
chí fǎ zhě wèi dé tuó luó ní liǎng bù hé hé bú huòjiàoshòu tīngshòu
持法者未得陀罗尼，两不和合，不获教授、听受、
shū chí dú sòng xiū xí shènsēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì
书持、读诵、修习甚深般若波罗蜜多，当知是
wéi pú sà mó shì
为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě yù lìng gōngjìng shū xiě
“复次，善现，能持法者欲令恭敬书写、
shòu chí dú sòng xiū xí shènsēn bō rě bō luó mì duō néngxué fǎ
受持、读诵、修习甚深般若波罗蜜多，能学法
zhě bú yù gōngjìng shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí shènsēn bō rě
者不欲恭敬书写、受持、读诵、修习甚深般若
bō luó mì duō liǎng bù hé hé bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí
波罗蜜多，两不和合，不获教授、听受、书持、
dú sòng xiū xí shènsēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà
读诵、修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨
mó shì
魔事。

fù cì shànxiàn néngxué fǎ zhě yù dé gōngjìng shū xiě
“复次，善现，能学法者欲得恭敬书写、

shòu chí dú sòng xiū xí shēnshēn bō rě bō luó mì duō néng chí fǎ
受持、读诵、修习甚深般若波罗蜜多，能持法
zhě bú yù gōngjìng shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí shēnshēn bō rě
者不欲恭敬书写、受持、读诵、修习甚深般若
bō luó mì duō liǎng bù hé hé bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí
波罗蜜多，两不和合，不获教授、听受、书持、
dú sòng xiū xí shēnshēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà
读诵、修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨
mó shì
魔事。

fù cì shànxiàn néng chí fǎ zhě yǐ lí qiāngòu yǐ lí
“复次，善现，能持法者已离悭垢，已离
tān yù chēn huì hūnchénshuìmián diào jǔ è zuò yí gài néng
贪欲、瞋恚、昏沉睡眠、掉举恶作、疑盖，能
xué fǎ zhě wèi lí qiāngòu wèi lí tān yù nǎi zhì yí gài liǎng bù hé
学法者，未离悭垢，未离贪欲乃至疑盖，两不和
hé bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí dú sòng xiū xí shēnshēn
合，不获教授、听受、书持、读诵、修习甚深
bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà mó shì
般若波罗蜜多，当知是为菩萨魔事。

fù cì shànxiàn néng xué fǎ zhě yǐ lí qiāngòu yǐ lí
“复次，善现，能学法者已离悭垢，已离
tān yù nǎi zhì yí gài néng chí fǎ zhě wèi lí qiāngòu wèi lí tān yù nǎi
贪欲乃至疑盖，能持法者未离悭垢，未离贪欲乃
zhì yí gài liǎng bù hé hé bú huòjiàoshòu tīngshòu shū chí
至疑盖，两不和合，不获教授、听受、书持、
dú sòng xiū xí shēnshēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī shì wéi pú sà
读诵、修习甚深般若波罗蜜多，当知是为菩萨
mó shì
魔事。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà shèngzhūshànán zǐ shàn nǚ
“复次，善现，有菩萨乘诸善男子、善女
rén děng shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō
人等，书写、受持、读诵、修习、思惟、演说
rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng shí ruò yǒu rén lái wèi shuō dì
如是般若波罗蜜多甚深经时，若有人来为说地
yù pángshēng guǐ jiè zhǒngzhǒng kǔ shì yīn ér gào yuē rǔ yú
狱、傍生、鬼界种种苦事，因而告曰：‘汝于

shì shēnyīng qín jīng jìn sù jìn kǔ jì qǔ bō niè pán hé yòng jī liú
是身应勤精进，速尽苦际取般涅槃，何用稽留

shēng sǐ dà hǎi shòu bǎi qiānzhǒng nán rěn kǔ shì qiú qù wú shàng
生死大海，受百千种难忍苦事，求趣无上

zhèngděng pú tí cǐ shànán zǐ shàn nǚ rénděng ruò yóu bǐ yán
正等菩提？’此善男子、善女人等若由彼言，

yú suǒ shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō bō
于所书写、受持、读诵、修习、思惟、演说般

rě bō luó mì duōshēnshēnjīng shì bù dé jiū jìng dāng zhī shì wéi pú sà
若波罗蜜多甚深经事不得究竟，当知是为菩萨

mó shì
魔事。

大般若波罗蜜多经卷第四百四十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南無喝啰怛那.哆啰夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拏.吽.泼抹拏.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德 庄严佛净土

shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩 下济三途苦

ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者 悉发菩提心

jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪